

ПАСХАЛЬНЄ ТРИДЕННЯ

СЛУЖБА БОЖА ВЕЛИКОГО ЧЕТВЕРГА	2
АГАПА ВЕЛИКОГО ЧЕТВЕРГА	23
ВРАНІШНЯ ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ	42
ГОДИНИ ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ	71
Перша година	72
Третя година	78
Шоста година	84
Дев'ята година	90
Уставні	98
ВЕЧІРНЯ ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ	103
МАЛЕ ПОВЕЧІР'Я ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ	121
ВРАНІШНЯ ВЕЛИКОЇ СУБОТИ	130
СЛУЖБА БОЖА ВЕЛИКОЇ СУБОТИ	168
ВЕЛИКОДНЯ ВРАНІШНЯ	204

Позначки:

П: Предстоятель (єпископ або пресвітер)

Д: Диякон (або співслужитель, що виконує дияконські функції)

Ч: Читець

Н: Народ

СЛУЖБА БОЖА ВЕЛИКОГО ЧЕТВЕРГА

У Великий Четвер Служба Божа свт. Василя Великого відправляється ввечері й починається з вечірньої. Предстоятель одягається як на літургію в світлу одезу і благословляє, виголошуючи:

Благословенне Царство Отця, і Сина, і Святого Духа, † нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Народ: Амінь. **Або починаючи з другої частини благословення (після †), де є такий звичай.**

П: Прийдіть, поклонімоь Цареві нашому Богу.

Н: Прийдіть, поклонімоь і припадімо до Христа, Царя нашого Бога.

П: Прийдіть, поклонімоь і припадімо до Самого [Господа Ісуса] Христа, Царя і Бога нашого.

Псалом 103, під час якого предстоятель кадить храм, а диякон зі свічкою йде перед ним:

Благослови, душе моя, Господа.

Приспів: *Благословенний Ти Господи.*

Господи Боже мій, Ти дивно великий. Ти прибрався в славу й красу. Ти одягаєшся в світло, як у ризу, простягаєш небеса, як шатро. Покриваєш водами висоти Твої, обертаєш хмари на колісницю для Себе, на крилах вітру Ти ходиш. Ти твориш духів ангелами Своїми і слугами Своїми – вогненне полум'я. Ти поставив землю на твердій основі її, не захитається вона повік віки. Безодня, як одежа, покриває її; на горах стоять води. Від наказу Твого вони біжать, від голосу грому Твого тікають. Підіймаються на гори і сходять на поля в місце, що Ти призначив для них. Ти поклав межу, якої не перейдуть вони, і не вернуться покрити землю.

Приспів: *Дивні діла Твої, Господи!*

Ти посилаєш джерела в долини, між горами течуть води. Напувають всіх звірів польових, дикі осли гасять спрагу свою.

Над ними витає птаство небесне, голос його лунає між віттям. Ти напуваєш гори з висот Твоїх. Плодами діл Твоїх насичується земля. Ти вирощуєш траву для худоби і зело на користь людям, щоб добути хліб із землі. І вино – веселити серце чоловіка, і елей – намастити лице його, і хліб – підкріпити серце його. Насичуються дерева польові, кедри ліванські, що Ти насадив їх. Там птахи гніздяться, гніздо ж чаплі – найвище. Гори високі для оленів; скелі – захисток для зайців. Ти створив місяць відзначати час, і сонце знає захід свій. Ти насуваєш темряву і ніч настає; тоді бродить вся звірина лісова. Левенята ричать за здобиччю і просять від Бога поживи собі. Сходить сонце – вони вертаються назад і лягають в логовищах своїх. Виходить чоловік для справ своїх і на працю свою до вечора. Як величні діла Твої, Господи!

Приспів: *Слава Тобі Господи, все премудро створив Ти.*

**Під час третьої статії предстоятель кадить Св.Трапезу,
а диякон стоїть зі свічкою перед Святими вратами**

Все премудро створив Ти; повна земля творіння Твого. Ось море велике й просторе; там безліч гадів і тварі малої й великої. Там плавають кораблі і кити, що Ти створив вигравати в ньому. Всі вони на тебе чекають, що даси їм поживу в свій час. Ти даєш їм – вони збирають; Ти відкриваєш руку Свою – вони добром насичуються. Ти відвертаєш лице Твоє – вони тривожаться; віднімеш дух їх – вони щезнуть, і в прах свій повернуться. Пошлеш Духа Свого – і будуть створені, і відновиш лице землі. Нехай буде слава Господня на віки; звеселиться Господь з діл Своїх. Він погляне на землю – і вона тремтить; торкнеться гір – і вони димлять. Славитиму Господа все життя моє, співатиму Богові моєму, поки живу. Нехай буде благоприємною Йому мова моя, і я звеселюся в Господі. Нехай щезнуть грішники на землі, і беззаконників нехай не буде. Благослови, душе моя, Господа!

Сонце знає захід свій. ***Ти насуваєш темряву, і ніч настає.***

Дивні діла Твої, Господи! ***Все премудро створив Ти.***

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, і нині, і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

По закінченню дякон перед Святими вратами виголошує ВЕЛИКУ ЄКТЕНІЮ з додатковими проханнями:

Д: Щоб благословилося й освятилося це умивання силою, діянням і приходом Святого Духа, Господеві помолімося.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб воно було на умивання нечистоти гріхів наших, Господеві помолімося.

Н: Господи, помилуй.

Предстоятель же залишається у віттарі.

Н: Тобі, Господи

П: Молитва на омиття Св. Трапези:

Господи Боже наш, що животворчою смертю Твоєю смерть умертвив, і нас від смерті гріховної воскресив, сам і нині нас, що стоїмо перед образом Твого спасительного гроба та належною священною службою від страстей очищуємося, прийми по безлічі щедрот Твоїх, і сподоби прийняти спільниками Тайної Вечері, і причасниками Небесного Твого Царства, і благ Твоїх, і Небесної слави.

Бо в Тобі джерело життя, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Замість рядової кафізми псалми 50, 25 та 83, розділяючи Слава... І нині..., Аلیلія, аلیلія, аلیلія, слава Тобі, Боже (3-чі), Слава... І нині...

Під час першого псалма роздягається Св. Трапеза, під час двох наступних предстоятель отирає її губками, і, поливши окропом з вином, отирає з священнослужителями білими рушниками, і знову поливши родостамом, отирають губками.

На Господи, взиваю... співаються стихирі самогласні:

Пс129:3-4: Якщо на беззаконня наші зважатимеш, Господи, Господи, хто встоїть? Але у Тебе змилювання є.

Голос 1: Ти, що підперезався рушником і обмив ноги учням, Христе Боже, обмий і нашу душевну нечистоту, і підпережи нас духовним зв'язком, щоб ми виконували заповіді Твої, і славили й оспівували Твою доброту.

:5: Ради імені Твого я надіюся на Тебе, Господи; терпіла душа моя у слові Твоїм, уповає душа моя на Господа.

Голос 2: Велике добродійство прийняти бажаючи, вірні, побожно до чесного умивання прийдім, не тілесний бруд омиваючи, але душі таїнственно освячуючи. Христос бо Спаситель наш, Який споглядає землю і вчиняє, що вона трясеться, Сам схиляється і до тлінних ніг дотикається, даючи на всяку супротивну силу сильний наступ. Йому вдячно заспіваймо: Ти показав нам чудовий шлях вивищення – смирення, тож спаси нас, Благий, як чоловіколюбець.

:6: Від ранньої зорі до ночі, від ранньої зорі нехай уповає Ізраїль на Господа.

Голос 2: Агнець, про Якого пророкував Ісаїя, добровільно Себе в жертву приносить, плечі віддає на рани, щоки — під удари, лиця ж не відвертає від огидного заплювання і на ганебну смерть засуджується; все приймає Безгрішний з волі Своєї, щоб подати всім мертвим воскресіння.

:7: Бо у Господі милість і велике у Нього визволення, і Він визволить Ізраїля від усіх беззаконь його.

Голос. 3: Петро соромився, щоб його ноги обмили ті пречисті руки, якими був створений Адам, і почув: „Якщо не умию тебе, не будеш мати частки зі Мною; страхом великим пройнятий, закликав до Тебе: „Господи, не тільки мої ноги уми, але руки та голову”. О, які великі Господні дари. Він учасниками Своєї благодаті вчиняє учнів й обіцяє, що матимуть з Ним участь в невимовній славі, як і при таїнственній чаші сказав, що питимуть її з Ним новою у царстві небесному. Сподоби її і нас, бо Ти милостивий і чоловіколюбець.

Пс.116:1: Хваліть Господа, всі народи, прославляйте Його, всі люди.

Голос 8: Нині неприступний природою прийнявся обов'язку раба, рушником підперезався Той, що одіває небо хмарами; воду вливає в умивальницю Той, що Червоне море розділив.

:2: Бо велика милість Його над нами й істина Його перебуває вічно.

Гол. 8: І, зігнувши коліна, Він почав умивати учням ноги і втирати рушником яким був підперезаний. А коли вмив учням ноги, сказав їм: „Ви чисті, та не всі!” – натякаючи на того, що мав продати Його.

Слава... І нині...

Диявольським дурманом одержимий Юда заснув на смерть, тож час бадьоритися і чувати. Нехай зітхає серце, нехай плачуть очі, нехай псалом співають, бо велика сила хреста. Христос у дверях, жертовна Пасха прийшла. Слава Тобі, Христе Боже, слава Тобі.

Д, підносячи свічник: Премудрість, станьмо побожно!

Предстоятель бере з Горішнього місця Євангеліє, перенесене перед омиттям Св.Трапези і благословляє ним народ:

Світло Христове просвітлює всіх!

Предстоятель, перед яким йде дякон з свічником, виносить Євангеліє з вітваря північними дверима й покладає на тетрапод.

Від свічника запалюються світильники в храмі.

Н: Світло Тихе святої слави Безсмертного Отця Небесного, Святого, Блаженного, Ісусе Христе!

Доживши до заходу сонця, побачивши світло вечірнє, оспівуємо Отця, Сина, і Святого Духа – Бога.

Світло Тихе...

Достойно є повсякчас вихвалити Тебе голосами преподобними, Сину Божий, що життя даєш; тим-то й світ Тебе славить.

Світло Тихе...

Прокимен, голос 1: Спаси мене, Господи, від людей лукавих; *
захисти мене, від гнобителів (Пс. 139:1).

Стих 3: Вони замишляють неправду в серці; щодня готуються до битви.

Стих 7: Я сказав Господу: Ти – Бог мій! почуй, Господи, голос моління мого!

Стих 14: І будуть праведні прославляти ім'я Твоє; непорочні оселяться перед лицем Твоїм.

Паремія 1. Виходу читання (Вих. 19:10-19)

І промовив Господь до Мойсея: Иди до людей, і освяти їх сьогодні та вввтра, і нехай вони виперуть одіж свою. І нехай вони будуть готові на третій день, бо третього дня зійде Господь на гору Сінай на очах усього народу. І обведеш границею народ довкола, говорячи: Стережіться сходити на гору й доторкуватися до краю її. Кожен, хто доторкнеться до гори, буде конче забитий! Нехай не доторкнеться до неї рука, бо буде конче вкаменований, або буде справді застрілений, чи то худобина, чи то людина, не буде жити вона. Як сурма засурмить протяжливо, вони вийдуть на гору. І зійшов Мойсей з гори до народу, і освятив народ, а вони випралали одіж свою. І він сказав до народу: Будьте готові на третій день; не входьте до жінок. І сталося третього дня, коли ранок настав, і знялися громи та блискавки, і густа хмара над горою та сильний голос сурми! І затремтів увесь народ, що був у таборі... І вивів Мойсей народ із табору назустріч Богові, і вони стали під горою. А гора Сінай уся вона димувала через те, що Господь зійшов на неї в огні! І піднявся дим її, немов дим вапнярки, і сильно затремтіла вся гора... І розлігся голос сурми, і він сильно все могутнів: Мойсей говорить, а Бог відповідає йому голосно.

Прокимен, голос 7: Визволи мене від ворогів моїх, Боже мій, *
від тих, що повстали на мене, захисти мене (Пс. 58:1-2).

Стих 3: Спаси мене від тих, що чинять беззаконня.

Стих 5: Господи! Без провини моєї вони йдуть на мене.

Стих 18: Тобі я буду співати, бо Ти Заступник мій і Бог мій, Який милує мене

Паремія 2. Йова читання (Йов 38:1-23; 42:1-5)

Тоді відповів Господь Йову із бурі й сказав: Хто то такий, що затемнює раду словами без розуму? Підпережи но ти стегна свої, як мужчина, а Я буду питати тебе, ти ж Мені поясни! Де ти був, коли землю основував Я? Розкажи, якщо маєш знання! Хто основи її положив, чи ти знаєш? Або хто розтягнув по ній шнура? У що підстави її позапущувані, або хто поклав камінь наріжний її, коли разом співали всі зорі поранні та радісний окрик здіймали всі Божі сини? І хто море воротами загородив, як воно виступало, немов би з утроби виходило, коли хмари поклав Я за одіж йому, а імлу за його пелюшки, і призначив йому Я границю Свою та поставив засува й ворота, і сказав: Аж досі ти дійдеш, не далі, і тут ось межа твоїх хвиль гордовитих? Чи за своїх днів ти наказував ранкові? Чи досвітній зорі показав її місце, щоб хапалась за кінці землі та посипались з неї безбожні? Земля змінюється, мов та глина печатки, і стають, немов одіж, вони! І нехай від безбожних їх світло відійметься, а високе рамено зламається! Чи ти сходив коли аж до морських джерел, і чи ти переходжувався дном безодні? Чи для тебе відкриті були брами смерти, і чи бачив ти брами смертельної тіні? Чи широкість землі ти оглянув? Розкажи, якщо знаєш це все! Де та дорога, що світло на ній пробуває? А темрява де її місце, щоб узяти її до границі її, і щоб знати стежки її до дому? Знаєш ти, бо тоді народився ж ти був, і велике число твоїх днів! Чи доходив коли ти до схованок снігу, і схованки граду ти бачив, які Я тримаю на час лихоліття, на день бою й війни? А Йов відповів Господеві й сказав: Я знаю, що можеш Ти все, і не спиняється задум у Тебе! Хто ж то такий, що ховає пораду немудру? Тому я говорив, але не розумів. Це чудніше від мене, й не знаю його: Слухай же ти, а Я буду казати, запитаю тебе, ти ж Мені поясни. Тільки послухом уха я чув був про Тебе, а тепер моє око ось бачить Тебе.

Паремія 3. Пророцтва Ісаї читання (Іс. 50:4-11).

Господь Бог Мені дав мову вправну, щоб уміти зміцнити словом змученого, Він щоранку пробуджує, збуджує вухо Мені, щоб слухати, мов учні. Господь Бог відкрив вухо Мені, й Я не став неслухняним, назад не відступив. Підставив Я спину Свою тим, хто б'є, а щоки Свої щипачам, обличчя Свого не сховав від ганьби й плювання. Але Господь Бог допоможе Мені, тому не соромлюся Я, тому Я зробив був обличчя Своє, немов креміль, і знаю, що не буду застиджений Я. Близько Той,

Хто Мене всправедливилює, хто ж стане зо Мною на прю? Станьмо разом, хто Мій супротивник? Хай до Мене підійде! Отож, Господь Бог допоможе Мені, хто ж отой, що признає Мене винуватим? Хто між вами лякається Господа і голос Його Отрока слухає? Хто ходить у темряві, світла ж немає йому, хай надіється він на Господне Ім'я, і хай на Бога свого опирається! Тож усі, що огонь ви запалюєте, що огненними стрілами ви поузброювані, ходіть у жарі свого огню та в стрілах огненних, які розпалили! З Моєї руки оце станеться вам, і ви будете в муках лежати!

Також МАЛА ЄКТЕНІЯ.

П: Молитва Трисвятого: Боже Святий, Ти в святих перебуваєш, Тебе трисвятим голосом серафими оспівують і херувими славлять, і всі небесні сили Тобі поклоняються. Ти привів усе з небуття до існування, створив чоловіка на образ Свій і подобу і всякими дарами його прикрасив. Кожному, хто просить, Ти дасш премудрість і розум, не відкидаєш і грішника, а встановлюєш покаєння для спасіння. Ти сподобив нас, смиренних і недостойних рабів Твоїх, і в цю годину стати перед славним Твоїм жертовником і належне Тобі поклоніння і хвалу приносити. Сам, Владико, прийми з наших грішних уст трисвяту пісню, зглянься на нас з милосердя Твого, прости нам усяку провину вільну і невольну, освяти наші душі і тіла, і дай нам побожно служити Тобі всі дні життя нашого, молитвами пресвятої Богородиці і всіх святих, що від віку Тобі угодили.

Бо Ти Святий еси, Боже наш, і Тобі славу і Трисвяту пісню віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас *(тричі. За звичаєм може співатися різними мовами)*

Слава... і нині... Святий Безсмертний, помилуй нас.

Якщо служить єпископ, то в Святих вратах голосно виголошує стих з псалма 79:15-16 і далі під час повільного співу благословляє народ дикірієм і трикірієм. Якщо ні, то одразу:

[Д: З силою!]

Н: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Прокимен, голос 7: Князі змовляються разом проти Господа * і проти Христа Його (Пс. 2:2).

Стих 1: Навіщо бунтуються народи і люди замишляють марне?

Стих 4: Той, Хто живе на небесах, посміється з них, Господь осоромить їх.

Стих 6: Я ж поставлений від Нього Царем над Сионом – горою святою Його.

Стих 12: Вшануйте Сина, щоб не прогнівався Господь і щоб не загинули ви, зійшовши з путі праведної.

До Коринф'ян послання св. Апостола Павла читання (1Кор.
11:23-32, **34** 149)

Браття, прийняв я від Господа, що й вам передав, що Господь Ісус ночі тієї, як виданий був, узяв хліб, подяку віддав, і переломив, і сказав: Прийміть, споживайте, це тіло Моє, що за вас ламається. Це робіть на спомин про Мене! Так само і чашу взяв Він по Вечері й сказав: Ця чаша Новий Заповіт у Моїй крові. Це робіть, коли тільки будете пити, на спомин про Мене! Бо кожного разу, як будете їсти цей хліб та чашу цю пити, смерть Господню звіщаєте, аж доки Він прийде. Тому то, хто їстиме хліб цей чи питиме чашу Господню негідно, буде винний супроти тіла та крові Господньої! Нехай же людина випробовує себе, і так нехай хліб їсть і з чаші хай п'є. Бо хто їсть і п'є негідно, не розважаючи про тіло, той суд собі їсть і п'є! Через це поміж вами багато недужих та хворих, і багато-хто заснули. Бо коли б ми самі судили себе, то засуджені ми не були б. Та засуджені від Господа, караємося, щоб нас не засуджено з світом.

Алилуя, голос 6: Блаженний, хто дбає про вбогих і бідних, в день скорботи спасає його Господь (Пс. 40:1-2).

Стих 6: Вороги мої в злобі кажуть про мене: коли він помре та згине ім'я його?

Стих 10: Той, хто їв мій хліб, підняв проти мене п'яту свою.

Стих 11: Ти ж, Господи, помилуй мене, підійми мене.

Під час співу кадяться тетрапод і ставиться лава, до якої переходять, стоячи, ті, кому омиватимуться ноги - насамперед ті, що відновлюють спілкування з Цerkвою в таїнствах після каяття на чолі з священником (дияконом, церковнослужителем), поставленим після минулого Великодня

П: Премудрість. Станьмо побожно, вислухаймо святе Євангеліє. Мир усім.

Н: І духові твоєму.

П: Молитва перед Євангелієм: Засвіти в серцях наших, Чоловіколюбче Владико, нетлінне світло Богопізнання Твого, і відкрий мисленні очі наші на розуміння Євангельської проповіді Твоєї. Всели в нас страх блаженних заповідей Твоїх, щоб ми, подолавши всі тілесні похоті, провадили духовне життя і думали, і чинили все вгодне Тобі.

Бо Ти еси світло душ і тіл наших, Христе Боже, і Тобі славу віддаємо з Предвічним Твоїм Отцем і Всесвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Д: Від Матфея святого Євангелія читання.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

П: Будьмо уважні.

Мт. 26:1-20

Д: В той час, коли закінчив Ісус усі ці слова, Він сказав Своїм учням: Ви знаєте, що через два дні буде Пасха, і Людський Син буде виданий на розп'яття. Тоді первосвященики, і книжники, і старші народу зібралися в домі первосвященика, званого

Кайяфою, і радилися, щоб підступом взяти Ісуса й забити. І вони говорили: Та не в свято, щоб була колотнеча в народі не сталась. Коли ж Ісус був у Віфанії, у домі Симона прокаженого, підійшла одна жінка до Нього, маючи алябастрову пляшечку дорогоцінного мира, і вилила на Його голову, як сидів при столі Він. Як побачили ж учні це, то обурилися та й сказали: Нащо таке марнотратство? Бо дорого можна було б це продати, і віддати убогим. Зрозумівши Ісус, промовив до них: Чого прикрість ви робите жінці? Вона ж добрий учинок зробила Мені. Бо вбогих ви маєте завжди з собою, а Мене не постійно ви маєте. Бо, виливши миро оце на тіло Моє, вона те вчинила на похорон Мій. Поправді кажу вам: де тільки оця Євангелія проповідувана буде в цілому світі, на пам'ятку їй буде сказане й те, що зробила вона! Тоді один із Дванадцятьох, званий Юдою Іскаріотським, подався до первосвящеників, і сказав: Що хочете дати мені, і я вам Його видам? І вони йому виплатили тридцять срібняків. І він відтоді шукав слушного часу, щоб видати Його. А першого дня Опрісноків учні підійшли до Ісуса й сказали Йому: Де хочеш, щоб ми приготували пасху спожити Тобі? А Він відказав: Ідїть до такого то в місто, і перекажіть йому: каже Вчитель: час Мій близький, справлю Пасху з Своїми учнями в тебе. І учні зробили, як звелів їм Ісус, і зачали пасху готувати. А коли настав вечір, Він із дванадцятьма учнями сів за стіл.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Д: Господеві помолімося

Н: Господи, помилуй

П: Господи і Боже преблагий, недосяжний у божестві Своїм, Ти у вигляді слуги подобу служителя прийняв і, щоб дати приклад спасенного смирення, Ти Своїм учням, пречистими Своїми руками ноги обмив і рушником обтер, тож і нині, споглянь на нас, недостойних слуг Твоїх, що наслідують смирення такого дивного Твого пониження і сподоби, щоб ми обмилися з тілесного бруду і душевної нечистоти торканням цієї води. Даруй нам невидиме зіслання пресвятого Духа, скріпи наші душі і тіла

проти облудного змія, що жалить нашу п'яту, щоб, ставши чистими, ми угодно послужили Тобі, переходячи попри змія і скорпіона, і всієї ворожої сили.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, з безначальним Твоїм Отцем, і пресвятим і благим і животворним Твоїм Духом, нині і повсякчас, і на віки вічні

Н: Амінь.

П: Мир усім.

Н: І духові твоєму.

П: Голови ваші вклоніть перед Господом.

Н: Тобі, Господи.

П: Господи Боже наш, у Своєму превисокому сходженні Ти надмір смирення нам показав, і першим назвав Того, хто погодився на останнє і так навчив нас один одному послужити. Піднеси нас божественним смиренням, збережи нас чистими, що повсякчасно вмиваємось сльозами й очищуємось просвіченням очищувальної Твоєї благодаті, щоб ми завжди у правді перед Тобою припадали, і знайшли милість і щедроти на страшному Твоєму суді.

Бо Ти милостивий і чоловіколюбець Бог еси, і Тобі славу возсилаємо з безначальним Твоїм Отцем, і всесвятим і благим і животворним Твоїм Духом, нині і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Д: Від Йоанна святого Євангелія читання.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

П: Будьмо уважні.

Йн. 13:1-11

Д: В той час, перед святом Пасхи, Ісус, знаючи, що настала година Йому перейти до Отця з цього світу, полюбивши Своїх, що на світі були, до кінця полюбив їх. Під час же вечері, як диявол уже був укинув у серце синові Симона Юді Іскаріотському, щоб він видав Його, то Ісус, знаючи те, що Отець

віддав все Йому в руки, і що від Бога прийшов Він, і до Бога відходить, устає від вечері, і здіймає одягу,

Предстоятель знімає ризу

бере рушника й підперізується.

Предстоятель підперезується

Потому налив Він води до вмивальниці, (*тричі*)

Предстоятель власноруч вливає теплу воду тричі хрестообразно

та й зачав обмивати ноги учням, і витирати рушником, що ним був підперезаний.

Предстоятель омиває й втирає ноги кожному, починаючи з менших.

Диякон повторює та й зачав обмивати ноги учням, і витирати рушником, що ним був підперезаний **кожного разу.**

І підходить до Симона Петра, а той каже Йому:

Клірик: Ти, Господи, митимеш ноги мені?

Д: Ісус відказав і промовив йому:

П: Що Я роблю, ти не знаєш тепер, але опісля зрозумієш.

Д: Говорить до Нього Петро:

К: Ти повік мені ніг не обмиєш!

Д: Ісус відповів йому:

П: Коли Я не вмю тебе, ти не матимеш частки зо Мною.

Д: До Нього проказує Симон Петро:

К: Господи, не самі мої ноги, а й руки та голову!

Д: Ісус каже йому:

П: Хто обмитий, тільки ноги обмити потребує, бо він чистий увесь. І ви чисті, та не всі.

Д: Бо Він знав Свого зрадника, тому то сказав: Ви чисті не всі.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Предстоятель йде до тетраподу, омиті встають

Диякон, передає предстоятелю Євангеліє: Від Йоанна святого Євангелія читання.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

П: Будьмо уважні.

Йн. 13:12-17

Д: В той час, коли ж пообмивав Ісус ноги учням, і одержу Свою Він надів, засів знову за стіл і промовив до них: Чи знаєте ви, що Я зробив вам? Ви Мене називаєте: Учитель і Господь, і добре ви кажете, бо Я є. А коли обмив ноги вам Я, Господь і Вчитель, то повинні й ви один одному ноги вмивати. Бо то Я вам приклада дав, щоб і ви те чинили, як Я вам учинив. Поправді, поправді кажу вам: Раб не більший за пана свого, посланець же не більший від того, хто вислав його. Коли знаєте це, то блаженні ви, якщо таке чините!

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Д: Від Матфея святого Євангелія читання.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

П: Будьмо уважні.

Мт. 26:21-29

П: В той час, як вони споживали, Ісус сказав: Поправді кажу вам, що один із вас видасть Мене... А вони засмутилися тяжко, і кожен із них став питати Його: Чи не я то, о Господи? А Він відповів і промовив: Хто руку свою вмочить у миску зо Мною, той видасть Мене. Людський Син справді йде, як про Нього написано; але горе тому чоловікові, що видасть Людського Сина! Було б краще йому, коли б той чоловік не родився! Юда ж, зрадник Його, відповів і сказав: Чи не я то, Учителю? Відказав Він йому: Ти сказав... Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: Прийміть, споживайте, це тіло Моє. А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: Пийте з неї всі, бо це кров Моя Нового Заповіту, що за

багатьох проливається на відпущення гріхів! Кажу ж вам, що віднині не питиму Я від оцього плоду виноградного аж до дня, коли з вами його новим питиму в Царстві Мого Отця.

❖ **Якщо ж неможливо відслужити вранішню Великої П'ятниці, то продовжує читання до Мт. 26:30-39, далі вставка Лк.22:43-45 (без оголошення) й закінчення Мт.26:40-56.**

Проповідь. ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ

И: Господи Боже наш, Ти з великої милости Твоєї упокорив Себе і вигляд слуги прийняв, і в час спасительних, животворних і добровільних Твоїх страстей зволив вечеряти зі святими Своїми учнями й апостолами, а потім, підперезавши Себе рушником і обмивши ноги Своїм учням, Ти дав їм приклад покори і взаємної любови, і сказав: Як Я вам учинив, так і ви чиніть один одному!" Сам і нині, Владико, прийшовши посеред недостойних слуг Твоїх, що йдуть за Твоїм прикладом, обмий усяку скверну і нечистоту душ наших, щоб ми, обмивши порох, який приліпився до нас від прогрішень наших і обтерши рушником любови один одного, могли вподобатися Тобі в усі дні життя нашого і знайти благодать перед Тобою.

Бо Ти благословляєш і освячуєш усе, Христе Боже наш, і Тобі славу возсилаємо з безначальним Твоїм Отцем, і всесвятим і благим і животворним Твоїм Духом, нині і повсякчас, і на віки вічні.

И: Амінь.

І далі за чином Служби Божої Василя Великого.

Під час виходу оголошених предстоятель, прочитавши Першу молитву за вірних, виносить з вітваря слідом за дияконом, що несе дискос і чашу як для малого приготування, антимінс, який з великою побожністю розгортає його на тетраподі. Диякон ставить святі сосуди, предстоятель кадить тетрапод, проказуючи про себе 50-ий псалом.

- ❖ **На кафедральній архієрейській Службі разом з хлібами, вином та водою до тетраподу приносять алябастр з миром для освячення.**

МАЛА ЄКТЕНІЯ з Другою молитвою за вірних

В цей день Служба Божа правиться на чотирьох або більше прісних хлібі (маці) для причастя та агапи й одному квасному для приготування Запасних дарів на рік. Перед протезисом диякон розміщує обидва на дискосі, прісний праворуч, і уступає предстоятелю приготоване місце перед дискосом: Піднеси, владико.

П: Піднесіть руки ваші до святині і благословіть Господа.

Предстоятель бере в праву руку копіє, хрестить ним дискос і промовляє:

На спомин Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа.

Бере в ліву руку прісний хліб і надрізає копієм його верхню частину з правого боку (з лівої руки) не до середини, а ріжучи, промовляє:

Як ягня на заколення ведено Його.

З лівого боку надрізаючи:

І як агнець непорочний перед тим, що стриже його, мовчить, – так і Він не відкриває уст Своїх.

Згори надрізаючи:

В покорі Його суд над Ним відбувся.

Здолу надрізаючи:

Але про рід Його хто оповість?

Відкладаючи копіє:

Бо візьметься від землі життя Його (Іс. 53:7–8).

Диякон, узявши вино і воду, промовляє до предстоятеля:

Благослови, владико, святе з'єднання.

Предстоятель, благословляючи, промовляє:

Благословенне з'єднання Дарів Твоїх нині, і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

І, з'єднуючи копієм вертикальні надрізи в один для ламання, промовляє:

Один із воїнів списом проколов Йому ребра, і зараз витекли кров і вода.

Диякон, вливши до святої чаші разом вино і воду:

І той, що бачив, засвідчив, і свідчення його правдиве (Йн. 19:34–35).

**Святі сосуди покриваються покрівцями.
Молитва приношення за чином Служби Божої
сщмч. Климента Римського:**

І, підносячи святу чашу: Дякуємо Тобі, Отче наш, за святу виноградну лозу Давида, отрока Твого, яку Ти об'явив нам через Ісуса, Отрока Твого, Яким Ти все створив і всім промишляєш, Тобі слава навіки.

Н: Амінь.

І, підносячи дискос: Дякуємо Тобі, Отче наш, за життя і пізнання, яке ти об'явив нам через Ісуса, Отрока Твого, Тобі слава навіки.

Н: Амінь.

І: Владико Вседержителю, Боже Вічний, як цей хліб був розсіяний над горами і зібраний в єдине, так нехай буде зібрана і Церква Твоя від країв землі в Царство Твоє, бо Твоя слава і сила через Ісуса Христа навіки.

Н: Амінь.

Великий вхід не відбувається, замість херувимської пісні співаємо тропар, голос 6:

Н: Вечері Твоєї тайної, Сину Божий, причасником мене сьогодні прийми, бо ворогам Твоїм тайни не розповім і цілування не дам Тобі, як Юда, але, як розбійник, визнаю Тебе: пом'яни мене, Господи, у Царстві Твоїм.

Предстоятель в цей час тихо читає молитву Ніхто із зв'язаних тілесними пристрастями... По закінченню:

Всіх нас нехай пом'яне Господь Бог у Царстві Своїм завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Пом'яни мене, Господи, у Царстві Твоїм. Пом'яни мене, Владико, у Царстві Твоїм. Пом'яни мене, Святий, у Царстві Твоїм. Алилуя, алилуя, алилуя.

Служба Божа свт. Василя Великого продовжується серед народу перед тетраподом.

Перед Анафорою три опріснока відкладаються з дискаса для агапи.

По закінченню Анафори замість Достойно є... співаємо ірмос 9 пісні:

Ірмос: Прийдіть вірні, гостинністю Владики і Безсмертною трапезою на горньому місці насолодимось, піднесеним розумом навчаючись словам від Слова, Його ж величаємо.

❖ **На кафедральній архієрейській Службі після виголосу Нехай же будуть милості великого Бога і Спасителя нашого... відбувається освячення мира:**

Д: Будьмо уважні!

Предстоятель розкорковує алябастр з миром і тричі благословляє його хресним знаменням зі словами В ім'я Отця і Сина і Святого Духа.

Д: Як то добре і як то гарно, коли брати живуть у згоді!

П: Нехай діє благодать Безначального Отця через миро це святе!

Д: Як миро на голові, що сходить на бороду, на бороду Ааронову.

П: Нехай діє благодать Сина і Слова Божого через миро це святе!

Д: Як роса єрмонська, що спадає на гори Сіонські.

П: Нехай діє благодать Духа Святості й досконалості через миро це святе!

І читає молитву:

Господи милості й Отче світів, Джерело життя і Скарбе благ! Сам нині освяти це миро Твоїм Всесвятим і Божественним Духом, що був у Старому Законі і засяяв у Новому Заповіті. Зроби це миро для Церкви миром і єднанням, утвердженням живого храму Божого, божественним і духовним помазанням, охороною життя, освяченням душ і тіл, оливою радості, якою були помазані царі, ієреї, архієреї, пророки і всі, хто через святе хрещення у відпущення гріхів відроджується в Церкві до вічного життя через апостолів тих, і хто після них – єпископів і пресвітерів донині. Даруй цьому світу благодать помазання Христового, як Ти у давнину посилав Святого Духа через покладання рук апостолів: чоло нехай освятиться у одкровення слави Господньої, очі – щоб бачити світло Пресвятої Трійці, ніздрі – на пахощі духовні, вуста – щоб говорити істину і благословляти Бога, вуха – щоб чути Євангеліє Христове, а не злі й улесливі слова віку цього, руки – для діяння в молитві та подяці, ноги – щоб ходити по стопам заповідей Господніх, груди – щоб протистояти підступам ворога і зодягнутися в Христа. Нехай будуть родом вибраними, помазанцями Сина Божого, царственным священством, народом святим, одухотвореним храмом, носячи у своїх серцях Христа і запечатаним печаткою дару Духа Святого в Таїнстві цьому.

Бо Ти Святий еси, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

П: Мир усім.

Н: І духові твоєму.

Д: Голови ваші вклоніть перед Господом.

Н: Тобі, Господи.

П: Перед Тобою, Боже всього і Царю, вдячно схиляємо серце, бо ти удостоїв нас бути служителями цих Божественних таємниць, і проповідуємо милість, яку Ти рясно вилив на нас. І молимося прийняти освячення від Тебе, як миро на голову, бо розлите миро є ім'я Твого Єдинородного Сина, Христа Бога нашого, від якого поширюється пахощі на весь видимий і невидимий світ.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Причасний: Вечері Твоєї Тайної нині... Предстоятель відкладає квасний хліб на патену і після ламання опріснока ріже на ній на маленькі частки та злегка насичує їх Святою Кров'ю. Після Служби вони на добу ставляться під скло, щоб трохи причерствіли, а потім засушуються на розпаленому кадилі з ретельним пильнуванням, щоб не пригоріли. Тоді кладуться до дарохоронильниці.

Першими причащаються ті, кому були омиті ноги, а клірик, що відповідав за Петра, співслужить під час причастя в своєму чині. Під час причастя співається Вечері Твоєї Тайної нині...

По закінченню причастя під час співу Ми бачили Світ істинний... диякон стає на праве коліно; предстоятель ставить йому на голову святий дискос; диякон обома руками приймає його, відходить північними дверима до святого жертovníка і ставить святий дискос.

Предстоятель, згорнувши антими́нс, ставить на святу чашу патену з запасним дарами, робить нею знак хреста над антими́нсом, промовляючи:

П: Благословенний Бог наш

І благословляє Чашею народ на чотири сторони:

завжди, + нині, + і повсякчас, + і на віки вічні. +

Н: Амінь. **Замість:** Нехай повні будуть... — **Тропар, голос 6-ий:** Обмивши ноги й очистившись нині причастям божественної Твоєї Тайни, Христе, служителі з Сіону вийшли з Тобою на велику Оливну гору, оспівуючи Тебе, Чоловіколюбця.

Предстоятель іде до жертovníка Святими Вратами, віддає чашу диякону, який залишається у жертovníку спожити Святощі, кладе антими́нс на Горньому місці й ставить на нього патену з запасними Дарами. По закінченні співу від Св.Трапези виголошує молитву Сповнилось і відправилось... Вихід з вівтаря як звичайно.

Заамвонна молитва: Владико Всеблагий і Всемилолюбивий! Оспівуємо і величаємо, і дякуємо Тобі, безгрішному Богу, що прийняв на Себе і за нас добровільно зазнав страждання плоттю. Коли славні учні під час омовіння ніг на вечері просвіщалися, тоді Юда нечестивий, сріблολюбством хворий, затьмарився, взявши тридцять срібняків, ціну Оціненого, і продає праведного Суддю злочинним архіереям і книжникам; був він сповнений багатьох благ і зробився учнем, але скоїв зрадницький злочин – зрадив Тебе, безсмертного Царя і Господа слави, беззаконним вовкам, коли взявши в руки мотузку і опустивши свою руку в чашу, говорив злочинним архіереям: кого я поцілую хитрим цілуванням, Він є, тримайте Його. О злочинний Юда! Сріблολюбна вдача привела тебе до удавлення, яке ти переніс за праведним судом Божим. І ми, вірні, з любов'ю причащаючись пречистого і животворчого Тіла і Крові, з любов'ю і страхом поклоняємося Спасителю, хресним стражданням, похованню і

воскресінню Його, Господа і Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа. Бо Твоє є царство і сила і слава, Отця і Сина і Святого Духа, нині і повсякчас і на віки віків.

Відпуст: Христос, Істинний Бог наш, що з надмірної благодати найкращу путь смирення нам показав, коли ноги учеників умив, і аж до хреста і погребіння дійшов...

АГАПА ВЕЛИКОГО ЧЕТВЕРГА

**Зі співом псалма 112 народ сходиться до трапезної.
Диякон несе свічку, предстоятель – три опрісноки з
тетрапода.**

Н: Отче наш... Слава... І нині... Господи, помилуй (*трисичі*)
Благослови.

П: Благословенний Ти, Господи, Боже наш, Царю Всесвіту, що створив виноградний плід.

Н: Амінь.

**Наповнюється розчиненим вином друга чаша (першою
вважається Євхаристична)**

П: Благословенний Ти, Господи, Боже наш, Царю Всесвіту, Який вибрав нас із усіх народів і підняв нас з усіх мов, і освятив нас Своїми заповідями. І дав Ти, Господи, Бог наш, синам Ізраїлевим з любов'ю Свята для радості, часи для урочистостей та веселощів, і цей день Свята опрісноків, час нашої свободи, священних зборів на згадку про вихід з Єгипту.

Благословенний Ти, Господи, освячуєш Ізраїль і Свята.

Н: Амінь.

П: Благословенний Ти, Господи, Бог наш, Царю Всесвіту, Який дав нам життя і підтримав нас, і дав нам дійти аж до цього дня.

Н: Амінь.

Усі омивають руки

Кожному роздається по шматочку городини, який макається в солило.

П: Благословенний Ти, Господи, Бог наш, Царю Всесвіту, що сотворив плоди землі.

Н: Амінь. І з'їдають шматочок на згадку про єгипетське рабство народу Ізраїлева.

Предстоятель ламає середній з трьох опрісноків на дві нерівні частини.

Меншу частину повертає на місце, а більшу кладе в панагіар. Потім, указуючи на опрісноки:

П: Ось хліб бідності, що їли сини Ізраїлеві в землі єгипетській. Кожен, хто голодний, нехай прийде та їсть. Кожен, хто потребує святкування Пасхи, нехай прийде та святкує її разом із нами. Сьогодні ми знаходимося на чужині, нехай же наступного року святкуватимемо це Свято у Землі обітованій. Сьогодні ми раби, нехай же наступного року святкуватимемо це Свято вільними людьми.

Предстоятель накриває опрісноки серветкою й підносить панагіар, промовляючи:

П: На славу і честь Пресвятої Богородиці, святого Предтечі й Хрестителя Йоанна, святих праведних Авраама, Ісаака та Якова й дванадцятьох патріархів, святого пророка Боговидця Мойсея, святих пророків Аарона, Ісуса Навина, Самуїла і Давида Богоотця, Ісаї, Єремії, Єзекиїля, Даниїла, Іллі, Єлисея і всіх пророків; святих Богоотців Йоакима і Анни, святих праведних Захарії і Єлизавети, святих славних і всехвальних апостолів і всіх святих і вірних синів Ізраїлевих приносимо Тобі, Господи Боже, цю жертву спільності, їх же молитвами прийми її, Всемилолюбивий, у наднебесний Свій жертovníк.

Диякон же несе чашу до столу зі словам:

Д: Христос посеред нас.

Н: І є, і буде.

Д: І щоб сподобитися нам вислухати Святе Євангеліє, Господа Бога молимо.

Н: Господи, помилуй (*тричі*)

П: Засвіти в серцях наших, Чоловіколюбче Владико... **Н:** Амінь.

Д: Премудрість. Станьмо побожно. Вислухаймо Святе Євангеліє!

П: Мир усім.

Н: І духові твоєму.

П: Від Йоанна Святого Євангелія читання.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Д: Будьмо уважні.

Йн. 13:31-14:26

П: В той час, як Іуда вийшов, промовляє Ісус: Тепер ось прославивсь Син Людський, і в Ньому прославився Бог. Коли в Ньому прославився Бог, то і Його Бог прославить у Собі, і зараз прославить Його! Мої дітоньки, не довго вже бути Мені з вами! Ви шукати Мене будете, але як сказав Я юдеям: Куди Я йду, туди ви прибути не можете, те й вам говорю Я тепер. Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви! По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою. А Симон Петро Йому каже:

Клірик, що відповідав за Петра на омитті: Куди, Господи, ідеш Ти?

П: Ісус відповів: Куди Я йду, туди ти тепер іти за Мною не можеш, але потім ти підеш за Мною. Говорить до Нього Петро:

К: Чому, Господи, іти за Тобою тепер я не можу? За Тебе я душу свою покладу!

П: Ісус відповідає: За Мене покладеш ти душу свою? Поправді, поправді кажу Я тобі: Півень не заспіває, як ти тричі зречешся Мене. Та нехай серце вам не тривожиться! Віруйте в Бога, і в Мене віруйте! Багато осель у домі Мого Отця; а коли б то не так, то сказав би Я вам, що йду приготувати місце для вас? А коли

відійду й приготую вам місце, Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я були й ви. А куди Я йду дорогу ви знаєте. Говорить до Нього Хома:

1-й вірний, якому омивали ноги: Ми не знаємо, Господи, куди йдеш; як же можемо знати дорогу?

П: Промовляє до нього Ісус: Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене. Коли б то були ви пізнали Мене, ви пізнали були б і Мого Отця. Відтепер Його знаєте ви, і Його бачили. Говорить до Нього Пилип:

2-й вірний, якому омивали ноги: Господи, покажи нам Отця, і вистачить нам!

П: Промовляє до нього Ісус: Стільки часу Я з вами, ти ж не знаєш, Пилипе, Мене? Хто бачив Мене, той бачив Отця, то як же ти кажеш: Покажи нам Отця? Чи не віруєш ти, що Я в Отці, а Отець у Мені? Слова, що Я вам говорю, говорю не від Себе, а Отець, що в Мені перебуває, Той чинить діла ті. Повірте Мені, що Я в Отці, а Отець у Мені! Коли ж ні, то повірте за вчинки самі. Поправді, поправді кажу вам: Хто вірує в Мене, той учинить діла, які чиню Я, і ще більші від них він учинить, бо Я йду до Отця. І коли що просити ви будете в Імення Моє, те вчиню, щоб у Сині прославивсь Отець. Коли будете в Мене просити чого в Моє Ймення, то вчиню. Якщо Ви Мене любите, Мої заповіді зберігайте! І вблагаю Отця Я, і Втішителя іншого дасть вам, щоб із вами повік перебував, Духа правди, що Його світ прийняти не може, бо не бачить Його та не знає Його. Його знаєте ви, бо при вас перебуває, і в вас буде Він. Я не кину вас сиротами, Я прибуду до вас! Ще недовго, і вже світ Мене не побачить, але ви Мене бачити будете, бо живу Я і ви жити будете! Того дня пізнасте ви, що в Своїм Я Отці, а ви в Мені, і Я в вас. Хто заповіді Мої має та їх зберігає, той любить Мене. А хто любить Мене, то полюбить його Мій Отець, і Я полюблю Його, і об'явлюсь йому Сам. Запитує Юда, не Іскаріотський, Його:

3-й вірний, якому омивали ноги: Що то, Господи, що Ти нам об'явитися маєш, а не світові?

П: Ісус відповів і до нього сказав: Як хто любить Мене, той слово Моє берегтиме, і Отець Мій полюбить його, і Ми прийдемо до нього, і оселю закладемо в нього. Хто не любить Мене, той не береже Моїх слів. А слово, що чуєте ви, не Моє, а Отця, що послав Мене. Говорив це Я вам, будши з вами. Утішитель же, Дух Святий, що Його Отець пошле в Ім'я Моє, Той навчить вас усього, і пригадає вам усе, що Я вам говорив.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі. Сідають.

Предстоятель звертається з невеликим словом, у якому розкриває прообразовий зв'язок між виходом синів Ізраїлевих з Єгипту та Хресною жертвою Спасителя і змістом Його прочитаної бесіди з учнями. Нагадує про значення слова Пасха (ΠΑΣΧΑ) як проходження мимо янгола-губителя та проходження синів Ізраїлевих через Червоне море – символи перемоги над смертю, – та його співзвуччя з грецьким *πάσχω* 'страждаю', про наступні дні як Пасху Хресну. В кінці говорить про символіку пасхальної вечері:

* опрісноки (*маца*) як нагадування про те, що тісто вигнанців з Єгипту не встигло вкиснути (Вих.12:39), і заклик «очистити стару розчину, щоб стати нам новим тістом і святкувати не в давній розчині, ані в розчині злоби й лукавства, але в опрісноках чистоти та правди» (1Кор.5:7-8);

* гіркі трави (*марор*) як нагадування про те, що єгиптяни «огірчували їхнє життя тяжкою працею коло глини та коло цегли, і коло всякої праці на полі, кожену їхню працю, яку змушували тяжко робити» (Вих.1:14);

* відсутність жертвовного ягняти, власне «пасхи» (як і кістки, що не ламається, *зроа*, в нагадування про припинену жертву на юдейській пасхальній вечері) – знак того, що «наша Пасха, Христос, за нас у жертву принесений» (1Кор.5:7), і цієї єдиної досконалої жертви вірні щойно причастилися.

П: І тому ми дякуємо і прославляємо, хвалимо і оспівуємо Того, Хто зробив всі ці чудеса для синів Ізраїлевих і для нас, що колись були відлучені від громади ізраїльської, і чужі заповітам обітниць, не мавши надії й без Бога на світі, а тепер у Христі Ісусі

ми, що колись далекі були, стали близькі Христовою кров'ю - вже не чужі й не приходьки, а співгромадяни святим і домашні для Бога. Він вивів нас з рабства на волю, з прикрості у веселощі, з жалоби на свято, з темряви на світло, з поневолення у визволення. Співаємо ж нову пісню для прославлення Його!

Усі встають і співають псалом 113. По ньому:

П: Благословенний Ти, Господи, Боже наш, Царю Всесвіту, Який врятував нас самих з синами Ізраїлем з Єгипту і дав нам дійти до цієї ночі, щоб за старою заповіддю їсти опрісноки та гіркі трави. І дай же нам дійти до повноти здійснення обітниць Твоїх, що з миром йдуть нам назустріч, щоб раділи ми воздвиженню Єрусалиму, міста Твого, і щоб у єдності з усіма народом Ізраїлевим та всіма відкупленими Кров'ю Христа його, непорочного чистого Агнця, з усякого люду, і племен, і народів, і язиків, ми заспіваємо Тобі нову пісню за наше визволення і за відкуплення душ наших. Благословенний Ти, Господь, що визволяє Ізраїль.

Н: Амінь.

Всі, стоячи й опершись на ліву руку, випивають другу чашу, передаючи її один одному правою рукою зі словами:

Н: Христос посеред нас. — І є, і буде.

Друге омиття рук

Предстоятель, беручи в руки всі три опрісноки:

Благословенний Ти, Господи, Бог наш, Царю Всесвіту, що освятив нас Своїми заповідями і заповідав нам піднесення рук.

Благословенний Ти, Господи, Бог наш, Царю Всесвіту, що виводиш хліб із землі.

Опускає назад на дискос нижній опріснок і залишає в руках один цілий і один розламаний.

Благословенний Ти, Господи, Бог наш, Царю Всесвіту, що освятив нас Своїми заповідями і заповідав їсти опрісноки.

Н: Амінь.

Предстоятель, спираючись на ліву руку, з'їдає шматочок від цілого (верхнього) і шматочок від розламаного (середнього) опріснока. Потім передає обидва опрісноки учасникам, які, спершись на ліву руку, передають їх далі, ламаючи та ділячись шматками зі словами:

Н: Христос посеред нас. — І є, і буде.

Потім беруть гіркі трави й опускають у харосет (суміш тертих фруктів та горіхів)

П: Благословенний Ти, Господи, Бог наш, Царю Всесвіту, що освятив нас Своїми заповідями і заповідав їсти гіркі трави.

Н: Амінь.

І з'їдають гіркі трави, не опираючись. Тоді предстоятель подає останній (нижній) опріснок, від якого кожен одламує шматок і, поклавши між ним та шматком опріснока з столу хазерет (терті гіркі трави з листям салату), з'їдає.

Триває вечеря.

По її закінченню:

П: Благословенний Бог наш † завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Предстоятель бере частину опріснока з панагіара і каже:

Величне ім'я

Н: Святої Тройці.

Предстоятель творить опрісноком над панагіаром знак хреста (тав, печатки), кажучи: Пресвята Богородице, помагай нам.

Н: Її молитвами, Боже, помилуй і спаси нас.

Предстоятель дає опріснок співтрапезникам, які передають їх далі, ламаючи та ділячись шматками. І споживають у мовчанні та зосередженні.

П: Принесімо подяку Господеві!

Н: Нехай буде благословенне Ім'я Господнє віднині і довіку.
(тричі)

П: Благословенний Той, Кому належить пожива, що її ми їли, і завдяки Чиєї Благості ми живемо.

Н: Благословенний Він і благословенне Ім'я Його.

І співають трипіснець, голос 8. Творіння преподобного Андрія Критського.

Пісня 5

Ірмос: Морок душі моєї розжени, Світлодавче Христе, первісну темряву вигнавши з безодні, і даруй мені світло повелінь Твоїх, Слове, щоб вранці славити Тебе.

Іс. 26:15: *Ти примножив народ, Господи, примножив народ, прославив Себе, розширив усі кінці землі.*

Прикрашена вечеря і приготована Тобі пасха, як Ти сказав, Христе, але Іуда готується зрадити Тебе, і Тебе, Безцінного, домовляється продати за гроші.

:17: *Як вагітна жінка, коли настає час родити, мучиться, волає від болю свого, так були ми перед Тобою, Господи..*

Встає від вечері і, підперезавшись рушником по стегнам, з волі Своєї Христос прихиляє шию; Петро ж взиває: ніколи не обмиєш мої ноги, Творче мій, але, одначе, обмий.

:18^а: *Ми були вагітними та корчилися з болю, немов би родили ми вітер.*

Прийнявши хліб у руки, зрадник Іуда, облесливий ученик, простягає ноги, якими пішов на зраду; їх же Ти Сам обмив і рушником витер.

:18б: *Ми спасіння землі не вчинили, і мешканці всесвіту не народились.*

На цілування облесливе відкрив тоді Іуда уста, якими тіло Твоє недостойно спожив, взиваючи до Тебе: радуйся, Учителю; цілує і зраджує раб і облесник.

:19а: *Померлі твої оживуть, воскресне й моє мертве тіло, тому пробудіться й співайте, ви мешканці пороку.*

Петро, коли побачив, що чинилося, був охоплений жахом, викритий був запитанням рабині: зрікся Тебе, Господи, не тільки тому, що був попереджений, але тому, що знав *це* Той, Хто все знає.

:19б: *Бо роса Твоя це роса зцілень, і земля викине мертвих.*

Ударяють у вухо Творця, і тремтить земля через ганьблення Його; тростиною б'ють, і небеса прихиляються; обпльовується Суддя, і основи землі всі колишуться.

Слава...

Терням увінчується Бог, Який прикрасив землю квітами, і рани приймає, і ганьблення зносить довготерпеливо, і багрянлицю насмішки носить, і все терпить Суший Бог, і страждає Своєю плоттю.

І нині...

Нехай взиває Йоанн, проповідуючи вчення про Твоє Божественне втілення: Слово стало плоттю від Діви незаперечно, і перебуває еством Бог, як і був, не відступивши від Його Отчого лона.

П: Премудрість, станьмо побожно. Вислухаймо святе Євангеліє.
Мир усім.

Н: І духові твоєму.

П: Від Йоанна Святого Євангелія читання.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Д: Будьмо уважні.

Йн. 14:27-16:33

П: Сказав Ісус ученикам Своїм: Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається! Чули ви, що Я вам говорив: Я відходжу, і вернуся до вас. Якби ви любили Мене, то ви б тішилися, що Я йду до Отця, бо більший за Мене Отець. І тепер Я сказав вам, передніше, ніж сталося, щоб ви вірували, коли станеться. Небагато вже Я говоритиму з вами, бо надходить князь світу цього, а в Мені він нічого не має, та щоб світ зрозумів, що люблю Я Отця, і як Отець наказав Мені, так роблю. Уставайте, ходімо звідсіля!

(Диякон наповнює третю чашу й накриває покрівцем)

Я правдива Виноградина, а Отець Мій Виноградар. Усяку галузку в Мене, що плоду не приносить, Він відтинає, але всяку, що плід родить, обчищає її, щоб рясніше родила. Через Слово, що Я вам говорив, ви вже чисті. Перебувайте в Мені, а Я в вас! Як та вітка не може вродити плоду сама з себе, коли не позостанеться на виноградині, так і ви, як в Мені перебувати не будете. Я Виноградина, ви галуззя! Хто в Мені перебуває, а Я в ньому, той рясно зароджує, бо без Мене нічого чинити не можете ви. Коли хто перебувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх, і кладуть на огонь, і згорять. Коли ж у Мені перебувати ви будете, а слова Мої позостануться в вас, то просіть, чого хочете, і станеться вам! Отець Мій прославиться в тому, якщо рясно зародите й будете учні Мої. Як Отець полюбив Мене, так і Я полюбив вас. Перебувайте в любові Моїй! Якщо будете ви зберігати Мої заповіді, то в любові Моїй перебуватимете, як і Я зберіг Заповіді Свого Отця, і перебуваю в любові Його. Це Я вам говорив, щоб радість Моя була в вас, і щоб повна була ваша радість! Оце Моя заповідь, щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив! Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх. Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую. Я вже більше не буду рабами вас звати, бо не відає раб, що пан його чинить. А вас назвав друзями Я, бо Я вам об'явив усе те, що почув від Мого Отця. Не ви Мене вибрали, але Я вибрав вас, і вас настановив,

щоб ішли ви й приносили плід, і щоб плід ваш зостався, щоб дав вам Отець, чого тільки попросите в Імення Моє. Це Я вам заповідую, щоб любили один одного ви! Коли вас світ ненавидить, знайте, що Мене він зненавидів перше, як вас. Коли б ви зо світу були, то своє світ любив би. А що ви не зо світу, але Я вас зо світу обрав, тому світ вас ненавидить. Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: Раб не більший за пана свого. Як Мене переслідували, то й вас переслідувати будуть; як слово Моє зберігали, берегтимуть і ваше. Але все це робитимуть вам за Ім'я Моє, бо не знають Того, хто послав Мене. Коли б Я не прийшов і до них не казав, то не мали б гріха, а тепер вимовки не мають вони за свій гріх. Хто Мене ненавидить, і Мого Отця той ненавидить. Коли б Я серед них не вчинив був тих діл, яких не чинив ніхто інший, то не мали б гріха. Та тепер вони бачили, і зненавиділи і Мене, і Мого Отця. Та щоб справдилось слово, що в їхнім Законі написано: Мене безпідставно зненавиділи! А коли Утішитель прибуде, що Його від Отця Я пошлю вам, Той Дух правди, що походить від Отця, Він засвідчить про Мене. Та засвідчійте і ви, бо ви від початку зо Мною. Оце Я сказав вам, щоб ви не спокусились. Вас виженуть із синагог. Прийде навіть година, коли кожен, хто вам смерть заподіє, то думатиме, ніби службу приносить він Богові! А це вам учинять, бо вони не пізнали Отця, ні Мене. Але Я це сказав вам, щоб згадали про те, про що говорив був Я вам, як настане година. Цього вам не казав Я спочатку, бо з вами Я був. Тепер же до Того Я йду, Хто послав Мене, і ніхто з вас Мене не питає: Куди йдеш? Та від того, що це Я сказав вам, серце ваше наповнилось смутком. Та Я правду кажу вам: Краще для вас, щоб пішов Я, бо як Я не піду, Утішитель не прийде до вас. А коли Я піду, то пошлю вам Його. А як прийде, Він світові виявить про гріх, і про правду, і про суд: тож про гріх, що не вірують у Мене; а про правду, що Я до Отця Свого йду, і Мене не побачите вже; а про суд, що засуджений князь цього світу. Я ще маю багато сказати вам, та тепер ви не можете знести. А коли прийде Він, Той Дух правди, Він вас попроведить до цілої правди, бо не буде казати Сам від Себе, а що тільки почує, казатиме, і що має настати, звістить вам. Він прославить Мене, бо

Він візьме з Мого та й вам сповістить. Усе, що має Отець, то Моє; через те Я й сказав, що Він візьме з Мого та й вам сповістить. Незабаром, і Мене вже не будете бачити, і знов незабаром і Мене ви побачите, бо Я йду до Отця. А деякі з учнів Його говорили один до одного: Що таке, що сказав Він до нас: Незабаром, і Мене вже не будете бачити, і знов незабаром і Мене ви побачите, та: Я йду до Отця?... Гомоніли також: Що таке, що говорить: Незабаром? Про що каже, не знаємо... Ісус же пізнав, що хочуть поспитати Його, і сказав їм: Чи про це між собою міркуєте ви, що сказав Я: Незабаром, і вже Мене бачити не будете ви, і знов незабаром і Мене ви побачите? Поправді, поправді кажу вам, що ви будете плакати та голосити, а світ буде радіти. Сумувати ви будете, але сум ваш обернеться в радість! Журиться жінка, що родить, бо настала година її. Як дитинку ж породить вона, то вже не пам'ятає терпіння з-за радощів, що людина зродилась на світ... Так сумуєте й ви ось тепер, та побачу вас знову, і серце ваше радітиме, і ніхто радості вашої вам не відійме! Ні про що ж того дня ви Мене не спитаєте. Поправді, поправді кажу вам: Чого тільки попросите ви від Отця в Моє Ймення, Він дасть вам. Не просили ви досі нічого в Ім'я Моє. Просіть і отримаєте, щоб повна була ваша радість. Оце все Я в притчах до вас говорив. Настає година, коли притчами Я вже не буду до вас промовляти, але явно звіщу про Отця вам. Того дня ви проситимете в Моє Ймення, і Я вам не кажу, що вблагаю Отця Я за вас, бо Отець любить Сам вас за те, що ви полюбили Мене та й увірували, що Я вийшов від Бога. Від Отця вийшов Я, і на світ Я прийшов. І знов покидаю Я світ та й іду до Отця. Його учні відказують: Ось тепер Ти говориш відкрито, і жадної притчі не кажеш. Тепер відаємо ми, що Ти знаєш усе, і потреби не маєш, щоб Тебе хто питав. Тому віруємо, що Ти вийшов від Бога! Ісус їм відповів: Тепер віруєте? Ото настає година, і вже настала, що ви розпорошитесь кожен у власне своє, а Мене ви Самого покинете... Та не Сам Я, бо зо Мною Отець! Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждання зазнаєте в світі, але будьте відважні: Я світ перемиг!

Н: Слава страстям Твоїм, Господи.

Пісня 8

Ірмос: Ти покриваєш водами піднебесся Твоє, обкладаєш край моря піском і утримуєш все; Тебе оспівує сонце, Тебе славить місяць, Тобі приносить пісні все творіння як Сотворителю всього повіки.

Дан.3:60: *Благословляйте Господа, всі води, що вище небес, оспівуйте і прославляйте Його повіки.*

Ти зодягаєш небо хмарами, Ісусе, на престолі слави царюєш з нетлінним Отцем. Ти взяв рушник, Сам підперезався, щоб омити тлінні ноги, будучи весь вогонь суший, Слове, хоч і втілювався Ти.

:62-63: *Благословляйте, сонце і місяць, зірки небесні, Господа оспівуйте і прославляйте Його повіки.*

Коли обмив усіх, возліг, Ісусе, з учениками Твоїми і сказав: знаєте всі, що вчинив нині — образ смирення дав усім вам; якщо хто з вас хоче бути першим, нехай стане з усіх останнім добровільно.

:80-81: *Благословляйте, всі птахи небесні, звірі й усі тварини, Господа оспівуйте і прославляйте Його повіки.*

Ви вже чисті, але не всі ви, — сказав Христос друзям Своїм, які возлежали на вечері; один до одного говорили, не розуміючи Слово. Тому після цього відкрито явив ім'я зрадника.

:82-83: *Благословляйте, сини людські, благослови, Ізраїль, Господа оспівуй і прославляй Його повіки.*

Коли говорив це, прийшовши на гору Елеонську, Суддя всіх з учениками, тоді ж сказав: приходіть і підемо звідсіля, бо вже наближається зрадник; ніхто не відмовляйтеся від Мене, бо страждаю добровільно.

:84-85: *Благословляйте, священики Господні, раби Господні, Господа оспівуйте і прославляйте Його повіки.*

О облесливе цілування! Радуйся, Учителю, — говорить Іуда Христу, разом зі словом він видає Його на заковання: таку дав ознаку беззаконникам: кого я поцілую Той і є. Його ж зрадити обіцяв вам.

:86-87: *Благословляйте, духи і душі праведних, праведні і смиренні серцем, Господа оспівайте і прославляйте Його повіки.*

Взятий Ти був, Боже наш, беззаконними людьми, і не чинив спротиву, й не взивав, Агнче Божий; Ти перетерпів усе: випробування, суд і побиття, був зв'язаний; і повели Тебе зі зброєю і кілками до Каяфи.

:88: *Благословляйте, Ананія, Азарія і Мисаїл, Господа оспівайте і прославляйте Його повіки.*

Нехай буде розіп'ятий Ісус Христос, — кричали євреї зі священиками і книжниками. О люди невірні! Що створив Той, Хто явився: воскресив Лазаря із гробу і путь відкрив людям до спасіння.

Благословляйте, апостоли, пророки і мученики Господні, Господа оспівайте і прославляйте Його повіки.

На судилищі у Пилата беззаконні люди кричали: розіпни Його, відпусти ж нам ув'язненого за вбивство Варавву; Христа ж, спочатку побивши, візьми, візьми, розіпни його з розбійниками.

Благословімо Отця, і Сина, і Святого Духа, Господа.

О невимовне приниження! О незабгненна рада! Як вогонь суший, Ти обмив ноги зраднику, Спасе; обмив же і не обпалив; і подаючи хліб на вечері, і служіння таїнству навчив Ти.

І нині...

О нова вість! Бог — Син Жони, і безсіменне Різдво, безмужна Мати, і народжений Бог. О жахлива вість! О страшне зачаття! О Діви нетлінної Різдво! Воістину все незабгненне і вище розуміння.

Пісня 9

Ірмос: Благословен Господь Бог Ізраїлів, воздвиг Ти ріг спасіння нам у домі Давида, отрока Свого; в ньому ж відвідав нас Схід з неба і направив нас на путь миру.

Лк.1:70-71: *Як провістив устами святих пророків Своїх, що були від віку, що спасе нас від ворогів наших і від руки всіх, хто ненавидить нас.*

Знову ви спите, — сказав Христос ученикам; пильнуйте, наближається час; встаньте, підемо, друзі Мої. Ось, ученик-зрадник, ведучи воїнів, іде, щоб зрадити Мене чоловіковбивцям.

:72: *Сотворить милість батькам нашим і спом'яне святий завіт Свій.*

Цілування твоє облесливе і цілування гірке, до кого звертаєшся, облеснику, говорячи: радуйся, Равві! Христос до Іуди каже: друже, навіщо прийшов ти, коли прийшов привітати, навіщо пропонуєш ніж, намазаний медом.

: 73-74: *Дати нам клятву, якою клявся Він Авраамові, отцю нашому, щоб ми, визволившись від рук ворогів наших, безбоязно...*

До Пилатового судилища Ти, Невинний Суддя, прийшов добровільно, Христе, щоб визволити нас від боргів наших. Тому перетерпів Ти, Благий, рани плоті, щоб усі отримали визволення.

:75: *...служили Йому в святості й праведності перед Ним всі дні життя нашого.*

Милосердя безодня: чому стоїть Вогонь перед Пилатом, який є сіном, тростиною і землею; його ж не опалив Вогонь Божества — Христос, але чекає терпеливо Той, Хто еством вільний як Чоловіколюбєць.

:76: *І ти, дитя, пророком Всевишнього наречешся, бо йтимеш перед лицем Господа, щоб приготувати путі Йому.*

Візьми, візьми, розіпни так званого Христа, — юдеї кричали колись до Пилата; той же, руки вмивши, тростиною написав на Нього звинувачення, на Того, Хто всім дарує безсмертя.

:77-78а: *Дати зрозуміти спасіння людям Його у відпущенні гріхів їхніх, з ласкавого милосердя Бога нашого...*

Взивали беззаконні до Пилата надмірно: візьми, візьми, розіпни Христа, — просили вбити Його як засудженого; чи не Він воскресав мертвих, прокажених очищав, кровоточиву зцілював, розслаблених випрямив.

:78^б-79^а: ...як ним відвідав нас Схід з неба просвітити тих, що у темряві й тіні смертній сидять...

Яке зло Він вчинив, що так сильно кричите: візьми, візьми, розіпни Його; Пилат тоді казав людям нерозумним: провини не знаходжу в Ньому. Вони ж ще гірше кричали: візьми, візьми, розіпни Спаса всіх.

:79^б: ...спрямувати ноги наші на шлях миру.

О юдеї беззаконні! О нерозумні люди! Чи не пам'ятаєте якийсь із чудес Христових, безліч зцілень; але і всієї Його Божественної сили не зрозуміли — як раніше отці ваші, нині ж і ви не розумієте.

Слава...

Били Тебе, Сотворителю мій, і віддав Себе ради мене на розп'яття, щоб моє спасіння посеред землі вчинити, виточуючи світові життя, і дарував безсмертя чесною Твоєю кров'ю тим, хто поклоняється Тобі.

І нині...

Агниця Твоя, Владико, стоячи біля хреста, і ридаючи над Тобою, Творцем усього, дивується Твоєму довготерпінню: добровільно бо народився Ти плоттю і страждання всі Ти перетерпів у ній, щоб спасти світ.

Предстоятель знімає з чаші покривець і бере її в руки

П: Благословенний Ти, Господи, Боже наш, Царю Всесвіту, що створив виноградний плід.

Н: Амінь.

Опершись на ліву руку, правою передають один одному чашу, відпиваючи.

І співають псалми 114-116.

По закінченню:

П: Душа всього, що живе, нехай благословить Тебе, Господи, Боже наш; дух всякого тіла нехай звеличить пам'ять про Тебе, Царю наш. Ти Володар над усім світом, і окрім Тебе немає в нас визволителя і захисника, який рятує і підтримує нас у будь-який час біди та скрути; і тільки Ти нами керуєш. Боже перших та останніх родів, Боже всього сотвореного і Владико всього породженого, прославлений у багатьох хваліннях, що керуєш світом Своїм з милістю та Своїм творінням з милосердям! Господь пильнує і не спить, Він пробуджує сплячих і відкриває уста німих, звільняє бранців і підтримує падаючих. І до Тебе Одного ми звертаємо подяку. Якби гортань наша була сповнена пісні, як море, і губи наші були б сповнені хвали Тобі, як простори неба, і очі наші - світла, як сонце і місяць, і руки наші були б простягнені, як крила орла, і ноги наші - легкі, як біг оленя, - то й тоді ми не змогли б достатньо подякувати Тобі, Господи, Боже наш і Господь отців наших, і благословити Ім'я Твоє навіть за миріадну частину тих благодіянь, які Ти зробив отцям нашим і нам. Ти вивів нас із землі Єгипетської, звільнив з дому рабства, годував за часів голоду і підтримував у врожаї, від меча рятував і від хвороб відновлював. До цього дня тримаємось ми на Твоїй ласці, і не залишило нас милосердя Твоє - не залиши нас ніколи.

І ті члени, якими Ти наділив нас, і дух, і дихання, які Ти вдихнув у ніздрі наші, і язик, який Ти вклав у уста наші, - всі вони будуть дякувати і благословляти, хвалити і звеличувати, освячувати і воцаряти Ім'я Твоє, Царю наш! Бо всякі уста благословлять Тебе, і всякий язик Тобі клянеться, і всяке коліно перед Тобою схиляється, і всяка зарозумілість падає перед Тобою, і всяке серце перед Тобою тремтить, і все наше тіло оспівує пісню Імені Твоєму: "Всі кості мої скажуть: Господи, хто подібний до Тебе? Ти визволяєш слабкого від сильного, бідного і вбогого – від гнобителів його" (Пс. 34:10). Хто подібний до Тебе чи хоча б подібний до Тебе, Боже величі, сили та тремтіння, Боже

Всевишній, Володарю Неба та Землі? І ми прославлятимемо й благословлятимемо Святе Ім'я Твоє, як сказано в Давида: “Благослови, душе моя, Господа і вся істото моя – ім'я святеє Його” (Пс. 102:1).

Твоя влада – у всемогутності Твоїй, велич – у славі Імені Твого, сила – у вічності Твоїй, тремтіння – у дивовижних ділах Твоїх, Царю, що сидиш на престолі високому та звеличеному і вічно перебуваєш у піднесенні та святості, як сказано: “Радуйтеся, праведні, у Господі; праведним подобає похвала” (Пс. 32:1). Ти прославлений устами щирими й словами праведних благословенний, і язиком благочестивих піднесений, і в святих Ти освячуєшся, і в численних зборах народу Твого, дому Ізраїлевого, з радістю підноситься Ім'я Твоє, Царю Наш, у всіх поколіннях. І такий обов'язок усіх творінь перед Тобою, Господь Бог наш і Бог батьків наших, - дякувати і прославляти, звеличувати та оспівувати Тебе всіма словами Давида, сина Єсея, раба Твого та помазанця Твого.

Нехай же буде вічно хвалимо Ім'я Твоє, Царю наш. Володар і Цар великий і Святий у небесах і на Землі, бо Тобі, Господь, Бог наш і Бог батьків наших, личить пісня і хвала, прославлення і оспівування, велич і сила, святість і царство, благословення і подяка відтепер і до віку. Нехай прославляють Тебе, Господи, Бог наш, всі творіння Твої; а благочестиві та праведні, що виконують волю Твою, і весь народ Ізраїля, у співах Тобі дякуватимуть та благословлятимуть Тебе, бо достойно і праведно Тебе вихвалити й Імені Твоєму гідно оспівувати.

Бо Ти еси Бог від віку й до віку, благословенний Цар, що прославляєшся і вихваляєшся, з Єдинородним Твоїм Сином і Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом, нині і повсякчас і на віки вічні.

Н: Амінь

Наповнюється четверта чаша

П: Благословенний Ти, Господи, Боже наш, Царю Всесвіту, що створив виноградний плід.

Н: Амінь.

Опершись на ліву руку, правою передають один одному чашу, відпиваючи.

П: Благословенний Ти, Господи, Боже наш, Царю Всесвіту, за виноград і за виноградний плід, і за врожай поля, і за землю благодатну і широку, яку Ти приділив батькам нашим, щоб їсти від її плодів і насичуватися від її благ. Змилосердися, Господи, Бог наш, над Ізраїлем, народом твоїм, над Сіоном, місцем проживання Слави Твоєї, над жертівником і над Храмом Твоїм. І збудуй Єрусалим, місто святе, незабаром у наші ж дні, і ми ввійдемо туди, і будемо радіти його відновленню, і їстимемо від його благ, і благословлятимемо тебе в святості та чистоті, і святкуватимемо це свято опрісноків. Благословенний Ти, Господи, за землю і за плід виноградний.

Н: Амінь.

Ч: Святий Боже... Пресвятая Тройце... Отче наш...

Н: Слава... І нині... Кондак, гол. 2: Хліб святий прийнявши в руки, зрадник Юда крадькома простягає їх і одержує ціну продажу Того, Хто Своїми руками створив чоловіка, і не покався лукавий раб і облесник

Н: Господи, помилуй (*тричі*). Благослови.

Відпуст

П: Благословен Бог, що милує і живить нас від Своїх багатих дарів Своєю благодаттю і чоловіколюбством, завжди, нині і повсякчас і на віки вічні.

Н: Амінь.

Всі йдуть до храму, співаючи псалом 117.

ВРАШНЯ ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ

Служиться одразу після агапи Великого четверга. Предстоятель в епитрахилі (чорному) ставши посеред храму перед тетраподом, робить малий поклін і виголошує:

Слава Святій, Єдиносущній, і Животворчій, і Нероздільній Тройці † завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Народ: Амінь. **Або починаючи з другої частини благословення (після †), де є такий звичай.**

П: Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Н: Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди еси і все наповняєш, Скарбе добра і життя Подателю, прийди і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Милосердний, душі наші.

П: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Н: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

П: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові

П: і нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Пресвятая Тройце... Отче наш... Прийдіть, поклонімся...

Шестипсалміє на дві статії або лише Пс. 85, 102, 142.

Запалюються світильники. ВЕЛИКА ЄКТЕНІЯ

П: Дякуємо Тобі, Господи Боже наш, що вклав до уст наших слово хвали, щоб вклонятися Тобі і призивати ім'я Твоє святе; благаємо милосердя Твоє, що його повсякчас виявляв Ти для нашого життя, пошли і нині поміч Свою тим, що стоять перед

лицем святої слави Твоєї і сподіваються від Тебе багатої милости; і дай їм, що з страхом і любов'ю завжди Тобі служать, хвалити невимовне милосердя Твоє.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Алилуя і тропар, голос 8: Коли славні ученики умиванням ніг на вечері просвіщалися, тоді Юда злочестивий недугою грошолюбства заслїплювався і беззаконним суддям Тебе, Праведного Суддю, продає. Глянь, скарбів ревнителю, на того, що через них повісився. Тікай від тієї ненаситної душі, що проти Вчителя на таке наважилася. Милосердний до всіх, Господи, слава Тобі (*тричі*).

Під час співу Алилуя і тропаря предстоятель надіває ризи (чорні), кадить тетрапод з Євангелієм з чотирьох боків, потім кадить весь храм.

П: Господеві помолімося.

Н: Господи, помилуй.

П: З ночі лине дух наш до Тебе, Боже, бо заповіді Твої – світло. Навчи нас, Боже, правди Твоєї, заповідей Твоїх і заповітів Твоїх, просвіти очі думок наших, щоб не заснули ми в гріхах на смерть. Віджени всяку темряву від сердець наших. Даруй нам сонце правди і охорони життя наше печаттю Святого Твого Духа. Направ стопи наші на путь миру. Дай нам бачити ранок і день в радості, щоб ми ранні молитви Тобі приносили.

Бо Твоя влада і Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

І засвічують свічки

П: І щоб сподобитися нам вислухати Святе Євангеліє, Господа Бога молімо.

Н: Господи, помилуй (*тричі*)

П: Премудрість. Станьмо побожно, вислухаймо святе Євангеліє.
Мир усім.

Н: І духові твоєму.

Д: Від Йоанна святого Євангелія читання.

Н: Слава Страстям Твоїм, Господи, слава Тобі.

П: Будьмо уважні. (І так перед кожним Євангелієм)

ЄВАНГЕЛІЄ 1 (Йн.17:1-18:1, **з 56-57)**

По мові оцій Ісус очі Свої звів до неба й промовив: «Прийшла, Отче, година, прослав Сина Свого, щоб і Син Твій прославив Тебе, бо Ти дав Йому владу над тілом усяким, щоб Він дав життя вічне всім їм, яких дав Ти Йому. Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його. Я прославив Тебе на землі, довершив Я те діло, що Ти дав Мені виконати. І тепер прослав, Отче, Мене Сам у Себе тією славою, яку в Тебе Я мав, поки світ не постав. Я Ім'я Твоє виявив людям, що Мені Ти із світу їх дав. Твоїми були вони, і Ти дав їх Мені, і вони зберегли Твоє слово. Тепер пізнали вони, що все те, що Ти Мені дав, від Тебе походить, бо слова, що дав Ти Мені, Я їм передав, і вони прийняли й зрозуміли правдиво, що Я вийшов від Тебе, і ввірували, що послав Ти Мене. Я благаю за них. Не за світ Я благаю, а за тих, кого дав Ти Мені, Твої бо вони! Усе бо Моє то Твоє, а Твоє то Моє, і прославивсь Я в них. І не на світі вже Я, а вони ще на світі, а Я йду до Тебе. Святий Отче, заховай в Ім'я Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були! Коли з ними на світі Я був, Я беріг їх у Ймення Твоє, тих, що дав Ти Мені, і зберіг, і ніхто з них не згинув, крім призначеного на загибель, щоб збулося Писання. Тепер же до Тебе Я йду, але це говорю Я на світі, щоб мали вони в собі радість Мою досконалу. Я їм дав Твоє слово, але світ їх зненавидів, бо вони не від світу, як і Я не від світу. Не благаю, щоб Ти їх зо світу забрав, але щоб зберіг їх від злого. Не від світу вони, як і Я не від світу. Освятити Ти їх правдою! Твоє слово то правда. Як на світ Ти послав Мене, так і Я на світ послав їх. А за них Я посвячую в жертву Самого Себе, щоб освячені правдою стали й вони. Та не тільки за них Я

благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене, щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав. А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине і Ми. Я у них, а Ти у Мені, щоб були досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив. Бажаю Я, Отче, щоб і ті, кого дав Ти Мені, там зо Мною були, де знаходжуся Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, бо Ти полюбив Мене перше закладин світу. Отче Праведний! Хоча не пізнав Тебе світ, та пізнав Тебе Я. І пізнали вони, що послав Мене Ти. Я ж Ім'я Твоє їм об'явив й об'являтиму, щоб любов, що Ти нею Мене полюбив, була в них, а Я в них!» Промовивши це, Ісус вийшов із учнями Своїми на той бік потоку Кедрону, де був сад, до якого ввійшов Він та учні Його.

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Антифон 1, голос 8:

Пс. 2:2: Князі людські зібралися проти Господа і проти Христа Його.

Словом протизаконним винуватять мене. Господи, Господи, не покинь мене.

:4: Той, Хто живе на небесах, посміється з них, Господь осоромить їх.

Почуття наші чистими віддаймо Христові і, як друзі Його, душі наші принесімо в жертву Йому, і житейськими турботами не пригнічуймо себе, як Іуда, але в душах наших взиваймо: Отче наш, що еси на небесах, від лукавого визволи нас.

Слава... І нині...

Богородичний: Діва народила безмужна і Дівою залишилася, Мати безневісна; Богородице Маріє, Христа Бога нашого моли, щоб спастися душам нашим.

Антифон 2, голос 6:

Пс.35:2: Навчився беззаконник грішити в серці своїм; нема страху Божого перед очима його.

Біжить Іуда до безбожних книжників і каже: що ви дасте мені, і я видам Його; а Ти, Господи, Сам невидимо стояв серед них, коли вони проти Тебе змовлялися; Серцевідче, спаси душі наші.

:3: Сам себе він обманює в очах своїх, ніби шукає гріхів своїх, щоб зненавидіти їх.

Милостинями Богу послужимо, як Марія на вечері, і не будемо сріблολюбцями як Іуда; щоб з Христом завжди бути.

Слава... І нині...

Богородичний: Того, Кого ж народила Ти, Діво, невимовно, завжди як Чоловіколюбця благати не переставай, щоб від бід спас усіх, хто до Тебе прибігає.

Антифон 3, голос 2:

Пс.34:1: Господи! Будь Суддею тих, що змагаються зі мною, і побори тих, що бажають побороти мене.

Коли воскресив Ти Лазаря, Господи, діти юдейські виголошували Тобі, Чоловіколюбче, осанну, беззаконний же Іуда не захотів зрозуміти.

:4: Нехай осоромляться ті, що шукають душу мою. Нехай повернуть назад і покриються безчестям ті, що задумали зло проти мене.

На вечері Твоїй, Христе Боже, ученикам Твоїм Ти наперед сказав: один із вас зрадить Мене; беззаконний же Іуда не захотів зрозуміти.

:5: Нехай стануть вони як той порох перед вітром, і ангел Господній нехай прожене їх.

Йоанн запитав: Господи, хто той, що видасть Тебе, Якого хлібом показав; беззаконний же Іуда не захотів зрозуміти.

:7: Бо вони без вини таємно поставили сітки свої на мене, викопали яму для душі моєї.

На тридцяти срібниках і на облесливому цілуванні намагались юдеї вбити Тебе; беззаконний же Іуда не захотів зрозуміти.

:11: Стали проти мене свідки неправедні; про те, чого не знаю я, вони допитують мене.

На умовинні Твоїм, Христе Боже, ученикам Твоїм Ти повелів: так чинить, як бачите; беззаконний же Іуда не захотів зрозуміти.

:12: Віддають мені злом за добро, осиротили душу мою.

Не спить і молиться, щоб не впасти у спокусу, — говорив Ти ученикам, Христе Боже наш; беззаконний же Іуда не захотів зрозуміти.

Слава... І нині.

Богородичний: Спаси від бід рабів Твоїх, Богородице, бо всі ми після Бога до Тебе прибігаємо, як до непорушної стіни і Заступниці.

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Ми, що вдень баченням Твого, Господи, великодїйства в творінні наситилися і через це Тебе як Першопричину всього і надприродних чудес Творця прездивовано прославили, також і по закінченню дня достойно Тобі хвалу приносимо, усвідомлюємо провидіння великої Твоєї премудрості, бо Ти насунув темряву, і ніч настала, людям відпочинок від праці даючи, а звірям здобичу на поживу. І ми з пророком взиваємо Тобі: як величні діла Твої, Господи! все премудро створив Ти. Тому молимо Тебе, Владико Чоловіколюбче, щоб не зайшло нам у гніві нашому Сонце правди Твоє, але завжди нас світлом Твоєї благодаті просвітлюй, щоб ми вдень і вночі славили неосяжне Твоє величчя.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Предстоятель кадить з чотирьох боків тетрапод, на якому лежить Євангеліє. Так і перед кожним читанням Євангелія, коли співається іпакой.

Іпакой, голос 7:

На вечері учеників годуючи і про лукаву зраду знаючи, Іуду виявив Ти; хоч і знав Ти, що він не покається, але хотів, щоб усі знали, що з волі Своєї Ти віддав Себе, щоб світ визволити від нечестивого; Довготерпеливий, слава Тобі.

Слава... І нині...

ЄВАНГЕЛІЄ 2 (Лк. 22:31-54)

І промовив Господь: Симоне, Симоне, ось сатана жадав вас, щоб вас пересіяти, мов ту пшеницю. Я ж молився за тебе, щоб не зменшилась віра твоя; ти ж колись, як навернешся, зміцни браттю свою! А той відказав Йому: Господи, я з Тобою готовий іти до в'язниці й на смерть! Він же прорік: Говорю тобі, Петре, півень не заспіває сьогодні, як ти тричі зречешся, що не знаєш Мене... І Він їм сказав: Як Я вас посилав без калитки, і без торби, і без сандаля, чи вам бракувало чого? Вони ж відказали: Нічого. А тепер каже їм хто має калитку, нехай візьме, теж і торбу; хто ж не має, нехай продасть одіж свою та й купить меча. Говорю бо Я вам, що виконатися на Мені має й це ось написано: До злочинців Його зараховано. Бо те, що про Мене, виконується. І сказали вони: Господи, ось тут два мечі. А Він їм відказав: Досить! І Він вийшов, і пішов за звичаєм на гору Оливну. А за Ним пішли учні Його. А прийшовши на місце, сказав їм: Моліться, щоб не впасти в спокусу. А Він Сам, відійшовши від них, як докинути каменем, на коліна припав та й молився, благаючи: Отче, як волієш, пронеси мимо Мене цю чашу! Та проте не Моя, а Твоя нехай станеться воля!... І Ангол із неба з'явився до Нього, і додавав Йому сили. А як був у смертельній тривозі, ще пильніш Він молився. І піт Його став, немов каплі крові, що спливали на землю... І, підвівшись з молитви, Він до учнів прийшов, і знайшов їх, що спали з журби... І промовив до них: Чого ви спите? Уставайте й моліться, щоб не впасти в спокусу! І, коли Він іще говорив, ось народ з'явився, і один із Дванадцятьох, що Юдою зветься, ішов перед ними. І він підійшов до Ісуса, щоб поцілувати Його. Бо він знака їм дав був: кого я поцілую, то Він!

Ісус же промовив до нього: Чи оце поцілунком ти, Юдо, видаєш Сина Людського? А ті, що були з Ним, як побачили, що має статись, сказали Йому: Господи, чи мечем нам не вдарити? І, один із них рубонув раба первосвященникового, та й відтяв праве вухо йому. Та Ісус відіззався й сказав: Лишіть, уже досить! І, доторкнувшись до вуха його, уздоровив його. А до первосвящеників і влади сторожі храму та старших, що прийшли проти Нього, промовив Ісус: Немов на розбійника вийшли з мечами та киями... Як щоденно Я з вами у храмі бував, не піднесли на Мене ви рук. Та це ваша година тепер, і влада темряви... А схопивши Його, повели й привели у дім первосвященика. Петро ж здалека йшов слідкома.

❖ **Якщо ж неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 2* Йн. 18:1-28, з^а 58.**

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Антифон 4, голос 5:

Пс.15:4^а: Нехай примножуються скорботи в тих, що біжать до ідолів.

Сьогодні Іуда покидає Учителя, а приймає диявола, засліплюється пристрастю грошолобства і, потьмарений, відходить від Світла, бо як же може дивитися на Нього той, що Світло продав за тридцять срібників? Але Той, що за світ постраждав, над нами засяяв, до Нього ж взиваймо: Ти, що постраждав і співстраждаєш, Господи, слава Тобі.

:4^б: Я ж не принесу їм жертви кривавої і не спом'яну імен їхніх устами моїми.

Сьогодні Іуда прикидається благочесним і позбавляється дарування, будучи учеником, стає зрадником, звичайним цілуванням прикриває облесливість і віддає перевагу сріблолобству перед Владичною любов'ю, наставником стає зборища беззаконного; ми ж, маючи спасіння від Христа, Його прославимо.

:10: Ти, Господи, не залишиш душі моєї в пеклі і не даси святому Твоєму побачити тління

Братолюбство зберігаймо, як Христові браття, а не немилосердя до наших ближніх, щоб не бути засудженими, як раб немилостивий, — грошей ради, і, як Іуда, що розкався, нічим не користуємось.

Слава... І нині...

Богородичний: Преславне про Тебе говориться всюди, бо Ти породила плоттю Творця всіх, Богородице Маріє, преславна і неневісна.

Антифон 5, голос 6:

Пс.16:1: Почуй, Господи, правду мою, зваж на благання моє, вислухай молитву мою з уст неулесливих.

Ученик згодився на ціну за Вчителя і за тридцять срібників продав Господа, цілуванням облесливим віддавши Його безбожникам на смерть.

:3: Ти випробував серце моє, відвідав мене вночі. Ти випробував мене і не знайшов у мені неправди

Сьогодні говорить Творець неба і землі Своїм ученикам: наближається час, і поспішає Іуда — зрадник Мій; нехай ніхто не зрікається Мене, коли побачить Мене на хресті між двома розбійниками, — страждаю бо як людина і спасу як Чоловіколюбєць тих, що в Мене вірують.

Слава... І нині...

Богородичний: Невимовно Ти зачала в останні часи і народила Творця Твого; Його моли, щоб спастися душам нашим.

Антифон 6, голос 7:

Пс 51:3: Чого хвалишся злодіємством, сильний? Зловживаєш милосердям Божим кожен день?

Сьогодні Іуда пильнує, щоб видати Господа, предвічного Спаса світу, Який п'ятьма хлібами наситив безліч народу; Сьогодні

безбожник зрікається Вчителя, учеником Якого був, Владику видає, за гроші продавши Того, що манною наситив людей.

:4: Неправду висловлює язик твій, як бритва вигострена – таке твоє лукавство

Сьогодні на хресті юдеї роз п'яли Господа, Який розсік море жезлом і провів їх через пустелю: сьогодні списом прокололи ребра Того, Хто заради них уразив ранами Єгипет, і жовчю напоїли Того, Хто манну послав їм, як дощ.

:6а: Ти полюбив слова погибелі.

Господи, Ти на вільні страждання прийшов і до учеників Твоїх говорив: якщо ви й однієї години не можете побути зі Мною, як же ви запевняєте, що помрете за Мене? Гляньте хоча б на Іуду, як він не спить і пильнує, щоб продати Мене беззаконним. Встаньте й моліться, щоб ніхто з вас не зрікся Мене, коли побачите Мене на хресті. Довготерпеливий, Господи, слава Тобі.

Слава... І нині...

Богородичний: Радуйся, Богородице, що Просторішого за небеса вмістила в утробі Своїй; радуйся, Діво, пророків провіщення, від Тебе бо нам засяяв Еммануїл; радуйся, Мати Христа Бога.

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Тобі, Боже наш, вічному і невичірньому Світлу, у якого нема зміни чи тіні переміни, в цей час нічний, оспівуючи, молимося, щоб нам пильнувати тілесними очами, і помислам наших думок бачити славу Твою сподоби, щоб ми не втратили, задрімавши душею, духовного голосу, що лине до Тебе в радості і визнанні, але псалмами, і гімнами, і піснями духовними оспівуючи в серцях і устах наших Тебе Бога, отримали спасіння, що від Тебе, і голос тих, хто святкують на небесах, вічно сприймати сподобилися.

Бо благословилося і прославилося Всечесне і Величне ім'я Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь.

Іпакой, голос 7:

Що примусило тебе, Іудо, зробитися зрадником Спасителя? Чи Він відлучив тебе від сонму апостолів? Чи відібрав у тебе дар зцілення? Чи відкинув тебе від трапези, коли вечеряв із іншими? Чи коли іншим ноги обмив, то тебе обминув? О, скільки ласки забув ти! І ось так виявляється твоя невдячна натура, а проповідується Його незмірне довготерпіння і велика милість.

ЄВАНГЕЛІЄ 3 (Мк. 14:32-42)

І приходять вони до місцевости, на ім'я Гефсиманія, і каже Він учням Своїм: Посидьте ви тут, поки Я помолюся. І, взявши з Собою Петра, і Якова та Івана, Він зачав сумувати й тужити... І сказав Він до них: Обгорнена сумом смертельним душа Моя! Залишіться тут і пильуйте! І Він відійшов трохи далі, припав до землі, та й благав, щоб, як можна, минула Його ця година. І благав Він: Авва-Отче, Тобі все можливе: пронеси мимо Мене цю чашу!... А проте, не чого хочу Я, але чого Ти... І вернувся, і знайшов їх, що спали, та й каже Петрові: Симоне, спиш ти? Однієї години не зміг попильнувати? Пильуйте й моліться, щоб не впасти в спокусу, бадьорий бо дух, але немічне тіло! І знову пішов і молився, те саме промовивши слово. А вернувшись, ізнову знайшов їх, що спали, бо зважніли їм очі були. І не знали вони, що Йому відказати... І вернувсь Він утретє, та й каже до них: Ви ще далі спите й спочиваєте? Скінчено, надійшла та година: у руки грішникам ось видається Син Людський!... Уставайте, ходім, ось наблизивсь Мій зрадник...

❖ **Якщо ж неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 3* Мф. 26:57-75, 3^я 109.**

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Антифон 7, голос 8:

Пс.7:2: Господи, Боже мій! Я на Тебе надіюся, спаси мене і від усіх гонителів моїх визволи мене.

Господи, коли взяли Тебе беззаконники, то, терплячи страждання взивав Ти: хоча й уразили ви Пастиря і розігнали дванадцять овець — Моїх учеників, та Я міг би більше, ніж дванадцять легіонів, виставити ангелів, але терплю Я, щоб сповнилося все невідоме й таємне, що провістив Я вам через пророків Моїх. Господи, слава Тобі.

:7а: Встань, Господи, у гніві Твоїм, піднесися проти лютування ворогів моїх.

Тричі відмовився Петро, зразу ж сказане йому зрозумів, але прініс Тобі сльози покаяння; Боже, очисти мене і спаси мене.

Слава... І нині...

Богородичний: Як врата спасительні, і рай прекрасний, і хмару присносущного Світла, істинну святу Діву оспівуємо всі, промовляючи Її: радуйся.

Антифон 8, голос 2:

Пс.58:2: Визволи мене від ворогів моїх, Боже мій, від тих, що повстали на мене, захисти мене.

Скажіть, безбожники, що ви чули від Спаса нашого? Чи не підтвердив Він закон і повчання пророків? Як же ви наважилися видати Пилатові Того, Хто є від Бога — Бога Слово і Спасителя душ наших?

:4: Бо ось вони підстерігають душу мою, збираються на мене сильні, не за беззаконня мої і не за гріх мій.

Нехай буде розп'ятим, — кричали ті, що завжди насолоджувалися Твоїми дарами, і злодія замість Благодійника просили відпустити убивці праведників; мовчав Ти, Христе Боже, терплячи їх жорстокість, бажаючи постраждати і спасти нас як Чоловіколюбець.

Слава... І нині...

Богородичний: Не маємо сміливости через безліч гріхів наших, Ти ж Тобою Народженого моли, Богородице Діво: багато може моління Матері до благосердя Владики; не зневаж грішних молитви, Всечиста, бо Він милостивий і може спасти, бо Він і страждати за нас зволив.

Антифон 9, голос 3:

Пс.68:2: Спаси мене, Боже, бо води дійшли до душі моєї.

Поклали тридцять срібників — ціну за Неоціненного, Якого оцінили сини Ізраїля. Не спить же, моліться, щоб не впасти у спокусу, бо дух бадьорий, а тіло немічне, тому пильнуйте.

:3: Зійшов я у глибину моря, і хвилі його заливають мене.

Дали Мені замість їжі жовч, і спрагу Мою погасили оцтом; Ти ж, Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!

Слава... І нині...

Богородичний: Ми, люди, що від язичників походимо, славимо Тебе, Богородице чиста, бо Ти породила Христа Бога нашого, Який через Тебе народи від прокляття визволив.

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Господи Боже наш, Ти відігнав від нас сонну байдужість і зібрав нас покликом святим, щоб і вночі здіймали ми руки наші і прославляли Тебе за суд Твій праведний. Прийми благання наші, молитви, хваління, нічні служби і дай нам, Боже, віру бездоганну, надію міцну, любов нелицемірну; благослови наші входи й виходи, вчинки, діла, слова, помисли; і дай нам дочекатися початку дня, хвалячи, славлячи, благословляючи доброту Твого невимовного милосердя.

Бо благословилося всесвятиє ім'я Твоє, і прославилася Царство Твоє Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь.

Іпакой, глас 8:

О, як Іуда, колись Твій ученик, готується зрадити Тебе; облесливо разом повечерявши, наклепник і беззаконник, пішовши, сказав священикам: що ви дасте мені, і я видам Того, Хто закон зламав і зневажив суботу. Довготерпеливий Господи, слава Тобі.

Слава... І нині...

ЄВАНГЕЛІЄ 4 (Мф.26:36-56)

Тоді з ними приходить Ісус до місцевости, званої Гефсиманія, і промовляє до учнів: Посидьте ви тут, аж поки піду й помолюся отам. І, взявши Петра й двох синів Зеведеєвих, зачав сумувати й тужити. Тоді промовляє до них: Обгорнена сумом смертельним душа Моя! Залишіться тут, і попильнуйте зо Мною... І, трохи далі пройшовши, упав Він долілиць, та молився й благав: Отче Мій, коли можна, нехай обміне ця чаша Мене... Та проте, не як Я хочу, а як Ти... І, вернувшись до учнів, знайшов їх, що спали, і промовив Петрові: Отак, не змогли ви й однієї години попильнувати зо Мною?... Пильнуйте й моліться, щоб не впасти на спробу, бадьорий бо дух, але немічне тіло. Відійшовши ще вдруге, Він молився й благав: Отче Мій, як ця чаша не може минути Мене, щоб не пити її, нехай станеться воля Твоя! І, прийшовши, ізнову знайшов їх, що спали, бо зважніли їм очі були. І, залишивши їх, знов пішов, і помолився втретє, те саме слово промовивши. Потому приходить до учнів і їм промовляє: Ви ще далі спите й спочиваєте? Ось година наблизилась, і до рук грішникам виданий буде Син Людський... Уставайте, ходім, ось наблизився Мій зрадник! І коли Він іще говорив, аж ось прийшов Юда, один із Дванадцятьох, а з ним люду багато від первосвящеників і старших народу з мечами та киями. А зрадник Його дав був знака їм, кажучи: Кого поцілую, то Він, беріть Його. І зараз Він підійшов до Ісуса й сказав: Радій, Учителю! І поцілував Його. Ісус же йому відказав: Чого, друже, прийшов ти? Тоді приступили та руки наклали на Ісуса, і схопили Його. А ось один із тих, що з Ісусом були, витягнув руку, і меча свого вихопив та й рубонув раба первосвященика, і відтяв йому вухо. Тоді промовляє до нього Ісус: Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть. Чи ти думаєш, що не можу тепер упросити Свого Отця, і Він дасть Мені зараз більше дванадцяти легіонів Анголів? Але як має збутись Писання, що так статися мусить? Тієї години промовив Ісус до народу: Немов на розбійника вийшли з мечами та киями, щоб узяти Мене! Я щоденно у храмі сидів і навчав, і Мене не взяли ви. Це ж сталось

усе, щоб збулися писання пророків. Усі учні тоді залишили Його й повтікали...

❖ **Якщо ж неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 4* Ін. 18:28-19:16, з^а 59.**

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Антифон 10, голос 6:

:Пс.52:1: Сказав безумний у серці своїм: “Бога нема”. Впали в розпусту, опоганилися в ділах своїх; не стало тих, хто чинив би добро.

Той, Хто одягається у світло, як у ризу, стояв на суді нагий і удари по щоках прийняв від рук, що їх Він створив. Народ же беззаконний розіп’яв на хресті Господа слави. Тоді розідралася церковна завіса, сонце померкло, не можучи дивитися, як зневажають Бога, перед Яким усе тремтить. Йому ж ми поклонімося.

:4: Всі відвернулися, всі нікчемні стали; нема вже тих, хто чинить добро, немає жодного

Ученик зрікся, розбійник же викликнув: пом’яни мене, Господи, у Царстві Твоєм.

Слава... І нині...

Богородичний: Приміри світ, Господи, що від Діви зволив Тіло носити за рабів, щоб однодушно ми Тебе прославляли, Чоловіколюбче.

Антифон 11, голос 6:

Пс.87:2: Господи, Боже спасіння мого, вдень я взиваю і вночі перед Тобою.

За добро, що Ти, Христе, зробив народові юдейському, на розп’яття засудили Тебе, оцтом і жовцю напоїли Тебе? але не залічи їм, о Господи, цього гріха, бо не знають, що чинять вони!

:4: Бо стражданнями сповнилася душа моя, і життя моє до пекла наблизилося.

Зрадою не вдовольнилися, Христе, люди єврейські, але не залічи їм, о Господи, цього гріха, бо не знають, що чинять вони!

:18: Оточили мене, як вода, весь день, облягли мене всі вкупі.

Ні земля, що тряслася, ні каміння, що розпадалося, ні церковна завіса, ні мертвих воскресіння, євреїв не врозумили. Але не залічи їм, о Господи, цього гріха, бо не знають, що чинять вони!

Слава... І нині...

Богородичний: Бога, від Тебе втіленого, пізнали, Богородице Діво, єдина чиста, єдина благословенна; тому Тебе, безперестанно оспівуючи, величаємо.

Антифон 12, голос 6:

Пс.142:1а: Господи, почуй молитву мою, зглянься на моління моє в істині Твоїй.

Зборище юдейське домоглося розп'яти Тебе, Господи, хоч провини в Тобі не знайшли; злочинця Варавву визволили, Тебе ж, Праведного, засудили, взявши на себе гріх найстрашніший убивства. Але не залічи їм, о Господи, цього гріха, бо не знають, що чинять вони!

:3а: Бо ворог переслідує душу мою, втоптав у землю життя моє.

Його ж усе жахається і тремтить перед Ним, і кожен народ оспівує: Христа. Божу силу і Божу премудрість, священники били по щоках, і дали Йому жовч; і все перестраждав добровільно, бо хотів спасти нас від беззаконь кров'ю Своєю як Чоловіколюбчець.

Слава... І нині...

Богородичний: Богородице, Ти народила Слово невимовне, Сотворителя Свого: Його ж моли спасти душі наші.

МАЛА ЄКТЕНІЯ

Боже і Отче Господа нашого Ісуса Христа, Ти зібрав нас нині на час молитви. Дай нам благодать відкривати уста наші і прийми наші посильні подяки та навчи нас заповітів Твоїх, бо молитися, як подобає, ми не знаємо, коли Ти, Господи, Святим Твоїм Духом

не наставиш нас. Тому молимо Тебе: якщо ми нагрішили аж до цього часу словом, чи ділом, чи думкою, з волі чи з неволі, – полегши, відпусти, прости. Бо якщо на беззаконня зважатимеш, Господи, Господи, хто ж устоїть? Бо в Тебе визволення є: Ти еси один Святий, Помічник сильний. Захисник життя нашого, і про Тебе ми співаємо завжди.

Нехай буде влада Царства Царства Твого благословенна і найславніша, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь.

Інакoй, гoлoс 8:

Коли Ти, Боже, став перед Каяфою, і Ти, Судде, віддав Себе на суд Пилатові, Небесні Сили від страху захиталися; коли ж Тебе було піднесено на хрест між двома розбійниками, Ти, Безгрішний, був прилучений до беззаконників, щоб спасти людей, Милосердний Господи, слава Тобі.

ЄВАНГЕЛІЄ 5 (Лк.22:54-23:1)

А схопивши Його, повели й привели у дім первосвященика. Петро ж здалека йшов слідкома. Як розклали ж огонь серед двору, і вкупі сиділи, сидів і Петро поміж ними. А служниця одна його вгледіла, як сидів коло світла, і, придивившись до нього, сказала: І цей був із Ним! І відрікся від Нього він, твердячи: Не знаю я, жінко, Його! Незабаром же другий побачив його та й сказав: І ти від отих. А Петро відказав: Ні, чоловіче!... І як часу минуло з годину, хтось інший твердив і казав: Поправді, і цей був із Ним, бо він галілеянин. А Петро відказав: Чоловіче, не відаю, про що ти говориш... І зараз, як іще говорив він, півень заспівав. І Господь обернувся й подививсь на Петра. А Петро згадав слово Господнє, як сказав Він йому: Перше, ніж заспіває півень, відречешся ти тричі від Мене. І, вийшовши звідти, він гірко заплакав! А люди, які ув'язнили Ісуса, знущалися з Нього та били. І, закривши Його, вони били Його по обличчі, і питали Його,

приговорюючи: Пророкуй, хто то вдарив Тебе? І багато інших богозневаг говорили на Нього вони... А коли настав день, то зібралися старші народу, первосвященики й книжники, і повели Його в синедріон свій, і казали: Коли Ти Христос, скажи нам. А Він їм відповів: Коли Я вам скажу, не повірите ви. А коли й поспитаю вас Я, не дасте Мені відповіді. Незабаром Син Людський сидітиме по правиці сили Божої! Тоді всі запитали: То Ти Божий Син? А Він їм відповів: Самі кажете ви, що то Я... А вони відказали: Нащо потрібні ще свідки для нас? Бо ми чули самі з Його уст! І знялися всі їхні збори, і повели до Пилата Його.

❖ **Якщо ж неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 5* Мф. 27:3-32, з^я 111.**

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то співаємо тут антифони третьої, шостої та дев'ятої годин. Потім МАЛА ЄКТЕНІЯ, тропар Великої П'ятниці Відкупив Ти нас, Господи, від клятви закону... ЄВАНГЕЛІЄ 6* Мк. 15:16-32, з^я 67**

Блаженні з Уставних. МАЛА ЄКТЕНІЯ.

Прокимен вечірні Великої П'ятниці, голос 4: Розділили ризи Мої... ЄВАНГЕЛІЄ 7* Мф. 27:33-54, з^я 113

На цьому закінчуються ектенії й кадіння — аж до останнього Євангелія.

Псалом 50.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 8* Лк. 23:32-49, з^я 111.**

Після цього співаємо трипіснець преподобного Косьми. Без стихів, приспіві до кожного тропаря: Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Пісня 5, голос 6

Ірмос: Зранку молюся Тобі, що ради милосердя принизив Себе невимовно, і до страждань безстрасно довів Себе, Слово Боже, мир подай мені грішному, Чоловіколюбче.

* Умивши ноги й очистивши себе нині причастям Таїнства Божественного Твого, Христе, служителі від Сиону зійшли з Тобою на велику Елеонську гору, славлячи Тебе, Чоловіколюбче.

* Дивіться, друзі, — сказав Ти, — не бійтеся: нині бо наближається час, коли мене візьмуть і вб'ють руками беззаконників. Ви ж усі розійдетесь і Мене покинете; Я ж зберу вас проповідувати про Мене, Чоловіколюбця.

Знову ірмос: Зранку молюся Тобі...

П: Господеві помолімося

Н: Господи, помилуй

П: Дякуємо Тобі, Господи Боже спасіння нашого, бо Ти все чиниш для добра життя нашого, щоб ми завжди підносили очі до Тебе, Спаси і Благодійника душ наших; що і нині поставив на поклоніння чесному імені Твоєму. Тому молимо Тебе, Господи, подай нам благодать і силу, щоб ми сподобилися співати Тобі розумно і молитися безперестанно, в страхі і трепеті дбаючи про своє спасіння заступництвом Христа Твого. Пом'яни, Господи, і тих, що вночі до Тебе взивають, вислухай їх і помилуй, впокори під ноги їхні невидимих і войовничих ворогів.

Бо Ти еси Цар миру і Спас душ наших, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Кондак, голос 8: Заради нас розп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

Ікос: Коли побачила Агниця Агнця, Якого на заколєння вели, з розпущеним волоссям пішла за Ним з іншими жінками і звивала: куди йдеш, Сину Мій? Ради чого так поспішаєш Ти? Чи не другий шлюб справляють у Кані Галилейській, і Ти поспішаєш туди, щоб воду на вино перетворити? Чи піти і Мені з Тобою, Сину Мій, чи краще чекати, поки Ти повернешся? Скажи Мені хоч слово, Слово Боже, не йди мовчки мимо Мене, чистою Мене зберігши, Ти бо єси Син і Бог Мій.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то одразу Пісня 8.**

ЄВАНГЕЛІЄ 6 (Мф.26:57-27:2)

А вони схопили Ісуса, і повели до первосвященика Кайяфи, де зібралися книжники й старші. Петро ж здалека йшов услід за Ним аж до двору первосвященика, і, ввійшовши всередину, сів із службою, щоб бачити кінець. А первосвященики та весь синєдріон шукали на Ісуса неправдивого свідчення, щоб смерть заподіяти Йому, і не знаходили, хоч кривосвідків багато підходило. Аж ось накінець з'явилися двоє, і сказали: Він говорив: Я можу зруйнувати храм Божий, і за три дні збудувати його. Тоді первосвященик устав і до Нього сказав: Ти нічого не відповідаєш на те, що свідчать супроти Тебе? Ісус же мовчав. І первосвященик сказав Йому: Заприсягаю Тебе Живим Богом, щоб нам Ти сказав, чи Христос Ти, Син Божий? Промовляє до нього Ісус: Ти сказав... А навіть повім вам: відтепер ви побачите Людського Сина, що сидітиме праворуч сили Божої, і на хмарах небесних приходитиме! Тоді первосвященик роздер одєжу свою та й сказав: Він богозневажив! Нащо нам іще свідки потрібні? Ось ви чули тепер Його богозневагу! Як вам іздається? Вони ж відповіли та сказали: Повинен умерти! Тоді стали плювати на обличчя Йому, та бити по щоках Його, інші ж киями били, і казали: Пророкуй нам, Христе, хто то вдарив Тебе?... А Петро перед домом сидів на подвір'ї. І приступила до нього служниця

одна та й сказала: І ти був з Ісусом Галілеянином! А він перед всіма відкріся, сказавши: Не відаю я, що ти кажеш... А коли до воріт він підходив, побачила інша його та й сказала привним там людям: Оцей був з Ісусом Назарянином! І він знову відкріся та став присягатись: Не знаю Цього Чоловіка!... Підійшли ж трохи згодом присутні й сказали Петрові: І ти справді з отих, та й мова твоя виявляє тебе. Тоді він став клястись та божитись: Не знаю Цього Чоловіка! І заспівав півень хвилі тієї... І згадав Петро сказане слово Ісусове: Перше ніж заспіває півень, відречешся ти тричі від Мене. І, вийшовши звідти, він гірко заплакав. А коли настав ранок, усі первосвященники й старші народу зібрали нараду супроти Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть. І, зв'язавши Його, повели, та й Понтію Пилату намісникові віддали.

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Пісня 8

Ірмос: Стовп богопротивної злоби божественні юнаки осоромили; проти Христа розлючене беззаконних зборище замишляє марне: вбити намагається Життєдавця; Його ж усяке творіння благословляє, славлячи повіки.

* Відженіть нині з повік ваших сон, — сказав ученикам Христос: у молитві пильнуйте, щоб не впасти у спокусу, а особливо Ти, Симоне, бо сильнішому більша спокуса, розумій, Петре, Мене; Його ж усе творіння благословляє, славлячи повіки.

* Зрадливого слова ніколи не скажу Тобі устами моїми, Владико, з Тобою й умру, як благорозумний, хоч і всі відійдуть, — промовив Петро. — не тіло і не кров, а Отець Твій відкрив мені Тебе: Його ж усе творіння благословляє, славлячи повіки.

* Божественної премудрости й розуму не всю глибину пізнав ти; глибини Моїх задумів не збагнув ти, чоловіче, — сказав Господь. Будучи плоттю, не хвалися, бо тричі відречешся від Мене; Його ж усе творіння благословляє, славлячи повіки.

* Відречешся, Симоне Петре, і вчиниш це скоро, як сказано; до тебе підійде одна служниця і застрашить тебе, — сказав Господь;

та, гірко заплакавши, ти знову знайдеш Мене Милостивим; Його ж усе творіння благословляє, славлячи повіки.

Хвалимо, благословимо... **І знову ірмос:** Стовп богопротивної злоби...

Пісня 9

Ірмос: Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без істління Бога Слово породила, суццю Богородицю, Тебе величаємо.

* Пагубне зборище богопротивників, лукавих боговбивць зібрання стало перед Тобою, Христе, і, як злочинця, вело Творця всіх: Тебе ж ми величаємо.

* Закону не розуміючи, нечестиві, дарма, що чули голос пророків, — як ягня, повели Владику всіх, щоб беззаконно вбити; Його ж ми величаємо.

* Призначене людям Життя священники з книжниками, уражені злою заздрістю, віддали на смерть єством Життєдавця; Його ж ми величаємо.

* Обступили Тебе, як хижі звірі, і по щоках били Тебе, Царю, допитуючи, неправдиво свідчили проти Тебе; все перетерпів Ти й усіх спас еси.

Знову ірмос: Чеснішу від херувимів...

П: Господеві помолімося

Н: Господи, помилуй

П: Боже, Боже наш, що з волі Своєї духовні й розумні Сили сотворив еси, – молимо Тебе і благаємо Тебе: прийми посильну хвалу нашу з усіма творіннями Твоїми і подай багаті дари Твоєї благости, бо Тобі вклоняється кожний рід небесних, і земних, і підземних, і все, що дише, і всяке творіння прославляє незбагненну славу Твою, бо Ти єдиний Бог Істинний і Многомилостивий.

Бо Тебе хвалять усі Сили Небесні, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Екзапостиларій (тричі).

Розбійника благорозумного в той же час раю сподобив еси, Господи; і мене деревом хресним просвіти і спаси мене.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 9* Йн. 19:25-37, 31 б1.**

На голос 3:

Пс.150:6: Все, що дише, нехай хвалить Господа.

Пс. 148:1: Хваліть Господа з небес! Хваліть Його у вишніх.

Тобі належить пісня Богові.

:2: Хваліть Його, всі ангели Його, хваліть Його, всі Сили Його.

Тобі належить пісня Богові.

Пс.150:2: Хваліть Його в могутності сили Його; хваліть його за безмежну велич Його.

Два лукавих переступи вчинив первородний син Мій, Ізраїль; покинув Мене — Джерело води живої — і викопав собі криницю безводну, Мене на хресті розп'яв, а Варавву випросив і визволив. Небо вжахнулося від цього і сонце сховало проміння. Ти ж, Ізраїлю, не посоромився, а на смерть видав Мене. Прости їм, Отче Святий, бо не знають, що вчинили.

:3: Хваліть Його голосом сурми; хваліть його на арфі і гусях.

Кожна частина святого Твого тіла безчестя за нас перетерпіла: голова — терновий вінець, лице — заплювання, щоки — удари, уста — жовч, розбавлену оцтом за смаком, вуха — хулу злочесну, плечі — биття, рука — тростину, руки й ноги — цвяхи, ребра — спис, а все тіло — розп'яття на хресті. Ти, що постраждав за нас і від страждань визволив нас, чоловіколюбства ради зійшов до нас і возніс нас, Всесильний Спасе, помилуй нас.

:4: Хваліть Його хором під тимпани; хваліть його на струнах і органах.

Коли Тебе було розп'ято, Христе, все творіння, дивлячись, затремтіло, основи землі затряслися від страху перед силою Твоєю. Народ юдейський, що нині підніс Тебе на хрест, загинув;

церковна завіса надвоє роздерлася; мертві з гробів воскресли; сотник, бачивши чудо, вжахнувся; Мати Твоя, що тут же стояла у великій скорботі, ридаючи як Мати, промовляла: як Мені не плакати і в груди Себе не бити, бачачи Тебе нагим, засудженим і на хресті розп'ятим? Ти, що був розп'ятий, і похований, і воскрес на третій день із мертвих, Господи, слава Тобі.

Слава... голос 6.

Зняли з мене ризи Мої і одягли Мене в багрянницю, поклали на голову Мою терновий вінець і в праву руку дали тростину, щоб Я сокрушив їх, як глиняні сосуди.

І нині...

Плечі мої Я віддав на рани, лиця Мого не відвернув від заплювання, стояв на суді перед Пилатом і хрест перетерпів за спасіння світу.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 10* Мк. 15:43-47, з^а 69.**

Н: Слава в вишніх Богу, і на землі мир, між людьми благовоління. Хвалимо Тебе, благословимо Тебе, поклоняємось Тобі, прославляємо Тебе, дякуємо Тобі ради великої слави Твоєї. Господи, Царю Небесний, Боже Отче, Вседержителю, Господи, Сину Єдинородний, Ісусе Христе, і Святий Душе. Господи Боже, Агнче Божий, Сину Отця, Ти, що береш гріхи світу, помилуй нас. Ти, що береш гріхи світу, прийми молитву нашу. Ти, що сидиш праворуч Отця, помилуй нас. Бо Ти Єдиний Святий, Ти Єдиний Господь, Ісус Христос, задля слави Бога Отця. Амінь.

Повсякчас благословлятиму Тебе і вихвалюватиму ім'я Твоє поки віку і на віки вічні.

Сподоби, Господи, в день цей без гріха зберегтися нам. Благословен еси, Господи, Боже отців наших, і хвальне, і прославлене ім'я Твоє навіки. Амінь. Нехай буде, Господи, милість Твоя на нас, бо ми надіємось на Тебе.

Благословенний Ти, Господи, навчи мене заповітів Твоїх (**тричі**).

Господи, пристановищем нашим був Ти від роду й до роду. Я сказав: Господи, помилуй мене, зціли душу мою, бо нагрішив я перед Тобою. Господи, до Тебе вдаюсь, навчи мене творити волю Твою, бо Ти Бог мій, бо в Тобі джерело життя; в сяйві Твоєму побачимо світ. Нехай завжди буде милість Твоя на тих, що визнають Тебе.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас **(тричі)**.

Слава... І нині...

Святий Безсмертний, помилуй нас.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то одразу ектенія.**

ЄВАНГЕЛІЄ 7 (Йн.18:28-19:16), читає диякон

А Ісуса ведуть від Кайяфи в преторій. Був же ранок. Та вони не ввійшли до преторія, щоб не опоганитись, а щоб їсти пасху. Тоді вийшов Пилат назовні до них і сказав: Яку скаргу приносите ви на Цього Чоловіка? Вони відповіли та й сказали йому: Коли б Цей злочинцем не був, ми б Його тобі не видавали. А Пилат їм сказав: Візьміть Його, та й за вашим Законом судіть Його. Юдеї сказали йому: Нам не вільно нікого вбивати, щоб збулося Ісусове слово, що його Він прорік, зазначаючи, якою то смертю Він має померти. Тоді знову Пилат увійшов у преторій, і покликав Ісуса, і до Нього сказав: Чи Ти Цар Юдейський? Ісус відповів: Чи від себе самого питаєш ти це, чи то інші тобі говорили про Мене? Пилат відповів: Чи ж юдеянин я? Твій народ та первосвященики мені Тебе видали. Що таке Ти вчинив? Ісус відповів: Моє Царство не із світу цього. Якби із цього світу було Моє Царство, то служба Моя воювала б, щоб не виданий був Я юдеям. Та тепер Моє Царство не звідси... Сказав же до Нього Пилат: Так Ти Цар? Ісус відповів: Сам ти кажеш, що Цар Я. Я на те народився, і на те прийшов у світ, щоб засвідчити правду. І кожен, хто з правди, той

чує Мій голос. Говорить до Нього Пилат: Що є правда? І сказавши оце, до юдеїв знов вийшов, та й каже до них: Не знаходжу Я в Ньому провини ніякої. Та ви маєте звичай, щоб я випустив вам одного на Пасху. Чи хочете отже, відпущу вам Царя Юдейського? Та знову вони зняли крик, вимагаючи: Не Його, а Варавву! А Варавва був злочинець. От тоді взяв Ісуса Пилат, та й звелів збичувати Його. Вояки ж, сплівши з терну вінка, Йому поклали на голову, та багрянлицю наділи на Нього, і приступали до Нього й казали: Радій, Царю Юдейський! І били по щоках Його... Тоді вийшов назовні ізнову Пилат та й говорить до них: Ось Його я виводжу назовні до вас, щоб ви переконались, що провини ніякої в Нім не знаходжу. І вийшов назовні Ісус, у терновім вінку та в багрянім плащі. А Пилат до них каже: Оце Чоловік! Як зобачили ж Його первосвященики й служба, то закричали, говорячи: Розіпни, розіпни! Пилат каже до них: То візьміть Його ви й розіпніть, бо провини я в Нім не знаходжу! Відказали юдеї йому: Ми маємо Закона, а за Законом Він мусить умерти, бо за Божого Сина Себе видавав! Як зачув же Пилат оце слово, налякався ще більш, і вернувся в преторій ізнову, і питає Ісуса: Звідки Ти? Та Ісус йому відповіді не подав. І каже до Нього Пилат: Не говориш до мене? Хіба ж Ти не знаєш, що маю я владу розп'ясти Тебе, і маю владу Тебе відпустити? Ісус відповів: Нащо Мною ти жадної влади не мав би, коли б тобі зверху не дано було; тому більший гріх має той, хто Мене тобі видав... Після цього Пилат намагався пустити Його, та юдеї кричали, говорячи: Якщо Його пустиш, то не кесарів приятель ти! Усякий, хто себе за царя видає, противиться кесареві. Як зачув же Пилат оце слово, то вивів назовні Ісуса, і засів на суддеве сидіння, на місці, що зветься літостротон, по-гебрейському ж гаввата. Був то ж день Приготовлення Пасхи, година була близько шостої. І він каже юдеям: Ось ваш Цар! Та вони закричали: Геть, геть із Ним! Розіпни Його! Пилат каже до них: Царя вашого маю розп'ясти? Первосвященики відповіли: Ми не маємо царя, окрім кесаря! Ось тоді він їм видав Його, щоб розп'ясти...

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Потім екте́нія: Доповнимо ранню молитву нашу Господеві...

П: Господи Святий, що на небі перебуваєш, і смиренних доглядаєш, і всевидячим оком Твоїм все творіння бачиш, перед Тобою вклонилися ми душею й тілом, і молимося Тобі: простягни невидиму руку Твою з святої Оселі Твоєї і поблагослови всіх нас; і, якщо згрішили чимсь вільно чи невільно, – прости, як Бог Благий і Чоловіколюбець, подаючи нам добро Твоє земне й небесне.

Бо Тобі належить милувати і спасати нас, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 11* (Йн.19:38-42, з^я 62)**

Стихири на стиховні, голос 1:

Все творіння змінювалося від страху, бачачи Тебе на хресті розп'ятим, Христе; сонце затьмарилось, і основи землі похитнулися: все співстраждало Сотворителю всього. Господи, що з волі Своєї ради нас страждання перетерпів, слава Тобі.

Пс. 21:19: Розділили ризи Мої собі і за одягу Мою кидали жереб. Люди нечестиві й беззаконні! Для чого замишляєте марне? Навіщо Життя засудили на смерть? О чудо велике! Творець світу в руки беззаконників віддається і Чоловіколюбець підноситься на хрест, щоб визволити з пекла в'язнів, що взивають: довготерпеливий Господи, слава Тобі.

Пс. 68:22: І дали в їжу Мені жовч і у спрагу Мою напоїли Мене оцтом.

Коли побачила Тебе, Слове, сьогодні на хресті, пренепорочна Діва, як Мати, від жалю плакала й уболівала серцем, стогнала у глибині душі, лице волоссям закриваючи, біла Себе у груди і з сльозами взивала: о горе Мені. Божественний Сину Мій! О горе Мені, Світло світу! Навіщо сховався Ти від очей Моїх, Агнче

Божий? Тому й воїнства безтілесних вжахнулися, взиваючи: незбагнений Господи, слава Тобі.

Пс. 73:12: Бог же, Цар наш, раніш віків учинив спасіння посеред землі.

Бачачи Тебе, розп'ятого на хресті, Христе, Творця всіх і Бога, Діва, що непорочно породила Тебе, плакала гірко: Сину Мій, де поділася краса лица твого? Не можу дивитись, як неправедно Тебе розпинають. Але поспіши встати, щоб і Я побачила Твоє з мертвих на третій день воскресіння.

Слава... голос 8.

Господи, коли сходив Ти на хрест, страх і трепет напав на все творіння, але Ти заборонив землі поглинути тих, що розпинали Тебе, а повелів, щоб пекло звільнило в'язнів. Для оновлення людей, Судде живих і мертвих, прийшов Ти, щоб дати життя, а не смерть. Чоловіколюбче, слава Тобі.

І нині... голос 6.

Ось уже вмочується тростина для написання присуду, судді неправедні судять Ісуса і засуджують на хрест; і страждає все творіння, бачачи на хресті Господа, Який мене ради тілом страждає, милосердний; Господи, слава Тобі.

❖ **Якщо неможливо відслужити години Великої П'ятниці, то ЄВАНГЕЛІЄ 12* (Мф. 27:62-66, ¹²з 114)**

Н: Благо є прославляти Господа і співати імені Твоєму, Всевишній, сповіщати вранці про милість Твою і вночі про правду Твою (*Пс. 91:2-3*).

Читець: Трисвяте. Пресвята Тройце... Отче наш...

П, благословляючи Євангелієм: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Предстоятель під спів тропаря Великої П'ятниці заносить Євангеліє у вівтар, покладаючи на святий жертovníк («у темницю»).

Тропар, голос 4

Відкупив Ти нас, Господи, від клятви закону чесною Твоєю кров'ю: коли був на хресті розп'ятий і списом проколотий, безсмертя Ти виточив людям; Спасе наш, слава Тобі.

П: Слава Тобі, Христе Боже, надіє наша, слава Тобі.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Господи помилуй, Господи помилуй, Господи помилуй. [Владико,] благослови.

П: Христос, істинний Бог наш, що заради нас, людей, і заради нашого спасіння страшні муки, і животворчий хрест, і добровільне погребіння тілом прийняти зволив, молитвами Пречистої Своєї Матері...

Євангельські читання Вранішньої Великої П'ятниці слухають схиливши коліна, з запаленими свічками. За звичаєм початок кожного читання може супроводжуватися відповідною кількістю ударів у дзвін. Після кожного читання гаситься одна з лампад вівтарного семисвічника: починаючи з правого краю, чергуючи праві та ліві гілки й закінчуючи центральною.

ГОДИНИ ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ

Великоп'ятничні години можуть відправлятися єдиним послідуванням або розподілятися кількома частинами протягом дня. В цьому разі кожна частина має власний початок та закінчення

Предстоятель, надівши єпитрахиль (чорний): Благословенний Бог наш † завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Народ: Амінь. **Або починаючи з другої частини благословення (після †), де є такий звичай.**

П: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Н: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

П: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові

П: і нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Пресвятая Тройце, помилуй нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; Святий, зглянься і зціли немочі наші імени Твого ради.

Господи, помилуй (*тричі*).

П: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові

Н: і нині, і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

Отче наш, що еси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Перша година

П: Прийдіть, поклонімося Цареві нашому Богу.

Н: Прийдіть, поклонімося і припадімо до Христа, Царя нашого Бога.

П: Прийдіть, поклонімося і припадімо до Самого [Господа Ісуса] Христа, Царя і Бога нашого.

Псалми 5, 2, 21

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Алилуя, алилуя, алилуя, слава Тобі, Боже (*тричі*). Господи, помилуй (*тричі*).

Слава... голос 1:

Коли Ти був роз п'ятий, Христе, згинуло мучительство, подолано силу ворожую бо не ангел, і не людина, а Ти Сам, Господи, спас нас, слава Тобі.

І нині...

Богородичний: Як нам назвати Тебе, Благодатна? Небом - бо з Тебе засяяло Сонце правди; раєм - бо Ти виростила цвіт нетління; Дівою - бо Ти зосталася нетлінною; чистою Матір'ю, - бо Ти носила у святих обіймах Твоїх Сина, всіх Бога. Його благай, щоб спастися душам нашим.

П: Господеві помолімося

Н: Господи, помилуй

П: Боже, що царюєш на херувимах, і прославляєшся серафимами: глянь на нас, смиренних і недостойних рабів Твоїх і піднеси розум наш до прославлення благости Твоєї, визволь нас від всякого нападу ворога, щоб ми, освічені світлом Твоїм, і ведені волею Твоюю до всякої доброї справи, були б гідні царства Твого Небесного і зараховані до сонму всіх твоїх вибраних.

Бо Ти еси Бог наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Антифон першої години, голос 8:

Пс. 2:1: Навіщо бунтуються народи і люди замишляють марне?

Сьогодні церковна завіса роздерлася на викриття беззаконників, і сонце проміння своє ховає, бачачи Владика розп'ятим.

:2: Повстають царі землі, і князі змовляються разом проти Господа і проти Христа Його.

Як ягня на заколення, вели Тебе, Христе Царю, і, як Агнець невинний, прибитий був Ти до хреста беззаконниками за гріхи наші, Чоловіколюбче.

Слава... І нині....

Господи, кати взяли Тебе беззаконники, то, терплячи страждання взивав Ти; хоча й уразили ви Пастиря і розігнали дванадцять овець — Моїх учеників, та Я міг би більше, ніж дванадцять легіонів, виставити ангелів, але терплю Я, щоб сповнилося все невідоме й таємне, що провістив Я вам через пророків Моїх. Господи, слава Тобі.

Під час антифону предстоятель північними дверима виносить Євангеліє з жертовника на тетрапод.

Д: Будьмо уважні.

Ч: Прокимен пророцтва, глас 4: Ненависники шепочуть між собою, замишляють зло проти мене (Пс. 40:7).

Стих: Блаженний, хто дбає про вбогих і бідних, в день скорботи спасає його Господь (Пс. 40:1-2).

Пророцтва Захарії читання (Зах. 11:10-13)

Так говорить Господь: і візьму жезл Мій — благовоління і переломлю його, щоб зруйнувати завіт, який Я уклав з усіма народами. І буде він знищений того ж дня, і тоді довідаються бідні з овець, які чекають на Мене, що це є слово Господнє. І скажу їм: якщо хочете ви, то дайте Мені плату Мою; коли ж ні, то не давайте. І вони призначать ціну Мені тридцять срібників. І сказав мені Господь: кинь їх до церковної скарбниці, — висока

ціна, в яку вони оцінили Мене. І Я взяв тридцять срібників і кинув їх у дім Господній для гончаря.

До Галатів послання святого Апостола Павла читання
(Гал. 6, 14-18)

Браття, бачите, не бажаю хвалитися, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, Яким для мене світ розп'ятий і я для світу. Бо у Христі Ісусі не має ваги ні обрізання, ні необрізання, а нове створіння. Тим, які живуть за цим правилом, мир їм і милість та Ізраїлеві Божому. А втім, ніхто не обтяжуй мене: бо я ношу рани Господа Ісуса на тілі моїм. Благодать Господа нашого Ісуса Христа з духом вашим, браття! Амінь.

Н: Аلیلія, аلیلія, аلیلія. **Предстоятель кадить тетрапод.**

Стих: Стопи мої направ за словом Твоїм і нехай не оволодіє мною ніяке беззаконня.

Стих: Спаси мене від наклепів людських, і я буду сповняти заповіді Твої.

Стих: Осяй раба Твого світлом лица Твого і навчи мене заповітів Твоїх..

Стих: Нехай наповняться уста мої похвалою Тобі, щоб я оспівував славу Твою, кожен день – велич Твою. **(Пс. 118:133-135; 70:8)**

Від Матфея святого Євангелія читання
(Мф. 27:1-56, з^я 110)

А коли настав ранок, усі первосвященики й старші народу зібрали нараду супроти Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть. І, зв'язавши Його, повели, та й Понтію Пилату намісникові віддали. Тоді Юда, що видав Його, як побачив, що Його засудили, розкаявся, і вернув тридцять срібняків первосвященикам і старшим, та й сказав: Я згрішив, невинну кров видавши. Вони ж відказали: А нам що до того? Дивись собі сам... І, кинувши в храм срібняки, відійшов, а потому пішов, та й повісився... А первосвященики, як взяли срібняки, то сказали: Цього не

годиться покласти до сховку церковного, це ж бо заплата за кров. А порадившись, купили на них поле ганчарське, щоб мандрівників ховати, чому й зветься те поле полем крові аж до сьогодні. Тоді справдилось те, що сказав був пророк Єремія, промовляючи: І взяли вони тридцять срібняків, заплату Оціненого, що Його оцінили сини Ізраїлеві, і дали їх за поле ганчарське, як Господь наказав був мені. Ісус же став перед намісником. І намісник Його запитав і сказав: Чи Ти Цар Юдейський? Ісус же йому відказав: Ти кажеш. Коли ж первосвященики й старші Його винували, Він нічого на те не відказував. Тоді каже до Нього Пилат: Чи не чуєш, як багато на Тебе свідкують? А Він ні на одне слово йому не відказував, так що намісник був дуже здивований. Мав же намісник звичай відпускати на свято народові в'язня одного, котрого хотіли вони. Був тоді в'язень відомий, що звався Варавва. І, як зібрались вони, то сказав їм Пилат: Котрого бажаєте, щоб я вам відпустив: Варавву, чи Ісуса, що зветься Христос? Бо він знав, що Його через заздрощі видали. Коли ж він сидів на суддевім сидінні, його дружина прислала сказати йому: Нічого не май з отим Праведником, бо сьогодні вві сні я багато терпіла з-за Нього... А первосвященики й старші попідмовляли народ, щоб просити за Варавву, а Ісусові смерть заподіяти. Намісник тоді відповів і сказав їм: Котрого ж із двох ви бажаєте, щоб я вам відпустив? Вони ж відказали: Варавву. Пилат каже до них: А що ж маю зробити з Ісусом, що зветься Христос? Усі закричали: Нехай розп'ятий буде!... А намісник спитав: Яке ж зло Він зробив? Вони ж зачали ще сильніше кричати й казати: Нехай розп'ятий буде! І, як побачив Пилат, що нічого не вдіє, а неспокій ще більший стається, набрав він води, та й перед народом умив свої руки й сказав: Я невинний у крові Його! Самі ви побачите... А весь народ відповів і сказав: На нас Його кров і на наших дітей!... Тоді відпустив їм Варавву, а Ісуса, збичувавши, він видав, щоб розп'ятий був. Тоді то намісникові вояки, до преторія взявши Ісуса, зібрали на Нього весь відділ. І, роздягнувши Його, багрянницю наділи на Нього. І, сплівши з тернини вінка, покладали Йому на голову, а тростину в правицю Його. І, навколішки

падаючи перед Ним, сміялися з Нього й казали: Радій, Царю Юдейський! І, плювавши на Нього, хапали тростину, та й по голові Його били... А коли назнущалися з Нього, зняли з Нього плаща, і зодягнули в одержу Його. І повели Його на розп'яття. А виходячи, стріли одного кірінеянина, Симон на ймення, його змусили нести для Нього хреста. І, прибувши на місце, що зветься Голгофа, цебто сказати Череповище, дали Йому пити вина, із гіркотою змішаного, та, покуштувавши, Він пити не схотів. А розп'явши Його, вони поділили одержу Його, кинувши жереба. І, посідавши, стерегли Його там. І напис провини Його помістили над Його головою: Це Ісус, Цар Юдейський. Тоді розп'ято з Ним двох розбійників: одного праворуч, а одного ліворуч. А хто побіч проходив, Його лихословили та головами своїми хитали, і казали: Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, спаси Самого Себе! Коли Ти Божий Син, то зійди з хреста! Так само ж і первосвященики з книжниками та старшими, насміхаючися, говорили: Він інших спасав, а Самого Себе не може спасти! Коли Цар Він Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, і ми повіримо Йому! Покладав Він надію на Бога, нехай Той Його тепер визволить, якщо Він угодний Йому. Бо Він говорив: Я Син Божий... Також насміхалися з Нього й розбійники, що з Ним були розп'яті. А від години шостої аж до години дев'ятої темрява сталась по цілій землі! А коло години дев'ятої скрикнув Ісус гучним голосом, кажучи: Елі, Елі, лама савахтані? цебто: Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?... Дехто ж із тих, що стояли там, це почули й казали, що Він кличе Іллю. А один із них зараз побіг і взяв губку та, оцтом її наповнивши, настромив на тростину й давав Йому пити. Інші казали: Чекай но, побачмо, чи прийде Ілля визволяти Його. А Ісус знову голосом гучним іскрикнув, і духа віддав... І ось завіса у храмі роздерлась надвое від верху аж додолу, і земля потряслася, і зачали розпадатися скелі, і повідкривались гроби, і повставало багато тіл спочилих святих, а з гробів повиходивши, по Його воскресенні, до міста святого ввійшли, і багатьом із'явилися. А сотник та ті, що Ісуса з ним стерегли, як землетруса побачили, і те, що там сталося, налякалися дуже й казали: Він був справді Син Божий! Було там

багато й жінок, що дивилися здалека, і що за Ісусом прийшли з Галілеї, і Йому прислужували. Між ними була Марія Магдалина, і Марія, мати Якова й Йосипа, і мати синів Зеведеєвих.

Ч: Святий Боже... Слава І нині... Пресвятая Тройце.... Отче наш...

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... Кондак: Заради нас розп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

І нині... Ікос 2: Не думала Я, Дитино, побачити Тебе таким; не вірила, що побачу шалених беззаконників, що неправедно простягають на Тебе руки. Бо ще їхні діти вигукують: «Осанна! Благословенний!» Бо встелений пальмами шлях досі всім показує прославлення Тебе нечестивцями. Чому ж трапилося набагато гірше? Горе Мені! Я хочу дізнатися, як могло згаснути Світло Моє, як прибивається до хреста Син Мій і Бог Мій.

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ з додатковими проханнями вірних

П: Господи, Господи, Твій день і Твоя ніч, Ти учинив зорю и сонце, Ти створив усі кінці землі. Тобі молимося: разом зі світлом денним засвіти Твої багаті милості на смирення наше і визволи нас від тьми и тіні смертної, і всякого навіту и підступу ворожого.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*). **Слава... і нині.. Чеснішу...** Іменем Господнім, благослови, отче.

П: Боже, змилуйся над нами і благослови нас, осяй нас світлом Твоїм і помилуй нас.

Н: Амінь.

БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЯ

П: Молитва першої години:

Христе, Світле Істинний, що освітлюєш і освячуєш кожную людину, що приходить на світ! Нехай відзначиться на нас світло Лиця Твого, щоб у ньому ми побачили світло неприступне. Направ стопи наші до виконання заповідей Твоїх, молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих. Амінь.

Н: Амінь

П: Голови наші склонімо перед Господом.

Н: Тобі, Господи

П: Доброчутливий, і Благий, і Чоловіколюбчець Боже наш, схили вухо Твоє і почуй молитви наші і благослови нас, що схили голови перед Тобою, благословенням духовним і невід'ємним.

Бо благословилося і прославилося всечесне і величне ім'я Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Третя година

П: Прийдіть, поклонімося Цареві нашому Богу.

Н: Прийдіть, поклонімося і припадімо до Христа, Царя нашого Бога.

П: Прийдіть, поклонімося і припадімо до Самого [Господа Ісуса] Христа, Царя і Бога нашого.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Аلیلуя, аلیلуя, аلیلуя, слава Тобі, Боже **(тричі)**. Господи, помилуй **(тричі)**.

Слава... голос 6:

Господи, засудили юдеї на смерть Тебе, Життя всіх. Ті, що через Червоне море, жезлом розділене, перейшли, на хресті розп'яли Тебе; і ті, що з каменя воду, як мед, пили, жовч Тобі принесли; але Ти з волі Своєї страждав, щоб нас визволити з неволі ворожої; Христе Боже, слава Тобі.

І нині...

Богородичний: Богородице, Ти дійсно Лоза істини, що виростала нам Плід Життя. Тебе благаємо: молися, Владичице з Апостолами і всіма святими, щоб спасенні були душі наші.

Антифон третьої години, голос 8:

Пс. 5:1-2: Господи, почуй слова мої, зглянься на благання мої.

Через страх юдейський друг Твій і близький зрікся Тебе, Господи, і, ридаючи, так взивав: сліз моїх не забудь, Щедрий, бо обіцяв я зберегти віру, та не зберіг. Прийми також і наше покаяння, Господи, і помилуй нас.

:3: Зранку почуй голос мій, зранку стану я перед Тобою і буду чекати.

Коли воїни перед розп'яттям Твоїм знущалися над Тобою, Господи, Небесне воїнство дивувалося: як Ти, що землю оздобив квітами, терновий вінець наклав на Себе; як Ти, що небо хмарами одягаєш, в багрянницю знущання одягнувся. У цьому бо виявляється Твоє милосердя, Христе; велика Твоя милість, слава Тобі.

:5: Бо Ти Бог, що не хочеш беззаконня, і не оселиться з Тобою лукавий.

Коли вели Тебе на хрест, так говорив Ти, Господи? за яке діло хочете розп'яти Мене, юдеї? Чи за те, що розслаблених ваших укріпив, чи за те, що мерців, ніби від сну, пробудив, чи кровоточиву жінку зцілив, хананейську жінку помилував? За яке ж діло хочете Мене вбити, юдеї? Але побачите, беззаконні, Христа, що Його нині розпинаєте.

:7: Не залишайтеся нечестиві перед очима Твоїми, Ти зненавидів усіх, що чинять беззаконня.

Ти, Господи, прийняв у попутники розбійника, що заплямував руки кров'ю, але щиро покаювся; прилучи до нього і нас як милосердний і Чоловіколюбчець.

:8: Я ж з великої милості Твоєї увійду в дім Твій, поклонюся до храму святого Твого зі страхом перед Тобою.

Слабкий голос подав розбійник на хресті, велику віру сприйняв, в одну мить спасся і, перший райські врата відкривши, увійшов: Ти, що прийняв його покаяння, Господи, слава Тобі.

Слава... І нині...

Богородичний: Радуйся, бо Ти через ангела радість світові прийняла; радуйся, народивши Творця Твого і Господа; радуйся, бо Ти сподобилася стати Матір'ю Божою.

Прокимен, голос 4: Я готовий до ран, і недуги мої повсякчас переді мною (Пс. 37, 18).

Стих: Господи, не суди мене в ярості Твоїй і не карай мене у гніві Твоїм (Пс. 37, 1).

Пророцтва Ісаї читання (Іс. 50: 4-11)

Господь Бог Мені дав мову вправну, щоб уміти зміцнити словом змученого, Він щоранку пробуджує, збуджує вухо Мені, щоб слухати, мов учні. Господь Бог відкрив вухо Мені, й Я не став неслухняним, назад не відступив. Підставив Я спину Свою тим, хто б'є, а щоки Свої щипачам, обличчя Свого не сховав від ганьби й плювання. Але Господь Бог допоможе Мені, тому не соромлюся Я, тому Я зробив був обличчя Своє, немов креміль, і знаю, що не буду застиджений Я. Близько Той, Хто Мене всправедливує, хто ж стане зо Мною на прю? Станьмо разом, хто Мій супротивник? Хай до Мене підійде! Отож, Господь Бог допоможе Мені, хто ж отой, що признає Мене винуватим? Хто між вами лякається Господа і голос Його Отрока слухає? Хто ходить у темряві, світла ж немає йому, хай надіється він на Господне Ім'я, і хай на Бога свого опирається! Тож усі, що огонь

ви запалюєте, що огненними стрілами ви поузброювані, ходіть у жарі свого огню та в стрілах огнених, які розпалили! З Моєї руки оце станеться вам, і ви будете в муках лежати!

**До Римлян послання святого апостола Павла читання
(Рим. 5, 6-11).**

Браття, Христос, коли ми були ще недужі, своєї пори помер за нечестивих. Бо навряд чи помре хто за праведника, ще бо за доброго може хто й відважитися вмерти. А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками. Тож тим більше спасемося Ним від гніву тепер, коли кров'ю Його ми виправдані. Бо коли ми, будши ворогами, примирилися з Богом через смерть Сина Його, то тим більше, помирившись, спасемося життям Його. І не тільки це, але й хвалимося в Бозі через Господа нашого Ісуса Христа, що через Нього одержали ми тепер примирення.

Н: Аلیلуя, аلیلуя, аلیلуя. **Предстоятель кадить тетрапод.**

Стих: Господь Бог благословенний;

Стих: Благословенний Господь допоможе нам кожного дня.

Стих: Бог – Спаситель наш, Бог наш, Бог, щоб спасати. (Пс. 67:20-21)

**Від Марка святого Євангелія читання
(Мк. 15:16-41, 31 66-68)**

Вояки ж повели Його до середини двору, цебто в преторій, і цілий відділ скликають. І вони зодягли Його в багряницю і, сплівши з тернини вінка, поклали на Нього. І вітати Його зачали: Радій, Царю Юдейський! І тростиною по голові Його били, і плювали на Нього. І навколішки кидалися та вклонялись Йому... І коли назнущалися з Нього, зняли з Нього багряницю, і наділи на Нього одяжу Його. І Його повели, щоб розп'ясти Його. І одного перехожого, що з поля вертався, Симона Кірінеянина, батька Олександра та Руфа, змусили, щоб хреста Йому ніс. І Його привели на місце Голгофу, що значить Череповище. І давали Йому пити вина, із миррою змішаного, але Він не прийняв. І Його розп'яли, і поділили одяжу Його, кинувши жереб про неї, хто що

візьме. Була ж третя година, як Його розп'яли. І був написаний напис провини Його: Цар Юдейський. Тоді розп'ято з Ним двоє розбійників, одного праворуч, і одного ліворуч Його. І збулося Писання, що каже: До злочинців Його зараховано! А хто побіч проходив, то Його лихословили, головами своїми хитали й казали: Отак! Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, зійди із хреста, та спаси Самого Себе! Теж і первосвященики з книжниками глузували й один до одного казали: Він інших спасав, а Самого Себе не може спасти! Христос, Цар Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, щоб побачили ми та й увірували. Навіть ті, що разом із Ним були розп'яті, насміхалися з Нього... А як шоста година настала, то аж до години дев'ятої темрява стала по цілій землі. О годині ж дев'ятій Ісус скрикнув голосом гучним та й вимовив: Елої, Елої, лама савахтані, що в перекладі значить: Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув? Дехто ж із тих, що стояли навколо, це почули й казали: Ось Він кличе Іллю! А один із них побіг, намочив губку оцтом, настромив на тростину, і давав Йому пити й казав: Чекайте, побачим, чи прийде Ілля Його зняти! А Ісус скрикнув голосом гучним, і духа віддав!... І в храмі завіса роздерлась надвоє, від верху аж додолу. А сотник, що насупроти Нього стояв, як побачив, що Він отак духа віддав, то промовив: Чоловік Цей був справді Син Божий! Були ж і жінки, що дивились здалека, між ними Марія Магдалина, і Марія, мати Якова Молодшого та Йосії, і Саломія, що вони, як Він був у Галілеї, ходили за Ним та Йому прислужували; і інших багато, що до Єрусалиму прийшли з Ним.

Ч: Святий Боже... Слава І нині... Пресвятая Тройце.... Отче наш...

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... Кондак: Заради нас розп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

І нині... Ікос 3: «Ідеш Ти, Дитино, на несправедне вбивство, і ніхто не страждає з Тобою. Не супроводжує Петро, який говорив до Тебе: Я не зречуся Тебе ніколи, хоча б мені й померти (Мф.26:35, Мк. 14:31). Залишив Тебе Фома, що кликав: з Тобою ми помремо всі (Йн.11:16). І де тепер усі інші, домашні та сини Твої, що мають судити дванадцять колін Ізраїлевих? Немає нікого з них усіх, за всіх же тільки Ти Один вмираєш, Дитино; замість них Ти всіх спас, бо всіх облагодіяв, Син Мій і Бог Мій».

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ з додатковими проханнями вірних

П: Боже, що своїм образом Ти нас удостоїв і свободу волі в нас поклав, визволи нас від усякої скорботи, що обтяжує нас, у вірі та правді зберігаючи нас в усі дні життя нашого, щоб ми завжди успіх мали в Твоїх заповідях.

Бо Твоя держава, і Твоє є Царство і сила и слава, Отця і Сина і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*). **Слава... і нині.. Чеснішу...** Іменем Господнім, благослови, отче.

П: Боже, змилуйся над нами і благослови нас, осяй нас світлом Твоїм і помилуй нас.

Н: Амінь.

БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЯ

П: Молитва св. Мардарія:

Владико Боже Отче Вседержителю! Господи Сину Єдинородний Ісусе Христе і Святий Душе! Єдине Божество і Єдина Сило, помилуй мене грішного і якими Сам знаєш судьбами спаси мене недостойного раба Твого, бо Ти Благословенний на віки вічні.

Н: Амінь

П: Голови наші склонімо перед Господом.

Н: Тобі, Господи

П: Схили, Господи, вухо Твоє і почуй молитву нашу, і всіх, хто схилили Тобі свої голови, благослови, збережи і освяти.

Благодаттю, і щедротами, і чоловіколюбством Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен еси з Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Шоста година

П: Прийдіть, поклонімся Цареві нашому Богу.

Н: Прийдіть, поклонімся і припадімо до Христа, Царя нашого Бога.

П: Прийдіть, поклонімся і припадімо до Самого [Господа Ісуса] Христа, Царя і Бога нашого.

Псалми 53, 139, 90

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Алилуя, алилуя, алилуя, слава Тобі, Боже (*тричі*). Господи, помилуй (*тричі*).

Слава... голос 2.

Спасіння звершив Ти посеред землі, Христе Боже, на хресті пречисті руки Свої простягнув еси, збираючи всі народи, що звивають: Господи, слава Тобі.

І нині...

Богородичний: Тому, що ми не маємо сміливости через великі гріхи наші, то Ти, Богородице, Діво, Народженого від Тебе благай, бо вельми могутня молитва Матері до милосердя Владики. Не зневаж благання грішних людей, Всечиста, бо Милостивий і може спасти Той, що й страждати за нас зволив.

Антифон шостої години, голос 8

Пс.68:2: Спаси мене, Боже, бо води дійшли до душі моєї.

Так говорить Господь народу Своєму: люди Мої, що Я вчинив вам або чим вас пригнічував — сліпців ваших просвітив, прокажених очистив, мужа, що в постелі лежав, підняв; люди Мої, що вчинив вам; і чим Мені відплатили: за манну — жовч, за воду — оцет, замість того, щоб любити Мене, на хресті Мене розп'яли; більше не терпітиму, закличу язичників, і ті Мене прославлять з Отцем і Духом; і Я їм дарую життя вічне.

:3: Зійшов я у глибину моря, і хвилі його заливають мене.

Сьогодні церковна завіса на викриття беззаконників розривається, і сонце проміння своє ховає, дивлячись на Владику розп'ятого.

:22: І дали в їжу мені жовч і у спрагу Мою напоїли Мене оцтом.

Законники ізраїльські, юдеї і фарисеї! Собор апостольський так говорить до вас: ось той Храм, що ви його зруйнували, ось Агнець, Якого ви розп'яли й у гріб поклали. Не хваліться перемогою, юдеї, владою Своєю Він воскресне, бо Він є Той, що і в морі спасає, і в пустелі годує. Він є Життя, і Світло, і мир світові.

Слава..., голос 5

Прийдіть, христоносні люди, побачимо змову Іуди-зрадника з беззаконними священиками на Спаса нашого: сьогодні вони безсмертне Слово на смерть засудили і, Пилатові віддавши, на Голгофі розп'яли. І в цих стражданнях промовив Спас наш, кажучи: прости їм, Отче, гріх цей, щоб зрозуміли народи з мертвих Моє Воскресіння.

І нині...

Богородичний: Радуйся, врата Царя слави, що через них один тільки Вишній пройшов і знову залишив запечатаними на спасіння душ наших.

Прокимен: Господи Боже наш, яке величне ім'я Твоє по всій землі! (Пс. 8:1).

Стих: Слава Твоя піднеслася вище небес (Пс. 8:2).

Пророцтва Ісаї читання
(Іс. 52:13-15; 53:1-12; 54:1).

Так говорить Господь: ось, Отрок Мій буде мати благий успіх, підніметься, вознесеться і звеличиться. Як багато хто вражався, дивлячись на Тебе, — настільки був спотворений, гірше за будь-яку людину вид Його і образ його — гірше синів людських! Так багато народів здивує Він; царі закриють уста свої перед Ним, бо вони побачать те, про що їм не говорилося, і дізнаються те, чого не чули. Господи, хто повірив би почутому від нас, і кому відкрилася правиця Господня? Бо Він виріс перед Ним, як ніжний паросток і як корінь із сухої землі; нема в Ньому ні вигляду ні величі; і ми бачили Його, і не мав Він вигляду, який приваблював би нас до Нього. Він був зневажений і принижений перед людьми, муж скорбот, який зазнав недуг, і ми відвертали лице своє від Нього; Він був зневажений, і ми ні у що ставили Його. Але Він узяв на Себе наші немочі і поніс наші недуги; а ми думали, що Він уражений, покараний і зневажений Богом. Але Він зранений був за гріхи наші і муки терпів за беззаконня наші; покарання світу нашого було на Ньому, і ранами Його ми зцілилися. Всі ми блукали, як вівці, збилися кожен на дорогу свою, і Господь поклав на Нього гріхи всіх нас. Він був катований, але страждав добровільно і не відкривав уст Своїх; як вівця, ведений був на заколення і, як агнець перед тим, хто стриже, безмовний, так Він не відкривав уст Своїх. Від ув'язнення й суду Він був взятий; але рід Його хто пояснить? Бо він був відірваний від землі живих, за злочини народу Мого перетерпів страту. Призначали Йому гріб з лиходіями, але Він похований у багатого, бо не вчинив Він гріха, і не було неправди в устах Його. Але Господу вгодно було уразити Його, і Він віддав Його на муки; коли ж душа Його принесе жертву, Він побачить потомство довговічне, і воля Господня благоуспішно буде виконуватися рукою Його. На подвиг душі Своєї Він буде дивитися з задоволенням; через пізнання Його Він, Праведник, Раб Мій, оправдає багатьох і гріхи їхні на Собі понесе. Тому Я дам спадщину Йому між великими, і з сильними буде ділити

здобич, бо Він віддав душу Свою на смерть, і до лиходіїв прилучений був тоді, коли Він гріхи багатьох поніс на Собі і став заступником злочинців. Звеселися, неплодна, що не народжувала дітей; виклики сильним голосом, та, що не знала мук пологів, бо більше дітей у залишеної, ніж у тієї, що має чоловіка.

**До євреїв послання святого Апостола Павла читання
(Євр. 2, 11-18).**

Браття, Хто освячує, і ті, хто освячується усі від Одного. З цієї причини не соромиться Він звати братами їх, кажучи: Сповідую про Ім'я Твоє браттям Своїм, буду хвалити Тебе серед Церкви! І ще: На Нього я буду надіятися! І ще: Ото Я та діти, яких Бог Мені дав. А що діти стали спільниками тіла та крові, то й Він став учасником їхнім, щоб смертю знищити того, хто має владу смерті, цебто диявола, та визволити тих усіх, хто все життя страхом смерті тримався в неволі. Бо приймає Він не Анголів, але Авраамове насіння. Тому мусів бути Він у всьому подібний братам, щоб стати милостивим та вірним Первосвященником у Божих справах, для вблагання за гріхи людей. Бо в чому був Сам постраждав, випробовуваний, у тому Він може й випробовуваним допомогти.

Н: Алилуя, алилуя, алилуя. **Предстоятель кадить тетрапод.**

Стих: Скоро пошли нам милість Твою, бо дуже зубожіли ми.

Стих: Помози нам, Боже, Спасителю наш, задля слави імені Твого.

Стих: Визволи нас, Господи, і очисти гріхи наші ради імені Твого. (Пс. 78:8-9)

**Від Луки святого Євангелія читання
(Лк. 23:32-49, з^я 111).**

І вели з Ним також двох злочинників інших, щоб убити. А коли прибули на те місце, що звать Череповище, розп'яли тут Його та злочинників, одного праворуч, а одного ліворуч. Ісус же

промовив: Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!... А як Його одіж ділили, то кидали жереба. А люди стояли й дивились... Насміхалися з ними й старшини, говорячи: Він інших спасав, нехай Сам Себе визволить, коли Він Христос, Божий Обранець! І вояки глузували з Нього: приступаючи, оцет Йому подавали, і казали: Коли Цар Ти Юдейський, спаси Себе Сам! Був же й напис над Ним письмом грецьким, латинським і гебрейським написаний: Це Цар Юдейський. А один із розп'ятих злочинників став зневажати Його й говорити: Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас! Обізвався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений? Але ми справедливо засуджені, і належну заплату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив. І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє! І промовив до нього Ісус: Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю! Наближалася шоста година, і темрява стала по цілій землі аж до години дев'ятої... І сонце затьмилось, і в храмі завіса роздерлась надвоє... І, скрикнувши голосом гучним, промовив Ісус: Отче, у руки Твої віддаю Свого духа! І це прорікши, Він духа віддав... Коли ж сотник побачив, що сталось, він Бога прославив, говорячи: Дійсно праведний був Чоловік Цей! І ввесь натовп, який зійшовсь на видовище це, як побачив, що сталось, бив у груди себе та вертався... Усі ж знайомі Його й ті жінки, що прийшли були з Ним із Галілеї, здалека стояли й дивились на це...

Ч: Святий Боже... Слава І нині... Пресвятая Тройце.... Отче наш...

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... Кондак: Заради нас розп'ятого, придіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

І нині... Ікос 4: Коли Марія від тяжкої смутку і великої скорботи, так волаючи, плакала, то Народжений від Неї звернувся до Неї, кажучи: «Що плачеш Ти, Мати, разом з іншими жонами? Як Я можу спасти Адама, якщо не потерплю і не помру? Як залучу до життя тих, хто перебуває в пеклі, якщо Сам не зійду до гробу? Ось чому, Ти бачиш, як Мене розпинають. Чому ж Ти плачеш, Мати? Краще вигукни: з любов'ю приймає страждання Син і Бог Мій»

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ з додатковими проханнями вірних

П: Боже вічний, що живеш у неприступному світлі, Якого ніхто із людей не бачив і бачити не може, невичерпний Скарбе вічних благ. Сам, Владико всіх, будь покровом нам, що надіємось на Тебе, наповнюючи нас Твоєї божественної и поклоняємої благодаті.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*). **Слава... і нині.. Чеснішу...** Іменем Господнім, благослови, отче.

П: Боже, змилуйся над нами і благослови нас, осяй нас світлом Твоїм і помилуй нас.

Н: Амінь.

БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЯ

П: Молитва св. Василя Великого:

Боже і Господи сил і всіх творінь Сотворителю, що з безмежного милосердя Твого послав Єдинородного Сина Твого, Господа нашого Ісуса Христа на спасіння роду нашого і Чесним Його Христом розірвав рукописи гріхів наших і подолав начальства і владу темряви. Сам, Владико, Чоловіколюбче, прийми й від нас грішних вдячні оці і благальні молитви і визволи нас від усякого згубного і темного гріха і від усіх видимих і невидимих ворогів,

що шукають заподіяти нам зло. Тримай у страху Твоїм тіла наші і не допусти сердець наших до слів або думок лукавих, але любов'ю Твоею врази душі наші, щоб ми завжди дивлячись на Тебе, і наставлені світлом, що від Тебе сяє, бачили Тебе – Непроступного і Вічносущого Світла, безперестанно прославлення й подяку віддавали Тобі – Вічному Отцеві з Єдинородним Твоїм Сином і Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом, нині і повсякчас і на віки вічні.

Н: Амінь

П: Голови наші склонімо перед Господом.

Н: Тобі, Господи

П: Боже, Боже наш, що від святих Твоїх висот схиляєшся до всякого створіння Твого, всіх, хто схилив свої шиї під ярмо Христове, в спокої і в усьому доброму збережи.

Бо благословилося і прославилося всечесне і величне ім'я Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Дев'ята година

П: Прийдіть, поклонімося Цареві нашому Богу.

Н: Прийдіть, поклонімося і припадімо до Христа, Царя нашого Бога.

П: Прийдіть, поклонімося і припадімо до Самого [Господа Ісуса] Христа, Царя і Бога нашого.

Псалми 68, 69, 85

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Алилуя, алилуя, алилуя, слава Тобі, Боже (*тричі*). Господи, помилуй (*тричі*).

Слава... голос 8: Розбійник, бачачи Життєдавця, розп'ятого на хресті, промовив; коли б не був Богом втіленим, Який з нами

розп'ятий, сонце не сховало б свого промінну, і земля не тряслася б; але, Господи, що все терпиш, пом'яни мене у Царстві Твоїм.

І нині...

Богородичний: Ти, Милосердний, що для нас народився від Діви і розп'яття потерпів, подолав смертю смерть і воскресіння явив, як Бог, не зневаж тих, що створив Ти рукою Твоєю. Яви Чоловіколюбність Твою, Милостивий. Зглянься на молитви Богородиці, що молиться за нас, і спаси. Спасе наш, людей, що втрачають надію.

Антифон дев'ятої години, голос 6:

Пс.21:2: Боже, Боже мій! Зглянься на мене! Нащо Ти покинув мене?

Страшно було бачити Творця неба і землі розп'ятим на хресті, сонце затьмарилося, день же знову на ніч обернувся, земля віддає з гробів тіла померлих. З ними поклоняємося Тобі, Спасе наш.

:17: Згряя злих обступила мене, пробрили руки й ноги Мої.

Коли беззаконники прибили на хресті Господа Слави, Він промовив до них; чим Я вас образив або чим прогнівив? Хто, крім Мене, визволяв вас від скорбот? І чому тепер відплачуєте Мені злом за добро? За стовп вогненний — на хресті Мене розп'яли; за хмару — могилу Мені викопали; за манну — жовч Мені принесли; за воду — оцтом Мене напоїли. Покличу інші народи, і вони прославлять Мене з Отцем і Святим Духом.

:19: Розділили ризи Мої собі й за одержу Мою кидали жереб.

Сьогодні на хресті розп'ятий Той, що землю на водах повісив; на Царя ангелів вінець з терня покладено; в одержу знущання одягнений Той, що небо хмарами вкриває; удари по щоках приймає Той, що Адама в Йордані очистив; цвяхами прибито Жениха Церкви; списом пробито Сина Діви. Поклоняємося Страстям Твоїм, Христе (*тричі*). Покажи нам преславне Твоє Воскресіння.

:21: Визволи від смерти душу Мою і від псів самотню Мою

Не з розчиною старою святкуємо, бо наша Пасха — за нас принесений у жертву Христос; але очистьмо самі себе від усякої

скверни, і чистими помолімося Йому: воскресни, Господи, спаси нас як Чоловіколюбчець.

Слава...

Хрест Твій, Господи, — життя і захист для людей Твоїх; і ми, на нього уповаючи, оспівуємо Тебе — розп'ятого Бога нашого; помилуй нас.

І нині...

Богородичний: Бачачи Тебе, Христе, розп'ятим, Мати Твоя ззивала: яку дивну таємницю бачу Я, Сину Мій? Як Ти умиращеш тілом на хресті, Життєдавче?

Прокимен, голос 6: Сказав безумний у серці своїм: «Бога нема» (Пс. 13:1).

Стих: Всі заблудили, всі нікчемні стали: нема тих, хто чинив би добро, нема жодного (Пс. 13:3).

Пророцтва Єремії читання (Єр. 11:18-12:5).

Господь відкрив мені, і я знаю; Ти показав мені діяння їхні. І я, як лагідний агнець, якого ведуть на заклання, і не знав, що вони замишляють проти мене, говорячи: покладемо отруйне дерево в їжу і відторгнемо його від землі живих, щоб і ім'я його більше не згадувалося. Але, Господи Саваофе, Судде праведний, що випробовуєш серця й утроби, дай мені побачити Твою помсту на них, бо Тобі я вручив справу мою. Тому так говорить Господь про мужів Анафора, що шукають душі твоєї і говорять: не пророкуй в ім'я Господа, щоб не померти тобі від рук наших; тому так говорить Господь Саваоф: ось, Я покараю їх: юнаки їхні помруть від меча; сини й дочки їхні помруть від голоду. І не буде залишку від них; бо Я наведу лихо на мужів Анафофа в рік відвідин їх. Справедливим будеш Ти, Господи, коли я стану на суд перед Тобою; а все ж буду говорити з Тобою про правосуддя: чому щастить нечестивим на їхньому шляху, і всі зрадливі благоденствують? Ти насадив їх, і вони вкорінилися, вирости і приносять плоди. Ти близький в устах їхніх, але далекий від

сердець їхніх. А мене, Господи, Ти знаєш, бачиш мене і випробовуєш серце моє, яким воно є до Тебе. Відділи їх, як овець на заколення, і приготуй їх на день убивання. Чи довго ще буде горювати земля і трава на всіх полях — сохнути? Худоба і птахи гинуть через нечестя жителів її, бо вони кажуть: Він не побачить, що з нами буде. Якщо ти з пішими біг, і вони втомили тебе, як же тобі змагатися з кіньми? І якщо у мирній країні ти був у безпеці, то що будеш робити під час паводку Йордану? Бо і брати твої і дім батька твого, і вони зрадливо чинять з тобою, і вони кричать услід тобі гучним голосом. Не вір їм, коли вони говорять тобі й добре. Я залишив дім Мій; покинув уділ Мій; найдорожче для душі Моєї віддав у руки ворогів його. Уділ Мій став для Мене ніби лев у лісі: підняв на Мене голос свій: тому Я зненавидів його. Уділ Мій став ніби різнобарвний птах, на якого з усіх боків напали інші хижі птахи. Йдїть, збирайтесь, усі польові звірі, йдїть пожирати його. Безліч пастухів пошкодили виноградник Мій, витоптали ногами поле Моє; улюблену землю Мою обернули на дикий степ, зробили її пустелею, і плаче вона в запустїнні переді Мною. Так говорить Господь про всіх моїх злих сусідів, що нападають на удїл, який Я дав у спадщину народові Моєму, Ізраїлю: ось, Я викину їх із землі їхньої, і дім Іудин викину із середовища їхнього. Але після того, як Я покараю їх, знову змилююся над ними і приведу кожного в удїл його і кожного в країну його.

**До Євреїв послання святого апостола Павла читання
(Євр. 10:19-31).**

Браття, ми маємо відвагу входити до святині кров'ю Ісусовою, новою й живою дорогою, яку нам обновив Він через завісу, цєбто через тіло Своє, маємо й Великого Священика над домом Божим, то приступімо з щирим серцем, у повноті віри, окропивши серця від сумління лукавого та обмивши тіла чистою водою! Тримаймо непохитне визнання надії, вірний бо Той, Хто обіцяв. І уважаймо один за одним для заохоти до любови й до добрих учинків. Не кидаймо збору свого, як то звичай у деяких, але заохочуймося, і тим більше, скільки більше ви бачите, що зближається день той.

Бо як ми грішимо самовільно, одержавши пізнання правди, то вже за гріхи не знаходиться жертви, а страшливе якесь сподівання суду та гнів палючий, що має пожерти противників. Хто відкидає Закона Мойсея, такий немилосердно вмирає при двох чи трьох свідках, скільки ж більшої муки, додуметеся? заслуговує той, хто потоптав Сина Божого, і хто кров заповіту, що нею освячений, за звичайну вважав, і хто Духа благодаті зневажив! Бо знаємо Того, Хто сказав: «Мені помста належить, Я відплачу, говорить Господь». І ще: «Господь буде судити народа Свого!» (Повт.32:35-36) Страшна річ упасти в руки Бога Живого!

Н: Алилуя, алилуя, алилуя. **Предстоятель кадить тетрапод.**

Стих: Не віддай нас назавжди ради імені Твого і не зруйную завіту Твого.

Стих: Не відними від нас милости Твої, ради Авраама, улюбленого Твого, ради Ісаака, раба Твого, і Ізраїля, святого Твого. (Дан. 3:34-35)

Від Йоанна святого Євангелія читання

(Йн. 18:28-40; 19:1-37, з^а 59)

А Ісуса ведуть від Кайяфи в преторій. Був же ранок. Та вони не ввійшли до преторія, щоб не опоганитись, а щоб їсти пасху. Тоді вийшов Пилат назовні до них і сказав: Яку скаргу приносите ви на Цього Чоловіка? Вони відповіли та й сказали йому: Коли б Цей злочинцем не був, ми б Його тобі не видавали. А Пилат їм сказав: Візьміть Його, та й за вашим Законом судіть Його. Юдеї сказали йому: Нам не вільно нікого вбивати, щоб збулося Ісусове слово, що його Він прорік, зазначаючи, якою то смертю Він має померти. Тоді знову Пилат увійшов у преторій, і покликав Ісуса, і до Нього сказав: Чи Ти Цар Юдейський? Ісус відповів: Чи від себе самого питаєш ти це, чи то інші тобі говорили про Мене? Пилат відповів: Чи ж юдеянин я? Твій народ та первосвященики мені Тебе видали. Що таке Ти вчинив? Ісус відповів: Моє Царство не із світу цього. Якби із цього світу було Моє Царство, то служба Моя воювала б, щоб не виданий був Я юдеям. Та тепер Моє Царство не звідси... Сказав же до Нього Пилат: Так Ти Цар? Ісус відповів: Сам ти кажеш, що Цар Я. Я на те народився, і на те

прийшов у світ, щоб засвідчити правду. І кожен, хто з правди, той чує Мій голос. Говорить до Нього Пилат: Що є правда? І сказавши оце, до юдеїв знов вийшов, та й каже до них: Не знаходжу Я в Ньому провини ніякої. Та ви маєте звичай, щоб я випустив вам одного на Пасху. Чи хочете отже, відпущу вам Царя Юдейського? Та знову вони зняли крик, вимагаючи: Не Його, а Варавву! А Варавва був злочинець. От тоді взяв Ісуса Пилат, та й звелів збичувати Його. Вояки ж, сплівши з терну вінка, Йому покладали на голову, та багрянницю наділи на Нього, і приступали до Нього й казали: Радій, Царю Юдейський! І били по щоках Його... Тоді вийшов назовні ізнову Пилат та й говорить до них: Ось Його я виводжу назовні до вас, щоб ви переконались, що провини ніякої в Нім не знаходжу. І вийшов назовні Ісус, у терновім вінку та в багрянім плащі. А Пилат до них каже: Оце Чоловік! Як зобачили ж Його первосвященики й служба, то закричали, говорячи: Розіпни, розіпни! Пилат каже до них: То візьміть Його ви й розіпніть, бо провини я в Нім не знаходжу! Відказали юдеї йому: Ми маємо Закона, а за Законом Він мусить умерти, бо за Божого Сина Себе видавав! Як зачув же Пилат оце слово, налякався ще більш, і вернувся в преторій ізнову, і питає Ісуса: Звідки Ти? Та Ісус йому відповіді не подав. І каже до Нього Пилат: Не говориш до мене? Хіба ж Ти не знаєш, що маю я владу розп'ясти Тебе, і маю владу Тебе відпустити? Ісус відповів: Надо Мною ти жадної влади не мав би, коли б тобі зверху не дано було; тому більший гріх має той, хто Мене тобі видав... Після цього Пилат намагався пустити Його, та юдеї кричали, говорячи: Якщо Його пустиш, то не кесарів приятель ти! Усякий, хто себе за царя видає, противиться кесареві. Як зачув же Пилат оце слово, то вивів назовні Ісуса, і засів на суддеве сидіння, на місці, що зветься літостротон, по-гебрейському ж гаввата. Був то ж день Приготовлення Пасхи, година була близько шостої. І він каже юдеям: Ось ваш Цар! Та вони закричали: Геть, геть із Ним! Розіпни Його! Пилат каже до них: Царя вашого маю розп'ясти? Первосвященики відповіли: Ми не маєм царя, окрім кесаря! Ось тоді він їм видав Його, щоб розп'ясти... І взяли Ісуса й повели... І, нісши Свого хреста, Він вийшов на місце, Череповищем зване, по-гебрейському Голгофа. Там Його розп'яли, а з Ним разом двох інших, з одного та з другого боку, а Ісуса всередині. А Пилат написав і написа, та й умістив на хресті. Було ж там написано: Ісус Назарянин, Цар Юдейський. І багато з юдеїв читали цього

написа, бо те місце, де Ісус був розп'ятий, було близько від міста. А було по-гебрейському, по-грецькому й по-римському написано. Тож сказали Пилатові юдейські первосвященики: Не пиши: Цар Юдейський, але що Він Сам говорив: Я Цар Юдейський. Пилат відповів: Що я написав написав! Розп'явши ж Ісуса, вояки взяли одіж Його, та й поділили на чотири частині, по частині для кожного вояка, теж і хітона. А хітон був не шитий, а витканий цілий відверху. Тож сказали один до одного: Не будемо дерти його, але жереба киньмо на нього, кому припаде. Щоб збулося Писання: Поділили одіж Мою між собою, і метнули про шату Мою жеребка. Вояки ж це й зробили... Під хрестом же Ісуса стояли Його мати, і сестра Його матері, Марія Клеопова, і Марія Магдалина. Як побачив Ісус матір та учня, що стояв тут, якого любив, то каже до матері: Оце, жоно, твій син! Потім каже до учня: Оце мати твоя! І з тієї години той учень узяв її до себе. Потім, знавши Ісус, що вже все довершилось, щоб збулося Писання, проказує: Прагну! Тут стояла посудина, повна оцту. Вояки ж, губку оцтом наповнивши, і на тростину її настромивши, піднесли до уст Його. А коли Ісус оцту прийняв, то промовив: Звершилось!... І, голову схиливши, віддав Свого духа... Був же день Приготовлення, тож юдеї, щоб тіла на хресті не zostалися в суботу, був бо Великдень тієї суботи просили Пилата зламати голінки розп'ятим, і зняти. Тож прийшли вояки й поламали голінки першому й другому, що розп'ятий з Ним був. Коли ж підійшли до Ісуса й побачили, що Він уже вмер, то голінок Йому не зламали, та один з вояків списом бока Йому проколов, і зараз витекла звідти кров та вода. І самовидець засвідчив, і правдиве свідoctво його; і він знає, що правду говорить, щоб повірили й ви. Бо це сталося тому, щоб збулося Писання: Йому кості ламати не будуть! І знов друге Писання говорить: Дивитися будуть на Того, Кого прокололи.

Ч: Святий Боже... Слава І нині... Пресвятая Тройце.... Отче наш...

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... Кондак: Заради нас розіп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

І нині... Ікос 5: «Відклади, Мати, відклади печаль Свою; бо непристойно плакати Тобі, яка названа благодатною. Плачем не приховуй цього імені Твого; не уподібнойся незнаючим, Премудра Діво! Ти серед чертогу Мого: не затьмаруй Свою душу скорботою, як ті, що поза ним, але скликай усіх до чертогу Мого як слуг Своїх, бо кожен поспішить до Тебе, Непорочна, у той час, коли Ти питатимеш: де Син і Бог Мій?»

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ з додатковими проханнями вірних

П: Боже, Який побажав, щоб людина кожна годину невинно молилася і не знемогала, щоб супротивник не знайшов проходу для спокус наших душ. Збережи нас від роду цього і сподоби бути захищеними до тих, кого буде праворуч Тебе в день Твоєї праведної відплати.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*). **Слава... і нині.. Чеснішу...** Іменем Господнім, благослови, отче.

П: Боже, змилуйся над нами і благослови нас, осяй нас світлом Твоїм і помилуй нас.

Н: Амінь.

БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЯ

П: Молитва св. Василя Великого:

Владико Господи Ісусе Христе Боже наш, що довго терпиш нам наші провини і аж до цієї години привів нас, у яку Ти на Животворчій Дереві висячи, благородному розбійникові до Раю відчинив еси вхід, і смертю смерть зруйнував. Очисти нас грішних і недостойних рабів Твоїх, бо нагрішили і беззаконня натворили, що вже недостойні звести очей наших та зглянути на височинь небесну, бо ми знехтували путь правди Твоєї і ходили, куди вело нас серце наше. Але молимо Твоє безмірне милосердя,

пожалій нас, Боже, з великої Милости Твоєї і спаси нас задля Імені Твого Святого, бо змарнували ми в суєті дні наші. Візьми нас із руки супротивника і прости нам гріхи наші. Умертви тілесні пристрасті наші, щоб, відкинувши старе людське, в нове одяглися і жили для Тебе – Владики нашого і Благодійника і так, ідучи за Твоїми наказами, досягли вічного спокою, де для всіх праведних радісна Оселя.

Бо Ти еси правдиво Істинна веселість і радість для тих, що люблять Тебе, Христе Боже наш, і Тобі славу віддаємо з Предвічним Твоїм Отцем і Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом, нині і по всяк час і на віки вічні. Амінь.

Н: Амінь

П: Голови наші склонімо перед Господом.

Н: Тобі, Господи

П: Схили, Господи, вухо Твоє і почуй молитву нашу, і всіх, хто схилили Тобі свої голови, благослови, освяти і Твоєму чоловіколюбству сподоби.

Бо Ти Милосердний і Чоловіколюбний Бог еси, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Уставні

Уставні Великої П'ятниці відправляються після дев'ятої години. Предстоятель бере з тетрапода Євангеліє і під спів Блаженних на голос 4 входить до вітваря

Лк.23:42: У Царстві Твоїм пом'яни нас, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє.

Мф.5:3: Блаженні убогі духом, бо їхнє є Царство Небесне.

:4: Блаженні ті, що плачуть, бо вони втішаться.

:5: Блаженні лагідні, бо вони успадкують землю.

:6: Блаженні голодні й спрагли правди, бо вони наситяться.

Адам через дерево раю позбавився, розбійник через дерево хреста в раю оселився. Перший скуштував і заповідь порушив Творця; другий, розіп'ятий, визнав Тебе — Бога в таїні. Пом'яни і нас, Спасе, у Царстві Твоїм.

:7: Блаженні милостиві, бо вони помилувані будуть.

Беззаконники купили в ученика Творця закону і, як злочинця, привели Його на суд Пилатові, і кричали; розіпни! — Того, що їм у пустелі манну посилав. Ми ж, наслідуючи праведного розбійника, з вірою промовмо: пом'яни і нас, Спасе, у Царстві Твоїм.

:8: Блаженні чисті серцем, бо вони Бога побачить.

Зборище боговбивць, беззаконний народ юдейський, несамовито кричав Пилатові: розіпни Христа невинного, а відпусти нам Варавву. Ми ж звернемося до Христа словами розбійника благорозумного: пом'яни нас, Спасе, у Царстві твоїм.

:9: Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться.

Життедайні Твої ребра, як із раю, виточують джерело — Церкву Твою, Христе, наче словесний наповнюють рай, і в ній розділяються начала — чотири Євангелія, світ наповнюючи, творіння звеселяючи і всіх людей навчаючи вірно поклонятися Царству Твоєму.

:10: Блаженні гнані за правду, бо їхнє є Царство Небесне.

Розіп'явся еси мене ради, щоб дати мені відпущення; проколотий Ти був у ребра, щоб краплю життя виточити мені; цвяхами прибитий був, щоб я, глибиною страждань Твоїх переконаний, до величі могутности Твоєї взивав: Життедавче Христе, слава Хресту Твоєму, Спасе, і Страстям Твоїм.

:11: Блаженні ви, коли ганьбитимуть вас, і гнатимуть, і зводитимуть на вас усяке лихослів'я та наклепи — Мене ради.

Коли Тебе розпинали, Христе, все творіння, дивлячись, тремтіло; основи землі захиталися зі страху перед могутністю Твою, світила затьмарилися; церковна завіса роздерлася, гори затряслися, скелі розпалися; і розбійник вірний кличе з нами: Спасе, пом'яни і нас у Царстві Твоїм.

:12: Радуйтеся і веселіться, бо велика нагорода ваша на Небесах.

Рукопис гріхів наших на хресті роздер Ти, Господи, і, прилучившись до мертвих, тамтешнього мучителя зв'язав і визволив усіх із кайданів смерти Воскресінням Своїм, яким ми просвітилися, Чоловіколюбче Господи, і взиваємо до Тебе: пом'яни і нас, Спасе, у Царстві Твоїм.

Предстоятель відносить Євангеліє на жертovníк («у темницю»)

Слава...

Однодумно, всі вірні, помолімося, щоб достойно прославляти Отця, і Сина, і Святого Духа — Єдиницю Божества, що в Трьох Особах незлитно перебуває, — істинну, нероздільну і неприсупну, Яка визволяє нас від муки вогненної.

І нині...

Матір Твою, Христе, що непорочно Тебе тілом породила і після Різдва Твого воістину залишилася Дівою чистою. — Її приводимо в молитву, Владико Многомилостивий, щоб прощені були гріхи тим, хто взиває: пом'яни нас, Спасе, у Царстві Твоїм.

Пом'яни нас, Господи, у Царстві Твоїм.

Пом'яни нас, Владико, у Царстві Твоїм.

Пом'яни нас, Святий, у Царстві Твоїм.

Хор небесний прославляє Тебе й промовляє: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повне небо й земля слави Твоєї».

Стих: Приступіть до Нього й просвітіться, і лица ваші не засоромляться.

Хор небесний прославляє Тебе й промовляє: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повне небо й земля слави Твоєї».

Слава...

Хор святих ангелів і архангелів зі всіма небесними силами прославляє Тебе й промовляє: «Свят, Свят, Свят Господь Саваоф, повне небо й земля слави Твоєї».

І нині...

¹ Вірую в Єдиного Бога, Отця Вседержителя. Творця неба і землі, всього видимого і невидимого.

² І в Єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, що від Отця народився перше всіх віків.

³ Світло від Світла, Бога Істинного від Бога Істинного, рожденного, несотворенного, єдиносущного з Отцем, що через Нього все сталося.

⁴ Він для нас, людей, і ради нашого спасіння зійшов з небес, і тіло прийняв від Духа Святого і Марії Діви, і став чоловіком.

⁵ І розп'ятий був за нас при Понтії Пілаті, і страждав, і був похований.

⁶ І воскрес на третій день, як було написано.

⁷ І вознісся на небо і сидить праворуч Отця.

⁸ І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця.

⁹ І в Духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця походить, що Йому з Отцем і Сином однакове поклоніння і однакова слава, що говорив через пророків.

¹⁰ В Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву.

¹¹ Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів.

¹² Чекаю воскресіння мертвих і життя будучого віку. Амінь.

П: Полегши, відпусти, прости, Боже, гріхи наші вільні й невольні, які вчинили ми словом чи ділом, свідомо й несвідомо, вдень і вночі, розумом і думкою. Усе нам прости, бо Ти Милосердний і Чоловіколюбчець.

Н: Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... **Кондак:** Заради нас розіп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

І нині... **Ікос 6:** «Не вважай скорботним для Себе день страждання Мого; бо для цього Я, як Володар, зійшов з небес, подібно манні, не на гору Синайську, а в утробу Твою: бо в ній Я, Передвічне Слово, тілом став, як про це провіщав Давид, що назвав Мене горою кріпкою (Пс.67:17). У цьому тілі Я страждаю, в ньому і вмираю. Отже, не плач, о Мати, а краще виголоси: добровільно приймає страждання Син і Бог Мій».

Проповідь

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ

П: Всесвятая Тройце, Єдиносущна Владо, Неподільне Царство, всякого добра Причино, вияви любов і до мене, грішного, зміцни, врозуми серце моє і знищи всю мою скверну, просвіти мою думку, щоб я повсякчас славив, хвалив і поклонявся і промовляв:

Н: Єдин Свят, Єдин Господь, Ісус Христос, на славу Бога Отця. Амінь.

Нехай буде благословенне ім'я Господнє віднині і довіку (*тричі*).

Відпуст

(також у кінці однієї або кількох годин,
що відправляються окремо)

П: Слава Тобі, Христе Боже, надіє наша, слава Тобі.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Господи помилуй, Господи помилуй, Господи помилуй. [Владико,] благослови.

П: Христос, істинний Бог наш, що заради нас, людей, і заради нашого спасіння страшні муки, і животворчий хрест, і добровільне погребіння тілом прийняти зволив, молитвами Пречистої Своєї Матері...

ВЕЧІРНЯ ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ

Перед вечірнею священник виймає плащаницю з ризниці, чистить її та кладе на розкриту Святу Трапезу, головою на північ. Одягає повний священничий одяг — чорний, як на літургію.

П: Благословенний Бог наш † завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Народ: Амінь. **Або починаючи з другої частини благословення (після †), де є такий звичай.**

П: Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

Н: Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди еси і все наповняєш, Скарбе добра і життя Подателю, прийди і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Милосердний, душі наші.

П: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Н: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

П: Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові

П: і нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Пресвятая Тройце... Отче наш... Прийдіть, поклонімся...

Після Псалма 103 — ВЕЛИКА ЄКТЕНІЯ.

Кафізми нема.

На Господи, взиваю... стихирі на 6, голос 1.

Пс.129:3 Якщо на беззаконня наші зважатимеш, Господи, Господи, хто встоїть? Але у Тебе змилювання є.

Все творіння змінювалося від страху, бачачи Тебе на хресті розп'ятим, Христе; сонце затьмарилось, і основи землі похитнулися: все співстраждало Сотворителю всього. Господи, що з волі Своєї ради нас страждання перетерпів, слава Тобі.

:5: Ради імені Твого я надіюся на Тебе, Господи; терпіла душа моя у слові Твоїм, уповає душа моя на Господа

Голос 2: Люди нечестиві й беззаконні! Для чого замишляєте марне? Навіщо Життя засудили на смерть? О чудо велике! Творець світу в руки беззаконників віддається і Чоловіколюбчець підноситься на хрест, щоб визволити з пекла в'язнів, що звивають: довготерпеливий Господи, слава Тобі.

:6: Від ранньої зорі до ночі, від ранньої зорі нехай уповає Ізраїль на Господа.

Коли побачила Тебе, Слове, сьогодні на хресті, пренепорочна Діва, як Мати, від жалю плакала й уболівала серцем, стогнала у глибині душі, лице волоссям закриваючи, біла Себе у груди і зі слізьми взивала: о горе Мені, Божественний Сину Мій! О горе Мені, Світло світу! Навіщо сховався Ти від очей Моїх, Агнче Божий? Тому й воїнства безтілесних вжахнулися, взиваючи: незбагнений Господи, слава Тобі.

:7-8: Бо у Господі милість і велике у Нього визволення, і Він визволить Ізраїля від усіх беззаконь його

Бачачи Тебе, розп'ятого на хресті, Христе, Творця всіх і Бога, Діва, що непорочно породила Тебе, плакала гірко: Сину Мій, де поділася краса лица твого? Не можу дивитись, як неправедно Тебе розпинають. Але поспіши встати, щоб і Я побачила Твоє з мертвих на третій день воскресіння.

Пс.116: Хвалить Господа, всі народи, прославляйте Його, всі люди. Бо велика милість Його над нами й істина Його перебуває вічно.

Голос 6: Сьогодні Владика світу стоїть перед Пилатом і на хрест віддається Творець усього; як агнець, ведеться з волі Своєї; цвяхами прибивається і в ребра проколюється: і з губки напоюють Того, Хто манну, як дощ, послав: по щоках б'ють Спасителя світу; над Сотворителем усіх знущаються раби Його.

О, яке чоловіколюбство Владики! Бо за розпинателів молиться до Отця Свого, кажучи: Отче, прости їм гріх цей, бо не знають беззаконники, який злочин учиняють.

Слава... голос той самий.

О, як беззаконне зборище засудило на смерть Царя світу, не посоромившись добродійств, про які споминав раніше, промовляючи до них: люди Мої, що Я заподіяв вам? Чи не чудесами Я наповнив Юдею? Чи не воскрешав Я мерців єдиним словом? Чи не зціляв Я всілякі хвороби й недуги? Чим же ви Мені віддячили? Чому забули Мене? За зцілення — завдали Мені рани; за воскресення — умертвляєте Мене; Благодійника, як злочинця, розпинаєте на хресті, а Законодавця, Царя всіх, засудили до смерті. Довготерпеливий Господи, слава Тобі.

І нині... голос той самий.

Страшна й преславна таїна нині видимо діється: Неосяжного затримують; Того, Хто Адама визволив від прокляття, зв'язують; Того, Хто знає серця й утроби, неправдиво допитують; у в'язницю кидають Того, Хто безодню зачинив; перед Пилатом стоїть Той, перед Яким із трепетом стоять Сили Небесні; Сотворителя вдаряє рука, що її Він створив; на хрест засуджується Суддя живих і мертвих; у гріб кладуть Того, Хто зруйнував пекло. Ти, що все перетерпів милосердно і всіх спасаєш від прокляття, незлобивий Господи, слава Тобі.

Д: Премудрість, станьмо побожно!

Предстоятель бере свічник і благословляє ним народ:

Світло Христове просвітлює всіх!

**На Світло тихе... світильники не запалються,
але предстоятель у супроводі диякона
входить Святими вратами у вівтар,
ставить свічник на розкриту Св.Трапезу перед Плащаницею,
потім бере з жертovníка Євангеліє, виносить північним
дверима й покладає на тетрапод серед храму.
Диякон кадить тетрапод.**

Н: Світло Тихе святої слави Безсмертного Отця Небесного,
Святого, Блаженного, Ісусе Христе!

Доживши до заходу сонця, побачивши світло вечірнє, оспівуємо
Отця, Сина, і Святого Духа – Бога.

Світло Тихе...

Достойно є повсякчас вихваляти Тебе голосами преподобними,
Сину Божий, що життя даєш; тим-то й світ Тебе славить.

Світло Тихе...

Д: Будьмо уважні.

П: Мир усім.

Д: Премудрість.

Прокимен, голос 4: Розділили ризи Мої собі й за одєжу Мою
кидали жереб (Пс. 21:17).

Стих: Боже, Боже мій! Зглянься на мене! Нащо Ти покинув мене?
(Пс. 21:1-2).

Виходу читання (Вих. 33:11-23).

І говорив Господь до Мойсея лице в лице, як говорить хто до друга свого. І вертався він до табору, а слуга його, юнак Ісус, син Навинів, не виходив із середини скинії. І сказав Мойсей до Господа: Дивися, Ти говориш мені: Випровади цей народ, а Ти не дав мені знати, кого зо мною пошлеш. А Ти сказав був: Я знаю тебе на ім'я, а також знайшов ти милість в очах Моїх. Тож тепер, коли знайшов я милість в очах Твоїх, об'яви ж мені дорогу Свою, і я пізнаю, як знайти милість в очах Твоїх. І побач, бо цей люд то народ Твій. А Він відказав: Сам Я піду, і введу тебе до відпочинку. І сказав він до Нього: Коли сам Ти не підеш, то не виводь нас ізвідси. Бож чим тоді пізнається, що знайшов милість в очах Твоїх я та народ Твій? Чи ж не тим, що Ти підеш із нами? І будемо вирізнені я та народ Твій від кожного народу, що на поверхні землі. І промовив Господь до Мойсея: Також цю річ,

про яку говорив ти, зроблю, бо ти знайшов милість в очах Моїх, і Я знаю на ім'я тебе. А він відказав: Покажи мені славу Свою! І Він промовив: Я переведу все добро Своє перед тобою, і покличу Господнім Ім'ям перед тобою. І Я помилую, до кого милостивий, і змилюся, до кого милосердний. І Він промовив: Ти не зможеш побачити лица Мого, бо людина не може побачити Мене і жити. І промовив Господь: Ось місце при Мені, і ти станеш на скелі. І станеться, коли буде переходити слава Моя, то Я вміщу Тебе в щілині скелі, і закрию тебе рукою Своєю, аж поки Я перейду. А здійму руку Свою, і ти побачиш Мене ззаду, а обличчя Моє не буде видиме.

Прокимен, глас 4: Господи! Будь Суддею тих, що змагаються зі мною, і побори тих, що бажають побороти мене (Пс. 34:1).

Стих: Візьми зброю Твою і щит і стань на поміч мені (Пс. 34:2).

Стих: Нехай осоромляться ті, що шукають душу мою (Пс. 34:4).

Йова читання (Йов. 42:12-17)

А Господь поблагословив останок днів Йова більше від початку його, і було в нього чотирнадцять тисяч дрібної худоби, і шість тисяч верблюдів, тисяча пар худоби великої та тисяча ослиць. І було в нього семеро синів та три дочки. І назвав він ім'я першій: Єміма, і ім'я другій: Кеція, а ім'я третій: Керен-Гаппух. І таких вродливих жінок, як Йовові дочки, не знайшлося по всій землі. І дав їм їх батько спадщину поміж їхніми братами. А Йов жив по тому сотню й сорок років, і побачив синів своїх та синів синів своїх, чотири покоління. І впокоївся Йов старим та насиченим днями.

Пророцтва Ісаї читання (Іс. 52:13-15; 53:1-12; 54:1)

Так говорить Господь: ось, Отрок Мій буде мати благий успіх, підніметься, вознесеться і звеличиться. Як багато хто вражався, дивлячись на Тебе, — настільки був спотворений, гірше за будь-

яку людину вид Його і образ його — гірше синів людських! Так багато народів здивує Він; царі закриють уста свої перед Ним, бо вони побачать те, про що їм не говорилося, і дізнаються те, чого не чули. Господи, хто повірив би почутому від нас, і кому відкрилася правиця Господня? Бо Він виріс перед Ним, як ніжний паросток і як корінь із сухої землі; нема в Ньому ні вигляду ні величі; і ми бачили Його, і не мав Він вигляду, який приваблював би нас до Нього. Він був зневажений і принижений перед людьми, муж скорбот, який зазнав недуг, і ми відвертали лице своє від Нього; Він був зневажений, і ми ні у що ставили Його. Але Він узяв на Себе наші немочі і поніс наші недуги; а ми думали, що Він уражений, покараний і зневажений Богом. Але Він зранений був за гріхи наші і муки терпів за беззаконня наші; покарання світу нашого було на Ньому, і ранами Його ми зцілилися. Всі ми блукали, як вівці, збилися кожен на дорогу свою, і Господь поклав на Нього гріхи всіх нас. Він був катований, але страждав добровільно і не відкривав уст Своїх; як вівця, ведений був на заколення і, як агнець перед тим, хто стриже, безмовний, так Він не відкривав уст Своїх. Від ув'язнення й суду Він був взятий; але рід Його хто пояснить? Бо він був відірваний від землі живих, за злочини народу Мого перетерпів страту. Призначали Йому гріб з лиходіями, але Він похований у багатого, бо не вчинив Він гріха, і не було неправди в устах Його. Але Господу вгодно було уразити Його, і Він віддав Його на муки; коли ж душа Його принесе жертву, Він побачить потомство довговічне, і воля Господня благоуспішно буде виконуватися рукою Його. На подвиг душі Своєї Він буде дивитися з задоволенням; через пізнання Його Він, Праведник, Раб Мій, оправдає багатьох і гріхи їхні на Собі понесе. Тому Я дам спадщину Йому між великими, і з сильними буде ділити здобич, бо Він віддав душу Свою на смерть, і до лиходіїв прилучений був тоді, коли Він гріхи багатьох поніс на Собі і став заступником злочинців. Звеселися, неплодна, що не народжувала дітей; виклики сильним голосом, та, що не знала мук пологів, бо більше дітей у залишеної, ніж у тієї, що має чоловіка.

Прокимен, голос 6: Ти поклав мене у рові преісподнім, у темряві і тині смертній (Пс. 87:7).

Стих: Господи, Боже спасіння мого, вдень я взиваю і вночі перед Тобою (Пс. 87:1-2).

Стих: Бо стражданнями сповнилася душа моя, і життя моє до пекла наблизилося (Пс. 87:4).

Стих: Приєднався я до тих, що сходять у могилу: я став як людина без сили (Пс. 87:5).

До Коринф'ян послання святого Апостола Павла читання (1 Кор. 1:18-31, 2:1-2)

Браття, слово про хреста тим, що гинуть, то глупота, а для нас, що спасаємось, Сила Божа! Бо написано: Я погублю мудрість премудрих, а розум розумних відкину! Де мудрий? Де книжник? Де дослідувач віку цього? Хіба Бог мудрість світу цього не змінив на глупоту? Через те ж, що світ мудрістю не зрозумів Бога в мудрості Божій, то Богові вгодно було спасти віруючих через дурість проповіді. Бо й юдеї жадають ознак, і греки пошукують мудрости, а ми проповідуємо Христа розп'ятого, для юдеїв згіршення, а для греків безумство, а для самих покликаних юдеїв та греків Христа, Божу силу та Божую мудрість! Бо Боже й немудре розумніше воно від людей, а Боже немічне сильніше воно від людей! Дивіться бо, браття, на ваших покликаних, що небагато-хто мудрі за тілом, небагато-хто сильні, небагато-хто шляхетні. Але Бог вибрав немудре світу, щоб засоромити мудрих, і немічне світу Бог вибрав, щоб засоромити сильне, і простих світу, і погорджених, і незначних вибрав Бог, щоб значне знівечити, так щоб не хвалилося перед Богом жадне тіло. А з Нього ви в Христі Ісусі, що став нам мудрістю від Бога, праведністю ж, і освяченням, і відкупленням, щоб було, як написано: Хто хвалиться, нехай хвалиться Господом! А я, як прийшов до вас, браття, не прийшов вам звіщати про Боже свідцтво з добірною мовою або мудрістю, бо я надумавсь нічого між вами не знати, крім Ісуса Христа, і Того розп'ятого.

Алилуя, голос 1: Спаси мене, Боже, бо води дійшли до душі моєї (Пс. 68:1-2).

Стих: Зневага і страждання крушать серце моє (Пс. 68:21).

Стих: І дали в їжу мені жовч, і у спрагу мою напоїли мене оцтом (Пс. 68:22).

Стих: Нехай потемніють очі їхні, щоб не бачили, і спини їхні назавжди зігни (Пс. 68:24).

Стих: А я бідний і страждаю, спасіння Твоє, Боже, нехай визволить мене (Пс. 68:30).

Д: І щоб сподобитися нам вислухати Святе Євангеліє, Господа Бога молимо.

Н: Господи, помилуй (*тричі*)

П: Засвіти в серцях наших, Чоловіколюбче Владико, нетлінне світло Богопізнання Твого, і відкрий мисленні очі наші на розуміння Євангельської проповіді Твоєї. Всели в нас страх блаженних заповідей Твоїх, щоб ми, подолавши всі тілесні похоті, провадили духовне життя і думали, і чинили все вгодне Тобі.

Бо Ти еси освячення наше і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Д: Премудрість. Станьмо побожно. Вислухаймо Святе Євангеліє!

П: Мир усім.

Н: І духові твоєму.

П: Від Матфея Святого Євангелія читання.

Н: Слава Страстям Твоїм, Господи, слава Тобі.

Д: Будьмо уважні.

Мф.27:1-44; (Лк.23:39-43); 27:45-54; (Йн.19:31-37); 27:55-61

А коли настав ранок, усі первосвященики й старші народу зібрали нараду супроти Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть. І, зв'язавши Його, повели, та й Понтію Пилату намісникові віддали. Тоді Юда, що видав Його, як побачив, що Його засудили, розкався, і вернув тридцять срібняків первосвященикам і старшим, та й сказав: Я згрішив, невинну кров видавши. Вони ж відказали: А нам що до того? Дивись собі сам... І, кинувши в храм срібняки, відійшов, а потому пішов, та й повісився... А первосвященики, як взяли срібняки, то сказали: Цього не годиться покласти до сховку церковного, це ж бо заплата за кров. А порадившись, купили на них поле ганчарське, щоб мандрівників ховати, чому й зветься те поле полем крові аж до сьогодні. Тоді справдилось те, що сказав був пророк Єремія, промовляючи: І взяли вони тридцять срібняків, заплату Оціненого, що Його оцінили сини Ізраїлеві, і дали їх за поле ганчарське, як Господь наказав був мені. Ісус же став перед намісником. І намісник Його запитав і сказав: Чи Ти Цар Юдейський? Ісус же йому відказав: Ти кажеш. Коли ж первосвященики й старші Його винували, Він нічого на те не відказував. Тоді каже до Нього Пилат: Чи не чуєш, як багато на Тебе свідкують? А Він ні на одне слово йому не відказував, так що намісник був дуже здивований. Мав же намісник звичай відпускати на свято народові в'язня одного, котрого хотіли вони. Був тоді в'язень відомий, що звався Варавва. І, як зібрались вони, то сказав їм Пилат: Котрого бажаєте, щоб я вам відпустив: Варавву, чи Ісуса, що зветься Христос? Бо він знав, що Його через заздрощі видали. Коли ж він сидів на суддевім сидінні, його дружина прислала сказати йому: Нічого не май з отим Праведником, бо сьогодні вві сні я багато терпіла з-за Нього... А первосвященики й старші попідмовляли народ, щоб просити за Варавву, а Ісусові смерть заподіяти. Намісник тоді відповів і сказав їм: Котрого ж із двох ви бажаєте, щоб я вам відпустив? Вони ж відказали: Варавву. Пилат каже до них: А що ж маю зробити з Ісусом, що зветься Христос? Усі закричали: Нехай розп'ятий буде!... А намісник спитав: Яке ж зло Він зробив? Вони ж зачали ще сильніше кричати й казати: Нехай розп'ятий буде! І, як побачив Пилат, що нічого не вдіє, а неспокій ще більший стається, набрав він води, та й перед народом умив свої руки й

сказав: Я невинний у крові Його! Самі ви побачите... А весь народ відповів і сказав: На нас Його кров і на наших дітей!... Тоді відпустив їм Варавву, а Ісуса, збичувавши, він видав, щоб розп'ятий був. Тоді то намісникові вояки, до преторія взявши Ісуса, зібрали на Нього весь відділ. І, роздягнувши Його, багрянлицю наділи на Нього. І, сплівши з тернини вінка, поклали Йому на голову, а тростину в правицю Його. І, навколішки падаючи перед Ним, сміялися з Нього й казали: Радій, Царю Юдейський! І, плювавши на Нього, хапали тростину, та й по голові Його били... А коли назнущалися з Нього, зняли з Нього плаща, і зодягнули в одержу Його. І повели Його на розп'яття. А виходячи, стріли одного кірінеянина, Симон на ймення, його змусили нести для Нього хреста. І, прибувши на місце, що зветься Голгофа, цебто сказати Череповище, дали Йому пити вина, із гіркотою змішаного, та, покуштувавши, Він пити не схотів. А розп'явши Його, вони поділили одержу Його, кинувши жереба. І, посадавши, стерегли Його там. І напис провини Його помістили над Його головою: Це Ісус, Цар Юдейський. Тоді розп'ято з Ним двох розбійників: одного праворуч, а одного ліворуч. А хто побіч проходив, Його лихословили та головами своїми хитали, і казали: Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, спаси Самого Себе! Коли Ти Божий Син, то зійди з хреста! Так само ж і первосвященики з книжниками та старшими, насміхаючися, говорили: Він інших спасав, а Самого Себе не може спасти! Коли Цар Він Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, і ми повіримо Йому! Покладав Він надію на Бога, нехай Той Його тепер визволить, якщо Він угодний Йому. Бо Він говорив: Я Син Божий... Також насміхалися з Нього й розбійники, що з Ним були розп'яті. А один із розп'ятих злочинників став зневажати Його й говорити: Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас! Обізвався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений? Але ми справедливо засуджені, і належну заплату за вчинки свої беремо, Цей же жадного зла не вчинив. І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє! І промовив до нього Ісус: Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю! А від години шостої аж до години дев'ятої темрява сталась по цілій землі! А коло години дев'ятої скрикнув Ісус гучним голосом, кажучи: Елі, Елі, лама савахтані? цебто: Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?... Дехто ж із тих, що стояли там, це почули й казали, що Він кличе

Іллю. А один із них зараз побіг і взяв губку та, оцтом її наповнивши, настромив на тростину й давав Йому пити. Інші казали: Чекай но, побачмо, чи прийде Ілля визволяти Його. А Ісус знову голосом гучним іскрикнув, і духа віддав... І ось завіса у храмі роздерлась надвоє від верху аж додолу, і земля потряслася, і зачали розпадатися скелі, і повідкривались гроби, і повставало багато тіл спочилих святих, а з гробів повиходивши, по Його воскресенні, до міста святого ввійшли, і багатьом із'явилися. А сотник та ті, що Ісуса з ним стерегли, як землетруса побачили, і те, що там сталося, налякалися дуже й казали: Він був справді Син Божий! Був же день Приготовлення, тож юдеї, щоб тіла на хресті не zostалися в суботу, був бо Великдень тієї суботи просили Пилата зламати голінки розп'ятим, і зняти. Тож прийшли вояки й поламали голінки першому й другому, що розп'ятий з Ним був. Коли ж підійшли до Ісуса й побачили, що Він уже вмер, то голінок Йому не зламали, та один з вояків списом бока Йому проколов, і зараз витекла звідти кров та вода. І самовидець засвідчив, і правдиве свідoctво його; і він знає, що правду говорить, щоб повірили й ви. о це сталось тому, щоб збулося Писання: Йому кості ламати не будуть! І знов друге Писання говорить: Дивитися будуть на Того, Кого прокололи. Було там багато й жінок, що дивилися здалека, і що за Ісусом прийшли з Галілеї, і Йому прислужували. Між ними була Марія Магдалина, і Марія, мати Якова й Йосипа, і мати синів Зеведеєвих. А коли настав вечір, то прийшов муж багатий із Ариматеї, на ім'я Йосип, що й сам був навчався в Ісуса. Він прийшов до Пилата й просив тіла Ісусового. Пилат ізвелів тоді видати. І взяв Йосип Ісусове тіло, обгорнув його плащаницею чистою, і поклав його в гробі новому своїм, що був висік у скелі. До дверей гробових привалив він великого каменя, та й відійшов. Була ж там Марія Магдалина та інша Марія, що сиділи насупроти гробу.

Н: Слава довготерпінню Твоєму, Господи, слава Тобі.

Проповідь

ПОТРІЙНА ЄКЕТНІЯ

П: Боже Великий і Найвищий, Єдиний Безсмертний, що в світі неприступним перебуваєш, – Ти все творіння премудро сотворив, світло від темряви відділив, поставив сонце володіти днем, а місяць і зорі – ніччю; Ти сподобив нас, грішних, і в цю годину стати перед Тобою з хвалою і вечірнє славословіє Тобі принести. Сам, Чоловіколюбче Господи, вчини молитву нашу наче кадило перед Тобою і, як пахощі, прийми її. Пошли ж нам вечір цей і ніч, що надходить, спокійні. Одягни нас у броню світла. Визволи нас від страху нічного і від усього, що приходить у темряві; і сон, що його Ти дав на відпочинок немочі нашій, пошли нам вільний від усяких диявольських примар. Так, Владико всього, всіх благ Подавче, нехай ми і вночі, на ложах наших каючись, споминаємо ім'я Твоє і, просвіщаючись наукою Твоїх заповідей, встанемо в радості душевній на хвалу Твоєї благости, приносячи молитви і благання Твоєму милосердю за гріхи власні й усіх людей Твоїх, на яких милостиво зглянься молитвами Святої Богородиці.

Бо Ти Благий і Чоловіколюбець Бог наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Сподоби, Господи, в вечір цей без гріха зберегтися нам. Благословенний Ти, Господи, Боже Отців наших, і хвальне і прославлене Ім'я Твоє по віки. Амінь.

Нехай буде милість Твоя, Господи, над нами, бо ми надіємось на Тебе. Благословенний Ти, Господи, навчи мене заповітів Твоїх. Благословенний Ти, Владико, врозуми мене заповітами Твоїми. Благословенний Ти, Святий, просвіти мене заповітами Твоїми. Господи, милість Твоя повік, не зневаж діло рук Твоїх. Тобі належить хвала. Тобі належить співання|Тобі слава належить Отцю і Синові і Святому Духові нині і повсякчас і на віки вічні. Амінь.

Під час цього співу предстоятель з дияконом входять у вівтар

БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЯ

П: Боже Великий і Найвищий, Єдиний Безсмертний, що в світі неприступним перебуваєш, – Ти все творіння премудро сотворив, світло від темряви відділив, поставив сонце володіти днем, а місяць і зорі – ніччю; Ти сподобив нас, грішних, і в цю годину стати перед Тобою з хвалою і вечірнє славословіє Тобі принести. Сам, Чоловіколюбче Господи, вчини молитву нашу наче кадило перед Тобою і, як пахощі, прийми її. Пошли ж нам вечір цей і ніч, що надходить, спокійні. Одягни нас у броню світла. Визволи нас від страху нічного і від усього, що приходить у темряві; і сон, що його Ти дав на відпочинок немочі нашій, пошли нам вільний від усяких диявольських примар. Так, Владико всього, всіх благ Подавче, нехай ми і вночі, на ложах наших каючись, споминаємо ім'я Твоє і, просвіщаючись наукою Твоїх заповідей, встанемо в радості душевній на хвалу Твоєї благости, приносячи молитви і благання Твоєму милосердю за гріхи власні й усіх людей Твоїх, на яких милостиво зглянься молитвами Святої Богородиці.

Бо Ти Благий і Чоловіколюбець Бог наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

П: Мир усім.

Н: І духові твоєму.

Д: Голови наші вклонімо перед Господом.

Н: Тобі, Господи.

П: Голововклонна молитва:

Господи Боже наш, що небеса прихилив і зійшов для спасіння роду людського, зглянься на рабів Твоїх і на насліддя Твоє, бо перед Тобою, Страшним і Чоловіколюбним Суддею, Твої раби вклонили голови і шиї свої скорили, не від людей надіючись помочі, а від Тебе сподіваючись милости і ждучи Твого спасіння. Збережи їх на всяк час і в вечір цей, і в наступну ніч від усякого ворога, від усякого супротивного чину диявольського, і від помислів суєтних, і уяв лукавих.

Нехай буде влада Царства Твого благословенна і найславніша, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Предстоятель кадить плащаницю на престолі, а потім бере її на голову за допомогою диякона, а в руки бере хрест, повільно обносить її навколо престолу і через північні двері виносить на солею. Тут плащаницю беруть парафіяни й побожно несуть, а предстоятель іде під плащаницею. Диякон іде спереду з кадиллом; доходячи до тетрапода, бере з нього після предстоятелева благословення Євангеліє. Вишиковується хресна хода:

- * процесійний хрест (або Голгофа з-за тетрапода);
- * церковні корогви;
- * диякон з Євангелієм;
- * [аколути з дзвіночками;]
- * предстоятель з плащаницею;
- * свіченосці.

Процесія з Плащаницею тричі обходить навкруги церкви під звуки усіх дзвонів та спів **Благообразний Йосиф...** В цей час у церкві уквітчують та обкладають рушниками тетрапод або принесений до нього столик, куди буде покладена Плащаниця. Якщо Голгофу не винесено на хресну ходу, її переносять від тетрапода до північних вівтарних дверей.

Після першого обходу перед церковними дверима:

П: Молитва першого малого антифону:

Благословенний Ти, Владико Вседержителю, що просвітив день сонячним світлом, а ніч просяв зорями вогняними; довготу денну перейти нас сподобив і наблизитись до початку ночі, – вислухай моління наші і подай безліч милости Твоєї і щедрот Твоїх у насліддя Твоє. Захисти нас святими Твоїми ангелами, зодягай нас у зброю правди Твоєї, охорони нас істиною Твоєю, збережи нас силою Твоєю, визволи нас від усяких лихих обставин і всякого підступу ворожого. Подай нам цей вечір з наступаючою ніччю досконалий, святий, спокійний, безгрішний, без спокус, безмрійний і так у всі дні життя нашого, молитвами пресвятої Богородиці і всіх святих, що від віку Тобі угодили.

Бо Тобі належить милувати і спасати, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

**І обходимо церкву вдруге,
співаючи Благообразний Йосиф... зі стихами Псалма 90.
І знову перед церковними дверима:**

П: Молитва другого малого антифону:

Господи, Господи, визволяй нас від усякої стріли, що летить удень, і від усякого лиха, що приходить у темряві. Прийми жертву вечірню, підношення рук наших. Сподоби нас у нічну пору без гріха прожити, без спокуси від злого, і визволи нас від усякого неспокою й боязливости, що від диявола до нас приходить. Подай душам нашим покаєння й думкам нашим пам'ять про іспити на страшнім суді Твоім. Пригвозди до страху Твого тіла наші й умертви земні члени наші, щоб і в спокої, під час сну, ми просвіщалися, розважаючи над постановами Твоїми. Віддали від нас усяке видіння згубне. Підведи нас у час молитви зміцненими у вірі й дай нам доспівати в заповідях Твоїх.

Благоволінням і милосердям Єдинородного Сина Твого, що з ним благословен еси, з Пресвятим, Благим і Животворчим Твоім Духом, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

**І обходимо церкву втретє,
співаючи Благообразний Йосиф... зі стихами Псалма 90,
а на початку і в кінці Єдинородний Сину і Слово Боже...
Перед входом до церкви:**

П: Молитва третього малого антифону:

Боже великий и вічний, святий, чоловіколюбний, що сподобив нас у цей час стати перед неприступною Твоюю славою на оспівування и хвалу чудес Твоїх, очисти нас, недостойних рабів Твоїх, і подай благодать, щоб смиренным серцем безперестанно приносити славослов'я й подяку за Твої великі дари, що подав і подаєш завжди нам. Пом'яни, Господи, неміч нашу й не погуби

нас за беззаконня наші, але вчини велику милість з покурою нашою, щоб, позбавившись гріховної темряви, жили ми по правді, зодягнувшись у зброю світла, й перебували далеко від підступів ворожих, і сміливо прославляли всі Тебе, Єдиного, Істинного й Чоловіколюбного Бога.

Бо Ти Святий єси, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Стихири на стиховні, голос 2.

Пс.92:1а: Господь воцарився, у велич зодягнувся.

Коли Йосиф Аримафейський зняв з хреста Тебе, Життя всіх, мертвого, смирною й плащаницею Тебе, Христе, обвин; і з любов'ю подвизався серцем, і устами нетлінне тіло Твоє обцілував, та, обійнятий страхом, радісно взивав до Тебе: слава сходженню Твоєму, Чоловіколюбче.

:1в: Зодягнувся Господь у силу і опоясався.

Коли у гробі новім Ти був за всіх покладений, Визволителю всіх, глумливе пекло, побачивши Тебе, вжахнулося, кайдани порвалися, ворота зламалися, гроби відкрилися, мертві встали, тоді Адам подячно з радістю взивав до Тебе: слава сходженню Твоєму, Чоловіколюбче.

:1г: Бо Він утвердив вселенну, і не захитається вона.

Коли у гробі з волі Своєї Ти був закритий тілесно, за єством Божеством будучи, неописаним і невимовним, Ти замкнув сховище смерті і зруйнував усе пекельне царство, Христе, — тоді Ти і суботу цю Божественного благословення і слави, і твоєї Світлості сподобив.

:5: Дому Твоєму належить святість, Господи, на довгі дні.

Коли ангели побачили, що Тебе, Христе, беззаконники обмовили, як облесника, і що камінь гробу запечатаний руками, якими були пробиті Твої нетлінні ребра, — вжахнулися невимовному довготерпінню Твоєму, але, радуючись нашому спасінню, взивали до Тебе: слава сходженню Твоєму, Чоловіколюбче.

Слава... І нині... голос 5.

Тебе, що зодягаєшся у світло, як у ризу, зняв з дерева Йосиф з Никодимом, побачив Тебе мертвого, нагого, непохованого; жалібний плач підняв і, ридаючи, взивав: «О горе мені, улюблений Ісусе! Тебе бо побачивши на Хресті розп'ятого, сонце в темряву вдягнулося, і земля зі страху затряслася, і розідралася церковна завіса; я ж нині бачу Тебе, що мене ради зволив прийняти смерть. Як же я поховаю Тебе, Боже мій, або якою плащаницею обгорну? Як же руками доторкнуся до нетлінного тіла Твого? Або якою піснею оспіваю Твою кончину, Щедрий? Величаю страсті Твої, оспівую і поховання Твоє з воскресінням, взиваючи: Господи, слава Тобі».

Плащаницю кладуть на тетраподі, теж головою на північ. Предстоятель лице плащаниці закриває покрівцем і кладе на нього Євангеліє, посередині плащаниці, нижче рук, кладе хрест, з усіх боків обкладають плащаницю рушниками, а предстоятель тричі кадить плащаницю.

Н: Нині відпускаєш у спокої раба Твого, Владико, як і сказав Ти, бо побачили очі мої спасіння Твоє, що приготував Ти всім людям, світло на просвіту народів і славу людей Твоїх, Ізраїля.

Ч: Святий Боже... Слава... І нині... Пресвятая Тройце... Отче наш...

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... на голос 2:

Благообразний Йосиф, з дерева знявши пречистеє тіло Твоє, плащаницею чистою обгорнувши і пахощами у гробі новім покривши, поклав.

І нині...

Мироносицям жонам при гробі з'явився ангел і промовив: миро мертвим подобає, — Христос же тління не зазнав.

Д: Премудрість.

Н: Благослови.

П: Благословенний Христос Бог наш завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Достойно є, і це є істина, славити Тебе, Богородицю, завжди славно і пренепорочну, і Матір Бога нашого.

П: Пресвятая Богородице, спаси нас.

Н: Чеснішу від херувимів і незрівнянно славнішу від серафимів, що без істління Бога Слово породила, дійсну Богородицю, Тебе величаємо.

П: Слава Тобі, Христе Боже, надіє наша, слава Тобі.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Господи помилуй, Господи помилуй, Господи помилуй. [Владико,] благослови.

П: Христос, істинний Бог наш, що заради нас, людей, і заради нашого спасіння страшні муки, і животворчий хрест, і добровільне погребіння тілом прийняти зволив, молитвами Пречистої Своєї Матері...

Після відпусту священнослужителі і вірні прикладаються і цілують плащаницю, співаючи стихирю на голос 5:

Прийдіть, вшануймо Йосифа приснопам'ятного, що вночі до Пилата прийшов і Життя всіх випросив: «Дай мені Цього Подорожнього, що не має де голови прихилити; дай мені Цього Подорожнього, Його ж бо ученик лукавий на смерть продав; дай мені Цього Подорожнього, що Його Мати, бачачи на хресті розп'ятим, ридаючи, голосила і по-материнськи промовляла: «О, горе Мені, Світло Моє і Серце Моє улюблене! Симеоном бо провіщене в церкві нині сталося: Моє серце меч пройняв. Ти ж на радість воскресінням Твоїм Мій плач оберни». Поклоняємось страстям Твоїм, Христе; поклоняємось страстям Твоїм, Христе; поклоняємось страстям Твоїм, Христе, і святому Воскресінню.

МАЛЕ ПОВЕЧІР'Я ВЕЛИКОЇ П'ЯТНИЦІ

Предстоятель після відпусту вечірні під час співу **Прийдіть, вшануймо Йосифа приснопам'ятного...** заходить до вітара, закриває завісу Святих врат, знімає фелонь, виходить на солею лише в епитрахилі, стає перед іконою Божої Матері і проголошує:

П: Благословен Бог наш...

Ч: Амінь. Прийдіть, поклонімося...

Псалми 50, 69, 41

Під час останнього предстоятель виходить перед тетрапод

П: Слава в вишніх Богу

Н: і на землі мир, між людьми благовоління. Хвалимо Тебе, благословимо Тебе, покланяємось Тобі, прославляємо Тебе, дякуємо Тобі ради великої слави Твоєї. Господи, Царю Небесний Боже Отче Вседержителю. Господи, Сину Єдинородний Ісусе Христе і Святий Душе. Господи, Боже, Агнче Божий, Сину Отця, що взяв гріхи світу, помилуй нас. Ти, що взяв гріхи світу, прийми молитву нашу. Ти, що сидиш праворуч Отця, помилуй нас. Бо Ти Єдиний Святий, Ти Єдиний Господь — Ісус Христос в славу Бога Отця. Амінь

Ч: Всяку ніч благословлятиму Тебе і вихвалитиму Ім'я Твоє поки й віку і на віки вічні. Господи, пристановищем нашим був Ти від роду й до роду. Я сказав: Господи, помилуй мене, зціли душу мою, бо нагрішив я перед Тобою. Господи, до Тебе вдаюся, навчи мене творити волю Твою, бо Ти Бог мій, бо в Тобі джерело життя; в сяйві Твоєму побачимо світло. Нехай завжди буде милість Твоя на тих, що визнають Тебе.

Н: Сподоби, Господи, в цю ніч без гріха зберегтися нам. Благословен еси, Господи, Боже отців наших, і хвальне, і прославлене ім'я Твоє навіки. Амінь. Нехай буде, Господи, милість Твоя на нас, бо ми надіємось на Тебе. Благословен еси, Господи, навчи мене заповітів Твоїх. Благословен еси, Владико, врозуми мене заповітами Твоїми. Благословен еси, Святий,

просвіти мене заповідями Твоїми. Господи, милість Твоя повік, не відкинь творіння рук Твоїх. Тобі належить хвала, Тобі належить співання. Тобі слава належить, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

П: Вірую

Н: в Єдиного Бога, Отця Вседержителя... *(див. в Уставних)*

Канон розп'яття Христового і плач Богородиці

Співаються ірмоси голосу 6, а тропарі читає священник перед Плащаницею.

Пісня 1

Ірмос: Як по суші, перейшов Ізраїль по безодні стопами, бачачи, як гонитель фараон потопляється; пісню перемоги Богові співаймо, взиваючи.

Вих.15:18-19^а: Господь царює повік віку. Коли увійшли коні фараона з колісницями його і вершника-ми в море, то повернув на них Господь воду морську.

Бачачи на хресті розп'ятого Сина і Господа, Діва пречиста в тяжких муках гірко ридала з іншими жінками і, стогнучи, промовляла:

:19^б: Сини ж Ізраїля пройшли по суші посеред моря.

Бачу Тебе нині, Сину Мій улюблений, на хресті розп'ятого, і до болю вражається серце Моє, — говорила чиста, — скажи ж хоч слово, Благий, Рабі Твоїй.

Слава...

З волі Своєї, Сину Мій і Творче, приймаєш на хресті люту смерть, — промовляла пречиста Діва, коли стояла біля хреста з улюбленим учеником.

І нині...

Нині втратила Я Мою надію, радість і втіху — Сина Мого і Господа. О горе Мені! Болить моє серце, — плачучи, взивала Пречиста.

Пісня 3

Ірмос: Нема святого, як Ти, Господи, Боже мій, що підніс рід вірних Твоїх, Блаже, і утвердив нас на камені сповідання Твого.

1Цар.2:10ѣ: Господь возгрімить на них з неба, Господь буде судити краї землі,

Через страх юдейський сховався Петро, й усі вірні розбіглися, покинувши Христа, — Діва ж, ридаючи, промовляла:

:10ѣ: І дасть силу царю Своєму, і піднесе риг помазаника Свого.

Надзвичайним і дивним різдвом Твоїм, Сину Мій, Я більше за всіх матерів звеличена була; але горе Мені: нині, бачачи Тебе на хресті, палає Моє серце.

Слава...

Хочу Дитя Моє, що Його тримала на руках ще Немовлям, з хреста забрати, — говорила Чиста; та горе Мені: ніхто вже не дає Його Мені.

І нині...

Ось, Світло Моє солодке, надія Моя й життя Моє блага, Бог Мій погас на хресті, палає Моє серце, — ридаючи, промовляла Пречиста.

Пісня 4

Ірмос: Христос моя сила, Бог і Господь, чесна Церква побожно співає, ззиваючи, від помислу чистого Господа прославляючи.

Ав.3:19ѣ: Господь Бог — сила моя; Він зробить ноги мої як в оленя

Незаходиме Сонце, Боже предвічний і Творче всього світу, Господи, як Ти терпиш страждання на хресті? — Пречиста, плачучи, промовляла.

:19ѣ: І на висоти мої підніме мене.

З плачем говорила Безмужна до Йосифа благообразного: поспіши, Йосифе, до Пилата приступити і випроси зняти з хреста Учителя твого.

Слава...

Бачачи Пречисту в гірких сльозах, Йосиф засмутився і, плачучи, приступив до Пилата: дай мені, слізно благаю, тіло Бога мого.

І нині...

Бачачи Тебе, ранами вкритого і без слави зневаженого, нагого на хресті. Сину Мій, серце Моє полум'ям горить, — ридаючи як Мати, Діва взивала.

Пісня 5

Ірмос: Божественним світлом Твоїм, Блаже, просвіти, молюся, душі тих, що зрання линуть до Тебе, пізнати Тебе, Слово Боже, істинного Бога, що з темряви гріхів взиває.

Іс.26:19^а: Воскреснуть мертві Твої, і встануть мертві тіла, що у гробах. Підніміться і веселіться ви, що лежите в поросі.

Страждаючи, ридаючи й уболіваючи, Йосиф з Никодимом, знявши й обцілувавши пречисте тіло, ридали і стогнали, оспівуючи Його як Бога.

:19^б: Бо роса Твоя — роса зцілення, і земля вивергне мертвих.

Прийнявши Його на руки, Мати пренепорочна з плачем поклала Його на коліна, молилась у сльозах і, обціловуючи, гірко ридала і взивала.

Слава...

Єдину надію й життя, Владико, Сину Мій і Боже, в очах світло, Раба Твоя мала, а нині втратила Тебе, солодке й улюблене Дитя Моє.

І нині...

Болісті й скорботи і зітхання напали на Мене, о горе Мені, — Пречиста, гірко ридаючи, промовляла: бачу бо Тебе, Дитя Моє улюблене, — нагого, самотнього, намащеного пахощами мерця.

Пісня 6

Ірмос: Житейське море, схвильоване бурею напастей, бачачи і до тихого пристановища Твого прийшовши, благаю: визволи з тління життя моє, Многомилостивий.

Йон:2:9: Шанувальники суєтних і неправдивих богів залишили Милосердного свого.

Бачу мертвого, Чоловіколюбче, Тебе, що оживляв мертвих і всім володів; Я боляче вражена в серце, хотіла б померти з Тобою, —

говорила Пречиста, — бо не можу терпіти муки, коли бачу Тебе без дихання мертвого.

:10: А я голосом хваління принесу Тобі жертву; що обіцяв — виконаю. У Господі моє спасіння.

Жахаюся, бачачи Тебе, премилосердний Боже і прещедрий Господи, знеславленого, бездиханного і без вигляду; плачу, тримаючи Тебе, бо не сподівалася Я бачити Тебе таким, Сину Мій і Боже, о горе Мені!

Слава...

Чи вже не промовиш і слова, Слово Боже, Рабі Твоїй, не обрадуєш, Владико, Матір Твою? — промовляла Пречиста, ридаючи, плачучи і цілуючи тіло Господа Свого.

І нині...

Думаю, Владико, що вже не почую солодкого голосу Твого, як було колись, ні краси лица Твого вже не побачу Я, Раба Твоя, бо зайшов Ти, Сину Мій, від очей Моїх.

Кондак, глас 8: Заради нас розіп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти — Син Мій і Бог Мій.

Ікос 7: В превеликій душевній скорботі за Втіленим і Народженим від Неї невимовно Пречиста Мати від слів Його так голосила: «Що Ти Мені кажеш, Дитино? Щоб не уподібнювалася Я іншим жінкам? Чи не так само, як вони, носила Я в утробі Сина і грудьми моїми молоком годувала: як же Ти хочеш тепер, щоб Я не плакала за Тобою, Дитино? Бо поспішає на несправедливу смерть Той, що воскрешав мертвих, — Син і Бог Мій».

Пісня 7

Ірмос: Росоносною піч учинив ангел преподобним юнакам, халдеїв же опалюючи, веління Боже мучителя нахилило взивати: благословен еси, Боже отців наших.

Приспів: Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі. *(на кожен до кінця)*

* Де, Сину Мій і Боже, благовіщення давне, що його Гавриїл Мені провістив, назвавши Тебе Царем, Сином Всевишнього і

Богом? Нині ж бачу Тебе, Світло Моє солодке, — нагого і зраненого мерця.

* Сину Мій і Боже, що зціляєш болісті, візьми Мене з Собою, нехай і Я зйду з Тобою до пекла, Владико; не покидай Мене Саму, бо вже не маю Я сили жити, не бачачи Тебе, солодке Моє Світло.

Слава...

Непорочна, з іншими жонами-мироносицями, ридала гірко, коли побачила принесеного Христа і зивала: о горе Мені, що Я бачу! Куди йдеш, Сину Мій, а Мене одну залишаєш?

І нині...

Знемагаючи в риданнях, Непорочна мироносицям говорила: ридайте й плачте гірко разом зі Мною; ось бо Світло Моє солодке, Учитель ваш, до гробу кладеться.

Пісня 8

Ірмос: З полум'я преподобним росу виточив і жертву праведника водою спалив; бо все твориш, Христе, з волі Своєї; Тебе прославляємо по всі віки.

* Побачивши, як Діва ридала, Йосиф, уболюючи, плакав гірко: як же Тебе, Боже мій, нині поховаю я, раб Твій? Якими плащаницями обгорну тіло Твоє?

* Перевищило всякий людський розум дивне це явище: Тебе, Господи, що весь світ носиш, Йосиф приймає мертвого на руки свої і з Никодимом переносить і погребає.

Слава...

Дивну й преславну таїну бачу Я, — промовляла Діва до Сина й Господа, — як у вбогому гробі покладаєшся Ти, що мертвим повеліваєш вставати із гробів?

І нині...

Не відйду від гробу Твого, Сину Мій, не перестану сльози проливати Я, Раба Твоя, поки й Сама не зйду до пекла, бо сили не маю стерпіти розлуки з Тобою, Сину Мій.

Пісня 9

Ірмос: Бога людям неможливо бачити, бо на Нього не сміють чини ангельські дивитись: через Тебе, Всечиста, Слово стало тілом і явилось людям; величаючи Його, з Небесними Силами Тебе ублажаємо.

* Ніколи вже віднині радість не повернеться до Мене, — ридаючи, промовляла Пречиста: Світло Моє і Радість Моя — Ти до гробу зійшов, та не покину Тебе Самого, а вму тут і ляжу в могилу з Тобою.

* Рану душі Моєї зціли нині, Сину Мій, — взивала у сльозах Пречиста. Воскресни і заспокой Мою біль і печаль, бо можеш, Владико, творити, що хочеш, хоч і похований Ти з волі Своєї.

Слава...

О, як же втаїлася від Тебе безодня щедрот? — таємно прорік Матері Господь. Бажаючи спасти світ Мій, зволив Я Сам умерти, але Я воскресну й Тебе звеличу як Бог неба і землі.

І нині...

Оспівую милосердя Твоє, Чоловіколюбче, і поклоняюся багатству милости Твоєї, Владико. Бажаючи творіння Своє спасти, смерть прийняв Ти, — промовила Пречиста. Але Воскресінням Своїм, Спасе, помилуй усіх нас.

Замість Достойно є... співаємо ірмос пісні 9: Бога людям неможливо бачити...

Ч: Святий Боже... Слава І нині... Пресвятая Тройце.... Отче наш...

П: Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

Слава... кондак:

Заради нас розп'ятого, прийдіть, усі оспіваємо, Його ж бо бачила Марія на хресті і промовляла: хоч і терпиш Ти розп'яття, але Ти Син Мій і Бог мій.

І нині... ікос 18

Сину Діви, Боже Діви, Творче світу, Твоє страждання – глибина премудрості; Ти знаєш, чим Ти був і чим зробився. Ти благоволив прийти для того, щоб добровільно постраждати, захотівши спати нас, Ти взяв на Себе наші гріхи, як Агнець; Ти, умертвив усі їх стражданням Своїм, як Спаситель. Спас усіх Єдиний, що страждаєш, не страждаючи, Єдиний, що помираєш, спасаючи. Ти дарував відвагу Пречистій виголошувати до Тебе: «Син і Бог Мій»

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ

П: Ти, що повсякчас і кожна годину на Небі й на землі приймаєш поклоніння і славлення, Христе Боже, Довготерпеливий і Многомилостивий, вельми Добросердешний, що праведних любиш, а грішників милуєш, що всіх кличеш до спасіння, обіцяючи майбутні блага: Сам, Господи, прийми і наші оці молитви; направ життя наше по Твоїх заповідях. Душі наші освяти, тіла омий, наміри наші направ і думки очисти, і визволи нас від усякої скорботи, лиха й слабування. Захисти нас святими Твоїми Ангелами, щоб ми, зберігаючись і навчаючись під їхньою охороною, досягли єдності в Вірі і зрозуміння неприступної Твоєї слави.

Бо Ти Благословенний на віки вічні.

Н: Амінь.

Господи, помилуй (*тричі*). **Слава... І нині.. Чеснішу...** Іменем Господнім, благослови, отче.

П: Боже, змилуйся над нами і благослови нас, осяй нас світлом Твоїм і помилуй нас.

Н: Амінь.

Ч: Молитва до Пресвятої Богородиці: Непорочна, чиста, нетлінна, пречиста свята Діво, Богоневісто Владичице! Ти славним народженням Бога Слова з'єднала Його з людьми і природу нашу, що відпала, поєднала з небесною. Ти — зневірених єдина надія і поміч для тих, на кого нападають; Ти — вірне заступництво для тих, хто до Тебе вдається, і для всіх християн

пристановище. Не зневажай мене, грішного, скверного, мене, що злими помислами, словами та вчинками усього себе зробив негідним і через лінощі розуму став рабом насолод життєвих. Але, як Мати Чоловіколюбного Бога, змилосердся чоловіколюбно наді мною, грішним і блудним, і прийми моє благання, що його приношу Тобі скверними устами; і з материнською сміливістю моли Твого Сина, а нашого Владика й Господа, щоб Він і мені відкрив чоловіколюбне милосердя благости Своєї і, не зваживши на мої незліченні провини, навернув мене до покаяння і щирим виконавцем заповідей Своїх явив мене. І, як милостива, і милосердна, і благолюбна, будь мені завжди в цьому житті щирою заступницею і помічницею, захищаючи від нападів ворогів і на спасіння мене наставляючи. А в час смерти моєї охороняй мою окаянну душу й далеко відганяй від неї темні привиди злих духів; у страшний же день суду визволи мене з вічної муки і вчини мене спадкоємцем невимовної слави Сина Твого й Бога нашого. О, коли б я досягнув цього, Владичице моя, Пресвята Богородице, за Твоїм заступництвом і поміччю, благодаттю і чоловіколюбством Єдинородного Твого Сина, Господа й Бога і Спаси нашого Ісуса Христа.

Йому ж бо належить усяка слава, честь і поклоніння з Безпочатковим Його Отцем, і Пресвятим і Благим і Животворчим Його Духом нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Н: Молитва св. Йоанікія

Надія моя Отець, Пристановище моє Син, Захист мій Дух Святий. Тройце Свята, слава Тобі.

П: Слава Тобі, Христе Боже, надіє наша, слава Тобі.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Господи помилуй, Господи помилуй, Господи помилуй. [Владико,] благослови.

П: Христос, істинний Бог наш, що заради нас, людей, і заради нашого спасіння страшний муки, і животворчий хрест, і добровільне погребіння тілом прийняти зволив, молитвами Пречистої Своєї Матері...

ВРАНИШНЯ ВЕЛИКОЇ СУБОТИ

Відправляється перед світанком

Предстоятель перед Плащаницею: Благословенний Бог наш † завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Народ: Амінь. **Або починаючи з другої частини благословення (після †), де є такий звичай.**

П: Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі.

**Царю Небесний... Трисвяте. Пресвятая Тройце...
Отче наш... Прийдіть, поклонімся...**

І читається Шестипсалміє на дві статії або лише Пс. 3, 37, 62.

ВЕЛИКА ЄКТЕНІЯ

П: Дякуємо Тобі, Господи Боже наш, що вклав до уст наших слово хвали, щоб вклонятися Тобі і призивати ім'я Твоє святе; благаємо милосердя Твоє, що його повсякчас виявляв Ти для нашого життя, пошли і нині поміч Свою тим, що стоять перед лицем святої слави Твоєї і сподіваються від Тебе багатої милости; і дай їм, що з страхом і любов'ю завжди Тобі служать, хвалити невимовне милосердя Твоє.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

**Предстоятель, одягнувшись у фелонь,
роздає запалені свічки співслужителям,
від них запалюють свічки і всі присутні.**

**На тропарях предстоятель з дияконом тричі кадять
Плащаницю навкруги і, за звичаєм, усю церкву.**

На Бог Господь... тропар, глас 2:

Благообразний Йосиф, з дерева знявши пречистеє тіло Твоє, плащаницею чистою обгорнувши і пахощами в гробі новім покривши, поклав.

Слава...

Коли зійшов Ти до смерті, Життя безсмертне, тоді пекло умертвив Ти сьйвом Божества. Коли ж і померлих із глибин земних воскресив Ти, всі Сили Небесні взивали: Життєдавче, Христе Боже наш, слава Тобі.

І нині...

Мироносицям-жонам при гробі з'явився ангел і промовив: миро мертвим подобає, — Христос же тління не зазнав.

І співається псалом 118 з тропарями «Похвали Христові», на голос 5. Або, за звичаєм, співають лише тропарі до першої октави кожної статії, поки предстоятель кадить плащаницю, а далі співають самі вірші псалма, а тропарі читає предстоятель.

НЕПОРОЧНІ

Статія перша

Голос 5: Благословен еси, Господи, навчи мене заповітів Твоїх.

Пс.118:1. Блаженні непорочні, що ходять у законі Господнім.

Життя у гробі поклали — Тебе, Христе, і ангельське воїнство вжахнулося, приниження Твоє славлячи.

2. Блаженні ті, що додержують свідчення Його і всім серцем шукають Його.

Життя, як умираєш Ти? Як у гробі перебуваєш? Смерти ж царство Ти руйнуєш і з пекла мертвих визволяєш.

3. Вони не чинять беззаконня і путями Його ходять.

Величаємо Тебе, Ісусе Царю, і шануємо погребіння і страждання Твої.

4. Ти наказав виконувати заповіді Твої пильно.

Ти, що межі землі визначив, у малому гробі сьогодні перебуваєш, Ісусе, всіх Царю, і з гробів мертвих визволяєш.

5. О, коли б дороги мої вели мене до виконання постанов Твоїх!

Ісусе Христе мій, Царю всіх, чого шукаючи до суших у пеклі прийшов єси, чи не рід людський визволити?

6. Годі б не осоромився я, зважаючи на всі заповіді Твої. Владика всіх зовнішньо мертвий і в гробі новім кладеться Той, Хто спорожнив гроби мертвих.

7. Буду славити Тебе в правоті серця, навчаючись судів правди Твоєї.

Життя, у гробі поклали Тебе, Христе, і смертю Своєю знищив *Ти* смерть і подав світові життя.

8. Буду сповняти повеління Твої, не покидай мене.

Із злочинцями, як злочинець, звинувачений був Ти, Христе, і виправдав нас усіх від злодійств стародавнього спокусника.

9. Як юнакові додержати в чистоті дорогу свою? *Тільки* додержанням слів Твоїх.

Величніший добротою за всіх людей, як без вигляду мертвим стає Той, Хто єство всіх прикрасив.

10. Всім серцем моїм я шукаю Тебе, не дай мені відхилитися від заповідей Твоїх.

Як стерпить пекло прищестя Твоє, Спасе, і не страждатиме зі смутку ще гірше, спалахом світла засліплене?

11. Слово Твоє заховав я в серці моїм, щоб не згрішити перед Тобою.

Ісусе, солодкий мій і спасительне Світло, як у темному гробі був Ти похований? О яке незбагненне і невимовне терпіння!

12. Благословен єси, Господи, навчи мене заповітів Твоїх.

Не розуміють і розумні істоти і множество безтілесних, Христе, неказанної тасмниці і невимовного погребіння Твого.

13. Устами моїми сповіщав я суди уст Твоїх.

О чудеса дивні! О події несподівані! Подателя дихання мого бездиханним несуть, і погребують Його Йосифові руки.

14. Дорогами свідчень Твоїх я втішався, як найбільшим багатством.

І в гріб зійшов Ти і з лоном Отцевим не розлучився, Христе. О, скільки в цьому дивного і преславного разом!

15. Заповідям Твоїм навчаюся я і буду пильнувати путі Твої.

Істинний Царю неба і землі, хоч і в малому гробі Ти був похований, але все творіння пізнало Тебе, Ісусе.

16. Заповіти Твої — утіха моя; не забуду я слова Твого.

Коли у гробі Тебе поклали, Сотворителю Христе, пекельні основи захиталися, і гроби мерців відкрилися.

17. Яви милість Твою рабу Твоєму, я буду жити і додержуватися слова Твого.

Той, Хто в руках землю тримає, помер тілом і під землею перебуває нині, визволяючи мертвих з пекельного ув'язнення.

18. Відкрий очі мої, і зрозумію чуда закону Твого.

Із тління вийшов Ти, Життя, Спасе мій, коли Ти помер, до мертвих зійшов і засуви пекельні зламав.

19. Я подорожній на землі, не приховуй від мене заповідей Твоїх.

Як Світильник Світла, нині тіло Боже, як під спудом, під землею перебуває і розганяє пекельну темряву.

20. Стомилася душа моя від щоденного бажання зрозуміти суди Твої.

Збираються воїнства, Небесні Сили з Йосифом і Никодимом поховати Тебе, що не вмщуєшся в малому гробі.

21. Ти упокорив гордих, проклятих, що відхилилися від заповідей Твоїх.

Померлий з волі Своєї і похований під землею, Джерело життя, Ісусе мій, оживив Ти мене, померлого від провин гірких.

22. Зніми з мене сором і зневагу, бо я додержувався заповітів Твоїх.

Все творіння змінилося від страждань Твоїх, Слове, все співстраждало з Тобою, знаючи Тебе, Вседержителя всіх.

23. Бо князі сидять і змовляються проти мене, я ж, раб Твій, роздумую про постанови Твої.

Ненажерливе пекло, прийнявши в утробу свою Камінь життя, повернуло всіх мертвих, від віку поглинутих.

24. Свідчення Твої — втіха моя, і накази Твої — радники мої.

У гробі новім похований Ти, Христе, і єство людське оновив еси і як Бог воскрес із мертвих.

25. В землю никне душа моя, оживи мене за словом Твоїм.

На землю прийшов Ти, щоб спасти Адама, і, не знайшовши його на землі, навіть до пекла зійшов, шукаючи його.

26. Розповів я про дороги мої, і Ти вислухав мене, навчи ж мене заповітів Твоїх.

Затряслася від страху вся земля, Слове, і зоря проміння своє сховала, коли найвеличніше Світло Твоє було сховане у землі.

27. Дай мені зрозуміти дорогу повелінь Твоїх, і я буду розмірковувати про дивні діла Твої.

Як людина, умираєш Ти з волі Своєї, Спасе; як Бог же мертвих підняв еси з гробів і з безодні гріховної.

28. Ние душа моя від скорботи, підкріпи мене за словом Твоїм.

Чистая Мати, ридаючи, сльозами окроплювала Тебе, Ісусе, промовляючи: як поховаю Тебе, Сину?

29. Одверни від мене дорогу неправди і в законі Твоїм провадь мене.

Як пшеничне зерно, потрапивши в надра землі, багатозернистий прініс Ти колос, визволивши людей, що від Адама.

30. Я обрав дорогу істини і поставив перед собою суди Твої.

Під землею сховався Ти, як нині сонце, і ніч покрила Тебе, але засяй, найсвітліший Спасе.

31. Я пристав до свідчень Твоїх — Господи, не осором мене.

Як сонячний круг місяць закриває, так і Тебе, Спасе, гріб нині сховав померлого тілом.

32. Піду дорогою заповідей Твоїх, коли Ти розшириш серце моє.

Христос — Життя, що зазнав смерти, від смерти мертвих визволив і всім нині дарує життя.

33. Покажи мені, Господи, дорогу постанов Твоїх, і я буду триматися її до кінця життя мого.

Через заздрість померлого в давнину Адама повертаєш до життя Ти, Спасе, Своєю смертю, явившись у тілі новим Адамом.

34. Врозуми мене, щоб я навчився закону Твого, і буду дотримуватися його всім серцем моїм.

Небесні воїнства дивились на Тебе, Спасе, покладеного мертвим заради нас, жахалися і крилами закривалися.

35. Постав мене на стежку заповідей Твоїх, бо я бажаю її.

Знявши Тебе, Слове, мертвого з хреста, Йосиф нині у гробі поклав, але встань, спасаючи всіх як Бог.

36. Нахили серце моє до свідчень Твоїх, а не до лихої користи.

Радістю ангелів був Ти, Спасе, нині ж став Ти і причиною печалі їхньої, видимий тілесно мертвим і бездиханним.

37. Одверни очі мої, щоб не дивилися на марноту; оживляй мене на дорозі Твоїй.

На хрест піднісся Ти, Спасе, і з Собою живих підносиш; під землю ж бувши, похованих з-під неї воскресаш.

38. Постав слово Твоє перед рабом Твоїм, щоб мав я страх перед Тобою.

Заснув Ти тілом, Спасе, як лев, і, як те левеня, з мертвих встаєш, відкинувши старість тілесну.

39. Одверни від мене зневагу, якої боюся я, бо суди Твої милостиві.

В ребра проколотий був Ти, що взяв Адамове ребро і з нього створив Єву, і пролив потоки очищення.

40. Ось я жадаю наказів Твоїх, оживляй мене Правдою Твоюю.

Таємно приносився агнець у жертву в давнину; Ти ж, незлобивий Спасе, явно принесений був, і все творіння очистив еси.

41. І нехай прийде на мене милість Твоя, Господи, спасіння Твоє за словом Твоїм.

Хто оповість про страшну дійсно нову подію: Владика світу нині страсті терпить і вмирає за нас.

42. І я дам відповідь тим, що ганьблять мене, бо уповаю на слова Твої.

Джерело Життя! Як можна бачити Тебе мертвим? Ангели, жахаючись, взивали: як це — у гробі закривається Бог?

43. Не відбери слова правди від уст моїх, бо на суди Твої надія моя.

Із ребра Твого, списом проколотого, Спасе, відтвориєш життя Сві, що життя позбавила мене, і оживляєш мене з нею.

44. Буду додержуватися закону Твого повсякчас і на віки віків. Розіп'ятий на хресті — зібрав Ти людей; в ребра проколотий — життєдайне відпущення всім виточив, Ісусе.

45. Буду ходити простором широким, бо прагну до виконання заповідей Твоїх.

Благообразний чинить страшне і погребас Тебе мертвого благообразно, жахаючись Твого вигляду страшного.

46. Перед царями буду говорити про свідчення Твої і не посоромлюся.

Під землю з волі Своєї зійшов Ти, як мертвий, і підносиш від землі до небес тих, що звідти відпали, Ісусе.

47. Буду втішатися заповідями Твоїми, бо я їх дуже люблю.

Хоч і бачили мертвим Тебе, але Ти живий як Бог, і підносиш від землі до небес тих, що звідти відпали, Ісусе.

48. Руки мої буду простягати до заповідей Твоїх, які я люблю, і розмірковуватиму про накази Твої.

Хоч і бачили мертвим Тебе, але Ти живий як Бог, і померлих людей оживив, умертвивши мого умертвителя.

49. Згадай слова Твої до раба Твого, на які Ти звелів мені уповати.

Поклоняюся Страстям, оспівую погребіння, величаю владу Твою, Чоловіколюбче, якими звільнився я від мук смертоносних.

50. Це — втіха моя в горі моїм, що слово Твоє оживляє мене.

На Тебе, Христе, підняли меч, але меч сильного притупляється, меч же райський відхиляється.

51. Горді тяжко знущалися з мене, але я не відхилився від закону Твого.

Агниця, бачачи Агнця заколеним, гострим болем пройнята, ридала, подвигнувши і стадо взивати.

52. Згадую, Господи, присуди Твої одвічні і втішаюся.

Хоч і в гробі погребешся, хоч і до пекла йдеш Ти, але гроби спустошив Ти, Христе, і пекло спорожнив.

53. Сум огортає мене за грішників, що відкинули закон Твій.

З волі Своєї зійшов Ти, Спасе, під землю і померлих людей оживив еси, і підніс їх до Отчої слави.

54. Постанови Твої — то пісня моя на місці блукання мого.

В Тройці Єдиний перетерпів тілом за нас ганебну смерть, — жахається сонце, і тремтить земля.

55. Вночі поминав я ім'я Твоє, Господи, і тримався закону Твого.

Як від джерела гіркого, від Іудиного роду дітища в рові поклали Годувальника Маннодавця Ісуса.

56. Він став рідним мені, бо я дотримуюся наказів Твоїх.

Суддя, як осуджений, перед суддею Пилатом став і неправедно був засуджений на смерть через древо хреста.

57. Я сказав: Господи! Щастя моє в тому, щоб сповняти слова Твої.

Гордий Ізраїлю, люди-вбивці, що ви наробили? Варавву визволили, а Спаса віддали на хрест.

58. Молю Тебе всім серцем моїм: помилуй мене за словом Твоїм.

Рукою Своєю Ти створив Адама із землі, і ради нього еством став людиною і розіп'ятий був з волі Своєї.

59. Думав я про дороги мої, і ось повернув стопи мої до заповітів Твоїх.

Слухняним був Ти Отцеві Твоєму, Слове, і навіть до пекла лютого зійшов, і воскресив рід людський.

60. Поспішав я і не затримувався виконувати заповіді Твої.

Горе Мені, Світло світу, горе Мені, Світло Мое, Ісусе Мій жаданий, — взивала Діва, ридаючи гірко.

61. Сіті безбожних оточили мене, але не забув я закону Твого.

Завидючі, вбивці, горді люди, посоромтеся хоч плащаниці та ілітона, бо ж воскрес Христос.

62. Опівночі вставав я прославляти Тебе за праведні суди Твої.

Прийди, огидний убивця-ученик, і злобну натуру твою покажи мені, бо через неї став ти зрадником Христа.

63. Я спільник тим, що бояться Тебе і шанують повеління Твої.

Видаєш себе за чоловіколюбця, нерозумний, але ти сліпий, всегубець невірний, що миро продав за ціну.

64. Милости Твоєї, Господи, повна земля; навчи мене заповітів Твоїх.

Яку мав ти ціну за Небесне Мирово багатоцінне? Що взяв ти рівновартісне? Безумство набув ти, найпроклятіший сатано!

65. Благо зробив Ти, Господи, слугі Твоєму за словом Твоїм.

Коли ти убогих любиш і турбуєшся про миро, що проливається на очищення душі, то як же ти за гроші продаєш Світлосяйного?

66. Доброго розуміння та знання навчи мене, бо заповідям Твоїм я вірю.

О Слово Боже! О радість Моя! Як перетерпіти Твоє триденне погребіння? Нині страждає материнське серце Моє.

67. Як ще не був я упокореним, я блукав, а нині я тримаюся слова Твого.

Хто дасть Мені воду і джерело сліз, щоб оплакати улюбленого Ісуса?

68. Благий Ти, Господи, і благістю Твою навчи мене заповідей Твоїх.

О гори і пагорби, і громади людей, плачте всі і ридайте зі Мною, вашого Бога Матір'ю.

69. Примножили на мене неправду горді, але я всім серцем моїм схиляюся до заповідей Твоїх.

Коли побачу Тебе, Спасе, безлітне Світло, радосте і втіхо серця Мого? — Діва гірко ридала.

70. Загрубіло серце їх, як сир з молока, я ж утішаюся в законі Твоїм.

Хоч Ти, Спасе, як Камінь краєсікомий, і прийняв відсічення, але виточив живий струмінь, бо Ти — Джерело життя.

71. Благо мені, що Ти упокорив мене, щоб я навчився заповітів Твоїх.

Як від єдиного Джерела, що великою рікою з ребер Твоїх виливається, п'ємо і безсмертне життя одержуємо.

72. Благий для мене закон уст Твоїх, більше за тисячі золота й срібла.

З волі Своєї став Ти, Слове, мертвим у гробі, але живеш і людей, як і прорік, Воскресінням Своїм, Спасе мій, воскрешаєш.

Слава Отцю, і Сину, і Святому Духу.

Оспівуємо Тебе, Слово, Бога всіх, з Отцем і Святим Твоїм Духом, і славимо Божественне Твоє погребіння.

І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Ублажаємо Тебе, Богородице чиста, і шануємо триденне погребіння Сина Твого і Бога нашого.

І знову співаємо перший приспів: Життя у гробі поклали — Тебе, Христе, і ангельське воїнство вжахнулося, приниження Твоє славлячи.

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Господи Боже наш, Ти відігнав від нас сонну байдужість і зібрав нас покликом святим, щоб і вночі здіймали ми руки наші і прославляли Тебе за суд Твій праведний. Прийми благання наші, молитви, хваління, нічні служби і дай нам, Боже, віру бездоганну, надію міцну, любов нелицемірну; благослови наші входи й виходи, вчинки, діла, слова, помисли; і дай нам дочекатися початку дня, хвалячи, славлячи, благословляючи доброту Твого невимовного милосердя.

Бо благословилося всесвяте ім'я Твоє, і прославилося Царство Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Статія друга

Предстоятель знову чинить мале кадіння Плащаниці.

Н: Достойно є величати Тебе, Життєдавче, що на хресті руки простягнув і зруйнував владу ворожу.

73. Руки Твої створили мене і впорядкували мене; врозуми мене, і навчуся заповідей Твоїх.

Достойно є величати Тебе, всіх Сотворителя, Твоїми бо стражданнями ми визволилися від страждань і спаслися від тління.

74. Ті, що бояться Тебе, побачать мене і звеселяться, що я уповаю на слово Твоє.

Вжахнулася земля, і сонце сховалося, Спасе, коли Ти, Христе — Світло не вечірнє, зійшов до гробу тілесно.

75. Знаю, Господи, що суди Твої праведні, і що Ти справедливо покарав мене.

Заснув Ти, Христе, життєдайним сном у гробі і від тяжкого гріховного сну підняв Ти рід людський.

76. Нехай же буде милість Твоя втіхою мені за словом Твоїм до раба Твого.

Єдина Я з жінок безболісно народила Тебе, Сину, а нині через страждання Твої зазнаю мук нестерпних, — промовляла Чиста.

77. Нехай зійде на мене милосердя Твоє, і я буду жити, бо закон Твій — повчання моє.

Бачачи Тебе, Спасе, на небесах нерозлучно сущого з Отцем, а внизу ж — мертвого, розпростертого на землі, жахалися серафими.

78. Нехай будуть посоромлені горді, бо вони безвинно нападають на мене; а я буду навчатися в повеліннях Твоїх.

З Твоїм розп'яттям, Слове, роздирається церковна завіса, і світила ховають світло, коли Тебе, Сонце, поховали під землею.

79. Нехай прийдуть до мене ті, що бояться Тебе і знають свідчення Твої.

Той, Хто на початку єдиним велінням заснував твердь землі, бездиханним зійшов під землю, як людина; вжахлися видінням, небо.

80. Нехай буде серце моє непорочним у законі Твоїм, щоб не осоромився я.

Ти, що рукою Своєю створив людину, зійшов під землю, щоб воздвигнути від падіння собори людей всесильною державою Своєю.

81. Умліває душа моя за спасінням Твоїм; я покладаюся на слово Твоє.

З плачем священним прийдіть, звеличмо померлого Христа, як колись жони-мироносиці, щоб і «радуїться» з ними почути.

82. Плачуть очі мої за словом Твоїм; я кажу: коли Ти втішиш мене?

Воістину Ти є Миров невичерпне, Слове, тому й жони-мироносиці приносили мирю Тобі, мертвому, як живому.

83. Я став як той міх у диму, *але* наказів Твоїх не забудь.

Навіть похований, Ти, Христе, царство пекельне руйнуєш, смертю смерть перемагаєш і земнородних із тління визволяєш.

84. Скільки ще днів для раба Твого? Коли вчиниш гонителям моїм суд?

Божа Премудрість, що потоки життя виточує, сходячи до гробу, животворить сущих у неприступних пекельних місцях.

85. Яму викопали для мене горді наперекір закону Твоєму.

Хоч тіло моє уражене смертю, але оновлю Я зруйновану людську природу; не терзай Свого серця риданнями, Мати Моя.

86. Всі заповіді Твої — істина. Безвинно переслідують мене; поможи мені.

Зійшов Ти під землю, Світлодавче правди, і мертвих, наче від сну, розбудив, відігнавши всяку суццу в пеклі темряву.

87. Ледве не знищили мене на землі, я ж не покинув заповідей Твоїх.

Сьогодні сіється із сльозами в надра землі двоприродне життєдайне Зерно, Яке, прорісши, принесе радість світові.

88. Оживи мене за милістю Твоєю, і буду берегти свідчення вуст Твоїх.

Злякався Адам, коли побачив Бога, Який ходив по раю, — нині ж радується Його вшестю до пекла: колись відпалий через гріх — нині воскресає.

89. Навіки, Господи, слово Твоє перебуває на небесах.

Мати Твоя, Христе, приносить Тобі, покладеному в гробі, потоки сліз, взиваючи: встань, Сину Мій, як передрік Ти.

90. З роду в рід істина Твоя. Ти поставив землю, і вона стоїть твердо.

Йосиф, побожно погребавши Тебе в новому гробі, боголіпно співає Тобі, Спасе, надгробні пісні, перериваючи їх риданнями.

91. З волі Твоєї все стоїть аж до цього дня, бо все служить Тобі.

Бачачи Тебе, до хреста прибитого, Мати Твоя, Слове, цвяхами і стрілами гіркої печалі проймає душу Свою.

92. Коли б не закон Твій був утіхою мені, то я б загинув у біді моїй.

Дивлячись на Тебе, Радосте всіх, гірким напоєм напоєного, Мати гіркими сльозами вмиває лице Своє.

93. Повік не забуду повелінь Твоїх, бо ними Ти оживив мене.

Болісно вражена Я, і розривається серце Моє, Слове, коли бачу Я невинні страждання Твої, — з плачем промовляла Пречиста.

94. Твій — я, спаси мене, бо я сповняв веління Твої.

Як закрию очі й уста Твої, Слове? Жахаюся, як же Тебе мертвого достойно поховаю? — взивав Йосиф.

95. Нечестивці підстерігають, щоб погубити мене, я ж заглиблююсь у свідчення Твої.

Йосиф і Никодим надгробні пісні співають Христу, померлому нині, співають же з ними і серафими.

96. Я бачив кінець всього досконалого, але заповідь Твоя широка безмірно.

Заходиш під землю, Спасе, Сонце правди, тому Мати Твоя, як той місяць, у смутку залишається, виду Твого позбавлена.

97. О, як люблю я закон Твій! Цілий день думки мої про нього.

Вжахнулося пекло, Спасе, коли побачило, що Ти, Життєдавче, його багатство нищиш і від віку померлих воскрешаєш.

98. Ти зробив мене мудрішим від ворогів моїх заповідями Твоїми, бо вони завжди зі мною.

Після ночі світло сонця сяє знову, Слове; і Ти ж після смерти воскрес, засяявши яскраво, як із чертога.

99. Я зрозумів більше за всіх учителів моїх, бо я вдумуюсь у свідчення Твої.

Земля, прийнявши Тебе, Сотворителю, в надра свої, трясеться від страху і трясінням будить мертвих.

100. Став я мудрішим за старших, бо дотримуюся заповітів Твоїх. Никодим і Благообразний, нині побожно помазуючи Тебе, Христе, миром, взивали: вжахнися, вся земле.

101. Від усякої стежки лукавої я стримував ноги мої, щоб берегти слово Твоє.

Зайшов Ти, Світлотворче, і з Тобою зайде світло сонця; трепетом усе творіння сповнилося, проповідуючи Тебе, всіх Творця.

102. Від судів Твоїх я не відхилявся, бо Ти, Боже, навчив мене.

Витесаний камінь покриває наріжний Камінь: смертний чоловік погребав нині в гробі Бога, начебто смертного, — вжахнися, земле!

103. Які солодкі слова Твої в устах моїх! Вони солодші за мед на язиці моїм.

Подивись на ученика, якого Ти любив, і на Матір Твою, Сину Мій, і слово втіхи промов, — з плачем взивала Пречиста.

104. Ти зробив мене мудрим заповідями Твоїми, тому зненавидів я всяку дорогу неправди.

Ти, Слове, як Життедавець на хресті розіп'ятий, не умертвив юдеїв, але їхніх померлих воскресив.

105. Закон Твій — світильник для ніг моїх і світло на стежках моїх.

Коли страждав Ти, Слове, не мав Ти ні краси, ні вигляду; воскресши ж, засяяв Ти і людей прикрасив божественним сяйвом.

106. Я поклявся і постановив додержуватися праведних судів Твоїх, і додержусь.

Тілом Своїм зійшов Ти в землю, Світло незаходиме, і сонце не могло дивитися — померкло, хоч це було опівдні.

107. Дуже знеможений я, Господи! Оживи мене за словом Твоїм. Сонце, а з ним і місяць, померкли, Спасе, уподібнившись рабам благорозумним, які в чорні одежі одягаються.

108. Прийми ж милостиво, Господи, добровільну жертву мою і навчи мене судів Твоїх.

Сотник упізнав у Тобі Бога, хоч і мертвий Ти був. Як же до Тебе, Боже мій, доторкнуся руками? — жахаючись, промовляв Йосиф.

109. В небезпеці завжди душа моя, та не забув я закону Твого.

Заснув Адам, але смерть із ребра вивів; Ти ж нині заснув, Сину Божий, і виточуєш із ребер Своїх життя світові.

110. Богопротивні поставили сіті для мене, але я від наказів Твоїх не відхилився.

Заснув Ти, Милосердний, на короткий час і померлих оживив, а коли воскрес, то воскресив усіх, від віку померлих.

111. Свідчення Твої я прийняв, як насліддя вічне, бо вони — радість серця мого.

Хоч узятий Ти був із землі, але виточив вино спасіння, життєносна Лозо. Прославляю Страсті і Хрест Твій.

112. Я нахилив серце моє сповняти накази Твої вічно, до кінця життя мого.

Як же ангельські Начала Тебе, Спасе, нагого, скривавленого, засудженого, оспівують і терплять зухвальство розпінателів?

113. Тих, що противляться закону, я зненавидів, закон же Твій полюбив.

Обраний норовистий роде єврейський, ти знав про побудову храму. Навіщо ж осудив ти Христа?

114. Ти — моя поміч і захист мій; я уповаю на слово Твоє.

В одежу знущання одягається Той, Хто прикрашає всіх, Хто небо утвердив і землю в красу одягнув дивно.

115. Відійдіть від мене, беззаконники, я буду навчатися в заповідях Бога мого.

Як птах-неясить Ти, Слове, зранений у ребра, померлих дітей Твоїх оживив, виточивши їм життедайні струмки.

116. Заступи мене, Господи, за словом Твоїм, і я буду жити; не осором мене в надії моїй.

Колись Ісус Навин зупинив сонце, коли перемагав ворогів; Ти ж сховався, перемагаючи начальника темряви.

117. Поможи мені, і я спасуся, і безперестанно буду навчатися заповітів Твоїх.

Лона Отчого Ти не покинув, Щедрий, хоч благозволив стати людиною і до пекла зійшов Ти, Христе.

118. Ти на ніщо обернув тих, що відступили від закону Твого, бо хитрощі їхні — неправда.

Взяли Розіп'ятого, Того, Хто на водах землю повісив, і, як бездиханного, нині поклали в ній, вона ж, не стерпівши, затряслася страшно.

119. Як попіл, Ти відгортаєш нечестивців землі, тому полюбив я свідчення Твої.

О горе Мені, Сину, Пречиста, ридаючи, промовляла: на Тебе як на Царя Я уповала, нині ж бачу Тебе засудженим на хресті.

120. Від страху перед Тобою тремтить тіло моє; судів Твоїх я боюся.

Так Гавриїл Мені провістив, коли злетів, кажучи, що Царство Сина Мого Ісуса — вічне.

121. Я чинив суд і справедливість, не віддай мене до рук ворогів моїх.

О горе! Справдилося пророцтво Симеонове: Твій бо меч пройняв Моє серце, Еммануїле.

122. Захисти раба Твого на добро йому, щоб не гнобили мене горді.

Посоромтеся, о, юдеї, хоча б присутніх мертвих, що їх воскресив Життедавець, Якого ви убили із задрощів.

123. Знеслились очі мої виглядати спасіння Твоє і слова правди Твоєї.

Сонце вжахнулося і померкло, бачачи, що Тебе, невидиме Світло, Христе мій, бездиханного в гробі закривають.

124. Яви милість Твою слугі Твоєму і постанов Твоїх навчи мене.

Плакала гірко пренепорочна Мати Твоя, Слове, коли побачила Тебе, невимовного і безначального Бога, у гробі.

125. Я — раб Твій, дай мені розуміння, щоб я зрозумів свідчення Твої.

Мертвість Твою нетлінну, Христе, бачачи, Мати Твоя в горі до Тебе промовляла: не затримуйся, Життя, серед мертвих.

126. Прийшов час відплати Твоєї, Господи, бо безбожні зневажили закон Твій.

Люте пекло затряслося, коли побачило Тебе, Сонце слави безсмертне, і поспішило звільнити в'язнів.

127. Я ж полюбив заповіді Твої більше, аніж золото і дороге каміння.

Велике і жахливе явище нині бачимо: Творець життя смерть приймає, бажаючи оживити всіх.

128. Всі повеління Твої визнаю справедливими, а дорогу неправди ненавиджу.

Проколюєшся в ребра і прибиваєшся, Владико, руками зціляючи рану від ребра і від сваволі рук праотців.

129. Дивні свідчення Твої, *Господи*, тому й додержується їх душа моя.

Колись Рахилиного сина оплакували всі, хто був у домі, а Сина Діви оплакували зібрання учеників із Матір'ю.

130. Об'явлене слово Твоє просвітлює і врозумляє немовлят.

Ударяли руками по щоках Христа, Того, що рукою створив людину і шелепи звіра сокрушив.

131. Відкриваю уста мої і, як повітря, втягую в себе заповіді Твої, бо так їх жадаю.

З піснями святкуємо нині ми всі, вірні, Твоє, Христе, розп'яття і погребіння, визволившись погребінням від смерті.

Слава...

Безначальний Боже, співвічносуще з Ним Слово і Святий Душе, укріпи православних християн як милосердний.

І нині...

Пренепорочна Мати життя, чиста Діво, заспокой церковні спокуси і подай мир як милосердна.

Знову перший приспів статії 2: Достойно є величати Тебе...

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Владико Боже, Святий і Незбагненний, Ти світлу наказав засяяти з темряви, Ти заспокоїв нас у нічному сні і підняв для славлення і благання Твоєї милости: з благосердя Свого прийми нас, що й нині поклоняємось Тобі і по змозі дякуємо Тобі, і подаруй нам все, що просимо, для спасіння. Покажи нас синами світла і дня та наслідниками вічних Твоїх благ. Пом'яни, Господи, з великого милосердя Твого, і всіх людей Твоїх тут присутніх, які моляться з нами, і всіх братів наших, що на землі, на морі і на всякім місці володіння Твого потребують чоловіколюбства й помочі Твоєї, і всім подай велику милість Твою, щоб завжди, спасаючись душею й тілом, ми безбоязно славили дивне і благословенне ім'я Твоє.

Бо Ти святий еси, Боже наш, що на херувимському престолі Слави перебуваєш, і Тобі славу возсилаємо з Безначальним Твоїм Отцем, з Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

Статія третя

Предстоятель знову чинить мале кадіння Плащаниці.

Голос 3: Роди всі пісню на погребіння Твоє приносять, Христе мій.

132. Зглянься на мене і помилуй мене, як милуєш тих, що люблять ім'я Твоє.

Знявши з хреста тіло Твоє і плащаницею обгорнувши, Йосиф з Аримафеї у гробі погребав.

133. Стопи мої направ за словом Твоїм, і нехай не оволодіє мною ніяке беззаконня.

Мироносиці прийшли до Тебе і миро побожно принесли Тобі, Христе мій.

134. Спаси мене від наклепів людських, і я буду сповняти заповіді Твої.

Прийдіть, усі творіння, пісні погребальні принесімо Творцеві.

135. Осяй раба Твого світлом лица Твого і навчи мене заповітів Твоїх.

Живого, як мертвого, всі з мироносицями намастімо миром побожно.

136. Потoki сліз течуть з очей моїх, бо люди не додержують закону Твого.

Йосифе преблаженний, погреби тіло Христа Життедавця.

137. Праведний Ти, Господи, і справедливі суди Твої.

Ті, кого годував Ти, Господи, манною, повстали проти Тебе, Благодійника.

138. Свідчення Твої, що їх заповідав Ти, — правда і чиста істина.

Ті, кого годував Ти манною, приносять Тобі, Спасе, жовч із оцтом.

139. Ревність моя *за Тебе* сушить мене, бо вороги мої забули слова Твої.

О пребезумство пророковбивць, що вбили Христа.

140. Розпалене й чисте слово Твоє, і я — раб Твій — полюбив Його.

Як безумний служитель, ученик продав безмежну Премудрість.

141. Малий я і принижений, але повелінь Твоїх я не забув.

Покинувши свого Визволителя, зрадник Іуда в полоні опинився.

142. Правда Твоя — правда вічна, і закон Твій — істина.

Як Соломон сказав: уста євреїв беззаконних — рів глибокий.

143. Скорбота й горе прийшли на мене, та заповіді Твої — утіха моя.

В облудних кроках євреїв беззаконних — терня й тенета.

144. Правда свідчень Твоїх — вічна; дай мені зрозуміти їх, і я буду жити.

Як мертвого, Йосиф з Никодимом достойно погребують Творця.

145. Від усього серця *мого* взиваю я; почуй мене, Господи, заповіді Твої я сповнятиму.

Життєдавче Спасе, слава силі Твоїй, що пекло зруйнувала.

146. Взиваю до Тебе: спаси мене, буду сповняти накази Твої.

Бачачи Тебе мертвого, Пречиста як Мати плакала.

147. Раніше світанку взиваю я; на слово Твоє я уповаю.

О найдорожча моя Весно, найсолодший Сину Мій, куди поділася краса Твоя?

148. Раніше ранку відкриті очі мої, щоб навчатися слів Твоїх.

До плачу закликала Пречиста Мати Твоя, по Тобі, Слово, коли помер Ти.

149. Почуй, Господи, голос мій з милости Твоєї і за судом Твоїм оживи мене.

Жони з миром прийшли помазати Христа — Миро Божественне.

150. Наблизилися до мене ті, що замислили зло; від закону Твого вони далеко стали.

Смертю смерть подолав Ти, Боже мій, Божественною силою Твоюю.

151. Ти ж, Господи, близько від мене, і всі заповіді Твої — істина.

Обманувся спокусник, а обманений рятується премудрістю Твоюю, Боже, мій.

152. Віддавна я знаю свідчення Твої, що їх навіки встановив Ти.

На дно пекла скинутий був зрадник, у колодязь тління.

153. Зглянься на горе моє і визволи мене, бо я закону Твого не забув.

Терня і тенета — дороги окаянного безумного Іуди.

154. Розсуди справу мою і захисти мене; за словом Твоїм оживи мене.

Всі разом гинуть розпінателі Твої, Слове, Сину Божий, Всецарю.

155. Далеко від нечестивців спасіння, бо вони не визнають закону Твого.

В колодязі тління разом гинуть усі ті, що проливали кров.

156. Велика щедрість Твоя, Господи; оживи мене праведним судом Твоїм.

Сину Божий, Всецарю, Боже мій, Сотворителю мій! Як Ти страждання переніс?

157. Багато в мене напасників і гнобителів, але я від свідчень Твоїх не відхилився.

Діва, бачачи Агнца, розіп'ятого на хресті, взивала.

158. Бачу я безбожних і тяжко мені, що вони відступили від слова Твого.

Тіло життєдайне погребують Йосиф із Никодимом.

159. Глянь, як люблю я заповіді Твої; з милости Твоєї, Господи, оживи мене.

Розчуленим серцем взивала Діва, гарячі сльози проливаючи.

160. Основа слів Твоїх — істина, і вічні всі суди правди Твоєї.

Світло очей Моїх, найсолодший Сину Мій! Як Тебе нині в гробі закривають?

161. Князі безвинно гонять мене, але серце моє боїться слова Твого.

Щоб визволити Адама і Єву, страждаю Я, — не ридай, Мати Моя.

162. Радію я від слів Твоїх, як той, що одержав велике багатство.

Прославляю, Сину Мій, Твоє велике милосердя, заради якого Ти так страждаєш.

163. Неправду я зненавидів і гидую нею, закон же Твій я люблю.

Був Ти напоєний оцтом і жовчю, Щедрий, визволяючи від давньої поживи.

164. Семикратно кожного дня я прославляю Тебе за суди правди Твоєї.

До хреста прибили цвяхами Тебе, що колись людей Твоїх стовпом із хмари прикривав.

165. Великим миром утішаються ті, що люблять закон Твій, і не спотикаються вони.

Мироносиці, які прийшли до гробу, миро принесли, Тобі, Спасе.

166. Я уповаю на спасіння Твоє, Господи, і сповняю заповіді Твої.

Встань, Щедрий, що від безодні пекельної визволяєш нас.

167. Душа моя додержує свідчень Твоїх, бо вельми люблю їх.

Воскресни, Життєдавче, — промовляє, сльози проливаючи, Мати, Яка народила Тебе.

168. Я охороняю заповіді Твої і свідчення Твої, бо всі дороги мої перед Тобою, Господи.

Поспішай воскреснути, Слове, і розвій печаль пречистої Матері Твоєї.

169. Нехай дійде молитва моя до Тебе, Господи, за словом Твоїм врозуми мене.

Небесні Сили вжахнулися від страху, коли побачили Тебе мертвим.

170. Нехай прийде благання моє до Тебе, Господи; за словом Твоїм визволи мене.

Прости гріхи тим, що з любов'ю і страхом шанують страждання Твої.

171. Висловлять уста мої пісню хвали, коли навчиш мене заповітів Твоїх.

О, яке жакливе і страшне це явище, Слово Боже! Як земля Тебе покриває?

172. Язик мій буде голосно провіщати слова Твої, бо всі заповіді Твої — правда.

Йосифа, що колись Тебе, Спасе, на руках носив, нема, а нині інший Йосиф Тебе у гробі погребас.

173. Нехай стане рука Твоя на поміч мені, бо я обрав собі повеління Твої.

Над Тобою, померлим, плаче й ридає пречиста Мати Твоя, Спасе мій.

174. Я жадаю спасіння Твого, Господи, і закон Твій утіха моя.

Жахається розум через Твоє, Творче, дивне і страшне погребіння.

175. Нехай живе душа моя і славить Тебе, і суди Твої нехай допоможуть мені.

Дуже рано прийшли миронosiці й вилили миро на гріб Твій.

176. Я блукаю, наче ягня загублене. Знайди раба Твого, бо я заповідей Твоїх не забув.

Мир Церкві Твоїй і спасіння людям Твоїм даруй, Христе, Воскресінням Твоїм.

Слава...

О Троице, Боже мій, Сину і Душе, помилуй світ.

І нині...

Бачити Воскресіння Сина Твого, Діво, сподоби рабів Твоїх.

І починаємо співати тропарі ці, на глас 5: *Благословенний Ти Господи, навчи мене оправдань Твоїх.*

Ангельський собор здивувався, побачивши Тебе, до мертвих причисленого, але Ти, Спасе, смертну силу зруйнував і з собою Адама воздвигнув і всіх із пекла визволив.

Благословенний Ти, Господи, навчи мене оправдань Твоїх.

Чому миро жалісливими сльозами, учениці, розчиняєте? Сяючи у гробі, ангел до миронosiць промовив: дивіться на гріб і зрозумійте, що Спас воскрес із гробу.

Благословенний Ти, Господи, навчи мене оправдань Твоїх.

Дуже рано миронosiці поспішали до гробу Твого, ридаючи, але з'явився їм ангел, кажучи: ридання час минув, не плачте, воскресіння ж апостолам звістить.

Благословенний Ти, Господи, навчи мене оправдань Твоїх.

Миронosiці-жони з миром прийшли до гробу Твого, Спасе, ридаючи, ангел же до них промовив, кажучи: чому з мертвими Живого помишляєте, адже Бог воскрес із гробу.

Слава...

Поклонімось Отцю, і Його Сину, і Святому Духу, Святій Троиці у Єдиносущному Єстві, з серафимами взиваючи: свят, свят еси, Господи.

І нині...

Життєдавця народивши, Ти, Діво, від гріха Адама визволила і радість Єві замість печалі подала. Тих, що втратили життя, до нього знову повернув Той, що з Тебе воплотився, Бог і Чоловік.
Алилуя (*тричі*).

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Дякуємо Тобі, Господи Боже спасіння нашого, бо Ти все чиниш для добра життя нашого, Щоб ми завжди підносили очі до Тебе, Спаса і Благодійника душ наших; бо Ти дав нам відпочинок у минулу пору ночі, і підняв нас з ложа нашого, і поставив на поклоніння чесному імені Твоєму. Тому молимо Тебе, Господи, подай нам благодать і силу, щоб ми сподобилися співати Тобі розумно і молитися безперестанно, в страхі і трепеті дбаючи про своє спасіння заступництвом Христа Твого. Пом'яни, Господи, і тих, що вночі до Тебе взивають, вислухай їх і помилуй, впокори під ноги їхні невидимих і войовничих ворогів.

Бо Ти єси Цар миру і Спас душ наших, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Сідальний дня, голос 1.

Випросивши у Пилата, Йосиф обгортає плащаницею чистою пречисте тіло і, намастивши божественними пахощами, погребав в новому гробі; у той же час жони-мироносиці взивали: покажи нам, Христе, як прорік, воскресіння Твоє.

Слава... І нині...

Вжахнулися собори ангелів, коли побачили, що у гріб кладуть, як мертвого, Безсмертного, що в лоні Отця перебуває. Його чини ангельські оточують і славлять разом із мертвими у пеклі як Творця і Господа.

**Святого отця нашого Єпіфанія, єпископа Кіпрського
Слово на погребіння Божественного Тіла Господа і Спаса
нашого Ісуса Христа та про Зішестя Господа в пекло**

Що це? Сьогодні тиша велика на землі. Тиша велика і разом з тим мовчання. Тиша велика, бо Цар спить. Земля злякалась і замовкла, адже Бог плоттю заснув і всіх, одвіку поснулих, підняв. Бог у плоті помер, і пекло затремтіло. Бог на короткий час заснув і тих, хто в пеклі знаходився, воскресив.

Де ж сьогодні весь той лемент, галас і крики проти Христа, які ще недавно лунали, о беззаконні? Де юрба, ополчення, військо, обладунки і списи? Де вельможі, священники і судді неправедні? Де смолоскипи, мечі і безладний гамір? Де юрба, глузування і нікчемна сторожа? Істинно сказано, що люди задумували пусте і марне. Вдарили вони Наріжний Камінь – Христа – та самі розбилися! Билися щосили об Скелю непохитну, та самі розбивалися, немов хвилі об камінь і розсипалися в бризки. Вдарялись об нескорену Вершину і самі ламалися. Вони підняли на Древі Скелю Життя, а вона, зійшовши, сокрушила їх. Зійшло під землю божественне Сонце – Христос, і настала у світі темрява на весь вечір.

Сьогодні спасіння сущим на землі і одвіку сущим у надрах землі. Сьогодні спасіння світові, і видимому і невидимому. Подвійне сьогодні Господнє пришествя, подвійний промисел, подвійне чоловіколюбство, подвійне сходження і пониження в любові до немочі людської, подвійні людей відвідини: з Неба – на землю, а з землі – під землю сходить Бог!

Брама пекла відчиняється – всі одвіку померши, радуйтеся! Ви, що в темряві і тіні смерті сидите, – прийміть Світло велике! Між рабами – Господь, між мертвими – Бог, між смертними – Життя, між винними – Безвинний, між поневоленими – Визволитель, між в'язнями темряви – Світло Невечірнє, між бранцями безодні найглибшої – Вищий від небес. Христос на землі, щоб ми увірували, Христос між мертвими, щоб ми зійшли й узріли також і тамтешні таїнства. Пізнаймо сокровенні чудеса Сокровенного під землею, навчимося, як і тим, що перебувають у пеклі звіщається Благовістя.

Учора Він явив Свій Промисел, сьогодні ж – владу; вчора – неміч, сьогодні ж – усевладність; учора – людське, сьогодні ж –

Божественне.

Вчора Його били по лиці, сьогодні ж Він сяйвом Божества руйнує твердиню пекла.

Вчора Його було зв'язано, сьогодні ж Він нерозривними путами зв'язує мучителя.

Вчора Його було засуджено, сьогодні ж Він засудженим свободу дарує.

Вчора слуги Пілата глузували з Нього, сьогодні ж сторожі пекла побачили Його й затрепетали. Амінь.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Псалом 150:

Помилуй мене, Боже, з великої милости Твоєї, і з великого милосердя Твого прости провини мої. Особливо омий мене від беззаконня мого і від гріха мого очисти мене. Бо беззаконня моє я знаю, і гріх мій повсякчас переді мною. Проти Тебе єдиного я згрішив і лукаве перед Тобою вчинив, отже, праведний Ти у слові Твоїм і справедливий у присуді Твоїм. Ось бо в беззаконні зачатий я, і в гріхах породила мене мати моя. Бо Ти істину полюбив єси, невідоме й таємне мудрости Твоєї явив Ти мені. Окропи мене ісопом – і очищуся, омий мене – і стану біліший від снігу. Дай мені почути радість і веселість – і зрадіють кості мої упокорені. Відверни лице Твоє від гріхів моїх і прости всі беззаконня мої. Серце чисте створи в мені, Боже, і духа праведного віднови в нутрі моєму. Не відкинь мене від лица Твого і Духа Твого Святого не відними від мене. Поверни мені радість спасіння Твого і духом могутнім укріпи мене. Навчатиму беззаконників шляхів Твоїх, і нечестиві навернуться до Тебе. Визволи мене від вини кривавої, Боже, Боже спасіння мого, і язик мій радісно славитиме правду Твою. Господи, відкрий уста мої, і уста мої сповістять хвалу Твою. Бо коли б Ти жертви забажав, приніс би я: всепалення Ти не бажаєш. Жертва Богові – це дух упокорений, серцем скорботним і смиренным Ти не погордуєш. Ублажи, Господи, благоволінням Твоїм Сион, і нехай збудуються

стіни єрусалимські. Тоді буде угодна Тобі жертва правди, приношення і всепалення, тоді покладуть на Жертовник Твій тельців.

І співаємо канон на голос 6, від першої пісні до шостої творіння Марка монаха, єпископа Ідрунтського, ірмоси ж творіння жінки Касії, а від шостої пісні творіння преподобного Косми. В кінці кожної пісні обидва кліроси повторюють ірмос разом.

Пісня 1

Ірмос: Того, Хто хвилею морською колись гнобителя-мучителя покрив, діти спасених під землею поховали; а ми, як діви, Господу співаймо: славно бо прославився.

Приспів: Слава Тобі, Боже наш, слава Тобі *(на кожен до пісні 6)*

* Господи Боже мій, співи погребальні і пісню надгробну Тобі приношу, бо Ти погребінням Своім вхід до життя мені відкрив і смертю смерть і пекло умертвив.

* Вгорі — на престолі, і внизу — у гробі; небесні й земні, розмірковуючи над смертю Твою, Спасе мій, захиталися через умертвлення Твоє, бо незбагненно було бачити Тебе мертвим, Життєдавче.

Слава... І нині...

Щоб Своєю славою все наповнити, зійшов Ти в глибини землі; від Тебе не приховалася природа моя, що від Адама; і похований, Ти мене, зітлілого, оновлюєш, Чоловіколюбче.

Пісня 3

Ірмос: Тебе, що на водах усю землю повісив недержимо, побачивши розіп'ятим на лобнім місці, творіння з жаху великого тремтіло, ззиваючи: нема святого, крім Тебе, Господи.

* Багатьма ознаками провістив Ти погребіння Своє, Владико, а нині таємниці Твої як Бог відкрив і суцим у пеклі, що ззивали: нема святого, крім Тебе, Господи.

* Простягнув Ти руки і з'єднав давно розсіяних, оповитий же плащаницею, Ти визволив, Спасе, і в гробах закутих, що взивають: нема святого, крім Тебе, Господи.

Слава... І нині...

Гробом і печатями тримали Тебе з волі Твоєї, Неосяжний, бо силу могутності Своєї виявив Ти, Чоловіколюбче, тим, хто співає: нема святого, крім Тебе, Господи.

Сідальний, голос 5: Воїни, що стерегли гріб Твій, Спасе, попадали, як мертві, від сяйва ангела, що з'явився і сповістив жонам-мироносицям про воскресіння Твоє. Славимо Тебе, Переможця тління, припадаємо до Тебе, Єдиного Бога нашого, що воскрес із мертвих.

Пісня 4

Ірмос: На хресті Твоє Божественне приниження провидівши, Аввакум, вжахнувшись, сказав: Ти, Благий, владу сильних знищив, зійшовши до сущих у пеклі як всемогутній.

* Сьомий день сьогодні освятив Ти, що його благословив у давнину для спочинку від праці, всьому бо даєш почин і оновлюєш Ти, Спасе мій, — і суботу шануєш, і нас навчаєш.

* Коли силою Божественною переміг Ти, душа Твоя відділилася від тіла, тоді розірвав Ти кайдани смерті і пекла могутністю Твоєю, Слове.

Слава... І нині...

Зустріло Тебе, Слове, пекло і засмутилося, бачачи чоловіка, вкритого ранами — й обоженого і Всемогутнього; і від цього страшного явища загинуло.

Пісня 5

Ірмос: Богоявлення Твого, Христе, що для нас милостиво явилось, Ісає побачив світло невечірнє і, з ночі пильнуючи, взивав: воскреснуть мертві, і встануть суці у гробах, і всі земнородні зрадять.

* Ти відновлюєш земне, Сотворителю, Сам ставши земним, а плащаниця і гріб виявляють таємницю, що в Тобі, Слове; благообразний Йосиф, замість батька Твого, до погребіння Тебе готує; в Тобі дивно оновлюється моє єство.

* Смертне смертю, а погребінням тлінне Ти перетворюєш на нетлінну Богоподібну природу, тіло бо Твоє, Владико, не зазнало тління і душа Твоя незбагненно не залишилась у пеклі.

Слава... І нині...

Народжений непорочною Дівою і проколотий у ребра, Ти через Неї, Творче мій, Єву оновив; Адама, що надприродно заснув природним сном, Ти, Життя, воскресив від сну і тління як всемогутній.

Пісня 6

Ірмос: Взятий був, але не втриманий у пащі китовій Іона, Твій прообраз, Христе, що на страждання й поховання віддав Себе, мов із чертога, із звіра вийшов; дорікав же й варті Своїй: стережете даремно і марно, а милість Божу зневажили.

* Били Тебе, та не відділився Ти, Слове, від тіла, яке прийняв; хоч і зруйнований був храм Твій під час страждань, але й тоді Божество і людська природа залишались єдиними у Тобі, бо в обох природах був Ти Син, Слово Боже, Бог і Чоловік.

* Чоловіковбивчим, а не боговбивчим був Адамів гріх, бо хоч і постраждало Твоєї плоті земне єство, та Божество залишилося неприступним для страждань, а тлінне Твоє Ти перетворив на нетлінне, і джерело життя нетлінного явив Ти воскресінням.

Слава... І нині...

Царює ще пекло над родом людським, але не вічно, бо, будучи покладеним у гробі, Ти, Безсмертний, животворчою рукою владу смерти знищив і провістив від віку сущим у пеклі визволення істинне, Спасе, воскресши із мертвих першим.

Кондак, голос 6: Той, Хто безодню замкнув, мертвим стає і, обгорнутий плащаницею та смирною намащений, кладеться у гробі Безсмертний подібно до смертних. Прийшли жони

намастити Його миром, плачучи гірко і промовляючи: субота ця преблагословенна, бо нині Христос заснув, а на третій день воскресне.

Ікос: Вседержитель світу на хрест піднесений — і ридає все творіння, бачачи Його нагого розіп'ятим на дереві, сонце проміння сховало, і зорі погасли; земля ж від великого страху затряслася, і море побігло, і каміння розпалося, багато гробів відкрилося, і тіла святих людей воскресли, пекло внизу стогне, а юдеї злоумишляють обмовити Христове Воскресіння; жони ж звивають: субота ця преблагословенна, бо нині Христос заснув, а на третій день воскресне.

Пісня 7

Ірмос: Несказанне чудо: Той, Хто преподобних юнаків із полум'я в печі визволив, кладеться до гробу мертвий, бездиханний на спасіння нам, що співаємо: Визволителю Боже, благословен єси.

Дан.3:55: Благословенний Ти на престолі слави Царства Твого і прехвальний і преславний повіки.

Вразилося пекло у саме серце, коли прийняло Пораненого списом у ребра, і стогне, знесилюване вогнем Божества на спасіння нас, що співаємо: Визволителю Боже, благословен єси.

:56: Благословенний Ти на тверді небесній і прехвальний і преславний повіки.

Багатий гріб, бо, прийнявши в себе нібито сплячого Творця, став скарбницею Божественного життя на спасіння нас, що співаємо: Визволителю Боже, благословен єси.

Слава... І нині...

Єдине й нерозлучне було Божество Христове: і в пеклі, і в гробі, і в раю з Отцем і Духом, — на спасіння нас, що співаємо: Визволителю Боже, благословен єси.

Пісня 8

Ірмос: Вжахлися від страху, небо, нехай сколихнуться основи землі: ось бо до мертвих прирівнюється Той, що в небі живе і в

малому гробі дивно ховається. Його ж, юнаки, благословляйте, священники, оспівуйте, люди, прославляйте по всі віки.

Дан.3:88: Благословляйте, Ананія, Азарія і Мисаїл, Господа оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Зруйновано пречистий Храм, але Він відбудовує занепалу скинію: бо до першого Адама, аж до пекельних сховищ, зійшов Другий, що в небі живе. Його ж, юнаки, благословляйте, священники, оспівуйте, люди, прославляйте по всі віки.

Благословляйте, апостоли, пророки і мученики Господні, Господа оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Втрачають відвагу ученики, Йосиф же з Аримафеї сміливо діє: побачивши Бога всіх, мертвого й нагого, випрошує й погрібає Його, взиваючи: Його ж, юнаки, благословляйте, священники, оспівуйте, люди, прославляйте по всі віки.

Благословімо Отця, і Сина, і Святого Духа, Господа нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

О чудо нове! О милосердя! О несказанне терпіння! З волі Своєї під землею запечатується Той, що в небі живе, і, як облесника, обмовляють Бога; Його ж, юнаки, благословляйте, священники, оспівуйте, люди, прославляйте по всі віки.

Пісня 9

Ірмос: Не ридай по Мені, Мати, бачачи у гробі Сина, що Його в утробі безсіменно зачала еси: встану бо, і прославлюся, і назавжди піднесу із славою, як Бог, тих, що з вірою й любов'ю Тебе величають.

Лк.1:78-79^а: з ласкавого милосердя Бога нашого, як ним відвідав нас Схід з неба просвітити тих, що у темряві й тіні смертній сидять

При дивному Різді Твоєму, не зазнавши надприродно страждань, Я блаженна була, безначальний Сину. Нині ж, коли бачу Тебе, Боже Мій, мертвим і бездиханним, скорботою, як мечем, крається серце Мое; але воскресни, і Я звеличусь.

:79^б: Спрямувати ноги наші на шлях миру.

З волі Моєї земля покриває Мене, Мати Моя, і пекельна варта жахається, бачачи Мене, одягненого у скривавлену одягу помсти; ворогів же уразивши хрестом як Бог, воскресну Я і звеличу Тебе.

Слава... І нині...

Нехай радується творіння, нехай веселяться всі земнородні, вороже бо пекло в полоні; жони з миром нехай зустрічають Мене; праотця Адама з Своєю визволю і на третій день воскресну.

Екзапостиларій, глас 2: Свят Господь Бог наш (*тричі*).

Субота нам свята, Субота великая просвітлася, в яку покоадений у гробі Визволитель Бог наш, и триденним Воскресінням повстав від гроба.

Хвалить, на голос 2:

Пс.150:6: Все, що дише, нехай хвалить Господа.

Пс. 148:1: Хвалить Господа з небес! Хвалить Його у вишніх.

Тобі належить пісня Богові.

:2: Хвалить Його, всі ангели Його, хвалить Його, всі Сили Його.

Тобі належить пісня Богові.

Пс.150:2: Хвалить Його в могутності сили Його; хвалить його за безмежну велич Його.

Сьогодні приймає гріб Того, Хто в руках Своїх тримає творіння; каменем покривається Той, Хто небеса добродіємством укриває; спить Життя, і пекло тремтить, і Адам із кайданів визволяється. Слава провидінню Твоєму, яким Ти звершив упокоєння вічне, дарував нам, Боже, всесвяте Твоє з мертвих воскресіння.

:3: Хвалить Його голосом сурми; хвалить його на арфі і гусях.

Що за видіння ми бачимо? Яке справжнє упокоєння! Цар віків, Який стражданням Своїм звершив провидіння, у гробі суботствує, подаючи нам нове суботство — упокоєння. Йому ж співаймо: воскресни, Боже, Судде землі, бо Ти царюєш повіки, маючи безмірну велику милість.

:4: Хваліть Його хором під тимпани; хваліть його на струнах і органах.

Прийдіть, побачимо Життя наше, що у гробі лежить, щоб сущих у гробах оживити. Прийдіть сьогодні поглянути на Померлого з Іудиного роду, і разом з пророком до Нього вживаймо: ліг і заснув Ти, як лев. Хто ж збудить Тебе, Царю? Але встань самовладно, бо віддав Себе добровільно за нас, Господи, слава Тобі.

:5-6: Хваліть Його на органах милозвучних; хваліть Його на цимбалах і зі співами. Все, що дише, нехай хвалить Господа

Голос 6: Випросив Йосиф тіло Ісусове і поклав Його в новому гробі своєму, бо подобало Йому із гробу, як із чертога, вийти. Господи, Ти владу смерти зруйнував і двері райські людям відкрив, слава Тобі.

Слава... голос 6.

Цей великий день Мойсей таємно прообразував, кажучи: і благословив Бог день сьомий. Ця бо субота благословенна — це є день упокоєння, коли спочив від усіх діл Своїх Єдинородний Син Божий, провидінням — помирає, плоттю суботствує — упокоюється, але знову повертає Собі Божественну силу воскресінням і дарує нам життя вічне як єдиний милосердний і Чоловіколюбець.

І нині...

Богородичний, глас 2: Преблагословенна еси, Богородице Діво, бо Той, Хто тіло прийняв від Тебе, пекло полонив, Адама викликав, прокляття знищив, Єву звільнив, смерть умертвив і нас оживив. Тому, співаючи, вживаймо: благословенний Христос Бог, що так благозволив, слава Тобі.

Під час співу хвалітних стихир предстоятель входить у вівтар, одягається в усі (чорні) ризи і при співі богородичного **Преблагословенна еси, Богородице Діво...** відкриває Святі врата, виходить із вівтаря і, вставши перед плащаницею, виголошує

П: Слава Тобі, що показав нам світло!

Н: Слава в вишніх Богу, і на землі мир, між людьми благовоління. Хвалимо Тебе, благословимо Тебе, поклоняємось

Тобі, прославляємо Тебе, дякуємо Тобі ради великої слави Твоєї. Господи, Царю Небесний, Боже Отче, Вседержителю, Господи, Сину Єдинородний, Ісусе Христе, і Святий Душе.

Господи Боже, Агнче Божий, Сину Отця, Ти, що береш гріхи світу, помилуй нас. Ти, що береш гріхи світу, прийми молитву нашу. Ти, що сидиш праворуч Отця, помилуй нас. Бо Ти Єдиний Святий, Ти Єдиний Господь, Ісус Христос, задля слави Бога Отця. Амінь.

Повсякчас благословлятиму Тебе і вихвалюватиму ім'я Твоє поки віку і на віки вічні.

Предстоятель кадить Плащаницю

Сподоби, Господи, в день цей без гріха зберегтися нам. Благословен еси, Господи, Боже отців наших, і хвальне, і прославлене ім'я Твоє навіки. Амінь. Нехай буде, Господи, милість Твоя на нас, бо ми надіємось на Тебе.

Благословенний Ти, Господи, навчи мене заповітів Твоїх (*тричі*). Господи, пристановищем нашим був Ти від роду й до роду. Я сказав: Господи, помилуй мене, зціли душу мою, бо нагрішив я перед Тобою. Господи, до Тебе вдаюсь, навчи мене творити волю Твою, бо Ти Бог мій, бо в Тобі джерело життя; в сяйві Твоєму побачимо світ. Нехай завжди буде милість Твоя на тих, що визнають Тебе.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас (*тричі*).

Слава... І нині...

Святий Безсмертний, помилуй нас.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.

Благообразний Йосиф, з древа знявши пречистеє тіло Твоє, плащаницею чистою обгорнувши і пахощами у гробі новім покривши, поклав.

І одразу тропар пророцтва, голос 2:

Ти, що тримаєш кінці світу, Христе, зволив у гробі триматися, щоб від загибелі пекельної визволити людей і, воскресши, оживити нас як Бог Безсмертний.

Прокимен, голос 4: Воскресни, Господи, поможи нам і визволи нас імені Твого ради (Пс. 43:27).

Стих: Боже, вухами нашими почули ми і отці наші сповістили нам. (Пс. 43:1)

Стих: Тобою, Боже, будемо хвалитися кожен день, і ім'я Твоє будемо славити повіки. (Пс. 43:9)

Стих: За Тебе, Господи, вбивають нас кожен день, ми стали як вівці, що призначені на заколення. (Пс. 43:23)

Стих: Душа наша принижена до пороху, і серце наше в землю втопане. (Пс. 43:26)

Пророцтва Єзекиїля читання (Єз. 37: 1-14)

Була надо мною Господня рука, і Дух Господній випровадив мене, і спинив мене серед долини, а вона повна кісток! І Він обвів мене біля них навколо, аж ось їх дуже багато на поверхні долини, і ось вони стали дуже сухі! І сказав Він мені: Сину людський, чи оживуть оці кісті? А я відказав: Господи Боже, Ти знаєш! І сказав Він мені: Пророкуй про ці кісті, та й скажеш до них: Сухі кісті, послухайте слова Господнього! Так говорить Господь Бог до цих кісток: Ось Я введу у вас духа і ви оживете! І дам на вас жили, і виросте на вас тіло, і простягну на вас шкіру, і дам у вас духа, і ви оживете. І пізнаєте ви, що Я Господь! І пророкував я, як наказано. І знявся шум, коли я пророкував, і ось гуркіт, а кісті зближалися, кістка до кістки своєї. І побачив я, аж ось на них жили, і виростло тіло, і була натягнена на них шкіра зверху, та духа не було в них. І сказав Він мені: Пророкуй до духа, пророкуй, сину людський, та й скажеш до духа: Так говорить Господь Бог: Прилинь, духу, з чотирьох вітрів, і дихни на цих забитих, і нехай оживуть! І я пророкував, як Він наказав був мені, і ввійшов у них дух, і вони ожили, і поставали на ноги свої, військо дуже-дуже велике!... І

сказав Він мені: Сину людський, ці кості вони весь Ізраїлів дім. Ось вони кажуть: Повисихали наші кості, і загинула наша надія, нам кінець! Тому пророкуй та й скажеш до них: Так говорить Господь Бог: Ось Я повідчиняю ваші гроби, і позводжу вас із ваших гробів, мій народе, і введу вас до Ізраїлевої землі! І пізнаєте ви, що Я Господь, коли Я повідчиняю ваші гроби, і коли позводжу вас із ваших гробів, Мій народе! І дам Я в вас Свого Духа, і ви оживете, і вміщу вас на вашій землі, і пізнаєте ви, що Я, Господь, сказав це й зробив, говорить Господь.

Прокимен, голос 7: Воскресни, Господи, Боже мій, нехай піднесеться рука Твоя, не забудь убогих Твоїх до кінця (Пс. 9:33).

Стих: Славитиму Тебе, Господи, всім серцем моїм, розповіда-тиму про всі чудеса Твої. (Пс. 9:2)

Стих: Буду веселитися й хвалитися Тобою, буду співати імені Твоєму, Всевишній. (Пс. 9:3)

Стих: Господь перебуває повік. Він приготував для суду Престіл Свій. (Пс. 9:8)

Стих: Він буде судити вселенну за правдою, розсудить народи за справедливістю. (Пс. 9:9)

Стих: І буде Господь пристановищем пригнобленому і захистом у скорботі. (Пс. 9:10)

До Коринф'ян послання святого апостола Павла читання (1 Кор. 5:6-8, **з'я** 133 + Гал. 3:13-14, **з'я** 206)

Браття, хіба ви не знаєте, що мала розчина все тісто заквашує? Отож, очистьте стару розчину, щоб стати вам новим тістом, бо ви прісні, бо наша Пасха, Христос, за нас у жертву принесений. Тому святкуймо не в давній розчині, ані в розчині злоби й лукавства, але в опрісноках чистоти та правди. Бо Христос відкупив нас від прокляття Закону, ставши прокляттям за нас, як написано: «Проклятий усякий, хто висить на дереві» (Повт.21:23), щоб Авраамове благословення в Ісусі Христі поширилося на поган, щоб обітницю Духа прийняти нам вірою.

Алилуя, голос 5: Нехай воскресне Бог, і розвіються вороги Його, і нехай побіжать від лица Його ненависники Його. (Пс. 67:2)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Стих: Як щезає дим, нехай щезнуть, як тоне віск від лица вогню. (Пс. 67:3.а)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Стих: Так нехай загинуть грішники від лица Божого, а праведники нехай звеселяться. (Пс. 67:3.б-4.а)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Стих: Нехай радіють перед Богом, нехай святкують у радості. . (Пс. 67:4.б)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Співайте Богові, співайте імені Його. (Пс. 67:5.а)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Рівняйте дорогу перед Тим, Хто йде, як Переможець. (Пс. 67:5.б)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Господь – ім'я Йому, радійте перед лицем Його. (Пс. 67:5.в)

Н: Алилуя, алилуя, алилуя.

Євангеліє Від Матфея святого Євангелія читання

(Мф 27:62-66, **зл** 114)

А наступного дня, що за п'ятницею, до Пилата зібралися первосвященики та фарисеї, і сказали: Пригадали ми, пане, собі, що обманець отой, як живий іще був, то сказав: По трьох днях Я воскресну. Звели ж гріб стерегти аж до третього дня, щоб учні Його не прийшли, та й не вкрали Його, і не сказали народіві: Він із мертвих воскрес! І буде остання обмана гірша за першу... Відказав їм Пилат: Сторожу ви маєте, ідіть, забезпечте, як знаєте. І вони відійшли, і, запечатавши каменя, біля гробу сторожу поставили.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Проповідь

ПОТРІЙНА ТА БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЇ

Д: Голови наші вклонімо перед Господом.

Н: Тобі, Господи.

П: Господи Святий, що на небі перебуваєш, і смиренних доглядаєш, і всевидячим оком Твоїм все творіння бачиш, перед Тобою вклонилися ми душею й тілом, і молимося Тобі: простягни невидиму руку Твою з святої Оселі Твоєї і поблагослови всіх нас; і, якщо згрішили чимсь вільно чи невільно, прости, як Бог Благий і Чоловіколюбчець, подаючи нам добро Твоє земне й небесне.

Бо Тобі належить милувати і спасати нас, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

П: Слава Тобі, Христе Боже, надіє наша, слава Тобі.

Н: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні, амінь. Господи помилуй, Господи помилуй, Господи помилуй. [Владико,] благослови.

П: Христос, істинний Бог наш, що заради нас, людей, і заради нашого спасіння страшні муки, і животворчий хрест, і добровільне погребіння тілом прийняти зволив, молитвами Пречистої Своєї Матері...

Після відпусту співаємо стихиру, цілуючи Плащаницю: Прийдіть, вшануймо Йосифа приснопам'ятного, що вночі до Пилата прийшов і Життя всіх випросив: «Дай мені Цього Подорожнього, що не має де голови прихилити; дай мені Цього Подорожнього, Його ж бо ученик лукавий на смерть продав; дай мені Цього Подорожнього, що Його Мати, бачачи на хресті розп'ятим, ридаючи, голосила і по-материнськи промовляла: «О горе Мені, Світло Моє і Серце Моє улюблене! Симеоном бо провіщене в церкві нині сталося: Моє серце меч пройняв. Ти ж на радість воскресінням Твоїм Мій плач оберни». Поклоняємось страстям Твоїм, Христе; поклоняємось страстям Твоїм, Христе; поклоняємось страстям Твоїм, Христе, і святому Воскресінню.

СЛУЖБА БОЖА ВЕЛИКОЇ СУБОТИ

У Великий Четвер Служба Божа св. Апостола Якова відправляється ввечері й починається з вечірньої.
Предстоятель одягає світлі підризник і поручі, але чорну фелонь, і благословляє, виголошуючи:

Благословенне Царство Отця, і Сина, і Святого Духа, † нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Народ: Амінь. **Або починаючи з другої частини благословення (після †), де є такий звичай.**

П: Прийдіть, поклонімоь Цареві нашому Богу.

Н: Прийдіть, поклонімоь і припадімо до Христа, Царя нашого Бога.

П: Прийдіть, поклонімоь і припадімо до Самого [Господа Ісуса] Христа, Царя і Бога нашого.

Псалом 103

ВЕЛИКА ЄКТЕНІЯ

з додатковими проханнями про охрещених:

Д: За рабів Божих (*імена*), що в цю ніч Христова Воскресіння приходять до святого хрещення, і за спасіння їх Господеві помолимоь.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб стали вони синами світла і вічного блага спадкоємцями, Господеві помолимоь.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб з'єдналися вони з Христом, Богом нашим, і стали причасниками смерти і воскресіння Його, Господеві помолимоь.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб зберегли вони одержу хрещення і дар Духа в чистоті й непорочності в день страшний Христа Бога нашого, Господеві помолимося.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб вода святого хрещення стала для них купіллям нового життя, позбавленням гріхів і одержею нетління, Господеві помолимося.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб почув Господь Бог голос моління нашого, Господеві помолимося.

Н: Господи, помилуй.

Д: Щоб визволитися їм і нам від усякої журби, гніву, небезпеки та недолі, Господеві помолимося.

Д: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Н: Господи, помилуй.

Д: Пресвяту, пречисту, преблагословенну, славну Владичицю нашу Богородицю і Вседіву Марію з усіма святими пом'янувши, самі себе и один одного і все життя наше Христу Богові віддамо.

Н: Тобі, Господи.

П: Ми, що вдень баченням Твого, Господи, великодїства в творінні наситилися і через це Тебе як Першопричину всього і надприродних чудес Творця прездивовано прославили, також і по закінченню дня достойно Тобі хвалу приносимо, усвідомлюємо провидіння великої Твоєї премудрості, бо Ти насунув темряву, і ніч настала, людям відпочинок від праці даючи, а звірям здобичу на поживу. І ми з пророком взиваємо Тобі: як величні діла Твої, Господи! все премудро створив Ти. Тому молимо Тебе, Владико Чоловіколюбче, щоб не зайшло нам у гніві нашому Сонце правди Твоє, але завжди нас світлом Твоєї благодаті просвітлюй, щоб ми вдень і вночі славили неосяжне Твоє величчя.

Б: Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

На Господи, взиваю... Стихири воскресні з Октоїха, голос 1:

Пс129:3-4: Якщо на беззаконня наші зважатимеш, Господи, Господи, хто встоїть? Але у Тебе змилування є.

Вечірні наші молитви прийми, святий Господи, і подай нам відпущення гріхів, бо Ти єдиний, Хто явив світові воскресіння.

:5: Ради імені Твого я надіюся на Тебе, Господи; терпіла душа моя у слові Твоїм, уповає душа моя на Господа.

Оточіть, люди, Сион, обійміть його, дайте славу Тому, Хто в ньому воскрес із мертвих, бо Він Бог наш, Який визволив нас від беззаконь наших.

:6: Від ранньої зорі до ночі, від ранньої зорі нехай уповає Ізраїль на Господа.

Прийдіть, люди, заспіваймо і поклонімося Христу, прославляючи воскресіння Його з мертвих, бо Він Бог наш, що визволив світ від спокуси ворожої.

:7: Бо у Господі милість і велике у Нього визволення, і Він визволить Ізраїля від усіх беззаконь його.

Стражданням Твоїм, Христе, від страждань ми визволилися і воскресінням Твоїм від тління спаслися. Господи, слава Тобі.

Інші стихири Великої суботи:.

Пс.116:1: Хваліть Господа, всі народи, прославляйте Його, всі люди.

Голос 8: Сьогодні пекло, стогнучи, взиває: краще було б мені Марією Народженого не приймати, бо прийшов Він проти мене, державу мою зруйнував і ворота мідні розбив; душі, які я тримало раніше, Він як Бог воскресив. Слава, Господи, Хресту Твоєму і Воскресінню Твоєму.

:2: Бо велика милість Його над нами й істина Його перебуває вічно.

Сьогодні пекло, стогнучи, взиває: розпалася моя держава колишня. Пастир розіп'явся й Адама воскресив. Тих, над якими я царювало, — втратило я; а тих, яких спромоглося я поглинути, всіх повернуло. Розіп'ятий спустошив гроби, і знемагає держава смерті. Слава, Господи, Хресту Твоєму і Воскресінню Твоєму.

Слава... голос 6:

Цей великий день Мойсей таємно прообразував, кажучи: і благословив Бог день сьомий. Ця бо субота благословенна — це є день упокоєння, коли спочив від усіх діл Своїх Єдинородний Син Божий, провидінням — помирає, плоттю суботствує — упокоюється, але знову повертає Собі Божественну силу воскресінням і дарує нам життя вічне як єдиний милосердний і Чоловіколюбчець.

І нині...

Богородичний, догматик, голос 1: Хмарою вічного світла пророк назвав Тебе, Діво, бо Слово Отця, Христос Бог наш, немов дощ на руно, зійшовши на Тебе і від Тебе народившись, світ просвітив, спокусу знищив. Благаємо, Пресвята, не переставай щиро молити Його за нас, що істинною Богородицею визнаємо Тебе.

Д: Премудрість, станьмо побожно!

П: Світло Христове просвітлює всіх!

Світло тихе... без входу і повторень, світільники не запалюється, предстоятель кадить Плащаницю:

Світло Тихе святої слави Безсмертного Отця Небесного, Святого, Блаженного, Ісусе Христе! Доживши до заходу сонця, побачивши світло вечірнє, оспівуємо Отця, Сина, і Святого Духа – Бога. Достойно є повсякчас вихваляти Тебе голосами преподобними, Сину Божий, що життя даєш; тим-то й світ Тебе славить.

Прокимен голос 5: Вся земля нехай поклониться Тобі й співає Тобі. Нехай співає імені Твоєму, Вишній! (Пс. 65:4).

Стих: Викликніть Господу, вся земле! Співайте ж імені Його, віддайте славу й хвалу Йому (Пс. 65:1-2).

Стих: Промовляйте Богові: Як величні діла Твої! (Пс. 65:3).

Усі читання біля Плащаниці. Перше читає предстоятель.

Буття читання (Бут. 1:1-13).

На початку Бог створив небо та землю. А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води. І сказав Бог: Хай станеться світло! І сталося світло. І побачив Бог світло, що добре воно, і Бог відділив світло від темряви. І Бог назвав світло: День, а темряву назвав: Ніч. І був вечір, і був ранок, день перший. І сказав Бог: Нехай станеться твердь посеред води, і нехай відділяє вона між водою й водою. І Бог твердь учинив, і відділив воду, що під твердю вона, і воду, що над твердю вона. І сталося так. І назвав Бог твердь небо. І був вечір, і був ранок день другий. І сказав Бог: Нехай збереться вода з-під неба до місця одного, і нехай суходіл стане видний. І сталося так. І назвав Бог суходіл: Земля, а місце зібрання води назвав: Море. І Бог побачив, що добре воно. І сказав Бог: Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в ньому насіння його на землі. І сталося так. І земля траву видала, ярину, що насіння розсіває за родом її, і дерево, що приносить плід, що насіння його в нім за родом його. І Бог побачив, що добре воно. І був вечір, і був ранок, день третій.

Після першого читання предстоятель йде з охрещуваними до баптистерія, де перевдягається в білий фелонь і хрестить їх

Пророцтва Ісаї читання (Іс. 60:1-16)

Уставай, світися, Єрусалиме, бо прийшло твоє світло, а слава Господня над тобою засяла! Бо темрява землю вкриває, а морок народи, та сяє Господь над тобою, і слава Його над тобою з'являється! І підуть народи за світлом твоїм, а царі за ясністю сяйва твого. Здійми свої очі навколо й побач: усі вони зібрані, і до тебе ідуть; сини твої йдуть іздалека, а дочок твоїх на руках он несуть! Побачиш тоді і роз'яснишся ти, сполохнеться й поширшає серце твоє, бо звернеться морське багатство до тебе, і прийде до тебе багатство народів! Безліч верблюдів закрис тебе, молоді ті верблюди з Мідіяну й Ефи, усі вони прийдуть із Шevi, носитимуть золото й ладан та хвали Господні звіщатимуть. Всі отари кедарські зберуться до тебе, барани невайотські послужать тобі, вони підуть усі на Мій вівтар, як жертва приємна, і Я прославлю дім слави Своєї! Хто вони, що летять, як та хмара, і немов голуби до своїх голубників? Бо до Мене збираються мореплавці, і найперше плывуть

кораблі із Таршішу, щоб привести синів твоїх здалека, з ними їхнє срібло та їхнє золото для Імені Господа, Бога твого, і для Святого Ізраїля, Він бо прославив тебе. І мури твої побудують чужинці, а їхні царі тобі будуть служити, бо в запалі гніву Свого Я був уразив тебе, а в Своїм уподобанні змилююся над тобою! І будуть постійно відкритими брами твої, ані вдень, ні вночі не замкнуться вони, щоб приносити до тебе багатство народів, і їхні царі щоб були припроваджені. Бо погинуть народ та те царство, що не схочуть служити тобі, і ці народи понищені будуть зовсім! Слава ліванська прибуде до тебе, кипарис, сосна й бук будуть разом, щоб приоздобити місце святині Моєї, і місце ніг Своїх Я пошаную. І зігнуті прийдуть до тебе сини твоїх кривдників, і кланяться будуть до стіп твоїх ніг усі ненависники, і тебе будуть кликати: Місто Господнє, Сіон Святого Ізраїлевого! За те, що була ти покинута та осоружна, о дочко Сіону, і через тебе ніхто не ходив, то вчиню тебе славою вічною, радістю з роду в рід! І будеш ти ссати молоко із народів, і груди царів будеш ссати, і пізнаєш, що Я то Господь, твій Спаситель, а твій Відкупитель Потужний Яковів!

Виходу читання (Вих. 12:1-11)

І сказав Господь до Мойсея й до Аарона в єгипетськiм краї, говорячи: Оцей місяць для вас початок місяців. Він вам перший між місяцями року. Скажіть усій ізраїльській громаді, говорячи: У десятий день цього місяця нехай візьмуть собі кожен ягня за домом батьків, ягня на дiм. А коли буде той дiм замалий, щоб з'їсти ягня, то нехай візьме він і найближчий до його дому сусід його за числом душ. Кожен згідно з їдою своєю полічиться на те ягня. Ягня у вас нехай буде без вади, самець, однорічне. Візьміть його з овечок та з кіз. І нехай буде воно для вас пильноване аж до чотирнадцятого дня цього місяця. І заколе його цілий збір Ізраїлевої громади на смерканні. І нехай візьмуть тієї крові, і нехай покроплять на обидва бокові одвірки, і на одвірок верхній у тих домах, що будуть їсти його в них. І нехай їдять тієї ночі те м'ясо, спечене на огні, та опрісноки. Нехай їдять його на гірких травах. Не їжте з нього сирового та вареного, звареного в воді, бо до їди тільки спечене на огні, голова його з голінками його та з нутром його. І не лишайте з нього нічого до ранку, а полишене з нього до ранку спаліть на огні. А їсти його будете так: стегна ваші підперезані, взуття ваше на ногах ваших, а палиця ваша в руці вашій, і будете ви їсти його в поспіху. Пасха це для Господа!

Прокимен, голос 5: Господь – Просвічення моє і Спаситель мій, кого убоюся?! (Пс. 26:1.а).

Стих: Господь – Захисник життя мого, кого устрашуся? (Пс. 26:1.б).

Стих: Одного прошу я у Господа, одного бажаю, щоб жити мені в домі Господньому усі дні життя мого (Пс. 26:4).

Стих: Бо Він сховає мене в домі Своїм у день біди, сховає в оселі Своїй, на скелю піднесе мене (Пс. 26:5).

Книги пророцтва Йони читання

І було слово Господнє до Йони, Аміттаєвого сина, таке: Устань, іди до Ніневії, великого міста, і проповідуй проти нього, бо їхнє зло прийшло перед лице Моє. І встав Йона, щоб утекти до Таршішу з-перед Господнього лица. І зійшов він до Яфи, і знайшов корабля, що йшов до Таршішу, і дав заплату його, і ввійшов у нього, щоб відплисти з ними до Таршішу з-перед Господнього лица. А Господь кинув сильного вітра на море, і знялася на морі велика буря, і вже думали, що корабель буде розбитий. І налякалися моряки, і кликали кожен до своїх богів, і викидали ті речі, що були на кораблі, до моря, щоб полегшити себе. А Йона зійшов до споду корабля, і ліг, і заснув. І приступив до нього керівник корабля, та й сказав йому: Чого ти спиш? Уставай, заклич до свого Бога, може згадає цей Бог про нас, і ми не згинемо. І сказали вони один до одного: Ідїть, і киньмо жеребки, та й пізнаємо, через кого нам оце лихо. І кинули вони жеребки, і впав жеребок на Йону. І сказали до нього: Об'яви ж нам, через що нам це лихо? Яке твое зайняття, і звідки ти йдеш? Який твій край, і з якого ти народу? І сказав він до них: Я єврей, і боюся я Господа, Небесного Бога, що вчинив море та суходіл. І налякалися ті люди великим страхом, і сказали до нього: Що це ти наробив? Бо ці люди довідалися, що він утікає з-перед Господнього лица, бо він це їм об'явив. І вони сказали до нього: Що ми зробимо тобі, щоб утихомирилось море, щоб не заливало нас? Бо море бушувало все більше. І сказав він до них: Візьміть мене, і киньте мене до моря, і втихомириться море перед вами; бо я знаю, що через мене оця велика буря на вас. І міцно гребли ці люди, щоб дістатися до суходолу, та не могли, бо море бушувало все більш проти них. І вони кликнули до Господа та й сказали: О Господи, нехай же не згинемо ми за душу цього чоловіка, і не давай на нас неповинної крові, бо Ти, Господи,

чиниш, як бажаєш! І підняли вони Йону, і кинули його до моря, і спинилося море від своєї лютости. І налякалися ці люди Господа великим страхом, і приносили Господеві жертви, і складали обітниці.

І призначив Господь велику рибу, щоб вона проковтнула Йону. І був Йона в середині цієї риби три дні та три ночі. І молився Йона до Господа, Бога свого, з утроби тієї риби, та й казав: Я кликав з нещастя свого до Господа, і відповідь дав Він мені, із нутра шеолу кричав я, і почув Ти мій голос! І Ти кинув мене в глибочинь, у серце моря, і потік оточив був мене. Усі хвилі Твої та буруни Твої надо мною пройшли. І сказав я: Я вигнаний з-перед очей Твоїх, проте ще побачу я храм Твій святий. Вода аж по душу мене обгорнула, безодня мене оточила, очерет обвиває кругом мою голову! Я зійшов аж до споду гори, а земля її засуви стали за мною навіки! Та підіймеш із ями життя моє, Господи, Боже Ти мій! Як у мені омлівала душа моя, Господа я спогадав, і молитва моя ця до Тебе долинула, до храму святого Твого! Ті, що тримаються марних божків, свого Милосердного кидають. А я голосною подякою принесу Тобі жертву, про що присягав я, те виконаю. Спасіння у Господа! І Господь звелів рибі, і вона викинула Йону на суходіл.

І було Господнє слово до Йони вдруге таке: Устань, іди до Ніневії, великого міста, і проповідуй на нього те слово, що Я говорив був тобі! І Йона встав, і пішов до Ніневії за Господнім словом. А Ніневія була місто велике-превелике, на три дні ходи. І зачав Йона ходити по місті, на один день ходи, і проповідував і казав: Ще сорок день, і Ніневія буде зруйнована! І ніневітяни ввірували в Бога, і оголосили піст, і позодягали верети, від найбільшого з них аж до найменшого. І дійшло це слово до царя Ніневії, і він устав зо свого трону, і скинув плаща свого з себе, і покритися веретою, та й сів на попелі. І він звелів кликнути й сказати в Ніневії з наказу царя та його вельмож, говорячи: Нехай не покуштують нічого ані людина, ані худоба, худоба велика чи худоба дрібна, нехай вони не пасуться, і нехай не п'ють води! І нехай покриваються веретами та людина й та худоба, і нехай сильно кличуть до Бога, і нехай кожен зверне з своєї дороги та від насильства, що в їхніх руках. Хто знає, може Бог обернеться й пожалує, і відвернеться з жару гніву Свого, і ми не погинемо! І побачив Бог їхні вчинки, що звернули зо своєї злої дороги, і пожалував Бог щодо того лиха, про яке говорив, що їм учинить, і не вчинив.

І було це для Йони на досаду, досаду велику, і він запалився. І молився він до Господа та й казав: О Господи, чи ж не це моє слово, поки я ще

був на своїй землі? Тому я перед тим утік до Таршішу, бо я знав, що Ти Бог милостивий та милосердий, довготерпеливий та многомилостивий, і Ти жалкуєш за зло. А тепер, Господи, візьми мою душу від мене, бо краще мені смерть від мого життя! А Господь відказав: Чи слушно ти запалився? І вийшов Йона з міста, і сів від сходу міста, і поставив собі там куреня, і сів під ним у тіні, аж поки побачить, що буде в місті. І виростив Бог рицинового куща, і він вигнався понад Йону, щоб бути тінню над його головою, щоб урятувати його від його досади. І втішився Йона від цього рицинового куща великою радістю. А при сході зірничі другого дня призначив Бог червяка, і він підточив рицинового куща, і той усох. І сталося, як сонце зійшло, то призначив Бог східнього гарячого вітра, і вдарило сонце на Йонину голову, і він зомлів. І він жадав, щоб йому померти, і казав: Краще мені смерть від мого життя! І промовив Бог до Йони: Чи слушно запалився ти за рициновий кущ? А той відказав: Дуже розлютився я, аж на смерть! І сказав Господь: Ти змилювався над рициновим кущем, над яким не трудився, і не плекав його, який виріс за одну ніч, і за одну ніч згинув. А Я не змилювався б над Ніневією, цим великим містом, що в ньому більше дванадцяти десятисячок люда, які не вміють розрізняти правиці своєї від своєї лівиці, та численна худоба?

Ісуса Навина читання (Нав. 5:10-15)

І таборували Ізраїлеві сини в Гілгалі, і справили Пасху ввечорі чотирнадцятого дня місяця на ерихонських степах. А назавтра по Пасці їли вони того самого дня з урожаю того Краю, опрісноки та пражене. І перестала падати манна з другого дня, як вони їли з урожаю того Краю, і вже більш не було Ізраїлевим синам манни, і їли вони того року з урожаю ханаанського Краю. І сталося, коли Ісус був при Єрихоні, то звів очі свої та й побачив, аж ось стоїть навпроти нього чоловік, а витягнений його меч у руці його. І підійшов Ісус до нього, та й сказав йому: Чи ти наш, чи наших ворогів? А той відказав: Ні, бо я вождь Господнього війська, тепер я прийшов. І впав Ісус на обличчя своє до землі, і вклонився, та й сказав йому: Що говорить мій пан своєму рабові? І сказав вождь Господнього війська до Ісуса: Скинь взуття своє з своїх ніг, бо це місце, на якому стоїш ти, святе воно! І зробив Ісус так.

Виходу читання
(Вих. 13:20-15:19)

І рушили сини Ізраїлеві від Сокхофа і стали табором в Ефамі, в кінці пустелі. Господь же йшов перед ними вдень у стовпі з хмари, показуючи їм дорогу, а вночі — у вогненному стовпі, освітлюючи шлях, щоб вони могли йти і вдень і вночі. Не зникав стовп хмаровий удень і стовп вогнений уночі з очей всього народу. І промовив Господь до Мойсея, кажучи: скажи синам Ізраїлевим, щоб вони повернули і стали табором перед Пі-Гахірофом, між Мигдолом і морем, перед Ваал-Цефоном; навпроти нього станьте табором біля моря. І скаже фараон народу своєму про синів Ізраїлевих: вони заблукали в землі цій, замкнула їх пустеля. Я ж розлючу фараонове серце, і він поженеться за ними, і покажу славу Мою на фараоні і всьому війську його; і зрозуміють єгиптяни, що Я — Господь. Так і вчинили. І звіщено було цареві єгипетському, що втік народ, і обурилося серце фараона і слуг його проти народу цього, і вони сказали: що це ми вчинили, навіщо відпустили ізраїльтян, щоб вони не працювали на нас? І повелів фараон запрягти колісницю свою, і взяв із собою людей своїх, добірних шістсот колісниць, і всі колісниці єгипетські, і начальників над усіма ними. І роз'ярив Господь серце фараона, царя єгипетського, і погнався він за синами ізраїльськими; сини ж Ізраїлеві йшли під рукою високою. І погналися за ними єгиптяни, і всі коні з фараоновими колісницями, і вершники, і все військо його, і настигли їх, коли вони стояли табором біля моря, при Пі-Гахірофі перед Ваал-Цефоном. Фараон наблизився, і сини Ізраїлеві озирнулись, аж ось єгиптяни гоняться за ними — і дуже злякалися, і криком зивали сини Ізраїлеві до Господа, і сказали Мойсеєві: хіба нема гробів у Єгипті, що ти привів нас умирати в пустелі? Що ти зробив із нами, вивівши нас із Єгипту? Чи не це саме ми говорили тобі в Єгипті: йди собі від нас, нехай ми залишимося у неволі в Єгипті? Бо краще нам бути в рабстві у єгиптян, ніж умерти в пустелі. І сказав Мойсей народові: не бійтеся, стійте — і побачите спасіння Господнє, яке Він вчинить сьогодні для нас, бо єгиптян, яких ви бачите нині, більше не побачите повіки. Господь буде боротись за нас, ви ж будьте спокійні. І сказав Господь Мойсеєві: чого ти зливаєш до Мене? Скажи синам Ізраїлевим, щоб вони йшли, а ти підними жезл свій і простягни руку свою на море і розділи його, і пройдуть сини Ізраїлеві посеред моря по суші. Я ж розлечую серце фараона і всіх єгиптян, і вони підуть услід за вами; і покажу славу Мою на фараоні й на всьому війську його, на колісницях і на вершниках його. І

зрозуміють єгиптяни, що Я — Господь, коли покажу славу Мою на фараоні, на колісницях і на вершниках його. І рушив тоді ангел Божий, що йшов перед станом синів Ізраїлевих та й став позад нього; і стовп хмаровий, що йшов перед ним, пересунувся й опинився позаду нього; і ввійшов у середину поміж станом єгипетським і станом ізраїльським, і був хмарою і темрявою для одних, і світив уночі для других, так що не наблизилися одні до одних усю ніч. І простягнув Мойсей руку свою на море, і відганяв Господь море сильним східним вітром усю ніч, і зробив море сушею, і розступилися води. І пішли сини Ізраїлеві посеред моря по суші: води ж були їм стіною праворуч і ліворуч. Погнались єгиптяни і ввійшли за ними всередину моря всі коні фараонові, колісниці його і вершники його. І в ранкову сторожу поглянув Господь на єгипетський стан із стовпа вогненного й хмарового та й змішав стан єгипетський; і відняв колеса у колісниць їхніх, тому вони ледве сунулися. І закричали єгиптяни: утікаймо від ізраїльтян, бо Господь воює за них проти єгиптянці сказав Господь Мойсеєві: простягни руку твою на море, і нехай води хлинуть назад на єгиптян, на колісниці їхні і вершників їхніх. І простягнув Мойсей руку свою на море, і на ранок вода повернулася на місце своє, а єгиптяни втікали назустріч воді. Так потопив Господь єгиптян посеред моря. І вода повернулася і покрила колісниці і вершників, і все військо фараонове, що ввійшло за ними в море; не лишилося жодного з них. А сини Ізраїлеві перейшли по сухому серед моря: води були їм стіною праворуч і ліворуч. І визволив Господь у той день ізраїльтян із рук єгиптян, і побачили сини Ізраїлеві єгиптян мертвими на березі моря. І побачив Ізраїль, яке велике чудо вчинив Господь над єгиптянами й убоявся народ Господа і повірив Господу і Мойсеєві — рабу Його. Тоді Мойсей і сини Ізраїлеві заспівали пісню Господу і співали так:

Читець проголошує: Співаймо Господеві! (**пісня 1**)

Народ співає на голос 5: Славно бо прославився.

Ч: Коня і вершника вкинув Господь у море.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Господь моя сила і слава моя, Він став моїм спасінням.

Славно бо прославився.

Ч: Він Бог мій, і прославлю Його; Бог отця мого, і звеличу Його.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Господь переможець у боротьбі, Господь ім'я Йому.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Колісниці фараона і військо його вкинув Він у море, і обрані воєначальники його потонули в Червоному морі.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Безодня покрила їх: вони пішли на дно, мов камінь.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Десниця Твоя, Господи, прославилася силою; десниця Твоя, Господи, розбила ворога.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Величчю слави Твоєї подолав Ти супротивників Твоїх. Ти послав гнів Твій, і він попалив їх, як соломі.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Від подиху Твого розступилися води, плин води стіною став, загула пучина посеред моря.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Ворог сказав: поженуся, настигну, розділю здобич; насититься ними душа моя, вийму меч мій, знищить їх рука моя.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Ти дмухнув духом Твоїм, і покрило їх море, мов свинець, потонули вони у великих водах.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Хто подібний до Тебе, Господи, між богами? Хто, як Ти, величний святістю, дивний у славі, Творець чудес?

Н: Славно бо прославився.

Ч: Ти простягнув правицю Твою — поглинула їх земля. Ти милістю Твою ведеш народ цей, який Ти визволив, супроводжуєш силою Твою до оселі святині Твоєї.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Почули народи і тремтять: жах обійняв жителів филистимських.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Тоді збентежилися князі едомські, трепет охопив вельмож моавських, засмутились усі жителі Ханаана.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Хай нападуть на них переляк і жах; від величі сили Твоєї хай заніміють вони, як камінь, доки не проходить народ Твій, Господи, доки не пройде цей народ, який Ти придбав Собі.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Введи й насади його на горі спадщини Твоєї, в місці, яке Ти учинив оселею для Себе, Господи, в святині, яку створили руки Твої, Владико!

Н: Славно бо прославився.

Ч: Царюватиме Господь повік і на віки віків. Коли ввійшли коні фараонові з колісницями його і вершниками його в море, Господь повернув на них морські води.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Сини ж Ізраїлеві пройшли по суші серед моря.

Н: Славно бо прославився.

Ч: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духу. Співаємо Господеві:

Н: Славно бо прославився.

Ч: І нині, і повсякчас, і на віки віків. Співаємо Господеві:

Н: Славно бо прославився.

❖ **Якщо хрещення відбувається в тому ж приміщенні, то чиниться на цьому місці. Потім продовжуються паремії.**

Пророцтва Софонії читання (Соф. 3:8-15).

Тому то чекайте Мене, промовляє Господь, на той день, коли встану, як свідок, бо право Моє позбирати народи, згромадити царства, щоб вилити на них Свою лють, увесь жар Свого гніву, бо огнем Моїх заздрощів буде поглинута ціла земля! Бо тоді уста чисті народам Я дам, щоб усі вони кликали Ймення Господнє, щоб раменом одним послужити Йому. З другого боку річок Етіопії Моїх поклонників, Моїх розпорошених дарунком Мені принесуть. Того дня ти не будеш соромитись всіма своїми ділами, якими грішив проти Мене, бо тоді Я відкину з твоєї середини тих, хто радіє твоєю пишнотою, і ти високо більш не стоятимеш вже на святій Моїй горі. І серед тебе зоставлю убогий й нужденний народ, і будуть шукати пристановища в Іменні Господнім вони. Останок Ізраїлів кривди не буде робити, і не будуть

казати неправди, і облудний язик в їхніх устах не знайдеться, бо пастися будуть вони та вилежуватись, і не буде такого, хто б їх настрашив. Співай, дочко Сіону! Втішайся, Ізраїлю! Радій та втішайся всім серцем, дочко Єрусалиму! Відкинув Господь твої присуди, усунув у кут твого ворога! Серед тебе Господь, цар Ізраїлів, уже ти не будеш боятися зла!

❖ Якщо необхідно скоротити, одразу читання Даниїла

З третьої книги Царств читання

(3 Цар. 17:8-24)

І було Господнє слово до Іллі, говорячи: Устань, іди до Сарепти сидонської, й осядеш там. Ось наказав Я там одній вдові, щоб годувала тебе. І він устав та й пішов до Сарепти. І прибув він до входу міста, аж ось там збирає дрова одна вдова. І він кликнув до неї й сказав: Візьми мені трохи води до посудини, й я нап'юся. І пішла вона взяти. А він кликнув до неї й сказав: Візьми мені й шматок хліба в свою руку! А та відказала: Як живий Господь, Бог твій, не маю я калача, а тільки повну пригорщу борошна в дзбанку та трохи олії в горнятї. А оце я назбираю дві полінці дров, і піду, і приготую це собі та синові своєму. І з'їмо ми, та й помremo... І сказав до неї Ілля: Не бійся! Піди, зроби за своїм словом. Тільки спочатку зроби мені з того малого калача, і винесеш мені, а для себе та для сина свого зробиш потім. Бо так сказав Господь, Бог Ізраїлів: Дзбанок муки не скінчиться, і не забракне в горнятї олії аж до дня, як Господь дасть дощу на поверхню землі. І пішла вона, із зробила за словом Іллі, і їла вона й він та її дїм довгі дні, дзбанок муки не скінчився, і не забракло в горнятї олії, за словом Господа, що говорив через Іллю. І сталося по тих пригодах, заслаб був син тієї жінки, господині того дому. І була його хвороба дуже тяжка, аж духу не позосталося в ньому. І сказала вона до Іллі: Що тобі до мене, чоловіче Божий? Прийшов ти до мене, щоб згадувати мій гріх та щоб убити мого сина!... І сказав він до неї: Дай мені сина свого! І він узав його з лоня її, і виніс його в горницю, де він сидів, і поклав його на своєму ліжку. І кликнув він до Господа й сказав: Господи, Боже мій, чи й цій удові, що я в неї мешкаю, учиниш зло, щоб убити її сина? І витягся він тричі над дитиною, і кликав до Господа та казав: Господи, Боже мій, нехай вернеться душа цієї дитини в неї! І вислухав Господь голоса Іллі, і вернулася душа дитини в неї, і вона ожила... І взяв Ілля дитину, і зніс її з горниці додолу, і віддав її матері її. І сказав Ілля:

Дивися, твій син живий! І сказала та жінка до Іллі: Тепер то я знаю, що ти Божий чоловік, а Господнє слово в устах твоїх правда!

Пророцтва Ісаї читання (Іс. 61:10-62:5).

Я радісно буду втішатися Господом, нехай звеселиться душа моя Богом моїм, бо Він зодягнув мене в шату спасіння, і в одіж праведности мене вбрав, немов молодому, поклав Він на мене вінця, і мов молоду, приоздобив красою мене! Бо так як земля та виводить рослинність свою, й як насіння своє родить сад, так Господь Бог учинить, що виросте правда й хвала перед усіма народами! Не буду мовчати я ради Сіону, і ради Єрусалиму не буду спокійний, аж поки не вийде, як сяйво, його справедливість, а спасіння його як горючий світильник! І побачать народи твою справедливість, а славу твою всі царі, і йменням новим будуть звати тебе, що уста Господні докладно означають його. І ти станеш короною слави в Господній руці й діяемою царства в долоні Бога свого! Вже не скажуть на тебе покинута, а на край твій не будуть казати вже пустиня, бо тебе будуть кликати в ній моя втіха, а край твій заміжня, бо Господь пожадає тебе, і твій край буде взятий за жінку! Як юнак бере панну за жінку, так з тобою одружиться Сам Будівничий, і як тішитися той молодий нареченою, так радітиме Бог твій тобою!

Буття читання (Бут. 22:1-18)

І сталося після цих випадків, що Бог випробовував Авраама. І сказав Він до нього: Аврааме! А той відказав: Ось я! І промовив Господь: Візьми свого сина, свого одинака, що його полюбив ти, Ісака, та й піди собі до краю Морія, і принеси там його в цілопалення на одній із тих гір, що про неї скажу тобі. І встав Авраам рано вранці, і свого осла осідлав; і взяв із собою двох слуг та Ісака, сина свого, і для цілопалення дров нарубав. І встав, і пішов він до місця, що про нього сказав йому Бог. А третього дня Авраам звів очі свої, та й побачив те місце здалека. І сказав Авраам своїм слугам: Сідайте собі тут з ослом, а я й хлопець підем аж туди, і поклонимося, і повернемося до вас. І взяв Авраам дрова для цілопалення, і поклав на Ісака, сина свого, і взяв в свою руку огонь та ножа, і пішли вони разом обоє. І сказав Ісак до Авраама, свого батька, говорячи: Батьку мій! А той відказав: Ось я, сину мій! І промовив Ісак: Ось огонь та дрова, а де ж ягня на цілопалення? І відказав Авраам: Бог нагледить ягня Собі на цілопалення, сину мій! І пішли

вони разом обоє. І вони прийшли до місця, що про нього сказав йому Бог. І збудував там Авраам жертівника, і дрова розклав, і зв'язав Ісака, сина свого, і поклав його на жертівника над дровами. І простяг Авраам свою руку, і взяв ножа, щоб зарізати сина свого... Та озвався до нього Ангол Господній із неба й сказав: Аврааме, Аврааме! А той відізвся: Ось я! І Ангол промовив: Не витягай своєї руки до хлопця, і нічого йому не чини, бо тепер Я довідався, що ти богобійний, і не пожалів для Мене сина свого, одинака свого. А Авраам звів очі свої та й побачив, аж ось один баран зав'яз у гушавині своїми рогами. І пішов Авраам, і взяв барана, і приніс його на цілопалення замість сина свого. І назвав Авраам ім'я місця того: Господь нагледить, що й сьогодні говориться: На горі Господь з'явиться. А Ангол Господній із неба озвався до Авраама подруге, і сказав: Клянуся Собою, це слово Господнє, тому, що вчинив ти цю річ, і не пожалів був сина свого, одинака свого, то благословляючи, Я поблагословлю тебе, і розмножуючи, розмножу потомство твоє, немов зорі на небі, і немов той пісок, що на березі моря. І потомство твоє внаслідок брами твоїх ворогів. І всі народи землі будуть потомством твоїм благословляти себе через те, що послушався ти Мого голосу.

Прокимен, голос 5: Господь воцарився, у велич зодягнувся (Пс. 92:1.а).

Стих: Зодягнувся Господь у силу і опоясався (Пс. 92:1.б).

Стих: Бо Він утвердив вселенну, і не захитається вона (Пс.92:1.в).

Стих: Престіл Твій, Господи, од вічності, споконвіку Ти еси Бог (Пс. 92:2).

Стих: Дому Твоєму належить святість, Господи, на довгі дні (Пс. 92:5).

Пророцтва Ісаї читання (Іс. 61:1-9).

Дух Господа Бога на мені, бо Господь помазав Мене благовістити сумирним, послав Мене перев'язати зламаних серцем, полоненим звіщати свободу, а в'язням відчинити в'язницю, щоб проголосити рік уподобання Господу, та день помсти для нашого Бога, щоб потішити всіх, хто в жалобі, щоб радість вчинити сіонським жалобникам, щоб замість попелу дати їм оздобу, оливу радості замість жалоби, одяжу

хвали замість темного духа! І будуть їх звати дубами праведности, саджанцями Господніми, щоб прославивсь Господь! І вони забудують руїни відвічні, відбудують спустошення давні і відновлять міста поруйновані, з роду в рід попустошені. І встануть чужинці та й пастимуть ваші отари, і сини чужинця будуть вам рільниками та вам винарjami! І будуть вас кликати: Господні, священники будуть казати на вас: слуги нашого Бога! Ви будете їсти багатство народів, і їхньою славою будете славитись. За ваш сором подвійний і за ганьбу та смуток, ваш уділ, тому то посядуть вони в своїм краї подвійне, радість вічна їм буде! Бо Господь Я, і правосуддя кохаю, і ненавиджу розбій та кривду, і дам їм заплату за чин їхній поправді, і з ними складу заповіта довічного! І буде насіння їхнє знане між людьми, і між народами їхні нащадки, усі, хто бачити їх буде, пізнають їх, що вони те насіння, яке благословив був Господь!

❖ **Якщо хрещення триває, читаються також 4Цар.4:8-37, Іс.63:11-64:5, Єр. 31:31-34. Якщо не вистачає і цього, то також 4 Цар. 2:1-22, Нав.1:1-9, Єзек.37:1-14.**

Пророцтва Даниїла читання (Дан. 3:1-56).

Цар Навуходоносор зробив золотого ідола, висотою в шістдесят ліктів і шириною в шість ліктів; поставив його на полі в Деїрі в області Вавилонській. І послав цар Навуходоносор зібрати сатрапів, намісників, воєвод, верховних суддів, скарбників, законників, судочинців та всіх правителів провінцій, щоб усі вони прибули на урочисте відкриття ідола, якого поставив цар Навуходоносор. І зібралися сатрапи, намісники, воєводи, верховні судді, скарбники, законники, судочинці й усі правителі провінцій на відкриття ідола, якого цар Навуходоносор поставив, і стали перед ідолом, що його спорудив Навуходоносор. Тоді глашатай голосно вигукнув: оголошується вам, народи, племена і люди: в той час, коли почуєте звук труби, сопілки, арфи, гусел, ліри і симфоній і всяких музичних знарядь, впадуть ниць і поклоняться золотому ідолові, що його поставив цар Навуходоносор, а хто не впаде ниць і не поклониться, зараз же буде вкинутий у піч, розпалену вогнем. Тому, коли всі народи почули звук труби, сопілки, арфи, гусел, ліри й усяких музичних знарядь, то впали всі народи, племена і люди, і поклонилися золотому ідолові, якого поставив Навуходоносор-цар. В той самий час приступили деякі халдеї

з доносом на юдеїв. Вони сказали цареві Навуходоносорові: царю, живи вічно! Ти, царю, дав наказ, щоб кожен чоловік, який почує звук труби, сопілки, арфи, гусел, ліри і симфонії і всяких музичних знарядь, упав і поклонився золотому ідолові; а хто не впаде і не поклониться, той повинен бути вкинутий у піч, розпалену вогнем. Тут є мужі юдейські, яких ти настановив над справами країни Вавилонської: Седрах, Мисах і Авденаго. Ці мужі не підкорюються наказові твого, царю, богам твоїм не служать і золотому ідолові, що його ти поставив, не поклоняються. Тоді Навуходоносор у гніві й люті повелів привести Седраха, Мисаха і Авденаго. І приведені були ці мужі до царя. Навуходоносор сказав їм: чи то правда, Седрах, Мисах і Авденаго, що ви богам моїм не служите і золотому ідолові, якого я поставив, не поклоняєтесь? Віднині, якщо ви готові, як тільки ви почуєте звук труби, сопілки, арфи, гусел, ліри, симфонії і всяких музичних знарядь, упадіть ниць і поклоніться ідолові, якого я зробив; коли ж не поклонитесь, то зараз же будете вкинуті в піч, розпалену вогнем, — і тоді який Бог вас визволить від руки моєї? Седрах, Мисах і Авденаго, відповідаючи цареві Навуходоносорові, сказали: ми не маємо потреби відповідати тобі на це. Бог наш, Якому ми служимо, має силу спасти нас із розпаленої вогнем печі, і від руки твоєї, царю, визволить. Якщо цього і не станеться, то нехай буде відомо тобі, царю, що ми богам твоїм служити не будемо, і золотому ідолові, якого ти поставив, не поклонимося. Тоді Навуходоносор розпалився люттям, і вид лиця його змінився проти Седраха, Мисаха й Авденаго, і він повелів розпалити піч у сім разів сильніше, ніж її звичайно розпалювали, і наказав найсильнішим мужам із свого війська зв'язати Седраха, Мисаха й Авденаго, і вкинути їх у розпалену вогнем піч. І негайно їх було зв'язано у їхній нижній і верхній одежі, з їхніми пов'язками на голові та з іншим убранням на них, і вкинуто в піч, розпалену вогнем. Оскільки наказ царя був суворий, і піч розпалена була надзвичайно, вогненне полум'я вбило тих мужів, що вкидали Седраха, Мисаха й Авденаго. А ці три мужі: Седрах, Мисах і Авденаго, впали в розпалену вогнем піч зв'язаними. І ходили вони серед полум'я, оспівуючи Бога і благословляючи Господа. І став Азарія поміж них, відкрив уста свої посеред вогню і почав молитися, промовляючи: «Благословен еси Ти, Господи, Боже отців наших, хвальне і прославлене ім'я Твоє повіки. Бо Ти праведний у всьому, що вчинив з нами, і всі діла Твої істинні, і шляхи Твої праведні, і всі суди Твої справедливі. Ти звершив справедливі суди в усьому, що навів на нас і на святе місто отців

наших — Єрусалим. Тому, що за істиною і за судом навів Ти все це на нас за гріхи наші. Бо згрішили ми і вчинили беззаконно, відступивши від Тебе, і в усьому згрішили. Заповідей Твоїх не слухали і не виконували їх, і не чинили, як Ти повелів нам, щоб було нам благо. І все, що Ти навів, і все що Ти вчинив з нами, вчинив за справедливим судом і віддав нас до рук ворогів беззаконних, найненавистніших відступників, і царю несправедливому і найлукавішому на всій землі. І нині ми не можемо відкрити уст наших; ми стали соромом і ганьбою для рабів Твоїх і тих, що шанують Тебе. Але не віддай нас назавжди ради імені Твого і не зруйнуй завіту Твого. Не відними від нас милости Твоєї, ради Авраама, улюбленого Твого, ради Ісаака, раба Твого, і Ізраїля, святого Твого, яким Ти говорив, що примножиш потомство їх, як зорі на небесах і як пісок на березі моря. Ми принижені, Господи, більше за всі народи, принижені нині по всій землі за гріхи наші. І немає в нас тепер ні князя, ні пророка, ні вождя, ні всепалення, ні жертви, ні приношення, ні кадіння, ні місця, де ми приносили б Тобі жертву і знаходили милість Твою. Але зі скорботним серцем і смиреним духом прийми нас. Як при всепаленні овець, і телят, і як при тисячах відгодованих ягнят, так нехай буде жертва наша перед Тобою нині благоприємною Тобі; бо немає сорому тим, хто уповає на Тебе. І нині ми йдемо за Тобою всім серцем, і боїмося Тебе, і шукаємо лица Твого. Не посором нас, але вчини з нами за милосердям Твоїм і за množеством милости Твоєї; і визволи нас силою чудес Твоїх, і дай славу імені Твоєму, Господи. І нехай посоромляться всі, що чинять рабам Твоїм зло, і нехай посоромляться з усією могутністю, і сила їхня нехай щезне, і нехай зрозуміють, що Ти Господь Бог єдиний і славний по всій вселенній». В той же час слуги царя, що вкинули їх, не переставали розпалювати піч нафтою, смолою, клоччям і хмизом, і піднімалося полум'я над піччю на сорок дев'ять ліктів. І виривалось, і спалювало тих з халдеїв, яких досягало біля печі. Але ангел Господній зійшов у піч разом з Азарією і тими, що були з ним, і викинув полум'я вогню із печі, і вчинив так, що всередині печі був ніби вітер з роси. І вогонь ніскільки не доторкнувся до них, і не пошкодив їх, і не засмутив їх. Тоді ці троє ніби одними устами заспівали в печі, і благословляли, і прославляли Бога: благословен еси, Господи, Боже отців наших, і прехвальний і преславний повіки. І благословенне ім'я слави Твоєї, святе і преславне і прехвальне повіки. Благословенний Ти в храмі святої слави Твоєї, і прехвальний, і преславний повіки. Благословенний Ти, що бачиш безодні, сидиш на херувимах, і прехвальний, і

преславний повіки. Благословенний Ти на престолі слави Царства Твого, і прехвальний, і преславний повіки. Благословенний Ти на тверді небесній, і прехвальний, і преславний повіки.

Тут усі встають і співають (пісня 8):

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, усі діла Господні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

(або лише першу половину кожного стиха)

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки

(так за кожним проголошенням читцем стихом)

Ч: Благословляйте, ангели Господні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, небеса, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, Господа, всі води, що вище небес, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, всі Сили Господні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, сонце і місяць, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, зірки небесні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, усякий дощ і роса, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, всі вітри, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, вогонь і жар, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, холод і спека, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, роси та іній, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, ночі і дні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, світло і темрява, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, лід і мороз, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, іній і сніг, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, блискавки і хмари, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Нехай благословляє земля Господа, нехай оспіває і прославляє Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, гори і пагорби, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте Господа, всі рослини на землі, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, джерела, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, моря і ріки, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте Господа, кити і все, що живе у воді, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, всі птахи небесні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте Господа, звірі й усі тварини, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, сини людські, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благослови, Ізраїль, Господа, оспівуй і прославляй Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, священники Господні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, раби Господні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, духи і душі праведних, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, праведні і смиренні серцем, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, Ананія, Азарія і Мисаїл, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословляйте, апостоли, пророки і мученики Господні, Господа, оспівуйте і прославляйте Його повіки.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Благословім Отця, і Сина, і Святого Духа, Господа, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: Слава Отцю, і Сину, і Святому Духу.

Н: Господа оспівуйте і прославляйте по всі віки.

Ч: І нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Н: Господа оспівуйте і проставляйте по всі віки.

Н: Хвалимо, благословляємо, поклоняємось Господу, оспівуємо і прославляємо по всі віки.

Під час співу з хрестильні йде процесія новоохрещених на чолі з предстоятелем, усі в білих шатах.

Охрещені вишиковуються вздовж солей.

МОЛИТВА ВХОДУ І МИРОПОМАЗАННЯ:

П: Благословен єси, Господи Боже Вседержителю, Джерело добра, Сонце правди: Ти засвітив сущим у темряві світло спасіння через явлення Єдинородного Сина Твого і Бога нашого і дав нам, недостойним, блаженне очищення у святій воді та Божественне освячення в животворчому помазанні. Ти й нині сподобив водою та Духом удруге родитися новоохрещеним чадам Твоїм та простив їм усі гріхи вільні й невольні. Сам, Владико, Милосердний Царю всіх, подай їм печать дару Святого і Всемогутнього і Славного Твого Духа та причастя Святого Тіла і Чесної Крови Христа Твого. Збережи їх у Твоєму освяченні, зміцни у вірі правдивій, визволи від лукавого та від усіх задумів його і спасенним Твоїм страхом збережи їхні душі в чистоті та правді, щоб, усяким словом і ділом Тобі вгодивши, стали синами та дочками і спадкоємцями Небесного Царства Твого.

Бо Тобі належить милувати і спасати, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Ризу подай мені світлу, Ти, що одягаєшся світлом, як ризою, Многомилостивий Христе Боже наш.

**Предстоятель входить Святими вратами у вітвар,
кладе на Горнє місце Святе Євангеліє з Плащаниці
і повертається з судиною зі святим миром.**

Предстоятель миропомазує охрещених, чинячи святим миром знак хреста (+) на чолі й промовляючи:

Печать дару Духа Святого.

Помазуємий відповідає: Амінь.

Далі **предстоятель** тихим голосом каже: Воцерковлюються раби (*імена*), в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.

Просвічувані: Амінь.

П (голосно): Увійдуть у дім Твій, поклоняться храму святому Твоєму. (Пс.5:8)

Жінки схиляють коліна перед відчиненими Святими вратами. Чоловіків **предстоятель** під спів тропаря храму вводить південними дверима до святого вітваря перед горнє місце, де вони також схиляють коліна. Стоячи перед ними, виголошує:

П (голосно): Посеред церкви прославлятимуть Тебе. (Пс.21:23)

Н: Нині відпускаєш у спокої раба Твого, Владико, як і сказав Ти, бо побачили очі мої спасіння Твоє, що приготував Ти всім людям, світло на просвіту народів і славу людей Твоїх, Ізраїля.

Предстоятель виводить чоловіків з вітваря північними дверима.

Миропомазані займають місця перед солеєю, **предстоятель** же повертається у вітвар, закриває Святі Врата і перед свічником на розкритій Святій Трапезі голосно читає молитву Святого Світла:

П: Владико Господи Ісусе Христе, світлопочаткова Премудрість безпочаткового Отця, Світло Живе неприступне, що наказав з темряви засяяти світлу, сказавши: «Нехай буде світло», і стало світло! Господи, Світлодавче, що вивів нас із гріховної темряви і ввів у чудове світло Твого пізнання, що землю всю пришестям Твоїм в тілі, а пекло – сходженням Твоїм сповнив світла й радості, і святими Твоїми апостолами низпослав світло всім народам! Дякуємо Тобі, бо благочестивою вірою Ти привів нас від темряви до світла, і ми стали чадами світла через святе

хрещення, побачивши славу Твою, сповнену благодаті та правди. Господи Світлоподателю, Світло велике, що сказав: «Народ, який сидить у темряві», Владико Господи, Світло істинне, яке просвічує кожну людину, що приходить у світ, Єдине Світло для світу і Світло життя людського, Чиєї слави сповнено все, бо Ти, Світло, прийшов у світ через втілення Твоє, хоч і полюбили люди більше темряву, аніж світло! Господи, Світлодавче, почуй нас грішних і недостойних рабів Твоїх, що в час цей стоїмо перед образом Всесвятого Твого і світлоносного гроба, і прийми нас, що шануємо пречисті страждання Твої, всесвяте Твоє розп'яття, вільну смерть і до всечесного гробу обоженного Тіла Твого покладення і поховання, і триденне воскресіння, почавши радісно святкувати яке, ми згадуємо і до пекла Твоє зішестя, яким Ти Своєю Господньою владою звільнив ув'язнені там душі праведних, блиском Твого Божества наповнивши світлом пекло. А тому святкуючи з радісним серцем і духовними веселощами в цю благословенну суботу спасительні Твої Тайни, що їх Ти боголіпно звершив на землі й під землею, і згадуючи Тебе, істинне радісне і бажане Світло, що божественно осяяло пекло й боголіпно засяяло з гробу, ми чинимо явлення Святого Світла як обоаз Твого милостивого до нас богоявлення. Тому що в спасенну і світлу ніч усе наповнилося світла: і небо, і земля, і пекло – преприродною Тайною Твого зішестя в пекло і Твого триденної воскресіння з гробу. А тому, благоговійно беручи світло, яке невпинно і завжди горить на цьому образі світлоносного Твого гроба, ми передаємо його віруючим у Тебе, істинного Світла, і просимо і молимо Тебе, Всесвятий Господи, благодаттю всесвятого і світлоносного Твого гроба зробити його даром Твоєї божественної благодаті й благословити і освятити тих, хто благоговійно приймає його, звільняючи їх від темряви пристрастей, і сподобити їх Твоїх світлих осель, де сяє не вечірнє світло Твого Божества. Даруй їм, Господи, здоров'я і благоденства, і оселі їх усякого блага наповни. Господи Світлодавче, почуй мене грішного в цей час, і даруй нам і тим, за кого молимося, ходити у світлі Твоєму і перебувати в ньому доки з нами перебуває світло цього тимчасового життя. Даруй нам, Господи, щоб світло цього тимчасового життя пере-

бувало з нами. Даруй нам, Господи, щоб світло наших добрих справ світило людям, щоб вони прославляли Тебе з безпочатковим Твоїм Отцем і Всесвятим Духом. Бо Ти поставив нас бути світлом для народів, щоб ми світили тим, хто ходить у темряві. Але ми полюбили більше темряву, ніж світло, творячи зло. Бо кожен, хто чинить злі справи, ненавидить світло, за правдивим словом Твоїм. А тому ми щодня спіткаємося, грішачи, бо ходимо в темряві. Але сподоби нас решту часу життя нашого жити з просвітленими очима нашого помислу. Даруй нам ходити у світлі Твоїх заповідей, як чадам світла. Ти, що одягаєшся світлом, як ризою, вибіли, як світло, світлий одяг святого хрещення, який ми очорнили своїми справами. Даруй нам зодягнутися в зброю світла, щоб ми прогнали нею начальника темряви, який приймає образ ангела світла. Господи, як у той день Ти дав світло тим, що сиділи в темряві і тіні смертній, так сьогодні яви нетлінне світло Твоє і в наших серцях, щоб ми, просвічуючись і зігріваючись їм у вірі, нескінченно прославляли Тебе, Єдиного від Єдиного Світлопочаткового Світла, Світло радості. Амінь.

Н: Амінь.

**Предстоятель Святими Вратами виносить свічник на солею.
Охрещені запалюють від нього свічки
і роздають від них Святе Світло далі всім присутнім.
Предстоятель повертається до вітвара
й запалює від Святого Світла семисвічник.**

Н: Світися, світися, новий Єрусалиме, слава бо Господня над тобою зійшла. Радій нині й веселися, Сіоне, а Ти, чистая, красуйся, Богородице, воскресінням Сина Твого. **Також інші тропарі.**

Охрещені стають біля Плащаниці.

МОЛИТВА ТРИСВЯТОГО (у вітварі):

Щедрий і милосердний, довготерпеливий, і багатомилостивий, і правдивий Господи! Поглянь із досконалої оселі Твоєї і почуй нас, що молимося Тобі, і визволи нас від всякої спокуси диявольської та людської, і не віддали від нас допомоги Твоєї, і не наведи

на нас покарання, що перевищує силу нашу. Бо ми не можемо долати перешкоди, Ти ж сильний, Господи, врятувати від усякого спротиву. Спаси нас, Боже, від негод світу цього, за милістю Твою, щоб ми, прийшовши з чистою совістю до святого Твого жертовника, могли з небесними Силами неосудно піднести до Тебе блаженну і Трисвяту пісню і, здійснивши благоприємну Тобі та божественну службу, удостоїтися Життя вічного.

Бо Ти Святий еси, Боже наш, і Тобі славу і Трисвяту пісню віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Всі ті, що в Христа хрестилися, у Христа зодягнулися. Алилуя (*тричі*).

Слава... І нині... У Христа зодягнулися. Алилуя.

❖ **Якщо служить єпископ, то в Святих вратах голосно виголошує стих з псалма 79:15-16 і далі під час повільного співу благословляє народ дикірієм і трикірієм**

Всі ті, що в Христа хрестилися, у Христа зодягнулися. Алилуя.

Усі сідають. Закривається Святи Врата. Прокимена нема.

**До Римлян послання святого апостола Павла читання
(Рим. 6:3-11, з^я 91)**

Браття, всі ми, хто хрестився у Христа Ісуса, у смерть Його хрестилися. Отож, ми поховані з Ним хрещенням у смерть, щоб, як воскрес Христос із мертвих славою Отця, так щоб і ми стали ходити в обновленні життя. Бо коли ми з'єдналися подобою смерти Його, то з'єднаємось і подобою воскресення, знаючи те, що наш давній чоловік розп'ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне, щоб не бути нам більше рабами гріха, бо хто вмер, той звільнивсь від гріха! А коли ми померли з Христом, то віруємо, що й жити з Ним будемо, знаючи, що Христос, воскреснувши з мертвих, уже більш не вмирає, смерть над Ним не панує вже більше! Бо що вмер Він, то один раз умер для гріха, а що живе, то для Бога живе. Так само ж і ви вважайте себе за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашім.

П: Мир тобі.

Ч: І духові твоєму.

Д: Премудрість, станьмо побожно.

Ч: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи (Пс. 81:8).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи. Христос — нова Пасха, живожертвенна Жертва, Агнець Божий, що взяв гріхи світу.

Поспішали жони сповістити апостолам: мужайтесь і співайте, бо воскрес Христос.

Ангел взиває до Благодатної: Чистая Діво, радуйся, і знову кажу: радуйся. Твій бо Син воскрес триденний із гробу.

Ч: Стих: Бог став у сонні богів, посеред них, щоб богів судити (Пс. 81:1).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи.

Стих: Доки будете судити неправедно і догоджати грішникам? (Пс. 81:2).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи.

Стих: Судіть сироту і вбогого по правді, смиренного і бідного виправдайте (Пс. 81:3).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи.

Стих: Визволіть бідного й убогого, від руки грішника звільніть його (Пс. 81:4).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи.

Стих: Не пізнали і не зрозуміли, бо в темряві ходять (Пс. 81:5).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи.

Стих: Нехай захитаються всі основи землі. Я сказав: ви — боги і сини Всевишнього всі, але вмираєте, як люди, і, як кожен князь, падаєте (Пс. 81:6–7).

Н: Воскресни, Боже, суди землю, бо Ти успадкував усі народи.

Під час співання і читання цих стихів усі священнослужителі перевдягаються у вівтарі у світлі ризи, а також переодягають у все світле жертovníк і Горішне місце. При співі останнього **Воскресни, Боже...** відкриваються Святі Врата, і священнослужителі виходять на середину церкви, стають перед Плащицею для читання Євангелія

Від Матфея святого Євангелія читання
(Мф. 28:1-20, **з^а 115**)

Як минула ж субота, на світанку дня першого в тижні, прийшла Марія Магдалина та інша Марія побачити гріб. І великий ось ставсь землетрус, бо зійшов із неба Ангол Господній, і, приступивши, відвалив від гробу каменя, та й сів на ньому. Його ж по-стать була, як та блискавка, а шати його були білі, як сніг. І від страху перед ним затряслася сторожа, та й стала, як мертва. А Ангол озвався й промовив жінкам: Не лякайтеся, бо я знаю, що Ісуса розп'ятого це ви шукаєте. Нема Його тут, бо воскрес, як сказав. Підійдіть, подивіться на місце, де знаходився Він. Ідіть же хутко, і скажіть Його учням, що воскрес Він із мертвих, і ото випереджує вас в Галілеї, там Його ви побачите. Ось, вам я зві-стив! І пішли вони хутко від гробу, зо страхом і великою радістю, і побігли, щоб учнів Його сповістити. Аж ось перестрів їх Ісус і сказав: Радійте! Вони ж підійшли, обняли Його ноги і вклонились Йому до землі. Промовляє тоді їм Ісус: Не лякайтесь! Ідіть, повідомте братів Моїх, нехай вони йдуть у Галілею, там побачать Мене! Коли ж вони йшли, ось дехто зо сторожі до міста прийшли та й первосвященикам розповіли все, що сталось. І, зібравшись зо старшими, вони врадили раду, і дали сторожі чимало срібняків, і сказали: Розповідайте: Його учні вночі прибули, і вкрали Його, як ми спали. Як почує ж намісник про це, то його ми переконаємо, і від клопоту визволимо вас. І, взявши вони срібняки, зробили, як навчено їх. І пронеслося слово оце між юдеями, і тримається аж до сьогодні. Одинадцять же учнів пішли в Галілею на гору, куди звелів їм Ісус. І як вони Його вгледіли, поклонились Йому до землі, а дехто вагався. А Ісус підійшов і промовив до них та й

сказав: Дана Мені всяка влада на небі й на землі. Тож ідіть, і навчіть всі народи, християчи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку! Амінь.

Н: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Проповідь

На ПОТРІЙНІЙ ЄКТЕНІ до звичайних прохань додається:

Д: Ще молимося за новопросвічених рабів Божих (*імена*).

Д: Щоб зберіг їх Господь Бог у чистоті віри, у всякій побожності та виконанні заповідей Христових по всі дні життя їх.

І далі за чином Служби Божої Апостола Якова.

Святі Врата і завіса після Євангелія не зачиняються аж до вечірньої Світлої Суботи. Під час виходу оголошених священослужителі одягають Святу Трапезу (або завершують одягання, розпочає під час Псалма 81). Охрещені приносять до тетрапода з Плащаницею хліби, вино та воду, а дияконом виносять південним дверима дискос з копієм на ньому. Поклавши на нього принесені хліби, виголошує:

Д: Вірні, ще і ще в спокої Господеві помолімося. **І МАЛА ЄКТЕНІЯ. Перед молитвою:** Премудрість!

Предстоятель замість першої молитви за вірних голосно читає перед Святою Трапезою:

П: Милостивий і щедрий Боже, що в невимовній благості приймаєш нашу недостойність до служіння пресвятого й пречистого жертovníка Твого, Сам і нині зглянься на нас у безлічі щедрот Твоїх, і сподоби прийняти від нас, недостойних, Службу, яку на Святій Твоїй Трапезі сьогодні відправляємо, зі страхом і тремтінням стоячи навколо неї, і очисти нас звершеним на ній пречистим омовінням від усякої скверни тілесної і душевної, і почуття наші від нечистого гріха, і яви непорочними та чистим для страшно́ї і Божественної священнодії животворчих Крови і

Тіла Твоїх, Хто ради нашого нетління до гробу бува покладений і зі славою в третій день воскрес, і сотворив пречистий Свій гріб невичерпним джерелом життя і нетління. В ньому бо, коли Твоя Божествена влада і сила попрапа смерть і жало гріха зруйнувала, ми разом з Тобою ожили і воскресли, щоб славти Тебе, Початок нашого воскресіння, рад нас розіп'ятий, похований і воскреслий.

Бо Ти єси Бог наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Предстоятель виходить північними дверима зі святою чашею, ставить її на Плащаницю поруч з диском і знімає покровець.

Велике приношення. І молитва:

Н: Боже наш, ти Небесний Хліб, поживу всьому світові, Господа нашого і Бога Ісуса Христа послав, спасителя і відкупителя і благодітеля, який благословляє і освячує нас, сам благослови предпоставлене це і прийми його на наднебесний твій жертovníк. Пом'яни, як благий і чоловіколюбець, тих які принесли, і тих, за кого принесли, і збережи нас неосудженими в священнодіянні божественних твоїх таїнств

Бо освятилося і прославилось пречесне і величне ім'я Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Нехай мовчить всяка плоть людська, і нехай стоїть із страхом і трепетом, і ні про що земне в собі не помишляє; Цар бо над царями і Господь над володарями приходить у жертву Себе принести і дати Себе на поживу вірним. *(і повторюють, скільки треба)*

Предстоятель тихо читає молитву **Ніхто із зв'язаних тілесними пристрастями...** Закінчивши читати, передає диякону спочатку дискос, потім чашу, і підіймає з тетрапода Плащаницю, яку охрещені тримають в нього над головою з побожністю та увагою. І так йдуть до солеї, а народ продовжує співати **Нехай мовчить всяка плоть...** У Святих Вратах Плащаницю приймають вівтарники.

П: *(ім'я, титул правлячого єпископа, місцевих єпископів та пробств / сеньйорів інших конфесій та об'єднань)*, весь єпископський, священничий, дияконський чин і причет церковний, боголюбиву і Богом бережену Україну нашу, уряд, військо і всю людність її, почесних і повікнезабутніх фундаторів і добродійців святого храму цього, новопросвічених *(імена охрещених перед солеєю, благословляючи кожного)*, вас усіх і всіх християн нехай пом'яне Господь Бог у Царстві Своїм завжди, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Перед ним ідуть чини ангельські, з усяким началом і владою, багатоокі херувими і шестикрилі серафими, лиця закриваючи і співаючи пісню: Аلیلуя, аلیلуя, аلیلуя.

Предстоятель кладе на Святу Трапезу Плащаницю і на неї ілітон з Горішнього місця, розгортаючи антиминос

Н: Благообразний Йосиф, з дерева знявши пречистеє Тіло Твоє, плащаницею чистою обвив і, пахощами покривши, у гробі новім положив. *(і повторюють, скільки треба)*

Престоятель, прийнявши в диякона святі дискос та чашу з діалогом Пресвітерство / Дияконство твоє нехай пом'яне..., ставить їх на Престол

Н: У гробі тілом, у пеклі душею, як Бог, в раю ж з розбійником і на престолі був Ти, Христе, з Отцем і Духом, все наповняючи, Неописаний.

Предстоятель бере воздух, потримавши його над кадилом, і покриває ним святощі.

Н: Як Життеносець, як кращий від раю і воістину ясніший від усякої царської палати, явився для нас гріб Твій, Христе, джерелом нашого воскресіння.

Предстоятель кадить святощі з стихами Псалма 50.

БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЯ

П: Боже, що по великому й невимовному чоловіколюбству по-слав Єдинородного Сина Свого в світ, щоб повернути заблукалу вівцю, не відвернись же від нас, грішних, що приступаємо до цієї великої і безкровної Твоєї жертви, бо не на праведність нашу сподіваємося, а на благу милість Твою, якою Ти рід наш зберігаєш! Просимо і молимо Твою благість, щоб це таїнство, встановлено задля нашого спасіння, стало не на осудження народу Твого, але на прощення гріхів, на оновлення душ и тіл наших, на благовгодження Тобі, Богу и Отцеві.

П: Щедротами Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен еси, з Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Цілування миру. Двері, двері... Символ віри не співається.

Анафора св. Апостола Якова

По закінченню Анафори замість Достойно є... ірмос 9 пісні:

Ірмос: Не ридай по Мені, Мати, бачачи у гробі Сина, що Його в утробі безсіменно зачала еси: встану бо і прославлюся; назавжди піднесу із славою, як Бог, тих, що з вірою й любов'ю Тебе величають.

ЄКТЕНІЯ Всіх святих пом'янувши...

П: Боже і Отче Господа і Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа, блаженне ество, щедролубна благість, Боже і Владико всіх, благословенний навіки, що сидить на херувимах і прославляється серафимами, перед Яким стоять тисячі тисяч і безлічі ангелів і архангелів воїнства, Ти принесені Тобі дари, даюння, приношення прийняв як духовні пахощі і удостоїв нас освятити і звершити їх благодаттю Христа Твого і натхненням Всесвятого Твого Духа. Освяти ж, Владико, і нашу душу і тіло і дух, і розуму торкнися, і випробуй совість, і відкинь від нас всяку думку злу, всякий помисел гріховний, всяку пристрасть і похоть ганебну, всяке слово непристойне, всяку заздрість і гордість і лицемірство, всяку

брехню, всяку підступність, всяку розвагу мирську, всяке користолюбство, всяку марнославство, всякі лінощі, всяку злобу, всяку лютю, всякий гнів, всяку злопам'ятність, всяке лихослів'я, всякий злий рух плоті і духу, чужий волі і святості Твоїї.

І сподоби нас, чоловіколюбче Владико, безбоязно, неосудно, з чистим серцем, просвітленою душею, невсормним обличчям, освяченими устами, насмілитись іменувати Тебе, Бога Святого, що єси на небесах, Отцем, і промовляти:

Н: Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого щоденного дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

П: І не введи нас у спокусу, Владико Господи, але визволи нас від лукавого і справ його, і всякого нападу та підступів його, ради імені Твого святого, нареченого на нікчемності наших.

Бо Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

П: Мир усім.

Н: І духові твоєму.

Д: Голови ваші вклоніть перед Господом.

Н: Тобі, Господи.

П: Тобі, Господи, схилили ми, чада Твої, голови свої перед святим Твоїм жертівником, чекаючи від Тебе багатьох милостей, пошли ж нам невичерпну благодать Твою і благословення Твоє, Владико, і освяти нашу душу, і тіло, і дух, щоб нам удостоїтися бути спільниками і причасниками святих Твоїх Таїнств для прощення гріхів і Життя вічного.

Бо Ти єси поклоняємий і препрославлений Бог наш, і Єдинородний Твій Син, і Дух Твій Всесвятий, нині і завжди і на віки вічні.

Н: Амінь.

Причасний стих: Устав, наче від сну, Господь, і воскрес Спаситель наш (Пс. 77:65).

Під кінець ламання народ починає співати за знаком дякона:

Правий клирос: Господня земля і все, що наповнює її, вселенна і всі, що живуть у ній. (Пс. 23:1, 1Кор. 10:26)

Лівий клирос: Нехай же людина випробує себе, і так нехай хліб цей їсть і з чаші цієї п'є (1Кор. 11:28)

І знову правий: Хто зійде на гору Господню, і хто стане на місці святому Його?

Лівий клирос: Той, у кого невинні руки і чисте серце, хто не марнував на суєту душу свою і не присягався ближньому своєму зрадливо.

Правий: Такий матиме благословення від Господа

Лівий: І милість від Бога, Спаси свого. (Пс. 23:3-5)

Обидва, з усім народом: Піднімайте, врата, верхи ваші, піднімайтеся, врата вічні, – і ввійде Цар слави! (Пс. 23:8, 10)

**Предстоятель з дискосом і чашею
виходить зі Святими вратами на солею,
а дякон північними вратами з платком на плечі**

Д: Будьмо уважні!

П: Святес – святим!

Н: Єдин Свят, Єдин Господь, Ісус Христос, на славу Бога Отця. Амінь.

П: Хто святий – нехай приходить, хто не святий – нехай кається.

Н: Маранафа! Киріє, ерху! Господи, гряди!

Д: Зі страхом Божим, вірою і любов'ю приступіть.

Н: Благословен, хто йде в ім'я Господнє. Бог Господь і явився нам.

**Причащення за звичайним чином,
новоприсвічені одразу після священнослужителів.**

Молитва сповнення:

П: Сповни уста наші похвалою Тобі, Господи, і радістю наповни уста наші, щоб ми оспівували славу Твою, кожен день – велич Твою. Від сили в силу простягаючись і доповнюючи Твою Божественну Службу, молимо нині Тебе, Господи Боже наш: сподоби нас досконалого чоловіколюбства; направ путь наш; укорени нас у страху Твоєму і сподоби Царства Небесного, у Христі Ісусі Господі нашому, що з Ним благословенний Ти, із Всесвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом, нині, і повсякчас, і на віки вічні. **(Чинить Євангелієм над антимінсом знак хреста)**

Н: Амінь

КІНЦЕВА ЄКТЕНІЯ

П: Боже, що з великого і неказанного чоловіколюбства, понизився до немочі рабів твоїх і удостоїв нас причаститися цієї небесної трапези, не осуди нас, грішних, за причастя Пречистих Твоїх Таїн, але збережи нас, Благий, в освяченні Святого Твого Духа, щоб, ставши святими здобули ми частину й спадщину з усіма святими, що від віку вгодили Тобі, у світлі лица Твого.

Бо Ти єси освячення наше, і Тобі славу віддаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

На тетрапод приносяться хліб і вино (але без пшениці та елея).

Після заамвонної молитви предстоятель виголошує:

П: Господи Ісусе Христе, Боже наш, Ти благословив у пустині п'ять хлібів і п'ять тисяч народу наситив; Сам благослови і хліби ці **(показує правицею)**, і вино і примнож їх у місті **(або – селі, в святому монастирі)** цьому і в усьому світі Твоєму, а вірних, що їх споживають, освяти.

Бо Ти благословляєш і освячуєш усе, Христе Боже наш, і Тобі славу віддаємо з Предвічним Твоїм Отцем і Пресвятим і Благим і Животворчим Твоїм Духом нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь. Нехай буде благословенне ім'я Господнє віднині і довіку **(тричі)**.

Після відпусту велике читання Діянь святих Апостолів, у якому беруть участь новопросвічені, а потім возз'єднані з Церквою на омитті ніг. Диякон або паламар ріже хліби, поливаючи вином, за числом зібраних, і розносить їм під час читання, яке триває до 12 годин ночі. Паніхиду з повторенням канона **Того, Хто хвилює морською...** не читаємо, а по великому читанню одразу починається –

ВЕЛИКОДНЯ ВРАНІШНЯ

Параеклесіарх бере благословення у предстоятеля, виходить і дзвонить у дзвін довго. Ввійшовши до храму, засвічує лампади і свічки: готує дві посудини з розпаленим вугіллям, кладе в них ладан запашний і ставить одну посудину посеред церкви, а другу у вівтарі, щоб уся церква наповнилася пахощами.

Предстоятель бере чесний хрест і трикирій, кадило ж бере диякон, пресвітер бере святе Євангеліє, інший — ікону Воскресіння Христового. І починається хресна хода навколо храму і стають обличчям на захід. Диякони йдуть попереду з червоними свічками, за ними новопросвічені, далі хрест і корогви. І закривають західні церковні врата. Стихира на голос 6:

Н: Воскресіння Твоє, Христе Спасе, ангели оспівують на небесах, і нас на землі сподоби чистим серцем Тебе славити.

І дзвонять в усі дзвони довго. Повернувшись до зачинних дверей храму, стають з Євангелієм та іконою обличчям на захід. Предстоятель бере кадило від диякона у праву руку, хрест же в ліву, і кадять ікону і народ за звичаєм. Диякон же носить перед ним запалену свічку. Народ стоїть зі своїми свічками, уважно молячись мовчки. Після закінчення кадіння предстоятель стає перед дверима церкви і кадить диякона, який стоїть зі свічкою. Тоді бере кадило диякон і кадить самого предстоятеля. І знову бере предстоятель кадило, стає перед церковними дверима, дивлячись на схід, і знаменує хрестовидно кадилом великі двері церкви (зачинені) тричі, тримаючи в лівій руці хрест (підсвічники стоять з обох боків), і гучним голосом виголошує:

П: Слава святій, єдиносущній, животворчій і нероздільній Тройці, завжди, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь.

Починає предстоятель з іншими кліриками тропар на голос 5:

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував.

Народ повторює. ***І так тричі.***

Потім предстоятель промовляє стихи:

Стих 1: Нехай воскресне Бог, і розвіються вороги Його, і нехай біжать від лица Його ненависники Його. (Пс. 67:2)

Н: Христос воскрес із мертвих... ***повністю (один раз)***

Стих 2: Як щезає дим, хай щезнуть, як тане віск від лица вогню. (Пс. 67:3.а)

Н: Христос воскрес із мертвих...

Стих 3: Так нехай загинуть грішники від лица Божого, а праведники нехай звеселяться. (Пс. 67:3.б-4.а)

Н: Христос воскрес із мертвих...

Стих 4: В цей день, його ж створив Господь, радіймо і веселімося в нім. (Пс. 117:24)

Н: Христос воскрес із мертвих...

Слава...

Н: Христос воскрес із мертвих...

І нині...

Н: Христос воскрес із мертвих...

Потім предстоятель співає гучним голосом:

П: Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав...

І відкриваються двері. Входить предстоятель з чесним хрестом, попереду нього ідуть з двома свічками.

Н: І тим, що в гробах, життя дарував.

Потім дзвонять в усі дзвони довго (*тридзвін*).

Предстоятель з кліриками стають перед тетраподом.

ВЕЛИКА ЄКТЕНІЯ

П: Дякуємо Тобі, Господи Боже наш, що вклав до уст наших слово хвали, щоб вклонятися Тобі і призивати ім'я Твоє святе; благаємо милосердя Твоє, що його повсякчас виявляв Ти для нашого життя, пошли і нині поміч Свою тим, що стоять перед лицем святої слави Твоєї і сподіваються від Тебе багатої милости; і дай їм, що з страхом і любов'ю завжди Тобі служать, хвалити невимовне милосердя Твоє.

Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь.

Канон, творіння преподобного Йоанна Дамаскина. Голос 1

Співає початок канону на кожній пісні предстоятель. На початку канону предстоятель кадить святі ікони і народ. Все співається.

Пісня 1

Ірмос: Воскресіння день, просвітілось, люди, Пасха, Господня Пасха, від смерті бо до життя, і від землі до неба Христос Бог нас привів, пісню перемоги співаючи.

Приспів: Христос воскрес із мертвих, смертю смерті подолав і тим, що в гробах, життя дарував. *(на кожен)*

* Очистьмо почуття і побачимо Христа, неприступним світлом воскресіння осяяного, Який промовляє: Радуйтеся! І ясно почуємо, пісню перемоги співаючи.

* Небеса ж нехай достойно веселяться, і земля ж нехай радується, і нехай святкує світ видимий і невидимий: Христос бо воскрес — радість вічна.

[[Богородичні преподобного Феофана, і преподобного Йосифа (співаємо весь тиждень, крім першого дня).

Слава...

Умертвленню кінець поклала Ти, народивши Христа — вічне життя, що із гробу нині засяв, Діво всенепорочна, і світ просвітив.

І нині...

Воскреслого побачивши Сина Твого і Бога, радуйся з апостолами, Богоблагодатна чиста, і «радуйся» першою прийняла Ти, Богомати всенепорочна, як причина радості всіх.]]

**Після кожної пісні обидва кліроси сходяться
й знову співають ірмос**

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: З ночі лине дух наш до Тебе, Боже, бо заповіді Твої – світло. Навчи нас, Боже, правди Твоєї, заповідей Твоїх і заповітів Твоїх, просвіти очі думок наших, щоб не заснули ми в гріхах на смерть. Віджени всяку темряву від сердець наших. Даруй нам сонце правди і охорони життя наше печаттю Святого Твого Духа. Направ стопи наші на путь миру. Дай нам бачити ранок і день в радості, щоб ми ранні молитви Тобі приносили.

Бо Твоя влада і Твоє є Царство, і сила, і слава, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Пісня 3

Ірмос: Прийдіте, пиймо пиття новеє, не із каменя неплодного чудом явлене, а з нетління джерела, що виточив з гробу Христос, — Ним бо ми стверджуємось.

Приспів: Христос воскрес із мертвих...

* Нині все наповнилося світлом, небо і земля, і глибини підземнії; нехай же святкує все творіння Христове Воскресіння — в Нім бо ми стверджуємось.

* Учора поховано мене з Тобою, Христе, сьогодні встаю, коли Ти воскрес; учора розіп'ято мене з Тобою, Сам прослав мене, Спасе, у Царстві Твоїм.

[[Богородичні:

Слава...

До нетлінного життя приходжу нині, заради благоді Народженого Тобою, Чиста, що всім краям *землі* світло засвітив.

І нині...

Бога, Якого народила Ти плоттю, як сказав, із мертвих воскреслого побачивши, Чиста, радій, і Його як Бога, Пречиста, звеличуй.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Скарбе добра, Джерело вічнотекуче, Отче Святий Чудотворче, Всесильний і Вседержителю, всі ми Тобі поклоняємось і Тобі молимося, призиваючи милість Твою і щедроти Твої на поміч і заступництво нашого смирення: пом'яни, Господи, Твоїх рабів; прийми нічні молитви від усіх нас, як кадило перед Тобою, і жодного з нас не лиши відкинутим, але всім нам пошли щедроти Твої. Пом'яни, Господи, тих, що не сплять на славу Твою, і Єдинородного Твого Сина і Бога нашого, і Святого Твого Духа; будь їм помічником і заступником; прийми їх моління в наднебесний і мисленний Твій жертovníк.

Бо Ти єси Бог наш, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духу, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь.

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес

Інако́й, го́лос 4:

Світанннн попередивши і знайшовши камінь, одвалений від гробу, ті, що були з Марією, від ангела почули: Чому шукаєте серед мертвих, як людину, Того, Хто в світлі вічному перебуває? Погляньте на похоронні пелени, поспішіте і світові звістіте, що воскрес Господь, умертвивши смерть, Він бо є Син Бога, що спасає рід людський.

**І читання із Григорія Богослова,
Архієпископа Константинопольського
Слово 45 на Святу Пасху:**

1. *«На сторожі моїй стану, — каже дивний Авакум (Авв. 2:1). Стану з ним нині я, через дану мені від Духа владу і споглядання; подивлюся й узнаю, що буде мені показане і що сказане. Я стояв і дивився: і ось муж, що зійшов на хмари, муж досить високий, і образ його як вигляд ангела (Суд. 13:6), і одяг його, як блищання, що пролітає повз блискавки. Він здійняв руку до сходу, викликнув гучним голосом (а голос його, як голос труби, і навколо нього ніби воїнства небесні) і сказав: «Нині спасіння світу, світу видимому і світу невидимому! Христос із мертвих — повстаньте з Ним і ви; Христос у славі Своїй, — піднімайтесь і ви; Христос із гроба, — звільняйтеся від пут гріха; відкриваються ворота пекла, знищується смерть, відходить старий Адам, з'являється новий: «Якщо хто у Христі — нове творіння» (2 Кор. 5:17); оновлюйтеся». Так говорив він, а інші співали те ж, що й раніше, коли явився нам Христос через земне народження: «Слава у вишніх Богу і на землі мир, в людях благовоління» (Лк. 2:14).*

З ними і я (о якби мати мені і голос, гідний ангельської пісні, що оголошує кінці світу!) віщаю вам так:

2. Пасха! Господня Пасха! Я ще скажу на честь Тройці: Пасха! Вона в нас свято свят і торжество торжеств; настільки перевершує всі торжества, не тільки людські й земні, але навіть Христові і для Христа звершувані, наскільки сонце перевершує зірки. Прекрасно в нас і вчора блищало і сяло все світлом, яким наповнили ми і приватні дома, і місця суспільні, коли люди, всякого майже роду і всякого звання, щедрими вогнями освітили ніч, на образ великого світла, — світла, яким небо сіяє з небес, освітлюючи весь світ своєю красою, світла надмирного, яке в ангелах, першій світлій природі після Першого Єства, з Нього виточується, — і Світла в Тройці, Яке складає всяке світло, від неподільного Світла, яке розділяє і прикрашає. Але прекрасніша і блискучіша нинішня світлосяйність, тому що вчорашнє світло було предтечею великого і воскреслого Світла, і ніби передсвятковими веселощами; а нині святкуємо саме воскресіння, ще не очікуване, але вже звершене і яке примирює собою увесь світ.

Тому інші нехай принесуть, які є плоди, і кожен нехай запропонує часу свій дар — дар святковий, великий або малий, але духовний і Богові угодний, скільки в кожного вистачить на те сил. Бо дар, відповідний

гідності, чи ледь принесуть і ангели — істоти перші, духовні й чисті, глядачі й свідки небесної слави, хоча вони здатні до найдосконалішого піснеспіву. А я принесу в дар слово, як краще й дорогоцінніше з усього, що маю, тим більше ж, коли оспівую Слово за благодіяння розумному еству. Із цього й почну. Бо, приносячи в жертву про велику Жертву і про найбільший із днів, не можу не підвестись до Бога і не в Ньому покласти для себе початок. І ви, що насолоджуєтесь подібними предметами, щоб ви вийшли звідси, насолодженими дійсно ненаситними, оскільки слово в мене про Бога і божественне, очистіть і розум, і слух, і думку. Слово ж буде найповніше і zarazом найкоротше, як не засмутить недоліком, так не наскучить і надмірністю.

3. Бог завжди був, є і буде, або, краще сказати, завжди є, тому що слова був і буде означають розділення нашого часу і властиві еству, яке минає, а *Сущий* — завжди. І цим ім'ям Він називає Сам Себе, розмовляючи з Мойсеєм на горі (див. Вих. 3:14); тому що зосереджує в Собі Самому цілковите буття, яке не починалося і не припиниться. Як якесь море сутності, невизначене і нескінченне, що простягається за межі всякого уявлення про час і ество, один розум (і то досить неясно і недостатньо — не в роздумі про те, що є в Ньому Самому, але в роздумі про те, що навколо Нього), через деякі накреслення, відтіняється Він в один якийсь образ дійсності, що раніше втече, ніж буде вловлений, і вислизає раніше, ніж умоспоглядається, настільки ж обіймає сьайвом владичне в нас, якщо воно очищене, наскільки швидкість блискавки опромінює зір. І це, здасться мені, для того, щоб тим, що осягається, залучати до Себе (бо взагалі незбагненне безнадійне і недоступне), а незбагненим дивує, через подив же викликає більше бажання і через бажання очищує, а через очищення робить богоподібними; і коли зробимося такими, уже розмовляє як з вічними (насмілиться слово сказати щось сміливе) — розмовляти з Богом, Який вступає у єднання з богами і пізнається ними, можливо настільки ж, наскільки Він знає пізнаних Ним (див. 1 Кор. 13:12).

4. Отже, Божество безмежне і незбагненне. В ньому пізнається тільки це одне — Його безмежність, хоча інший і вважає приналежністю простого ества бути або зовсім незбагненим, або повністю збагненим. Але досліджуємо, що становить сутність простого ества, бо простота ще не становить його ества, так само, як і в складних істотах не становить ества тільки одна складність. Розум, розглядаючи безмежне удвох відношеннях — щодо початку і щодо кінця (тому що безмежне простягається далі початку і кінця і не перебуває між ними),

коли спрямує свій погляд на небесну безодню і не знаходить, на чому зупинитися або де покласти межу своїм уявам про Бога, тоді безмежне і недослідиме називає безпочатковим, а коли заглибиться у земну безодню, відчуває подібне попередньому, тоді називає його безсмертним і нетлінним; коли ж приводить до єдності те й інше, тоді називає вічним; тому що вічність не є ні час, ні частина часу, бо вона невимірна. Але якщо для нас час те, що вимірюється рухом сонця, то для вічних вічність, з'єднана з вічними істотами і ніби деякий часовий рух і відстань.

Цим так обмежується нині наше любомудрування про Бога, бо немає часу розбалакуватися, і предмет мого слова становить не богослів'я, а Боже домобудівництво. Коли ж називаю Бога, розумію Отця, і Сина, і Святого Духа, як не розділяючи Божества більше за це числом Осіб, щоб не ввести безліч богів, так і не обмежуючи меншим числом, щоб нас не засуджували в убогості Божества, коли впадемо або в юдейство, захищаючи єдиноначальність, або в язичництво, захищаючи багатоначальність. В обох випадках зло рівне, хоча від протилежних причин. Таке Святеє Святих, приховуване і від самих Серафимів, що прославляється трьома Святинями, які сходяться в єдине Господство і Божество, про що інший хтось прекрасно і досить високо любомудрував раніше за нас.

5. Але оскільки для Благості не досить було вправлятися тільки в спогляданні Себе самої, а належало, щоб благо розливалось, йшло далі й далі, щоб число облагодіяних було якомога більше (бо це властиве найвищій Благості), то Бог винаходить, по-перше, ангельські й небесні сили. І думка стала ділом, яке виконане Словом і звершене Духом. Так виникли вторинні світлості, служителі першої Світлості, чи розуміти під ними розумних духів, чи ніби нематеріальний і безтілесний вогонь, або інше яке єство, найбільш близьке до сказаних. Хотів би я сказати, що вони нерухомі на зло і мають тільки рух до добра, як суші навколо Бога і безпосередньо осяюються від Бога (тому що земне користується вторинним осяянням), але визнавати і називати їх не нерухливими, а неможливо рухливими, переконає мене Денниця — за світлістю, а за звеличування став і називатися темрявою, з підлеглими йому боговідступними силами, які через своє віддалення від добра стали винуватцями зла і нас в його втягують.

6. Так і через такі причини створений Богом розумний світ, наскільки можу про це любомудрувати, малим розумом зважуючи велике.

Оскільки ж перші творіння були благоугодні Богові, то винаходить інший світ — матеріальний і видимий; і це є гармонійний склад неба, землі і того, що між ними, дивний через прекрасні якості кожної речі, і ще більше гідний подиву через гармонійність і згоду цілого, в якому і одне до другого, і все до всього перебуває у прекрасному співвідношенні, служачи повноті єдиного світу. А цим Бог показав, що Він сильний створити не тільки споріднене, але й зовсім далеке від Себе єство. Споріднені ж Божеству природи розумні й одним розумом осягаються, зовсім же далекі від творінь, які підлягають почуттям, а з цих останніх ще далі стоять від Божественного єства творіння зовсім неживі і нерухомі.

7. Отже, розум і почуття, настільки різні між собою, стали у своїх межах і виявили через себе велич Творчого Слова, як безмовні хвалителі і красномовні проповідники величі. Але ще не було змішання розуму й почуття, поєднання протилежних — цього досвіду вищої Премудрості, цієї щедрості в утворенні єства, і не все багатство Благості було ще виявлене. Бажаючи показати і це, майстерне Слово творить живу істоту, в якій приведено до єдності те й інше, тобто невидима і видима природа, творить, кажу, людину; з уже створеної матерії взяв тіло, а від Себе вклав життя (що в слові Божому відоме під ім'ям душі і образу Божого), творить ніби якийсь другий світ, у малому великий, залишає на землі іншого ангела, з різних природ складеного шанувальника, глядача видимого творіння, свідка таємниць творінь умоспоглядальних, царя над тим, що на землі, підлеглого небесному царству, земного й небесного, тимчасового й безсмертного, видимого і умоспоглядального, ангела, який займає середину між величчю і низькістю, той самий є дух і плоть, — дух заради благодаті, плоть заради звеличування, дух, щоб перебувати й прославляти Благодійника, плоть, щоб страждати і, страждаючи, пригадувати і вчитися, наскільки щедро він обдарований величчю; творить живу істоту, що тут готується і переселяється в інший світ і (що становить кінець таємниці) через прагнення до Бога досягає обоження. Тому що помірне тут світло істини служить мені для того, щоб бачити і відчувати світлість Божу, достойну Того, Хто зв'язує і розв'язує, і знову поєднує чудовішим чином.

8. Цю людину, вшанувавши свободою, щоб добро належало не менше тому, хто обирає, ніж Тому, Хто вклав насіння його, Бог помістив у раю (хай що означав цей рай) доглядачем безсмертних рослин — можливо, божественних помислів як простих, так і досконаліших, помістив нагим

через простоту і нештучність життя, без усякого покрову й огороження, тому що таким належало бути першоствореному. Дає й закон для вправи свободи. Законом же була заповідь: якими рослинами йому користуватися і якої рослини не торкатися. А останнім було дерево пізнання, і воно посаджене спочатку не зловмисно, і заборонене не через заздрість (нехай не відкривають при цьому уста богоборці, і нехай не наслідують змія!); навпаки, воно було добре для тих, що вживають благовчасно (тому що це дерево, за моїм умоглядом, було споглядання, до якого безпечно можуть приступати ті, що тільки володіють досвідом), але недобре ще для простих і для нестриманих у своєму бажанні, подібно як і досконала їжа не корисна для слабких і тих, що потребують молока.

Коли ж, через заздрість диявола і звабу дружини, якій вона сама піддалася як слабша і яка зробила як майстерна в переконанні (о неміч моя! Бо неміч прабатька є і моя власна), людина забула дану їй заповідь і переможена гіркою споживою; тоді через гріх людина стає вигнанцем, що віддаляється водночас і від дерева життя, і з раю, і від Бога, одягається в шкіряні ризи (можливо, у грубшу, смертну і протиборчу плоть), уперше пізнає власний сором і ховається від Бога. Втім, і тут здобуває щось, а саме смерть — для припинення гріха, щоб зло не стало безсмертним. Таким чином, саме покарання стає людинолюбством, тому що так, в чому я впевнений, карає Бог.

9. Але для перешкодження багатьох гріхів, які вирощував корінь пошкодження від різних причин і в різні часи, людина і раніше напоумлювалася різноманітно: словом, Законом, пророками, благодіяннями, погрозами, карами, повеннями, пожежами, війнами, перемогами, поразками, знаменнями небесними, знаменнями в повітрі, на землі, на морі, несподіваними поворотами в долі людей, міст, народів (усе це згладжувало пошкодження); нарешті, став потрібним найсильніший засіб, через найсильніші недуги: людиновбивство, перелюбництво, клятвoporухення, мужошаленство і цього останнього і першого із усіх зол — ідолослужіння і поклоніння творінню замість Творця. Оскільки все це вимагало найсильнішого засобу, то й дається найсильніше. І воно було таке.

Саме Боже Слово, превічне, невидиме, незбагненне, безтілесне, Начало від Начал, Світло від Світла, Джерело життя і безсмертя, Відбиток Першообразу, Печатка нестерпна, Образ незмінний, визначення і слово Отця, приходить до Свого образу, носить плоть заради плоті, з'єднується з розумною душею заради моєї душі, очищаючи подібне

подібним, робиться людиною у всьому, крім гріха. Хоча черевоносить Діва, в якій душа й тіло наперед очищені Духом (бо належало й народження вшанувати, і цнотливості віддати належне), однак Той, Хто прийшов, є Бог і зі сприйнятим від Нього, єдине з двох протилежних — плоті й Духа, з яких Один обожнив, інша обожена.

О нове змішання! О дивне розчинення! Суций починає буття, Нестворений твориться, Необ'ємний обіймається через розумну душу, яка є посередницею між Божеством і грубою плоттю; Багатий стає убогим — убожіє до плоті моєї, щоб мені збагатитися Його Божеством; Той, Хто наповнює, виснажується — виснажується ненадовго у славі Своїй, щоб бути мені причасником повноти Його. Яке багатство благості! Що це за таїнство про мене? Я одержав образ Божий і не зберіг його; Він приймає мою плоть, щоб і образ спасти, і плоть зробити безсмертною. Він вступає в друге з нами спілкування, яке набагато дивніше від першого, оскільки тоді дарував нам краще, а тепер приймає гірше; але це боголіпніше від першого, це вище для тих, що мають розум.

10. «Але що нам до цього? — скаже, можливо, який-небудь надмірно ревний любитель свят. — Жени коня до мети, премудруй про те, що стосується свята і для чого ми зібралися нині». Так і зроблю, хоча почав трохи віддалено, до чого примушений старанням і словом.

Для любителів ученості й витонченості непогано, можливо, коротко розібрати назви самої Пасхи, тому що такий відступ буде достойний слухання. Велика і достославна Пасха називається в євреїв пасхою їхньою мовою (де це слово значить «перехід») — історично, через втечу й переселення з Єгипту в Хананею, а духовно, через перехід і сходження від земного до небесного і у землю обітовану. Але в багатьох місцях Писання зустрічаємо, що деякі назви з неясних змінені на ясніші, або з грубих на благопристойніші; теж бачимо й тут. Тому що деякі, прийнявши це слово за назву спасительного страждання, потім пристосували до еллінської мови, після зміни Ф на П, і К на Х, назвали цей день Пасхою. А звичка до зміненого слова зробила його вживанішим тому, що воно подобалося слуху народу, як вислів більш благочесний.

11. Божественний апостол ще раніше за нас сказав, що весь Закон є «*тінь майбутнього*» (Кол. 2:17) і умоуявлюваного. І Бог, Який говорив з Мойсеєм, коли давав про це закони, сказав: «*Дивися, зроби за тим зразком, який показано тобі нагорі*» (Вих. 25:40), даючи цим зрозуміти, що видиме є деякий відтінок і накреслення невидимого. І я впевнений,

що нічого не було встановлено даремно, без підстави, з метою низькою і недостойною Божого законодавства і Мойсеєвого служіння, хоча й важко для кожної тіні винайти особливий умогляд, що пояснює всі подробиці узаконеного стосовно самої шкіри, мір, речовини, левітів, які носили її і служили при ній, і стосовно жертв, очищень і приношень. Це зручноспоглядале тільки для тих, які подібні до Мойсея чеснотою і найбільше наближаються до нього вченістю. Бо і на самій горі Бог являється людям, частково Сам сходячи зі Своєї висоти, а частково нас зводячи від земної низькості, щоб Неосяжний був осягнутий смертною природою, хоча в малій мірі і наскільки для неї безпечно. Та й неможливо, щоб грубість тлінного тіла і розуму-в'язня осягла Бога не інакше, як з Божою допомогою. Тому й тоді не всі, як відомо, визнані гідними однакового чину і місця, але один визнаний гідним того, а інші — іншого, кожний же, як думаю, у міру свого очищення. А інші й поготів були відлучені, і одержали дозвіл тільки чути голос з неба; це ті, які вдачами вподібнювалися звірам і не варті були божественних тайн.

12. Втім, ми, обравши середину між ними, які зовсім грубі розумом, і тими, які занадто віддаються умоспогляданню і ширянням розуму, щоб не залишитися зовсім недіяльними й нерухливими, а також не стати допитливими надміру, не ухилитися і не відійти від припущеного предмета (одне було б щось юдейське й низьке, інше ж нагадувало б тлумачення снів, а те і інше однаково негоже), розмовлятимемо про це в міру можливості, не вдаючись у крайні безглуздості, гідні осміяння.

Роздумую ж так. Оскільки нас, які спочатку впали через гріх і сластолюбство, втягнуті навіть в ідолопоклонство і беззаконне кровопролиття, належало знову піднести і привести в первісний стан, через велике милосердя Бога, Отця нашого, Який не потерпів, щоб залишалося пошкодженим таке творіння Його руки — людина, то яким чином оновлюється вона? І що при цьому відбувається? Не схвалене сильне лікування, як неправильне і здатне завдати нових ран, через затверділу від часу пухлину; знайдений же для виправлення лагідний і людинолюбний спосіб лікування, тому що й крива гілка не виносить раптового перегину і зусилля руки, що випрямляє, і швидше може переломитися, ніж вирівнятися. Гарячий і старий кінь не терпить болісної вузди без яких-небудь лестоштів і пещення. Тому дається нам на допомогу Закон, ніби стіна, поставлена між Богом і ідолами, щоб відводити від ідолів і приводити нас до Бога. І спочатку він дозволяє інше маловажливе, щоб придбати найважливіше. Дозволяє поки

жертви, щоб відновити в нас знання про Бога. Потім, коли настав час, скасовує й жертви, поступовими скасуваннями премудро змінюючи нас, які вже звикли до благопокірності, приводячи до Євангелія.

13. Так і на цей випадок явився написаний Закон, що збирає нас до Христа, і така, на мою думку, причина жертв!

Але щоб ти пізнав глибину мудрості і багатства недослідимих судів Божих, самі жертви Бог не залишив зовсім неосвяченими, недосконалыми й обмеженими тільки пролиттям крові, але до підзаконних жертв приєднується велика і відносно до першого Єства, так би мовити Жертва незаколювання, — очищення не малої частини всесвіту і не на короткий час, а цілого світу і навічно. Для цього береться «агнецъ» (Вих. 12:5) через незлобливість і як одяання прадавньої наготи, тому що така Жертва, за нас принесена, яка є і називається одягом нетління. *Досконалий* не тільки за Божеством, у порівнянні з Яким нічого немає досконалішого, але й сприйнятим єством, яке помазане Божеством, стало тим же з Помазавшим і, наслідуючи сказати, разом з Богом. *Чоловіча стать*, тому що приноситься за Адама, краще ж сказати, тому що міцніше міцного, першого занепаłego в гріх, особливо ж тому, що не має в Собі нічого жіночого, невластивого чоловікові, а навпаки, через велику владу, силою розриває дівственні і материнські узи й народжується від пророчиці чоловіча стать, як благовістить Ісаїя (див. Іс. 8:3). *Однolitній*, як *сонце правди* (Мал. 4:2), або звідти виходяче, або описуване видимим і яке до Себе повертається, і як «*благословенний вінець благости*» (Пс. 64:12), всюди Сам Собі рівний і подібний, а понад це і як те, чим оживотворюється коло чеснот, що непримітно між собою зливаються і розчиняються за законом взаємності і порядку. *Непорочний* і нескверний, тому що лікує від ганьби і від недоліків і скверни, зроблених пошкодженням, бо хоча прийняв на Себе наші гріхи і поніс хвороби, але Сам не піддався нічому, що вимагає лікування. «*Він, подібно до нас, зазнав спокуси в усьому, крім гріха*» (Євр. 4:15), бо гонитель Світла, Яке «*в темряві світить, і темрява не огорнула його*» (Йн. 1:5). 14. Що ще? Згадується *перший місяць*, або краще сказати, «*початок місяців*» (Вих. 12:2), або тому, що він був таким у євреїв здавна, або тому, що зробився таким згодом, із цього саме часу, і від тайнства прийняв назву першого. «*В десятий день цього місяця*» (Вих. 12:3) — це найповніше із чисел, перша з одиниць досконала одиниця і мати досконалості. Зберігається до п'ятого дня, можливо тому, що жертва моя є очисна для почуттів, від яких мое

падіння і в яких боротьба, тому що вони приймають в собі жало гріха. Обирається ж не тільки від *овець*, але і з гіршої природи, що стоять ліворуч, «від козлів» (Вих. 12:5), тому що заколюється не тільки за праведних, але й за грішних, і за останніх, можливо, тим більше, що маємо потребу в більшому людинолюбстві. Зовсім же не дивно, що особливо потрібний *агнець* у кожному домі, а якщо ні, то через бідність у складчину *по домах батьківщин*. Бо найкраще, щоб кожний сам собою був достатній для придбання досконалості і Богові, Який закликає, приносив жертву живу, святу, що завжди і в усьому освячується. Якщо ж ні, то має використати для цього помічників, споріднених йому за чесною і подібних вдачею. Це, як думаю, означає, у випадку потреби, залучати до жертви сусідів.

15. Потім священна ніч, протипоборниця цієї ночі — теперішнього нероздільного життя, ніч, у яку знищується першородна темрява, усе приходить в світло, в порядок і в свій вигляд, колишня потворність приймає благовидість. Потім тікаємо з Єгипту, похмурого гонителя — гріха, тікаємо від фараона, невидимого мучителя і від немилосердних наглядачів, переселяючись у небесний світ, звільняємося *від роботи із глиною й цеглами*, від складу цієї тлінної і схильної до гріха плоті, найчастіше нічим некерованої, крім тлінних помислів. Потім заколюється агнець, і чесною кров'ю запечатаються діла і розум, або сила і діяльність — ці косяки (див. Вих. 12:7) наших дверей, маю на увазі рух думки, яка прекрасно відкривається і закривається умоглядом, бо і для понять є деяка міра. Потім остання і найтяжча страта гонителів, справді гідна ночі: Єгипет плаче над первістками власних помислів і діл, що називається в Писанні племенем халдейським відкинутим (Іс. 48:14) і вавилонськими дітьми, які розбиваються і знищуються об камінь (Пс. 136:9). Скрізь у єгиптян ридання і крик, а від нас тоді відступить їхній згубник, шануючи помазання і боячись його. Потім відмова від квасного впродовж семи днів (число найбільш таємниче, що є в близькому відношенні до цього світу), відкинення давньої і застарілої омани (а не хлібною і життєвою закваски), щоб не мати при собі в дорозі єгипетського тіста і залишків фарисейського й безбожного вчення.

16. Єгиптяни будуть плакати, нам треба з'їсти агнца *увечері* (Пс. 136:6), тому що в кінці віків страждання Христове. І Христос, руйнуючи гріховну темряву, увечері залучає учеників до таїнства. Не *варений*, але *спечений* (Пс. 136:8-9), щоб у нас у слові не було нічого необдуманого і водянистого, що зручно розчиняється, але щоб воно було тверде і

щільне, спокушене очищувальним вогнем, свобідне від усього грубого і зайвого, щоб добрим вугіллям, що розпалює і очищує нашу мисленну здатність, допоміг нам Той, Хто прийшов *вогонь звести на землю* (Лк. 12:49), яким знищуються злі звички і поспішає розпалити його. А що буде в слові тілесного і поживного, нехай буде з'їдене і спожите з нутрощами і таємницями розуму, і піддане духовному переваренню — все від голови і до ніг, тобто до перших умоспоглядань про Божество і до останніх роздумів про втілення. Але нічого не винесемо, нічого не залишимо *до ранку* (Лк. 12:10), тому що багато з наших таїнств не треба розголошувати стороннім, тому що після закінчення цієї ночі немає очищення, тому що не похвально до іншого часу відкладати тим, які прийняли слово. Як добре й богоугодне, щоб гнів не продовжувався цілий день, але припинявся до заходу сонця (чи розуміти це про дійсний час, чи таємниче, тому що небезпечно для нас бачити тих, що гніваються, після заходу Сонце правди), так цієї страви не слід залишати на всю ніч і відкладати до наступного дня. *А кістки* і не з'їдене, тобто для нас незрозуміле нехай не розломлюється (див. Лк. 12:10), через погане розділення і розуміння (почекаю говорити про те, що кістки Ісуса не розтрошені і в історичному сенсі, хоча розпинателі й бажали прискорити смерть через суботу), і нехай не будуть викинуті і розкрадені, щоб *святе не дати псам* — злим терзателям слова, і не кидати свиням, як бісер, того, що в слові світле, але нехай *спалиться* це вогнем, яким спалюються, і всі всеспалення випробуючим і відаючим Духом, роздрібнені і збережені, а не ті, що гинуть і розсіюються по водах, як зробив Мойсей з відлитою ізраїльтянами головою тельця, на докір їх жорстокосердя.

17. Не треба залишити без уваги і спосіб споживання, бо Закон не промовчав і цього, але і про це утаємничив умогляд у букві. Споживемо жертву зі *старанням*, з'їдаючи із *прісним хлібом з гіркими травами* (Лк. 12:8), підперезавши стегна і надівши *взуття* і, подібно до старців, обпершись на *жезли* (Лк. 12:11). *Із старанням*, щоб не зробити того, що заповідь забороняє Лоту, не будемо *«оглядатися назад і ніде не зупинятися в околиці цієї; спасаймося на гори, щоб не загинути»* (Бут. 19:17), і щоб не затвердіти у соляний стовп від повернення до гіршого, що робиться затримкою. *З гіркими травами*, тому що життя у Бозі гірке і важке, особливо для початківців, і воно нехтує задоволення. Бо хоча нове *«ярмо — благе, і тягар легкий»*, як чуєш (Мф. 11:30), але воно таке через надію і винагороду, яка незрівнянно щедріша, ніж чого заслуговувало б тутешнє злостраждання. А без цього хто не зізнається,

що Євангеліє набагато тяжче і обтяжливіше від постанов Закону? Закон забороняє звершення гріхів, а нам зараховуються в провину і причини, майже як дії. Закон каже: *«Не чини перелюбу»* (Мф. 5:27). А ти не май і жадання, не розпалюй пристрасті цікавим і уважним поглядом. У Законі сказано: *не вбивай* (Мф. 5:21). А ти не тільки не мсти за удар, але навіть віддай себе на волю того, хто б'є. Настільки останнє любомудреніше від першого! Закон каже: *не «переступай клятви»* (Мф. 5:33). А ти зовсім не клянися, ні мало, ні багато, бо клятва народжує клятвoporушення. Закон каже: *«не приєднуй дома до дому, і поля до поля, пригноблюючи бідного і убогого»* (Іс. 5:8; Єз. 22:29). А ти з готовністю віддай і придбане правдою, відкрий себе для убогих, щоб з легкістю ти взяв хрест і збагатився невидимим.

18. Стегна незв'язані і неоперезані нехай будуть у безсловесних, бо вони не мають розуму, що панує над сластолюбством (не кажу поки, що й вони знають межу природнього руху). А ти поясом і цнотливістю приборкай в собі хтивість і це *іржання*, як говорить Божественне Писання (див. Єр. 5:8), засуджуючи мерзенність пристрасті, щоб ти чистим спожив Пасху, *«умертвивши земні члени»* (Кол. 3:5) і наслідуючи пояс Іоана, пустельника, Предтечі і великого проповідника істини. Знаю і інший пояс, саме військовий, що означає мужність, за яким деякі називаються *добропоясниками* (Нав. 4:13) і *однопоясниками сириян* (4 Цар. 24:2). Про нього і Бог говорить, розмовляючи з Іовом: *«опережи, як муж, стегна твої»* (Іов. 40:2), і дай мужню відповідь. І божественний Давид похваляється, що *«Бог підперізує його силою»* (Пс. 17:33)? і самого Бога представляє він *«одягненого силою і опоясаного»* (Пс. 92:1), очевидно, проти нечестивих, якщо кому не угодно розуміти під цим достаток і разом ніби обмеження сили, в якому сенсі Бог *«одягається у світло, як у ризу»* (Пс. 103:2). Бо хто встоїть перед необмеженою Його могутністю і світлом? Запитую: що спільного між стегнами й істиною? Що має на увазі святий Павло, кажучи: *«Станьте, підперезавши стегна ваші істиною»* (Еф. 6:14)? Чи не те, що споглядальність приборкує в нас силу жадальну і не дозволяє їй прагнути в інше місце? Тому що любов нехай і до чогось одного не дозволяє з такою ж силою прагнути інших задовольень.

19. Хто має намір вступити в святу землю, що носить на собі сліди Божі, той нехай *зніме взуття*, як і Мойсей на горі (Вих. 3:5), щоб не внести чого-небудь мертвого і того, що складає середовище між Богом і людьми. Також, якщо який ученик посилається на благовістуння, йому, як любомудреному і чужому всякої надмірності, необхідно не

тільки не мати при собі міді, жезла і більше однієї ризи, але й бути невзутим, щоб було видно *прекрасні ноги благовістуючих мир* (Іс. 52:7) і всі інші блага. Але хто тікає з Єгипту і від усього єгипетського, той має бути в чоботах, для безпеки як від чого іншого, так від скорпіонів і змій, яких у Єгипті безліч, щоб не мати шкоди від тих, що стежать за п'ятою, на яких велено нам наступати (див. Лк. 10:19).

Про жезл і утаємничене знамення його думаю так. Мені відомий жезл, що використовується для опори, а також жезл пастирський і вчительський, яким навертають на шлях словесних овець. Але тепер закон велить тобі взяти жезл для опори, щоб ти не спотикнувся думкою, коли чуєш про кров, страждання і смерть Бога, і думаючи стати захисником Божим, не впав у безбожжя. Навпаки, сміливо і не сумніваючись споживай Тіло і пий Кров, якщо бажаєш життя. Без невір'я слухай вчення про Плоть і, не спокушаючись, слухай вчення про страждання, стій, обпершись твердо, непохитно, ніскільки не сумніваючись перед супротивниками, ніскільки не захоплюючись вченнями ймовірності, постав себе на висоту, постав *«ноги у дворах Єрусалима»* (Пс. 121:2), утверди на камені, *«щоб не хиталися ноги твої»* (Пс. 16:5), що прямують до Бога.

20. Що скажеш? Так угодно було *Богові*, щоб ти вийшов з *Єгипту*, з *печі залізної* (Втор. 4:20), залишив тамтешнє багатобожжя і був ведений Мойсеєм — законодавцем і воєначальником.

Запропоную тобі пораду і непристойну мені, краще ж сказати, зовсім пристойну, якщо дивитимешся духовно. Візьми у єгиптян у позику золоті й срібні сосуди і йди з ними, запасися на дорогу чужим, краще ж сказати, своїм власним. Тобі треба одержати плату за рабство цеглою; ухитрися як-небудь витребувати її, візьми в них обманом. Так! Ти тут бідував, боровся із глиною — із цим обтяжливим і нечистим тілом, будував чужі й неміцні міста, *«пам'ять про які загинула з шумом»* (Пс. 9:7). Що ж? Невже вийти тобі ні з чим, без винагороди? Невже залишиш єгиптянам і чужим силам, що вони погано придбали і ще гірше марнують? Це не їхня власність, вони насильно собі привласнили, викрали в Того, Хто сказав: *«Моє срібло і Моє золото»* (Агг. 2:8); Я дам його, кому хочу. Вчора належало їм — так було попущено, а нині Владика приносить і дає тобі, який використаєш добре і спасительно. Придбаємо самі собі *друзів багатством несправедливим, коли зубожіємо* – під час суду, візьмемо своє назад (Лк. 16:9).

21. Якщо ти Рахіль або Лія, душа патріарша і велика, укради ідолів, яких знайдеш у батька свого, не для того, щоб їх зберегти, але щоб знищити. Якщо ти мудрий ізраїльтянин — перенеси їх у землю обітовану. Нехай гонитель вболіває і про це, і перехитрований узнає, що він марно мучив і поневолював тих, хто кращі за нього.

Якщо так зробиш, то вийдеш із Єгипту; безсумнівно знаю, що стовп вогненний і хмарний вказуватиме тобі шлях і вдень, і вночі, пустеля стане не дикою, море розділиться, фараон загрузне, дощ вилле хліб, камінь виточить воду, Амалік буде здоланий не тільки зброєю, але і войовничими руками праведників, які зображають разом і молитву, і непереможне знамення Христа, ріка зупиниться в течії, сонце стане, місяць уповільнить на шляху, стіни впадуть і без стінопробивних знарядь, передувати *«будуть шершнів»* (Втор. 7:20), прокладуючи шлях Ізраїлеві і відбиваючи іноплемянників; і не продовжуючи слова, скажу, що все те, що розповідається за цим і разом із цим, буде дано тобі від Бога.

Таке свято, яке ти святкуєш нині! Такий бенкет, який пропонується тобі в день народження заради тебе Народженого і в день поховання заради тебе Постраждалого! Таке для тебе таїнство Пасхи! Це наперед написав Закон, це зробив Христос — руйнівник букви, здійснювач духу, Який Своїми стражданнями повчає страждати, Своїм прославлянням дарує можливість з Ним прославитися.

22. Залишається дослідити питання і догмат, залишений без уваги багатьма, але для мене він потребує дослідження. Кому й для чого пролита ця вилита за нас кров — кров велика і преславна Бога і Архієрея, і Жертви? Ми були під владою лукавого, продані під гріх, що сластолюбством купили собі пошкодження. А якщо ціна спокути дається не іншому кому, як тому, що тримається владою; запитую: кому й з якої причини принесена така ціна? Якщо лукавому, то як це образливо! Розбійник одержує ціну спокути, одержує не тільки від Бога, але самого Бога, за своє катівство бере таку безмірну плату, що за неї справедливо було пощадити і вас! А якщо Отцю, то, по-перше, яким чином? Не в Нього ми були в полоні. А по-друге, з якої причини кров Єдинородного приємна Отцю, Який не прийняв і Ісаака, принесеного батьком, але замінив жертвоприношення, замість обіцяної жертви давши барана? Або із цього видно, що приймає Отець не тому, що вимагав або мав потребу, але через домобудівництво і тому, що людині потрібно було освятитися людством Бога, щоб Він Сам визволив нас, подолавши мучителя силою, і підніс нас до Себе через Сина, Який є

посередником і все влаштував на честь Отця, Якому виявляється Він у всьому покірним? Такі діла Христові, а більше нехай буде вшановане мовчанням.

Мідний же змії хоча й повішений проти жалячих зміїв, однак же не як образ Постраждалого за нас, але як той, що зображує протилежне, і тих, що дивляться на нього, спасає не через упевненість, що він живий, але тому, що переможений (чого й гідний був) сам умертвлений і умертвляє з собою тих, що підкорилися його силі. І яке пристойне йому від нас надгробіє? *«Смерть! Де твоє жало? Пекло! Де твоя перемога?»* (1 Кор. 15:55)? Ти переможений Христом, умертвлений Життєдавцем, бездиханний, мертвий, нерухомий, бездіяльний, і хоча зберігаєш образ змія, але відданий ганьбі на висоті!

23. Але причастимося Пасхи, нині поки прообразувально, хоча і одкровенніше, ніж у Старому Завіті. Тому що підзаконно Пасха (насмілююся сказати і кажу) була ще більш неясним прообразом прообразування. А згодом і скоро причастимося досконаліше і чистіше, коли Слово буде пити з нами це *«нове у Царстві Отця»* (Мф. 26:29), відкриваючи і подаючи, що нині явлене Ним в деякій мірі, бо те, що пізнається нині, завжди нове. В чому ж полягає це пиття і це споживання? Для нас у тому, щоб вчитися, а для Нього, щоб учити і передавати ученикам Своїм слово, тому що учення є їжа і для живлячого.

Але поступово і ми долучимося до закону, за Євангелієм, а не за письменами, досконало, а не недосконало, вічно, а не тимчасово. Зробимо для себе главою не земний Єрусалим, а небесну митрополію — місто, що не війнствами нині топчється, але прославляється ангелами. Не будемо приносити в жертву *«волів і телят з рогами і копитами»* (Пс. 68:32), у яких багато мертвого і безчуттєвого. Але *«принесем Богу жертву хвали»* (Пс.49:14) на небесному жертovníку з небесними ликами. Пройдемо першу завісу, приступимо до другої завіси, припадемо у Свята Святих. Скажу ще більш: принесемо в жертву Богові самих себе, краще ж, будемо щодня приносити і всякий рух. Усе приймемо заради Слова, у стражданнях наслідуватимемо Страждання, кров'ю вшануємо Кров, охоче зійдемо на хрест. Жаданні цвяхи, хоча і дуже болісні. Тому що страждати із Христом і за Христа жаданіше, ніж насолоджуватися з іншими.

24. Якщо ти Симон Киринейський, то візьми хрест і йди. Якщо ти розп'ятий з Христом, як розбійник, то, як благодячний, пізнай Бога. Якщо Він і *«до злочинців приєднаний»* (Мк. 15:28) за тебе і за твій гріх,

то будь ти заради Нього виконавцем закону. І будучи розп'ятим, поклонися Розп'ятому за тебе, отримай користь навіть із порочного свого життя, купи смертю спасіння, увійди з Ісусом у рай, щоб узнати, звідки ти впав, споглядай тамтешню красу, а того, хто ремствує, запиши з його хулою вмерти поза. Якщо ти Йосиф Аримафейський, проси тіла у того, хто розпинає; очищення світу нехай буде твоїм очищенням. Якщо ти Никодим — нічний богошанувальник, поклади Його в гріб з пахощами. Якщо ти одна або друга з Марій або Саломія, або Іоана — плач рано, намагайся першою побачити відвалений камінь, а можливо, і ангелів, і самого Ісуса; скажи що-небудь, слухай голоси; і якщо почувеш, *«не доторкайся до Мене»* (Йн. 20:17), стань здаля, вшануй Слово, але не ображайся. Він знає, кому явитися раніше за інших. Обнови воскресіння; Єві, яка впала першою, допоможи першою вітати Христа і сповістити учеників. Будь Петром і Іоаном, поспішай до гробу, йди то *«скоріше, то разом»* (Йн.20:4), змагаючись добрим змаганням. Якщо перевершили тебе швидкістю, то переверти старанням, не припавши тільки до гробу, але ввійшовши всередину. Якщо, як Фома, не будеш разом із зібраними учениками, яким явився Христос, не будь невірним після того, як побачиш. А якщо не віриш, повір тим, що кажуть. Якщо ж і їм не віриш, то повір виразкам від цвяхів. Якщо сходить в пекло, сходи із Ним і ти, пізнай і тамтешні Христові таємниці: яке домобудівництво і яка причина двоякого сходження? Усіх чи всіх без винятку спасає, явившись там, чи тільки віруючих?

25. Якщо сходить на небо, то сходи із Ним і ти, будь серед ангелів, які супроводжують або зустрічають Його, накажи піднятися *«вратам»* (Пс. 23:7), зробишся вище, щоб прийняти Того, Хто піднісся стражданням; здивованим через тіло і знаки страждань, без яких спустився і з якими сходить, і тому питає: *хто є цей Цар слави?* — відповідай: *Господь міцний і сильний — сильний як у всьому, що завжди утворив і творить, так і в нинішній боротьбі і перемозі за людство; і на двократне питання дай двократну відповідь. Якщо дивуватимуться, кажучи, як у лицедійственній уяві в Ісаї: хто це йде від Едома і від земних? І чому у Безкровного і Безтілесного червлені ризи, як у винороба, що витоптав повне точило* (див. Іс. 63:1-3)? — ти вкажи на красу одягу постраждалого тіла, прикрашеного стражданням і просвітленого Божеством, яке найбільш шановане і прекрасніше.

26. Що скажуть нам на це наклепники, злі цінителі Божества, хулителі достохвального, обійняті темрявою біля самого Світла, невігласи біля

самої Мудрості, ті, за яких Христос марно помер, невдячні творіння, творіння лукавого? Це ставиш ти в провину Богові — Його благодіяння? Тому Він малий, що для тебе смирив Себе? Що до заблудлого прийшов *«Пастир Добрий, Який»* покладає душу за овець (Йн. 10:11); прийшов на ті гори і пагорби, на яких приносив ти жертви, і знайшов заблудлого, і знайденого взяв на ті ж плечі, на яких поніс хрест, і прийнятого знову привів до небесного життя. І приведеного зарахував до тих, що перебувають у чині своєму? *Який запалив світильник* — плоть Свою, і *підмів кімнату*, очищаючи світ від гріха, і *знайшов драхму* — царський образ, завалений пристрастями; після знаходження ж драхми скликає тих, які перебувають в любові Його сили, робить учасниками радості тих, яких зробив свідками таємниці Свого домобудівництва (див. Лк. 15:8-9)? Що променистіше Світло йде за попереду йдучим світильником, Слово за голосом, Жених — за невістоводителем, який готує Господу *«людей обраних, ревних до добрих діл»* (Тит. 2:14) і наперед очищених водою для Духа? Це ставиш за провину Богові? За те вважаєш Його низьким, що *«взявши рушник, підперезався»* і вмиває ноги ученикам (Йн. 13:4-5), і вказує досконаліший шлях для піднесення — смирення? Що смиряється заради душі, що схилився до землі, щоб підняти із Собою прихиліне гріхом до землі? Як не поставиш за провину того, що Він їсть із митарями і у митарів, що учнями має митарів, та й Сам щось здобуває? Що ж здобуває? Спасіння грішників. Хіба і лікаря звинуватить дехто за те, що нахилиється до ран і терпить сморід, тільки б повернути здоров'я хворим? Звинуватити і того, хто зі співстраждання нахилився до ями, щоб, за законом (див. Вих. 23:55; Лк. 14:5), спасти худобу, яка упала до неї?

27. Правда, що Він був посланий, але як людина (бо в Ньому два єства; так, Він стомлювався, і голоднів, і жадав, і був у борінні, і плакав — за законом тілесної природи), а якщо посланий і як Бог, що із цього? Під посольством розумій благовоління Отця, до Якого Він відносить Свої діла, щоб вшанувати безлітне Начало і не здатися супротивником Богові. Про Нього говорить, що зраджений (Рим. 4:25), але написано також, що Сам Себе віддав (див. Еф. 5:2:25). Говориться, що Його воскресив Отець і вознісся (див. Діян. 3:15; 1:11), але написано також, що Він Сам себе воскресив і вознісся знову на небо (див. 1 Сол. 4:14; Еф. 4:10) — перше через благовоління, друге через владу. Але ти виставляєш напоказ принизливе, а мовчиш про піднесене. Думаєш, що Він страждав, а не додаєш, що страждав добровільно. Скільки і нині

страждає Слово! Одні шанують його як Бога і поєднують; інші ганьблять Його як плоть і відокремлюють. На кого ж більше прогнівається Він або, краще сказати, кому відпустить гріх? Чи тим, які єднають, чи тим, які розсікають злочестиво? Тому що першим належало розділити, а останнім з'єднати, — першим стосовно числа, а останнім стосовно Божества. Ти спокушаєшся плоттю? І юдеї також спокушалися. Чи не назвеш Його і самарянином? Про те, що далі, промовчу. Ти не віруєш в Його Божество? Але в Нього і біси вірували; о ти, який невірніший від бісів і несвідоміший за юдеїв! Одні найменування Сина визнавали ознакою рівночестя, а інші пізнавали в тому, кого виганяли, Бога, бо в цьому переконувало те, що звершувалося Ним. А ти ні рівності не схвалюєш, ні Божества не сповідуєш в Ньому. Краще було б обрізатися і стати біснுவатим (скажу щось смішне), ніж у необрізанні і в здоровому стані мати лукаві й безбожні думки.

Але боротьбу з ними або припинимо, якщо побажають, хоча й пізно, уцнотливитися, або відкладемо до часу, якщо не захочуть цього, але залишаться такими ж, як тепер. Нітрохи й нічого не убоїмося, подвизаючись за Тройцю і з Тройцею.

28. Тепер же потрібно нам представити короткий зміст слова. Ми одержали буття, щоб благоденствувати, і благоденствували після того, як одержали буття. Нам довірений був рай, щоб насолодитися, нам дана була заповідь, щоб, зберігши її, заслужити славу, — дана не тому, що Бог не знав майбутнього, але тому, що Він прийняв закон свободи. Ми спокушені, тому що викликали заздрість; упали, тому що переступили закон; постилися, тому що не дотримали посту, будучи переможені деревом пізнання; бо прадавня і сучасною була для нас ця заповідь, що служила ніби пестуном для душі і приборканням в насолоді; і ми їй справедливо підпорядковані, щоб дотриманням її повернути собі те, що втратили недотриманням. Ми потребували Бога, втіленого і умертвленого, щоб нам ожити. З Ним ми померли, щоб очиститися, з Ним воскресли, бо з Ним померли; з Ним прославилися, бо з Ним воскресли.

29. Багато було в той час чудес: Бог, Який розпинається, сонце, що захмарюється і знову сяє (тому що належало, щоб і творіння співчувало Творцеві), завіса, що роздиралася, кров і вода, що витекли з ребра (одна тому, що Він був людиною, інша тому, що Він був вище від людини), земля тряслася, каміння, що розпадалося заради Каменя; мерці, які воскресли для запевнення, що буде останнє і загальне воскресіння,

чудеса при похованні, які чи оспіває хто достойно? Але жодне з них не вподібнюється чуду мого спасіння. Небагато крапель крові оновлюють цілий світ, і для всіх людей робляться тим же, чим буває закваска для молока, збираючи і зв'язуючи нас в єдине.

30. Але велика і священна Пасха, і очищення всього світу! Буду розмовляти з тобою, як із чимсь одушевленим. Слово Боже, і світло, і життя, і мудрість, і сила! Усі твої найменування мене радують. Народження, сходження і запечатання великого Розуму! Умоспоглядальне Слово і Людина умоспоглядальна, Яка *«тримає все словом сили Своєї»* (Євр. 1:3)! Прийми тепер це слово, не перше, але, можливо, останнє моє плодоприношення; слово zarazом подячне і молитовне, щоб мені не терпіти інших скорбот, крім необхідних і священних, у яких минуло моє життя. Зупини або болісну владу наді мною тіла (тому що бачиш, Господи, наскільки вона велика і тяжка), або вирок Твій, якщо від Тебе відкидаємось. Якщо ж розв'яжуся, яким бажаю, і буду прийнятий під небесний дах, то, можливо, і там покладу угодне на святий жертovníк Твій, Отче і Слово, і Душе Святий. Тому що тобі подобає всяка слава, честь і держава навіки-віків, амінь.

Н: Амінь. І знову запалює свічки.

Пісня 4

Ірмос: На божественній сторожі Богонатхненний Авакум нехай стане з нами і покаже світлоносного ангела, що радісно говорить: Сьогодні спасіння світу, бо воскрес Христос, як Всесильний.

Приспів: Христос воскрес із мертвих...

* Дівству утробу відкривши, первістком явився Христос, як чоловік же, агнем назвався і непорочним же, бо не зазнав скверни, Він — наша Пасха, і як Бог істинний, звершеним назвався.

* Як однолітній Агнець, благословенний нам вінець — Христос добровільно за всіх у жертву був принесений, Пасха очищення, і знову з гробу нам засявав, красне Сонце правди.

* Богоотець же Давид перед ковчегом, як прообразом, радіючи, веселився; ми ж, народ Божий, святий, прообразів здійснення бачивши, веселімось у Бозі, бо воскрес Христос, як Всесильний.

[[Богородичні:

Слава...

Той, Хто сотворив Адама, Твого праотця, Чиста, утворився в Тобі, і смертну оселю зруйнував Своєю смертю нині, і осяяв усе Божественним сяйвом воскресіння.

І нині...

Його ж, Якого породила Ти, Христа, що із мертвих дивно засяяв, побачила Ти, Чиста, добра й непорочна між жонами і велична: нині, радіючи з апостолами, на спасіння всіх Того прославляй.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Владико Вседержителю незбагнений, світлоначальна і незмірна Сило, єдинородної і єдиносущної Премудрості Отець, животворчого і єдиносильного Духа Причина, що через благоутробну милість і неказанну благість не зневажив людську природу, темрявою гріха полонену, але божественні світильники священої Твоєї науки в Законі і Пророках нам засвітив, після того ж благоволив засвітити тілесно істине й незаходиме Сонце Правди Єдинородного Твого Сина і спрямувати нас к осяянню Твого Світла. Почуй голос благання нашого і дай, щоб ми в бадьорості і тверезості душі прожили ніч всього життя цього, очікуючи дня Христа Твого і Бога нашого, коли прийде Суддя всіх. І хай, не впавши і розлінившись, але в бадьорості і в трудах виконання Його заповідей піднесені, виявимося готовими і ввійдемо у радість Самого Господа нашого, де немає ні недуги, ні смутку, ні зітхання, де оселя всіх, що в Тобі радіють.

Бо Ти благий і Чоловіколюбець Бог еси, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духу, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Пісня 5

Ірмос: Встаньмо рано на світанні і, замість мира, пісню принесімо Владиці, і Христа побачимо, правди Сонце, що всім освітлює життя.

Приспів: Христос воскрес із мертвих...

* Безмірне Твоє милосердя бачивши, зв'язані кайданами пекельними, до світла поспішали веселими стопами, Христе, Пасху славлячи вічную.

* Приступімо зі свічками до Христа, що, немов жених, із гробу виходить, та з чинами ангельськими, що радісно святкують, прославляймо Пасху Божу, спасительну.

[[Богородичні:

Слава...

Просвітлюється побожне зібрання Божественним і життєносним промінням воскресіння Сина Твого, Богомати Пречиста, і радістю наповнюється.

І нині...

Не розкрив Ти врата дівства у втіленні, гробу печатей не зруйнував, Царю творіння; тому, побачивши Тебе воскреслого, Мати Твоя радується.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: З ночі лине дух наш до Тебе, Боже наш, бо заповіді Твої — світло для нас на землі. Навчи нас чинити справедливе і святе в страсі Твоїм, бо ми прославляємо Тебе, воістину сущого Бога нашого. Нахили ухо Твоє і вислухай нас, і пом'яни, Господи, по імені всіх, що стоять тут і моляться з нами, і спаси їх силою Твоюю. Благослови людей Твоїх і освяти насліддя Твоє. Пошли мир світові Твоєму, церквам Твоїм, священикам, країні нашій і всім людям Твоїм.

Бо освятилося і прославилося пречесне і величне ім'я Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Пісня 6

Ірмос: Зійшов еси, Христе, в глибини підземнії, і розбив кайдани вічнії, що тримали зв'язаних, і на третій день, як з кита Іона, воскрес еси із гробу.

Приспів: Христос воскрес із мертвих...

* Цілими зберігши печаті, воскрес еси із гробу, Христе, що ключів Діви не порушив еси народженням Своїм, і відкрив нам райські двері.

* Спасе мій, жива і незаколена жертво, Сам Себе, як Бог, з волі Своєї приніс Ти Отцю, і з Собою праотця всіх, Адама, підніс, із гробу воскресши.

[[Богородичні:

Слава...

Повстало те, що здавна трималося смертю і тлінням, через Втіленого із Твого пречистого лона, для нетлінного і вічного життя, Богородице Діво.

І нині...

Зійшов у глибини землі Той, Хто зійшов в лоно Твоє, Чиста, і оселився і втілювався незбагнено, і воздвиг з собою Адама, воскресши із гробу.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Дякуємо Тобі, Господи Боже спасіння нашого, бо Ти все чиниш для добра життя нашого, щоб ми завжди підносили очі до Тебе, Спаса і Благодійника душ наших; що і нині поставив на поклоніння чесному імені Твоєму. Тому молимо Тебе, Господи, подай нам благодать і силу, щоб ми сподобилися співати Тобі розумно і молитися безперестанно, в страхі і трепеті дбаючи про своє спасіння заступництвом Христа Твого. Пом'яни, Господи, і тих, що вночі до Тебе взивають, вислухай їх і помилуй, впокори під ноги їхні невидимих і войовничих ворогів.

Бо Ти еси Цар миру, і Спас душ наших, і Тобі славу возсилаємо, Отцю, і Сину, і Святому Духу, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Далі кондак, голос 8: Хоч і до гробу зійшов Ти, Безсмертний, проте пекельну зруйнував еси силу, і воскрес еси, як Переможець, Христе Боже, жонам-мироносицям звістивши: радуйтеся; і Твоїм апостолам мир даруєш, а померлим подаєш воскресіння.

Ікос 1: Того, Хто Сонце, що раніше сонця, і зайшов у гріб, мироносиці-діви шукали, як день, попередивши ранок; і одна до одної взивали: о подруги, прийдіть, пахощами помажемо тіло життєносне і погребене Того, Хто воскресив плоть грішного Адама, яка лежить у гробі. Ходімо, поспішаючи, як волхви, і поклонімося, і принесімо миро — як дари, не пеленами, а плащаницею обвитому, і плачучи, вживаймо: о Владико, встань, і померлим подай воскресіння.

Ікос 2: Коли це одна одній казали мироносиці, обмірковували вони й інше, сповнене премудрості, кажучи між собою: «Жінки, чому обманюєтеся? Невже дійсно в гробі лежить Господь? Невже досі нероухомий Той, Хто керує духом рухомих? Невже досі лежить мертвий? Неймовірна, безглузда ця мова; тому давайте почекаємо і так зробимо: нехай іде Марія й огляне гріб, ми же ходімо за тим, що вона скаже. Можливо, як Сам проголосив, воскрес Безсмертний, що померлим подає воскресіння».

Ікос 3: Одностайні в цьому, розумні послали, вважаю, Марію Магдалину до гробу, як каже Богослов. Була ж темрява, але любов їй світила, тому й вона побачила величезний камінь, відвалений від входу до гроба і, повернувшись назад, сказала: «Учні, дізнайтесь, що я бачила і не приховуйте від мене, якщо зрозумієте: камінь не закриває вже труну. Невже унесли Господа мого? Адже стражників не видно, вони втекли. Чи не воскрес Той, Хто померлим подає воскресіння?»

**Протягом Світлого тижня на повечір'ях
з піснями Пасхального канону співають наступні ікоси
Великодньої пісні преп. Романа Солодкоспівця**

Далі співаємо:

Воскресіння Христове бачивши, поклонімоь Святому Господу Ісусу, єдиному Безгрішному. Хресту Твоєму поклоняємось, Христе, і Святеє Воскресіння Твоє оспівуємо і славимо, бо Ти єси Бог наш, крім тебе, іншого не знаємо, ім'я Твоє призиваємо. Прийдіть, усі вірні, поклонімоь Святому Христовому Воскресінню, бо через Хрест прийшла радість всьому світові. Завжди благословляючи Господа, оспівуємо Воскресіння його, бо, перетерпівши розп'яття, Він смертю смерть переміг (*тричі*). Воскрес Ісус із гробу, як і провістив, подав нам життя вічне і велику милість (*тричі*).

Пісня 7

Ірмос: Той, Хто отроків з вогню визволив, людиною будши, страждає, як смертний, і стражданням смертнеє в красу нетління зодягає, єдиний благословенний отців Бог і препрославлений.

Приспів: Христос воскрес із мертвих...

* Жони богомудрі з миром слідом за Тобою поспішали, та Кого з сльозами, як мертвого, шукали, Тому, як Богу Живому, радіючи, поклонилися, і Пасху таємну ученикам Твоїм, Христе, благовістили.

* Смерти святкуємо умертвіння, пекла знищення, іншого життя вічного початок і, радіючи, славимо тебе, єдиного благословенного отців Бога і препрославленого.

* Воістину священна і святкова ця спасительна ніч воскресіння стала провісницею світосайного і світлоносного дня, бо в ній вічне світло із гробу плоттю всім засяло.

[[Богородичні:

Слава...

Умертвив Син Твій смерть нині, Всененорочна, всім смертним дарував постійне життя повіки, єдиний благословенний отців Бог і препрославлений.

І нині...

Той, Хто царює над усім творінням, став людиною, оселився у Твоїй, Богоблагодатна, утробі, і розп'яття і смерть перетерпів, воскрес боголіпно, воскресивши з собою і нас як Всемогутній.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ:

П: Боже і Отче Господа нашого Ісуса Христа, що зібрав нас на цей час молитви. Дай нам благодать відкривати уста наші і прийми наші посильні подяки та навчи нас заповітів Твоїх, бо молитися, як подобає, ми не знаємо, коли Ти, Господи, Святим Твоїм Духом не наставиш нас. Тому молимо Тебе: якщо ми нагрішили аж до цього часу словом, чи ділом, чи думкою, з волі чи з неволі, — полегши, відпусти, прости. Бо якщо на беззаконня зважатимеш, Господи, Господи, хто ж устоїть? Бо в Тебе визволення є: Ти єси єдин Святий, Помічник сильний. Захисник життя нашого, і про Тебе ми співаємо завжди.

Нехай буде держава Царства Твого благословенна і препрославлена, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Пісня 8

Ірмос: Цей урочистий і святий день, всім суботам Цар і Господь, свято над святами і торжество із торжеств, у цей день благословімо Христа навіки.

Приспів: Христос воскрес із мертвих...

* Прийдіте, в урочистий день воскресіння, причасниками будьмо нового плоду виноградного, радости Божественної, Царства Христового, прославляючи Його ж, як Бога, навіки.

* Поглянь навкруги, Сионе, і подивись, ось бо прийшли до тебе, немов світила Богосайні, від заходу, і півночі, і моря, і сходу, діти твої, благословляючи Христа навіки.

Приспів: Пресвята Тройце, Боже наш, слава Тобі.

Троїчний: Отче Вседержителю, і Слово, і Душе, в трьох лицях з'єднане Єство Пресущне і Пребожественне, в Тебе ми охрестились і Тебе благословляємо по всі віки.

[[Богородичні:

Слава...

Прийшов Тобою у світ Господь, Діво Богородице, і утробу пекла розірвав, смертним нам воскресіння дарував, тому благословляємо його повіки.

І нині...

Всю силу смерти подолав Син Твій, Діво, Своїм воскресінням, як Бог Всемогутній возніс з собою і нас і оживив, тому оспівуємо його повіки.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Господи Боже наш, Ти відігнав від нас сонну байдужість і зібрав нас покликом святим, щоб і вночі здіймали ми руки наші і прославляли Тебе за суд Твій праведний. Прийми благання наші, молитви, хваління, нічні служби і дай нам, Боже, віру бездоганну, надію міцну, любов нелицемірну; благослови наші входи й виходи, вчинки, діла, слова, помисли; і дай нам дочекати початку дня, хвалячи, славлячи, благословляючи доброту Твого невимовного милосердя.

Бо благословилося всесвiate ім'я Твоє, і прославилася Царство Твоє, Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, і повсякчас, і на віки вічні.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Приспиви до пісні 9:

Величає душа моя Воскреслого триденно із гробу Христа Життедавця.

І ірмос: Світися, світися, Новий Єрусалиме...

І другий клірос співає той самий приспів та ірмос.

Далі перший клірос співає другий приспів:

Величає душа моя Того, Хто добровільно страждав і був похований, і воскрес триденно із гробу.

І ірмос: Світися, світися, новий Єрусалиме...

І другий клірос співає той самий приспів та ірмос.

Далі перший клірос співає третій приспів:

Христос — нова Пасха, жертва жива, Агнець Божий, що взяв гріхи світу.

І стих. Другий клірос співає той самий приспів і стих.

Потім перший клірос співає четвертий приспів:

Ангел звістив Благодатній: Чистая Діво, радуйся, і знову кажу: радуйся! Твій Син воскрес на третій день із гробу і мертвих воскресив; люди, веселіться.

І стих. Другий клірос співає той самий приспів і стих.

І далі вісім приспівів співають по одному разу зі стихами.

Розбудив Ти, заснувши, мертвих від віку, по-царськи рикнувши, як лев від Іуди.

Магдалина Марія, прийшовши до гробу і Христа побачивши, як садівника, запитувала.

Ангел сяючий до жінок взивав: припиніть плакати, бо Христос воскрес!

Христос воскрес, смерть подолав і мертвих воскресив, люди, веселіться.

Нині все творіння веселиться і радується: бо Христос воскрес і пекло полонилось.

Нині Владика полонив пекло, визволив ув'язнених, що від віку там силою утримувались.

Величає душа моя Трипостасного і нероздільного Божества державу.

Радуйся, Діво, радуйся; радуйся, Благословенна, радуйся Препрославлена, бо Твій Син воскрес триденний із гробу.

Потім перший клірос співає знову перший приспів та ірмос. Далі обидва кліроси, зійшовшись разом, співають ірмос і Тропар: Христос воскрес... (тричі).

Пісня 9

Ірмос: Світися, світися, новий Єрусалиме, слава бо Господня над тобою зійшла, радій нині і веселися, Сионе, а Ти, Чистая, красуйся, Богородице, бо воскрес Народжений Тобою.

* О Божественне, о любе, пресолодке слово Твоє: з нами бо правдиво обіцяв Ти бути до кінця віку, Христе. Його ж утвердженням надії маючи, ми, вірні, радіємо.

* О Пасха велика і найсвятіша, Христе, о Мудросте й Слово Боже і Сило, дай нам істинно причащатися Тебе, у невичірній день Царства Твого.

[[**Богородичні:**

Слава...

Єдиногласно, Діво, Тебе ублажаємо, вірні; радуйся, двері Господні; радуйся, граде одухотворений; радуйся, бо заради Тебе засяяло нам світло із Тебе народженого, із мертвих воскресіння.

І нині...

Веселіться і радуйтеся, Божественні двері світла: бо Ісус, Який зійшов у гріб, засяяв світліше від сонця і всіх вірних просвітив, Богорадувана Владичице.]]

МАЛА ЄКТЕНІЯ

П: Боже, Боже наш, що з волі Своєї духовні й розумні Сили сотворив еси, — молимо Тебе і благаємо Тебе: прийми посильну хвалу нашу з усіма творіннями Твоїми і подай багаті дари Твоєї благоді, бо Тобі вклоняється кожний рід небесних, і земних, і підземних, і все, що дише, і всяке творіння прославляє незбагненну славу Твою, бо Ти єдиний Бог Істинний і Многомилостивий.

Бо Тебе хвалять усі сили небесні, Отця, і Сина, і Святого Духа, і Тобі славу возсилають, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь

П: Христос воскрес!

Н: Воістину воскрес!

Екзапостиларій: Плоттю заснувши, як мертвий, Царю і Господи, на третій день воскрес еси, Адама з тління підняв і смерть подолав. Пасха нетлінна, світу спасіння (*тричі*).

На Хваліть... співаємо стихи 4 і стихири воскресні, голос 1.

Пс.150:2: Хваліть Його в могутності сили Його; хваліть його за безмежну велич Його.

Оспівуємо Твої, Христе, спасительні страждання і славимо Твоє воскресіння.

:3: Хваліть Його голосом сурми; хваліть його на арфі і гусях.

Хрест перетерпів, і смерть подолав, і воскрес із мертвих, даруй мир життю нашому, Господи, як єдиний Всемогутній.

:4: Хваліть Його хором під тимпани; хваліть його на струнах і органах.

Пекло полонив, і людину воскресив, воскресінням Твоїм, Христе, сподоби нас чистим серцем Тебе оспівувати і славити.

:5-6: Хваліть Його на органах милозвучних; хваліть Його на цимбалах і зі співами. Все, що дише, нехай хвалить Господа

Боголіпне Твоє сходження славлячи, оспівуємо Тебе, Христе; народився Ти від Диви, і не відлучився Ти від Отця; постраждав Ти як людина, і добровільно Ти перетерпів хрест, воскрес Ти, з гробу, як із чертога, вийшов, щоб спасти світ, Господи, слава Тобі.

Потім, обидва кліроси, з'єднавшись, співають стихири Пасхи на голос 5:

Стих: Нехай воскресне Бог і розвіються вороги Його. (Пс. 67:2)

Пасха священна нам сьогодні з'явилася: Пасха нова, свята, Пасха таємна, Пасха преславна, Пасха — Христос Визволитель, Пасха непорочна, Пасха велика; Пасха вірних, Пасха, що двері райські нам відкриває, Пасха, що освячує всіх вірних.

Стих: Як щезає дим, хай щезнуть. (Пс. 67:3.а)

Прийдіте після видіння, жони-благовісниці, і Сионові скажіть: прийми від нас благу вість про Воскресіння Христове,

Єрусалиме, побачивши Царя Христа, що, немов жених, із гробу виходить.

Стих: Так нехай згинуть грішники від лица Божого, а праведники нехай звеселяться. (Пс. 67:3.б-4.а)

Мироносиці-жони рано-вранці прийшли до гробу Життедавця, знайшли ангела, що сидів на камені, і він, провістивши їм, так промовив: чому шукаєте Живого серед мертвих, чому оплакуєте Нетлінного у тлінні? Ідіть, проповідуйте ученикам його.

Стих: В цей день, його ж створив Господь, радіймо і веселімось в нім. (Пс. 117:24)

Пасха красна, Пасха, Господня Пасха, Пасха преславна нам засяяла. Пасха, радісно обіймім один одного! О Пасха, визволення від скорбот, бо сьогодні із гробу, немов із чертогу, засяяв Христос, і жон радістю наповнив, промовивши: проповідуйте — апостолам.

Слава:.. І нині... голос 5:

Воскресіння день, і просвітімось торжеством, і один одного обіймімо. Промовмо: браття — і тим, що ненавидять нас, простім все, заради воскресіння, і так взиваймо: Христос воскрес із мертвих, смерть смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував (*тричі*).

**Святого отця нашого Іоана Золотоустого,
архієпископа Константинопольського,
СЛОВО ОГЛАСИТЕЛЬНЕ
у святий і світлоносний день
преславного і спасительного
Христа Бога нашого воскресіння**

П: Якщо хто благочестивий і любить Бога, нехай насолодиться цим світлим торжеством. Якщо хто раб благорозумний, нехай увійде, радіючи, у радість Господа свого. Якщо хто потрудився, постячися, нехай прийме нині винагороду. Якщо хто від першої години працював, нехай отримає нині справедливу заплату. Якщо хто після третьої години прийде, дякуючи, нехай святкує. Якщо хто після шостої години з'явився, нехай не засумнівається, тому що нічого не втратив. Якщо хто затримався до дев'ятої години,

нехай з'являється без усякого сумніву, нічого не боячись. Якщо хто прийшов тільки об одинадцятій годині, нехай не тривожиться тим, що запізнився, бо щедрий Владика і останнього приймає нарівні з першим; заспокоює того, хто прийшов об одинадцятій годині, як і того, що працював від першої: і останнього милує, і про першого турбується, і тому дає, і цьому дарує. І діла приймає, і наміри вітає, і діяння шанує, і думки хвалить.

Тому-то увійдіть всі в радість Господа свого: і перші, і другі, винагороду прийміть. Багаті і бідні, один з одним святкуйте! Стримані і ліниві, день вшануйте! Ті, що постилися, і ті, що не постилися, — звеселіться сьогодні! Трапеза готова: насолоджуйтесь усі! Тілець вгодований, нехай ніхто не вийде голодним, всі прийміть багатство благости! Ніхто нехай не ридає від убо-гости, тому що явилось загальне Царство. Ніхто нехай не оплакує гріхів: прощення бо засяяло із гробу! Ніхто нехай не убоїться смерті, визволила бо нас Спасова смерть; схоплений нею — подолав її. Зійшовши в пекло — полонив пекло, засмутив його, коли воно спробувало плоті Його. Це й Ісайя передбачив, коли взивав: пекло засмутилося, зустрівши Тебе в безодні. Засмутилося, бо знищене; засмутилося, бо зневажене; засмутилося, бо смерть йому заподіяно; засмутилося, бо повалене; засмутилося, бо зв'язане. Узяло тіло, а знайшло Бога; взяло землю, а зустріло небо; взяло те, що бачило, а впало через те, чого не бачило. Де твоє, смерте, жало? Де твоя, пекло, перемога? Воскрес Христос — і ти повалене! Воскрес Христос — і попадали демони! Воскрес Христос — і радіють ангели! Воскрес Христос — і життя триває! Воскрес Христос — і немає жодного мертвого в гробі!

Христос, що воскрес із мертвих, став початком померлих. Йому слава і держава на віки віків. Амінь.

Н: Амінь. **На голос 8:** Уст твоїх благодать, засяявши як світло вогню, освітила увесь світ, не скарби сріблолобства світові здобула, а показала нам висоту смиренномудрости; своїми ж словами навчаючи, отче Іоане Золотоустий, моли Слово, Христа Бога, спасти душі наші.

ПОТРІЙНА І БЛАГАЛЬНА ЄКТЕНІЇ

Д: Премудрість.

Н: Благослови.

П: Благословенний Христос Бог наш завжди, нині, і повсякчас, і на віки віків.

Н: Амінь.

Предстоятель, тримаючи хрест і трисвічник (замість: Слава Тобі, Христе Боже...) співає: Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав.

Н: І тим, що у гробах, життя дарував.

Предстоятель промовляє відпуст:

Христос, що воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що у гробах, життя дарував, істиний Бог наш, молитвами Пречистої Своєї Матері і всіх святих помилує і спасе нас, бо Він благий і Чоловіколюбчець.

Потім підносить хрест і промовляє: Христос воскрес! (*тричі*)

Н: Христос воскрес із мертвих... (*тричі, весь тронар*)

І нам дарував життя вічне, поклоняємось Його триденному воскресінню.

**Велкодня Служба Божа відправляється окремо,
в звичайну годину для вранішньої**

- ❖ **Якщо на будь-який день Пасхального Тридення припадає свято Благовщення (в громадах, що дотримуються юліанського або григоріанського календаря), то воно переноситься на Великдень і служиться за чином Κύριο Πάσχα.**